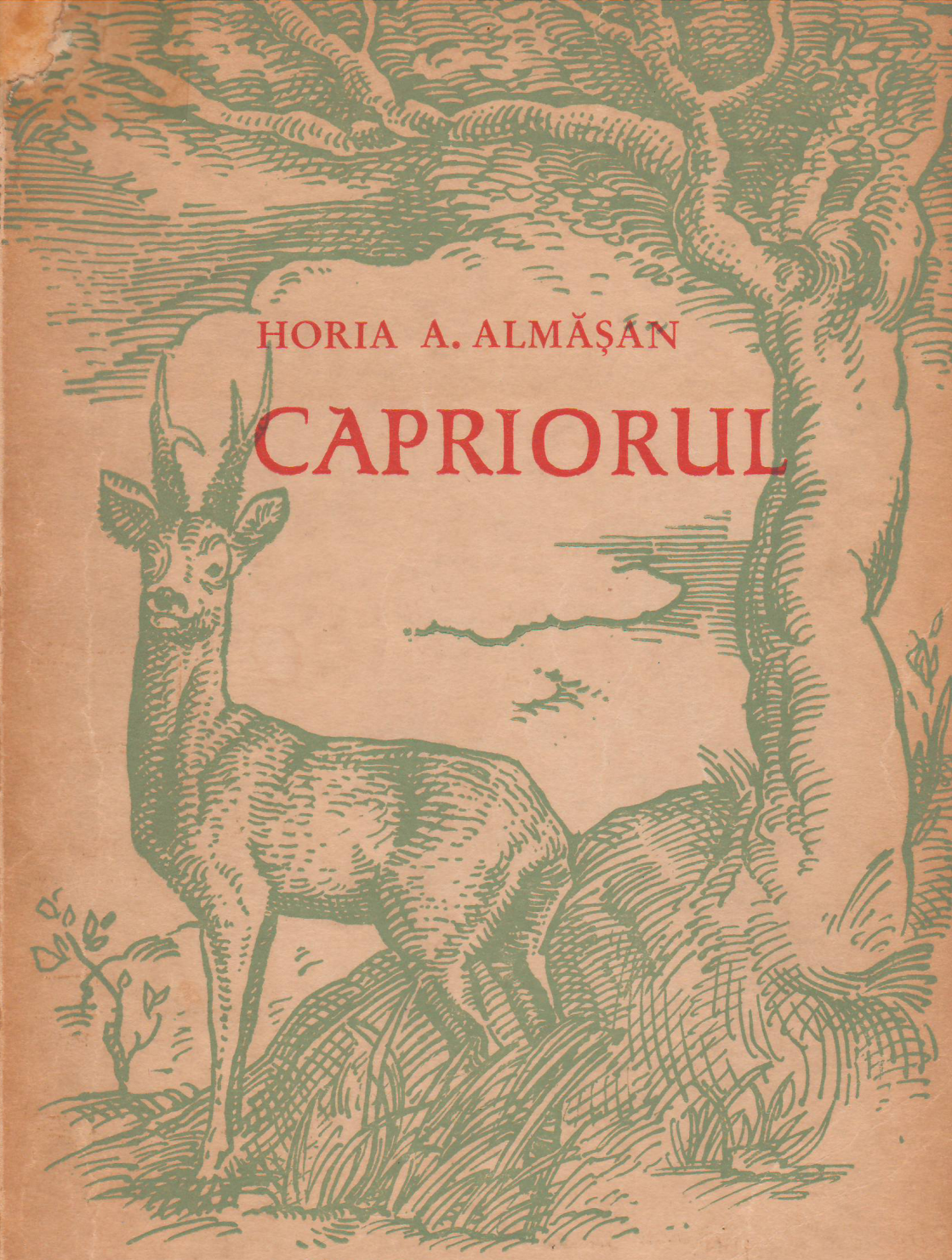
HORIA A. ALMĂŞAN

CAPRIORUL

A.G.V.P.S.

HORIA A. ALMĂŞAN

CĂPRIORUL

MICĂ MONOGRAFIE

ASOCIAŢIA GENERALĂ A VÎNĂTORILOR ŞI PESCARILOR SPORTIVI
– 1967 –

INTRODUCERE

Una din principalele sarcini ce se pun astăzi în faţa tuturor ramurilor economiei noastre naţionale este valorificarea cît mai completă şi raţională a resurselor naturale. Alături de aceasta apare în continuare sarcina ridicării producţiei şi productivităţii muncii. Desigur, sectorul gospodăririi vînatului, care are sarcina unei cît mai raţionale folosiri a faunei cinegetice, poate, pe lîngă alte sectoare, să-şi aducă contribuţia sa.

Gospodărirea vînatului, alături de agricultură şi silvicultură, principalele sectoare de folosire a solului, are sarcina ca prin vînat – care este un produs accesoriu al cîmpului agricol sau al pădurii – să valorifice condiţiile trofice şi de adăpost oferite prin modul de folosinţă al acestor două ramuri ale economiei naţionale. Într-adevăr, vînatul găseşte de cele mai multe ori, în cîmpul cerealier sau acoperit de lucernă, ca şi în livezi sau păduri, condiţii bune de dezvoltare. Datorită condiţiilor naturale foarte variate din ţara noastră, care în cele mai multe situaţii sînt favorabile, avem o faună vînătorească bogată atît ca număr de specii cît şi ca efective.

Dintre toate speciile noastre de vînat, cea mai numeroasă şi în acelaşi timp accesibilă rămîne încă iepurele. Pe locul doi se înscrie cea mai comună specie de vînat mare – căprioru l. În viitor, însă, se întrevede, ca importanţa căpriorului să crească considerabil, datorită mai multor cauze. Una din aceste cauze este aceea că iepurele, specie tipic de cîmpie, datorită schimbărilor condiţiilor mediului înconjurător (organizarea spaţiului agricol, mecanizarea şi chimizarea agriculturii), îşi va micşora efectivele. În acelaşi timp însă, căprioru l, care este un animal caracteristic pădurii, dar se hrăneşte şi în cîmpul agricol, pe zi ce trece pătrunde tot mai mult în spaţiul agricol, şi chiar o parte a căprioriIor de la noi trăieşte în exclusivitate în cîmpul cultivat – devenind ceea ce, în vestul ţării, vînătorii numesc căprior de cîmp. Importanţa căpriorului creşte şi prin aceea, că el se dovedeşte, în general, una dintre speciile care

www.clubulvanatorilor.ro

se adaptează cel mai mult „culturalizării" mediului înconjurător, cîmp agricol sau pădure, devenind în acest fel cea mai „sinantropă" specie de vînat mare. Iată de ce, pe zi ce trece, importanța economică și vînătoresc-sportivă a căprioru lui va crește în permanență, atît pentru vînătorii de la șes, cît și pentru cei de la coline sau munte. În acest sens trebuie să amintim unele cifre : în anul 1965, căprioru l era răspîndit pe o suprafață de 6.005.000 ha, într-un efectiv de 140.000 exemplare. În anii cînd el va ajunge la efectivul optim calculat pe toată țara, de 260.000 exemplare, recolta anuală a acestei specii va fi de cca 40.000 exemplare. Dacă socotim că jumătate din ei sînt masculi, nici mai mult nici mai puțin de 20.000 trofee vor împodobi anual casele vînătorilor, fiind astfel posibilă consumarea a cca 600 tone de excelentă carne. Iată care este, pe scurt, importanța speciei de care ne-am propus să ne ocupăm în rîndurile de față, importanță ce va crește continuu.

Avînd ca preocupare cercetarea unor aspecte din biologia căprioru lui, am luat contact cu mulți vînători ; astfel, ne-am dat seama că majoritatea celor care se bucură de dobîndirea vînării căprioru lui nu cunosc în suficientă măsură nici felul de viață al acestei specii, nici unele din cele mai importante probleme legate de gospodărirea terenurilor și de recoltarea rațională a căprioru lui. Datorită acestei situații, în terenurile noastre de căprior apar numeroase deficiențe. Tocmai această stare de fapt ne-a determinat să încercăm a întocmi, pentru prima dată la noi, prezentul studiu monografic al speciei.

În paginile acestei lucrări, vom încerca, folosind material documentar din țara noastră, să prezentăm cele mai importante date în legătură cu răspîndirea și biologia căprioru lui. Vom insista mai mult, însă, asupra măsurilor practice care trebuie luate în gospodărirea terenurilor și în special asupra celor legate de recoltare și, deosebit, asupra selecției cu arma.

Desigur că în unele aspecte, în care distanțele geografice nu creează deosebiri prea mari, vom apela la informațiile ce le găsim în literatura de specialitate străină. De asemeni, vom pune în valoare și observațiile originale apărute în revistele de specialitate. În prezenta lucrare am încercat să valorificăm toate datele obținute în urma cercetărilor efectuate în Secția de „biologie a vînatului" din Institutul de cercetări forestiere Mulțumesc pe această cale colegilor noștri din INCEF pentru sfaturile, sprijinul și pentru unele date puse la dispoziție. Materialele folosite sînt menționate în bibliografia lucrării.

Îmi exprim speranța ca prezenta lucrare să fie de folos vînătorilor noștri și să contribuie la o mai bună gospodărire a terenurilor de căprior. Pentru toate observațiile și sugestiile pe care cititorii mi le vor trimite, voi fi sincer recunoscător

H. A. A.

www.clubulvanatorilor.ro

Partea I-a

DESCRIEREA CĂPRIORULUI

(Sistematică, morfologie, anatomie)

Poziţia sistematică

— Date asupra dimensiunilor căpriorului din ţară noastră

Morfologie şi anatomie

- Tegumentul
- Părul
- Muşchii
- Scheletul
- Glandele tegumentare
- Organele interne
  - Aparatul digestiv
  - Inima şi plămînii
  - Rinichii
  - Aparatul genital
- Simţurile
  - Mirosul
  - Văzul
  - Auzul
  - Gustul
- Semne de recunoaştere
  - Urma
  - Lăsături
  - Semne pe copaci
  - Strigăte
  - Diferenţieri în constituţia unor piese din sistemul osos

www.clubulvanatorilor.ro

DESCRIEREA CĂPRIORULUI

Poziţia sistematică

Din punct de vedere sistematic (taxionomic), căprioru l face parte din Clasa Mamiferelor, Ord. Artyodactyla (Paricopitate).

În ţara noastră, Ord. Artyodactyla este reprezentat prin 3 familii (Suidae = porcii, Cervidae = cerbii şi Bovidae = bovinele).

Căprioru l face parte din familia *Cervidae,* caracterizată printr-o talie mijlocie şi mare, cu părul scurt, lînos ; masculii sînt purtători de coarne, care se schimbă anual. La noi este reprezentat prin genul *Capreolus* Gray, 1821, căruia îi aparţine o singură specie : *Capreolus capreolus capreolus* (L. 1758). Deci, sistematic, poziţia lui este următoarea :

Ord. Artyodactyla
Fam. Cervidae
Gen. Capreolus Gray, 1821
Capreolus c. capreolus (L., 1758)
Tip : Cervus capreolus L. 1758
Terra typica : Suedia
Sinonimie :
Capreolus transsylvanicus Matchie, 1907, Waidwerk in Wort u. Bild, 16, (Bana) ; Călinescu 1931, Mamiferele României.

Numiri populare : căprioară (ambele sexe), căprior, ţap, ţap roşu (♂) ; capră roşie, căprioară (♀) ; ied (ambele sexe, în primele luni).

Numiri străine : Ceh. : Srnec Obecny, *Engl. :* Roedeer ; *Fin. :* Metsäkauris ; *Frc. :* Chevreuille ; *Ger. :* Reh ; *Ital. :* Capriolo ; *Pol. :* Sarna ; *Rus :* Kozulea ; Ung. : Öz.

www.clubulvanatorilor.ro

DATE ASUPRA DIMENSIUNILOR CĂPRIORULUI DIN ŢARA NOASTRĂ

Înainte de a face descrierea morfologiei şi anatomiei speciei, reţinem atenţia cititorului cu cîteva date asupra dimensiunilor ce caracterizează căpriorii din ţara noastră.

Din cercetările făcute de *V. Cotta şi colaboratori* (1961), care au cîntărit personal căpriorii împuşcaţi în ocoalele silvice Snagov, Gruiu şi Mitreni din regiunea Bucureşti, s-au obţinut următoarele rezultate :

Tabelul nr. 1

Greutatea căpriorilor împuşcaţi din regiunea Bucureşti
(după V. Cotta şi colab., 1961)

Nr. crt.	Specificări	Epoca recoltării	Nr. de piese cîntărite	Greutatea medie fără viscere	Greutatea medie în Germania (după W. Bieger, 1931)
1	Căpriori	X.1959	37	20,5	14,9
2	Căprioare	I–II.1960	42	18,3	14,2
3	Iezi	I–II.1960	16	11,5	

Ocoalele silvice mai sus menţionate sînt situate în cîmpia Dunării, la altitudine de 50—100 m. Pădurile sînt compuse din foioase şi sînt înconjurate de terenuri agricole fertile, bogate în hrană. În toamna anului 1959, a fost o recoltă de ghindă excepţional de bogată, deci căpriorii erau în bună condiţie fizică. Vîrsta căpriorilor recoltaţi a fost între 1+ şi 8+ ani, terenul liber (neîmprejmuit), iar densitatea era de 12—20 căpriori la 100 ha. Constatările cercetărilor întreprinse demonstrează că în punctele, anul şi condiţiile de cercetare arătate, greutatea căpriorului a fost cu 25% mai mare decît în Germania.

S-a confirmat că greutatea corporală a căpriorului variază şi după regiune. Din prelucrarea datelor trimise de ocoalele silvice a rezultat *(Cotta V. şi colab., 1961)* că greutatea medie fără viscere la căpriorii masculi, în anii 1958—1959, a fost, pe regiuni, următoarea : regiunea Braşov 25 kg ; regiunea Bucureşti

www.clubulvanatorilor.ro

20,3 kg ; regiunea Cluj 19,7 kg ; regiunea Banat 17,9 kg., regiunea Crişana 17,5 kg.

Greutatea viscerelor a reprezentat 24,78% din greutatea corporală totală la masculi şi 23,86% la femele. Se menţionează că femelele au fost recoltate iarna, în ianuarie-februarie, deci în timpul crizei de hrană, iar masculii în octombrie, cînd hrana era în cantitate mai mare.

Din cîntăririle efectuate de noi, cu ajutorul personalului de teren, asupra căprioriior împuşcaţi în cadrul planului de selecţie pe teritoriul complexului silvico-cinegetic Scroviştea-Ciolpani, am obţinut următoarele date :

Tabelul nr. 2

Greutatea căprioriior împuşcaţi în pădurea Scroviştea

Nr. crt.	Specificări	Epoca recoltării	Nr. de piese cîntărite	Greutatea medie fără viscere
1	Căpriori	IX–X.1962	157	17,09
2	Căprioare	IX–XII.1962	168	16,55

Greutatea medie mai mică a căprioriior de aici o explicăm prin densitatea efectivului de 40—50 bucăţi la 100 ha pădure, deci mult mai mare decît în alte puncte din ţară, unde s-au făcut cîntăriri. Şi aici se constată că greutatea masculilor este cu cca 10% mai mare decît a femelelor.

Pentru a putea fixa şi mai mult caracterele dimensionale ale căprioriior din ţara noastră, am efectuat unele măsurători asupra dimensiunilor corpului atît la masculii cît şi la femelele împuşcate. *(Tab. 3).*

Menţionăm că exemplarele măsurate au provenit din următoarele regiuni din ţară : Hunedoara, Bucureşti, Ploieşti şi Mureş-A. M.

Datele prezentate în tabelul 3 ne demonstrează, ca şi cele asupra greutăţii, că masculii au dimensiuni corporale mai mari decît femelele, cu excepţia circumferinţei abdomenului. Acest lucru este explicabil prin faptul că masculii au fost recoltaţi vara şi toamna, pe cînd femelele în timpul iernii, cînd dezvoltarea embrionară era deja începută.

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 3

Date asupra dimensiunilor corporale ale căprioriilor din România (mm)

Specificări	Lungimea					Înălțimea							Circum.	
	Corpului	Cozii	Piciorului anterior	Piciorului posterior	Labei picior post.	Urechii de la bază	Orificiului auditiv	Picior anterior pînă la piept	Picior poster. pînă la abdomen	La greabăn	La crupă		Abdomenului	Pieptului
Căprioriadulți (12 exemplare)	1272	35	862	937	389	178	145	549	688	785	858		733	777
Căprioare adulte (23 exemplare)	1168	32	820	906	336	175	133	485	608	780	866		822	747

Tabelul nr. 4

Date asupra dimensiunilor craniometrice ale căprioriilor din România (mm)

Specificări	Lungimea			Lățimea			Lungimea		Lățimea maximă a foselor nazale	Lungimea maxilarului inferior	Înălțimea maximă a maxilarului inferior
	Totală	Condilo-bazală	Bazi-craniană	Maximă	Inter-orbitală	Mastoi-dală	Dentiției maxilarului inferior	Foselor nazale			
Căprioriadulți (16 exemplare)	207	195	183	95	55	61	57	61	25	155	90
Căprioare adulte (20 exemplare)	206	194	180	90	53	60	55	60	25	155	89

www.clubulvanatorilor.ro

Urmărind acelaşi scop, de a găsi caracteristicile dimensionale ale căpriorilor de la noi, am efectuat şi măsurători pe cranii. Pentru efectuarea măsurătorilor am ales numai cranii de căpriori de vîrste mijlocii şi mari. Datele obţinute şi înscrise în tabelul 4 ne confirmă din nou concluziile trase în cazul celorlalte măsurători. Fără a intra în detalii prea multe asupra aspectelor legate de indicii craniometrici, menţionăm că, faţă de alte ţări unde s-au efectuat asemenea măsurători, căpriorii de la noi au dimensiuni superioare.

Din toate datele prezentate atît în legătură cu greutatea, dimensiunile corpului ca şi măsurătorile craniometrice, rezultă că populaţiile de căprior din ţara noastră se pot caracteriza prin indici superiori, care în fond nu reprezintă altceva decît vigurozitate şi calitate superioară. Rămîne mai departe sarcina celor ce folosesc terenurile de vînătoare cu căprior, de a le exploata în aşa fel încît indicii calitativi să crească în permanenţă şi să se finalizeze în trofee de cea mai ridicată calitate.

Morfologie şi anatomie *)

TEGUMENTUL

Ca la toate mamiferele, corpul căpriorului este învelit într-o piele sau tegument a cărei grosime variază după vîrstă şi locul de pe corp pe care-l acoperă. Pielea este formată din două straturi de celule, unele aşezate la suprafaţă şi care alcătuiesc *epiderma* şi altele aşezate sub acestea şi care alcătuiesc *derma*.

Epiderma este alcătuită dintr-o masă de celule de formă lăţită, din care cele aşezate la suprafaţă formează un ţesut uscat, mort (strat cornos), care se scămoşează mereu, desfăcîndu-se în solzişori mărunţi. Sub acest ţesut mort se află o altă grupare de celule vii, tinere şi altele în permanentă diviziune.

Derma (sau corionul) este alcătuită dintr-un ţesut cu celule mari, fibre conjunctive şi fibre elastice. Aici se află vasele sanguine, fibrele nervoase, fibrele musculare.

Pielea nu are aceeaşi grosime pe întregul corp. Anumite părţi ale corpului ca, de exemplu : în regiunea capului, părţile

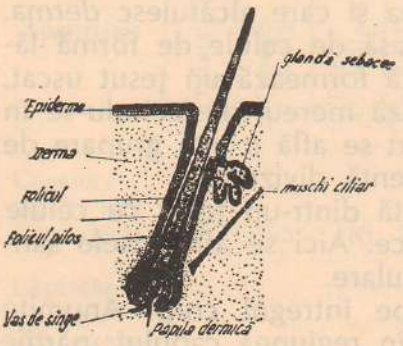
* În descrierea acestei părţi ne-am folosit de lucrarea lui *Raesfeld*

www.clubulvanatorilor.ro

inferioare ale picioarelor, spate, pielea este foarte groasă, pentru ca în regiunea burții și pe părțile interioare ale picioarelor să fie destul de subțire. De grosimea pielii depinde și desimea părului. Animalele cu pielea mai subțire sînt acoperite cu păr mai des și invers. Aceasta se observă foarte bine vara, cînd pielea este mai groasă și iarna, cînd pielea este mai subțire și acoperită cu păr mai des.

FORMAȚIILE TEGUMENTULUI. O serie de factori ai mediului ca și unii factori interni, de natură hormonală, au influențat tegumentul, făcîndu-l să dea naștere la o serie de formații printre care, în cazul căpriorului sînt : părul, glandele mamare, sudoripare, glandele sebacee, coarnele, copitele etc.

PĂRUL. Din punct de vedere al constituției lui, firul de păr *(fig. 1)* este alcătuit la căprior ca și la celelalte mamifere, din două părți distincte : o parte exterioară sau *tulpina* și o parte interioară, aflată în adîncul pielii, numită *rădăcină,* terminată printr-o umflătură (bulb) în care pătrunde papila părului. Rădăcina este înconjurată de un sac numit *foliculul părului* (folicul pilos). Fiind o formație de natură epidermică, firul de păr (tulpina și rădăcina) este înconjurat de o serie de celule dispuse concentric, avînd la mijloc *măduva* protejată de o scoarță, iar la exterior este apărat de un strat de celule numit *cuticula* sau *epidermicula părului.* În foliculul părului se află glandele sebacee (care secretă grăsimi) și *mușchiul ciliar,* care reacționează la frig, spaimă, făcînd să se miște firul de păr. De asemenea, în preajma foliculului se află numeroase capilare sanguine și terminații nervoase. Forma, dimensiunea și structura părului determină tipul părului. În general, se disting următoarele tipuri : părul de contur sau acoperitor, părul moale (lîna) și părul senzitiv sau *vibrizele.* Dintre aceste tipuri, la căprior apare mai mult tipul de păr de contur sau acoperitor. Acesta este așezat pe toată suprafața corpului sub forma unor fire

1. *Alcătuirea firului de păr la căprior* (după Reichelt, 1957)

www.clubulvanatorilor.ro

scurte, înclinate, dezvoltate din epidermă. Faţă de părul altor mamifere, firul de păr al căpriorului este format dintr-o scoarţă protectoare şi măduvă. Scoarţa protectoare, spre deosebire de cea de la alte mamifere, este la părul de iarnă foarte subţire, aici aflîndu-se şi sediul celulelor cu pigmenţii care imprimă culoarea blănii. Măduva este destul de lată şi are aspectul unui fagure. Bulbul părului de căprior este mic ; rădăcina este lungă, subţire şi cilindrică, iar tulpina lungă, prevăzută la ieşirea din rădăcină cu o formaţie mai îngroşată. Mijlocul tulpinii este de obicei turtit, această turtire a tulpinii fiind caracteristică mai ales pentru părul de vară.

Părul acoperitor de vară este la bază negru-cenuşiu, către mijloc roşu-brun iar în vîrf negru.

Lungimea firului de păr variază de la 1,5 cm, pe cap, gît şi membre, la 3 cm pe trunchi şi 6 cm la părul din „oglindă", cu un diametru de 0,1 mm. Părul acoperitor de iarnă este cenuşiu-argintiu, cu uşoare dungi gălbui şi cu vîrfurile puţin colorate în negru. Lungimea părului măsoară pe cap şi membre 2 cm, pe trunchi 4—5 cm, iar la „oglindă" 6—7 cm, cu un diametru de 0,3 mm. Părul acoperitor de iarnă este uscat şi vîrtos, rupîndu-se repede. Părul lînos este foarte subţire şi mult încreţit.

NĂPÎRLIREA. Schimbarea părului sau năpîrlirea la căprior depinde în primul rînd de climă. În regiunile cu temperaturi mai ridicate, năpîrlirea va avea loc mai devreme decît în regiunile de munte. Schimbarea părului are loc de două ori pe an, o dată primăvara, începînd din luna mai, cînd părul devine roşcat şi toamna, pe la sfîrşit, în octombrie, cînd părul capătă culoarea cenuşie-brună. Indiferent de năpîrlirea de primăvară sau toamnă, „oglinda" îşi păstrează totdeauna culoarea albă.

În general, năpîrlirea începe întîi în regiunea capului şi gîtului, acestea avînd părul mai rar, datorită frecării lor de vegetaţie ; restul schimbării părului de la burtă şi regiunea terminală a corpului are loc mai tîrziu. Năpîrlirea de primăvară este mai lesne de observat decît cea de toamnă, aceasta avînd loc treptat şi aproape neobservat

CĂPRIORI NEGRI ŞI CĂPRIORI ALBI. În cazuri rare se întîlnesc căpriori care au blana complet colorată în negru sau alb. Această coloraţie se datoreşte unor schimbări bruşte în factorii ereditari (mutaţie).

www.clubulvanatorilor.ro

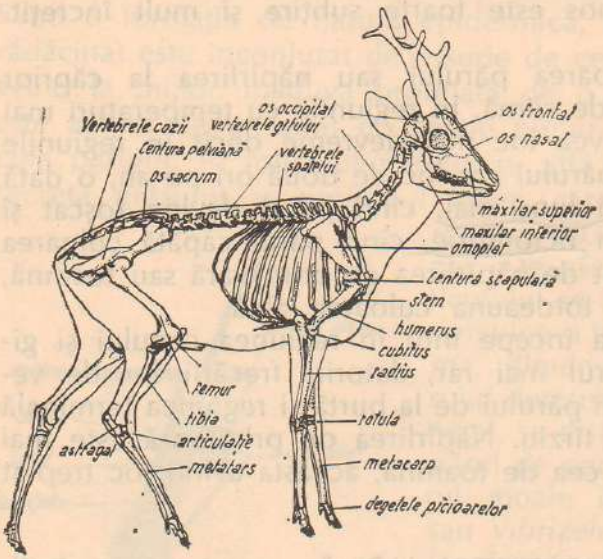
MUŞCHII

Muşchii alcătuiesc, împreună cu sistemul osos, organele de mişcare ale animalului, coordonate de sistemul nervos. La căprior, musculatura cea mai puternică se află acolo unde animalul depune cea mai mare energie : pe coapsă, spate, piept, picioare.

SCHELETUL

Ca la cele mai multe mamifere, scheletul căpriorului este alcătuit dintr-un număr mare de oase lungi, scurte şi late, dispuse în regiunea capului (scheletul capului), a trunchiului (scheletul trunchiului) şi a membrelor (scheletul membrelor) *(fig. 2).**

În general, osul este alcătuit la exterior dintr-un ţesut tare (compact) şi în interior de o pătură spongioasă. Interiorul oaselor lungi este plin cu măduvă. Din punct de vedere chimic, în compoziţia osului intră substanţe organice, calcar, fosfor, alte săruri minerale şi apă.

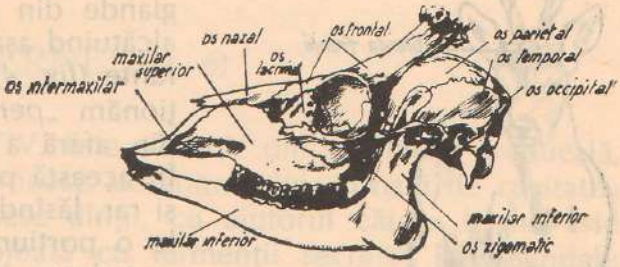

2. *Scheletul căpriorului* (după Raesfeld, ed. VI, Editura Paul Parey)

*) Figurile 2—7, 9, 18, 19 sînt împrumutate din *Raesfeld* : Das Rehwild, ed. V, editată de Paul Parey — Hamburg. Pentru permisiunea acordată de editură de a folosi în textul nostru aceste figuri, mulţumim în mod deosebit

www.clubulvanatorilor.ro

SCHELETUL CRANIULUI *(fig. 3)* este format din oasele ce alcătuiesc cutia craniană, din care principale sînt oasele parietal, temporal şi occipital, unde se află adăpostit creierul şi din oasele feţei alcătuite din osul nazal, orbital şi ale cavităţii bucale, delimitate de maxilarul superior şi cel inferior.

3. *Scheletul craniului la căprior* (după Raesfeld)

SCHELETUL AXIAL este alcătuit din coloana vertebrală, care numără 39 vertebre, dispuse astfel : 7 în regiunea cervicală, 13 în regiunea toracală, 6 în regiunea lombară, 5 vertebre sudate în regiunea sacrală şi 8—9 vertebre scurte în regiunea codală. De cele 13 vertebre toracale prevăzute cu apofize se leagă, de o parte şi alta, 13 coaste care se unesc în faţă, formînd coşul pieptului. Primele 8 perechi de coaste sînt coaste adevărate, iar restul de 5 sînt coaste false, care ajung pînă la coşul pieptului (stern) printr-o serie de cartilagii. Coşul pieptului este alcătuit dintr-un număr de 7 plăci osoase sudate între ele.

SCHELETUL MEMBRELOR. Scheletul membrelor anterioare este legat de centura scapulară reprezentată la căprior numai prin spată *(fig. 2)*, iar membrele inferioare sînt prinse de trup prin centura pelviană. Forma centurii pelviene lasă să se facă unele deosebiri între ţap şi căprioară, prin aceea că la căprioară aceasta este mai lată.

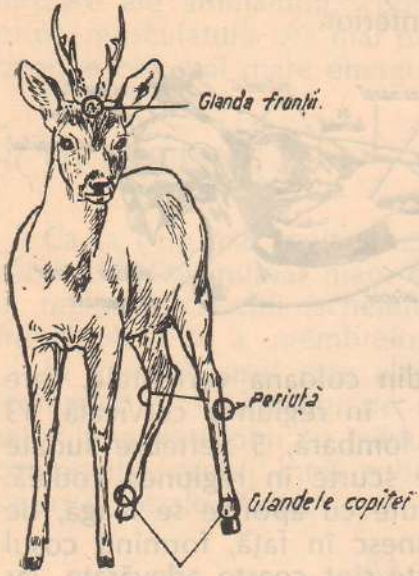
GLANDELE TEGUMENTARE

Dintre vertebrate, mamiferele sînt dotate cu o serie de glande tegumentare, cu structură, formă şi funcţie diferită.

După forma lor, glandele tegumentare au fost împărţite în două mari categorii : *tubuloase* şi *acinoase*. La căprior sînt reprezentate ambele tipuri.

www.clubulvanatorilor.ro

Din cele acinoase fac parte : *glandele sebacee,* care se deschid în foliculul părului, secretînd o substanță grasă numită *sebum (fig. 1)* care unge părul și pielea.

4. Glande odorante la căprior (după Raesfeld)

La căprior întîlnim mai multe glande din cele de tipul tubulos, alcătuind așa-numitele glande odorante *(fig. 4).* Printre acestea menționăm *„periuța"* situată pe partea din afară a picioarelor din spate. În această porțiune părul este lung și rar, lăsînd să se întrevadă în piele o porțiune rotundă, colorată în roșu-brun, în mijlocul căreia se găsește un neg de mărimea unui bob de linte, lipsit de peri. Prezența acestui neg se datorește îngroșării pielii și acțiunii glandei odorante, care secretă un lichid de culoare cenușie, lăsat pe vegetație în special în perioada împerecherii. O altă glandă se găsește situată între unghiile copitei, așa-numita *glanda copitei (fig. 5)* al cărei rol este de a asigura ungerea deschiderii copitei și a copitei în întregime, pentru a evita rănirea acesteia. După *Raesfeld* (1960) această glandă secretă o grăsime de gust și miros dulceag, ea servind în același timp și ca glandă odorantă. Mirosul lăsat pe vegetație de această glandă ajută la recunoașterea sexelor în timpul reproducerii sau chiar la o excitare sexuală. După acest miros, spune *Raesfeld,* cîinele de vînătoare poate urmări vînatul în teren.

5. Glanda copitei la căprior (după Raesfeld)

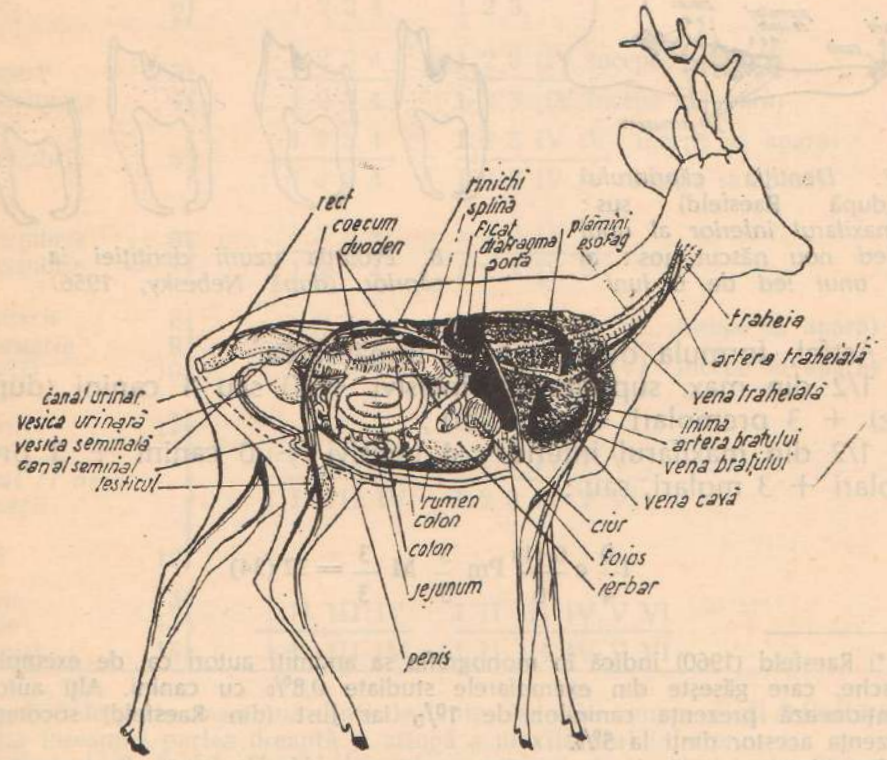
Țapul posedă pe frunte o glandă frontală al cărei rol a fost explicat de *Schumacher* (citat din *Raesfeld, 1960).* Așezată înaintea și între soclurile rozetei, glanda frontală este alcătuită din numeroase glande odorante și sebacee,

www.clubulvanatorilor.ro

care se deschid la rădăcina părului de pe frunte. Activitatea acestor glande este intensă în special vara, în epoca alergatului. Secreţia acestei glande, lăsată prin frecare pe părţile înalte ale vegetaţiei, are rolul de a indica femelelor prezenţa masculului în teren.

ORGANELE INTERNE *(fig. 6)*

APARATUL DIGESTIV. Este alcătuit din cavitatea prebucală, situată între buzele cărnoase ale animalului, urmată de cavitatea bucală în care se găsesc dinţii, cu ajutorul cărora hrana este fărîmiţată şi apoi îmbibată cu fermenţii secretaţi de glandele bucale.

6. Organele interne ale căprioruiui (după Raesfeld)

www.clubulvanatorilor.ro

Unii autori consideră însă incisivul de la margine drept canin *(Geptner, 1961)*.

În evoluția dentară există mai multe etape marcante. Astfel, la 9 luni, al 3-lea premolar este alcătuit din 3 protuberanțe (dinți de lapte) ; la 1 an una din protuberanțe dispare (dinți de

Tabelul nr. 5

Aprecierea vîrstei căprioarului pînă la 1 an și 3 luni, după stadiul de dezvoltare a incisivilor, premolarilor și molarilor (după V. Cotta, 1966)

Luna	Vîrsta căprioarului (luni)	Stadiul de dezvoltare a dentiției [1]	
		Incisivi	Premolari și molari
Anul I al vieții			
Mai	—	1 2 3 4	1 2 3
Iunie	1	1 2 3 4	1 2 3
Iulie	2		
August	3	1 2 3 4	1 2 3 (IV începe să apară)
Septembrie	4	1 2 3 4	1 2 3 (IV începe să apară)
Octombrie	5	1 2 3 4	1 2 3 IV (V începe să apară)
		1 2 3 4	1 2 3 IV (V începe să apară)
Noiembrie	6	1 2 3 4	1 2 3 IV V
Decembrie	7	1 2 3 4	1 2 3 IV V
Ianuarie	8	I II 3 4	1 2 3 IV V (VI începe să apară)
Februarie	9	I II 3 4	1 2 3 IV V (VI începe să apară)
Martie	10		
Aprilie	11	I II III IV	1 2 3 IV V VI
Anul II al vieții		I II III IV	1 2 3 IV V VI
Mai	12		
Iunie	13	I II III IV	I II III IV V VI
Iulie	14	I II III IV	I II III IV V VI
August	15		

[1] Cifrele arabe înseamnă dinți de lapte, iar cele romane dinți definitivi. Fracția înseamnă partea dreaptă și stîngă a maxilarului inferior.

Cifrele 1, 2, 3 și I, II, III din coloana premolari și molari înseamnă premolari, iar cifrele IV, V, VI înseamnă molari.

www.clubulvanatorilor.ro

Criterii pentru aprecierea vîrstei căprioarului

Vîrsta (ani)	Unghiul incisivilor	Criterii după incisivi	
		Uzura coroanei	Lungimea gîtului dintelui mijlociu în raport cu coroana
1	2	3	4
$1^1/_2$	Circa 53°	Nu există. Eventual o slabă uzură, la perechea mijlocie	Mai scurtă decît a coroanei
$2–2^1/_2$	Circa 55°	Slabă uzură la perechea din mijloc. La celelalte de obicei nu se vede nimic	Ceva mai mică decît a coroanei sau egală cu aceasta
3	Circa 58°	Uzură clară la perechea din mijloc. Slabă la a doua şi, de regulă, nici o uzură la a III-a şi a IV-a	Cam egală cu a coroanei
4	Circa 60°	Uzură mai pronunţată la perechea din mijloc, dar şi la a II-a şi a III-a	Egală cu a coroanei
5–6	Circa 65°	Uzura se vede pe toate cele 4 perechi de incisivi	Mai mare ca a coroanei
7–9	Circa 68°	Uzura foarte pronunţată la toate perechile. Uneori au rămas numai cioturi	De două ori cît a coroanei
9 şi mai mult	Circa 70°	Tocită aproape complet; unii dinţi pot lipsi	Coroana aproape a dispărut

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 6

de la etatea de un an şi trei luni înainte (după V. Cotta, 1966)

Criterii după premolari şi molari					
P I	P II	P III	M I	M II	M III
5	6	7	8	9	10
Nu se observă uzură. Colţuri pronunţate şi scobituri adînci					
Uzură în partea dindărăt	Uzură vizibilă clar atît în partea dinainte cît şi cea dindărăt. Scobiturile se văd clar		Colţurile uzate pe jumătate. Tocire uşoară a suprafeţei la M I şi mai slabă la M II şi M III. Scobiturile clar pronunţate		
Uzura în partea dindărăt ceva mai pronunţată	Uzură ceva mai pronunţată în partea dinainte, cît şi cea dindărăt. Scobiturile de regulă se mai văd.		Colţurile la cei trei molari pe jumătate tocite. Suprafaţa la M I tocită mai mult. La M II şi M III mai puţin. Important este că în jumătatea anterioară a lui M I scobitura cîteodată dispare		
Uzura în partea dindărăt şi mai pronunţată	Uzură ceva mai pronunţată. Scobiturile se mai văd, însă uneori abia schiţate		Uzură în continuare, la M I mai mult, la M II şi M III mai puţin. La M I scobiturile în partea dinainte abia se mai văd sau au dispărut cu totul		
Idem	Uzura a progresat şi mai mult încît scobiturile abia se mai văd. Suprafaţa de măcinare adesea este netedă		Scobitura lipseşte în partea anterioară a lui M I, iar în cea posterioară abia se mai vede sau lipseşte de tot. Pe M II şi M III, scobiturile se văd clar		
Uzura a progresat şi mai mult	Suprafaţa de măcinare este netedă. Scobiturile au dispărut total sau parţial		M I fără încreţituri longitudinale şi transversale, M II şi M III le mai au căprioarele de 7 şi 8 ani, dar dispar la cele de 9 ani.		
Uzura poate merge pînă la rădăcină. Suprafaţa de măcinare este netedă. Unii dinţi pot lipsi.					

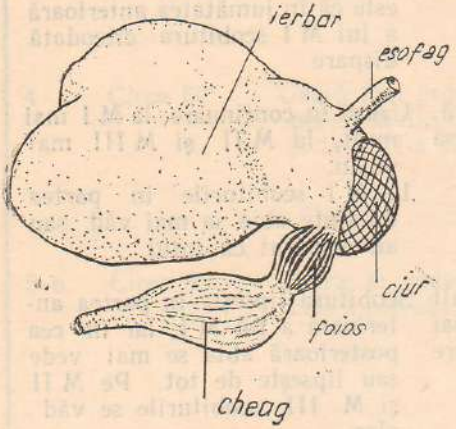
www.clubulvanatorilor.ro

înlocuire) ; la 2 ani partea posterioară a premolarului este uzată şi dominată de lobul anterior ; pînă la al 5-lea an uzura creşte mereu, pentru ca din al 5-lea an partea posterioară să devină ovală, iar partea anterioară să se tocească. De la al 6-lea an dintele se uzează şi se turteşte progresiv, coroana scorojindu-se *(fig. 8)*.

LIMBA este un organ de natură musculară, foarte mobil, de care animalul se ajută la apucatul hranei şi întorsul ei în cavitatea bucală.

FARINGELE este situat în fundul cavităţii bucale şi se continuă cu ESOFAGUL, organ de natură musculară.

STOMACUL căpriorului *(fig. 9)* are structura caracteristică oricărui rumegător. El este alcătuit din mai multe compartimente : *ierbar, ciur, foios,* şi *cheag* sau stomac glandular. Dintre aceste compartimente, cel mai voluminos este ierbarul, al cărui interior este mult îngroşat ; ciurul — după cum arată şi numele — este împărţit în numeroase alveole. Foiosul este mult încreţit pe toată lungimea lui, iar cheagul se prezintă ca o formaţie bine diferenţiată, piriformă (formă de pară).

9. *Alcătuirea stomacului la căprior* (după Raesfeld)

Hrana apucată de animal este împinsă cu ajutorul limbii în esofag şi de aici în ierbarul care ocupă cea mai mare parte din stînga a cavităţii abdominale. Hrana acumulată în cantitate mare în ierbar este supusă imediat fermentaţiei, sub acţiunea secreţiei salivare şi a bacteriilor. În interiorul ierbarului se găsesc de obicei anumite specii de infuzorii ca, de exemplu, *Ectodinium dubardi,* care contribuie la procesul de fermentaţie *(Raesfeld, lit. cit.)*. În timpul odihnei, mişcările peristaltice ale

www.clubulvanatorilor.ro

ierbarului fac ca hrana acumulată, după 1/2—1 oră, să fie împinsă mai departe, în ciur. De aici, prin regurgitare, este readusă în cavitatea bucală şi din nou măcinată, îmbibată cu secreţii salivare şi transformată într-un bol alimentar semilichid care este înghiţit şi trecut printr-un canal în foios unde este măcinat şi presat ; de aici trece în cheag.

În legătură cu stomacul se află *intestinul subţire, intestinul gros,* şi *rectul.*

Prin intermediul intestinului subţire digestia continuă, datorită secreţiei glandelor intestinale şi a ficatului, a cărui greutate atinge peste 600 g. De aici înainte substanţele nutritive transformate sînt transportate în diferite părţi ale corpului, prin intermediul sîngelui.

O importanţă deosebită pentru nutriţia căpriorului o are apendicele. Resturile substanţelor nutritive care n-au fost reţinute de intestinul subţire sînt trecute în apendice, care sub influenţa bacteriilor, transformă celuloza şi o face asimilabilă în parte pentru organism. Din apendice, partea de hrană neasimilată trece mai departe în colon. Resturile neasimilabile sînt apoi eliminate prin anus.

INIMA ŞI PLĂMÎNII. Sînt organe importante, aşezate în cutia toracică, despărţită de cavitatea abdominală prin diafragmă. Inima reglează circulaţia sîngelui în organism iar plămînii asigură respiraţia şi oxigenarea sîngelui.

Inima este alcătuită, ca la toate mamiferele, din 4 camere, iar circulaţia este dublă şi completă. Greutatea ei ajunge pînă la 370 g. Vasele care transportă sîngele de la inimă în corp se numesc artere, iar cele care aduc sîngele din corp la inimă, vene. Rolul inimii este de a asigura corpul cu substanţele nutritive necesare şi oxigen şi de a înlesni eliminarea acelora netrebuincioase. De asemenea, reglează temperatura corpului pînă la 39°C.

Plămînii, a căror greutate atinge pînă la 580 g, sînt încărcaţi mereu cu aer, datorită mişcărilor executate de coaste şi diafragmă. Aerul pătrunde întîi în orificiile nazale şi de aici ajunge în regiunea anterioară a faringelui şi apoi la laringe.

RINICHII. Toate produsele lichide dezasimilabile (urina), ca urmare a procesului de metabolism, sînt trecute din sînge în

www.clubulvanatorilor.ro

așa-numitele organe de excreție sau rinichi, a căror greutate ajunge pînă la 115 g. Urina este adunată la început într-un spațiu gol *(metanephros)* și de aici trecută printr-un tub *(ureter)* mai departe, în vezica urinară și eliminată prin uretră.

APARATUL GENITAL. Este alcătuit din organele sexuale masculine (testicule) și organele sexuale feminine (ovare).

Testiculele, în număr de două, sînt așezate în afara cavității abdominale, într-un sac de natură tegumentară. În unele cazuri, așa cum arată *Raesfeld* (lit. cit.), testiculele sînt așezate fie în canalul inghinal legat de cavitatea generală, fie direct în cavitatea abdominală. În aceste cazuri avem de-a face cu o *kryptorchie*. Prin poziția anormală a așezării testiculelor, de multe ori acestea devin mici și se chircesc, ducînd la o frînare a dezvoltării coarnelor și la apariția unei peruci. În alte cazuri se poate întîlni numai un singur testicul dezvoltat excesiv *(monorchie)*.

În apropierea testiculelor se află un număr impresionant de canale deferente *(epididim)* sau „ale anexelor testiculelor", de la care pleacă un canal deferent ce se deschide la baza penisului, în canalul ejaculator. Înainte de a se vărsa în canalul ejaculator, canalele deferente dau naștere la niște formațiuni *(vezicule seminale)*, a căror secreție participă la alcătuirea spermei. Produsul sexual al testiculelor îl formează spermatozoizii. Aceștia sînt niște celule mobile, asemănătoare unei „virgule", avînd un cap mare cu nucleu, urmat de un gît scurt și terminat printr-o coadă subțire, în lungul căreia se găsesc numeroase fibrile. Pentru actul copulației masculul se servește de un organ musculos, caracteristic pentru fiecare specie de mamifere, atît ca lungime cît și ca formă (penis).

Mărimea testiculelor variază după vîrstă, regiune și anotimp. Date importante în această privință ne sînt indicate de *Stive* (după *Raesfeld, lit. cit.*). Astfel, la vîrsta de doi ani, greutatea testiculelor începe să crească din martie, cînd ating 29,9 g, în iulie cînd ajung la 67,4 g, pentru ca începînd din prima jumătate a lunii august să scadă la 64,3 și de aici, vertiginos, în a doua jumătate a lunii la 28,9 g, ajungînd în decembrie la 11,7 g.

Organele sexuale feminine sînt alcătuite din *ovare*, de mărimea unui bob de fasole, în număr perechi, situate pe partea dorsală a cavității abdominale, sub rinichi. În aceste organe se

www.clubulvanatorilor.ro

formează celulele sexuale feminine sau *ovulele*. Spre deosebire de spermatozoid, ovulul este o celulă foarte mare şi imobilă, îmbrăcată la exterior de o membrană *(membrană ovulară)* înconjurată în afară de o coroană de celule ale epiteliului folicular, din citoplasmă ovulară, ovoplasmă şi vitelus.

În regiunea anterioară a ovarelor se deschid *oviductele*, a căror parte superioară răsucită alcătuie *trompele*, urmate de utere care se deschid în *vagin* şi care la rîndul lui trece într-un canal scurt numit canalul *genito-urinar*.

FECUNDAREA. Procesul de fecundare are loc în oviduct, prin contopirea nucleului spermatozoidului cu nucleul ovulului. Oul format se fixează şi se dezvoltă în uter, pînă la formarea completă a puiului.

Pe măsura dezvoltării embrionului, ia naştere o formaţie numită *placenta*, ale cărei vilozităţi se unesc sau concresc cu epiteliul uterului, făcînd în acest mod legătura vaselor sanguine ale embrionului cu cele ale mamei şi asigurînd astfel hrănirea, schimbul gazos şi eliminarea produselor de dezasimilaţie.

SIMŢURILE

Toate simţurile căpriorului sînt dirijate de sistemul nervos, care are ca organ principal creierul. Desigur, aceste simţuri sînt dezvoltate variat. Unele sînt foarte puternice iar altele mai slabe. Nu vom descrie aici decît pe cele principale.

MIROSUL. Simpla anatomie a organului mirosului, care este nasul, ne indică în mod clar posibilitatea acestui animal de a percepe mirosul de la distanţe apreciabile, prin intermediul direcţiei curenţilor de aer, cu alte cuvinte a direcţiei vîntului. Suprafaţa mare a membranei mucoase şi a regiunii sediului mirosului din creier ne dau cele mai bune indicaţii în acest sens, ele dovedind că, faţă de om, sînt mult mai bine organizate. Pentru perceperea mirosului este absolut necesar ca membrana nazală şi porţiunea nasului animalului lipsită de păr să fie permanent umede. Perceperea mirosului este cu atît mai accentuată cu cît timpul este mai umed (după ploaie). În zilele secetoase, căpriorul iese mai rar din locul lui obişnuit, datorită instinctului de con-

www.clubulvanatorilor.ro

servare, întrucît simţul mirosului este mai slab dezvoltat. Fiind cel mai important organ de simţ, căprioru l se ajută de miros la recunoaşterea imediată a tot ceea ce îi este străin în teren.

VĂZUL. Mai puţin dezvoltat decît mirosul, văzul căprioru lui este moderat. Construcţia ochiului lui arată un astigmatism pronunţat. În acest sens observaţiile lui *Hamburger* (din *Raesfeld, lit. cit.*) demonstrează că razele luminoase nu sînt recepţionate într-un singur punct (focar) ci de diferite părţi ale ochiului într-un focar „liniar". Obiectele apar neconturate, difuze. Numai obiectele mari (clădiri, arbori, poiene, livezi) pot fi bine observate. În schimb, vederea îi este foarte ascuţită la obiecte în mişcare, pe care le distinge cu multă uşurinţă. Se presupune, de asemenea, că nu poate distinge culorile.

AUZUL. Asupra capacităţii auditive a căprioru lui părerile sînt împărţite. Unii autori, ca *Raesfeld (lit. cit.)* o găseşte limitată, pe cînd *Chaigneau* (1964) o aşează alături de simţul mirosului. Se cunosc destule cazuri cînd căprioru l nu se sinchiseşte de anumite zgomote (foc de puşcă, trosnituri de arbori) sau cînd pentru zgomote mai mici reacţionează destul de prompt. În orice caz, prin combinarea auzului cu celelalte simţuri se poate apăra.

GUSTUL. Desigur că specia poate diferenţia gustul unor anumite plante, din moment ce pe unele le preferă în mod deosebit. În general, însă, căprioru l pune întîi accentul pe cantitate şi mai puţin pe gust.

SEMNE DE RECUNOAŞTERE

Prezenţa căprioru lui într-un teren poate fi recunoscută după mai multe criterii. În limbaj vînătoresc se vorbeşte de *„semne"*, adică de urmele pe care căprioru l le lasă în terenul în care trăieşte, cum sînt : urmele copitei imprimate pe sol, lăsăturile, semnele lăsate în scoarţa unor arbori şi răscolirea frunzişului sau a solului.

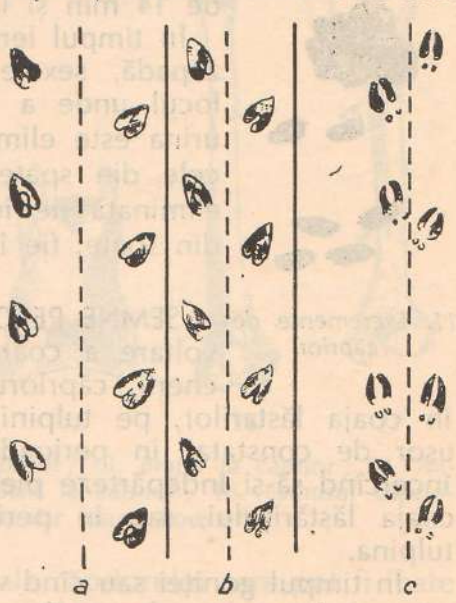
În afară de acestea, identificarea căprioru lui se mai poate face după „strigătul" ce îl scoate în caz de pericol. Anumite

www.clubulvanatorilor.ro

caractere ale sistemului osos ne ajută, de asemenea, la identificarea speciei, atunci cînd într-un teren găsim anumite fragmente din sistemul osos.

URMA. Prin urmă se înțelege imprimarea în sol a formei copitei. Aceasta poate fi o „urmă-tipar", adică o urmă a formei copitei și o „urmă-pîrtie„, adică urmele lăsate în șir, atunci cînd animalul merge în mod obișnuit sau aleargă *(fig. 10)*.

a) *Urma-tipar :* la prima vedere, urma-tipar a căpriorului poate fi confundată cu urma oii. Mai mică decît urma cerbului măsoară în lungime 5 cm iar în lățime 3 cm. În scobitura tălpii se observă o ușoară ridicătură, care începe de la perniță și trece dincolo prin partea internă a tălpii, spre vîrfuri. Spre deosebire de copita din spate, copita din față lasă o urmă mai mare. Vîrfurile copitei sînt rotunjite, călcîiul mai larg iar pintenii mai mari. Urma masculului este mai puternic imprimată, mai conturată, spre deosebire de a femelei, care este mai estompată.

Urme de căprior
a - la pas ; b - la trap ; c - sărituri

10. Urmele căpriorului

Analizînd urma-tipar lăsată în fugă, unghiile apar mai deschise, această deschidere fiind cu atît mai mare cu cît viteza fugii a fost mai mare.

b) *Urma-pîrtie.* În pas obișnuit, urma-pîrtie a căpriorului se înfățișează în zig-zag. Cînd însă animalul este obligat să se deplaseze iute, în galop, prin sărituri, urma-pîrtie capătă înfățișări variate. În fugă, picioarele din față ale căpriorului sînt așezate în linie oblică unul față de altul, iar cele din spate întrec mult pe cele din față, unul din ele încălecînd prelungirea urmelor precedente iar celălalt așezîndu-se mai înainte și lateral.

www.clubulvanatorilor.ro

LĂSĂTURI. Prin „lăsături" se înțeleg excrementele pe care căpriorul le lasă în teren, acestea fiind de natură solidă, eliminate prin anus, sau lichide sub formă de urină (*fig. 11*).

Excrementele sînt asemănătoare cu cele de oaie sau de capră domestică. Forma și consistența lor depinde de felul nutriției și anotimp. De obicei, au forma de ghindă, lungi de 14 mm și late de 8 mm.

11. Excremente de căprior

În timpul iernii, cînd terenul este acoperit de zăpadă, sexele pot fi ușor diferențiate după locul unde a fost eliminată urina. La mascul, urina este eliminată între picioarele din față și cele din spate, pe cînd la femelă urina este eliminată fie între urmele lăsate de picioarele din spate, fie în urma acestor semne.

SEMNE PE COPACI. Atît în perioada de dezvoltare a coarnelor cît și în aceea a împerecherii, căpriorul lasă urme destul de evidente în coaja lăstarilor, pe tulpini, în frunzar. Aceste semne sînt ușor de constatat în perioada frecării coarnelor, cînd țapul, încercînd să-și îndepărteze pielița de pe coarne, și le freacă de coaja lăstărișului, sau în perioada împerecherii cînd împung tulpina.

În timpul goniței sau cînd vrea să-și facă loc de culcuș, țapul obișnuiește să răscolească frunzarul, rîcîind cu piciorul dinainte.

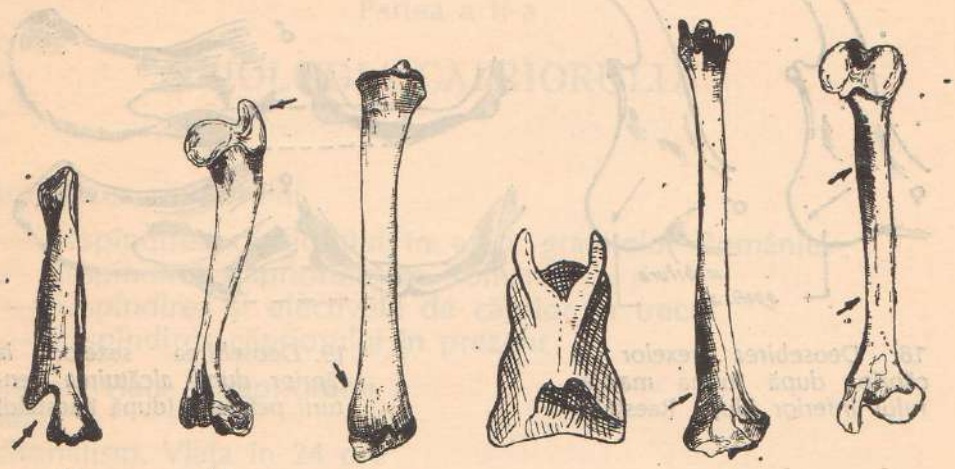
De multe ori se pot observa în teren cojiri ale scoarței arborilor tineri de la înălțimea de 30 cm în sus, aceștia rămînînd despuiați. Toate aceste semne trădează prezența căpriorului.

STRIGĂTE. Cînd căpriorul se sperie, el scoate anumite strigăte, de tărie și modulație diferită. În limbaj vînătoresc se spune că țapul „latră" iar căprioara „brăhnește". Sunetul masculului se aseamănă cu un „beo-bo" mai timbrat și mai scurt și „beu, bau" cînd este vorba de căprioară.

DIFERENȚIERI ÎN CONSTITUȚIA UNOR PIESE DIN SISTEMUL OSOS. De multe ori sîntem puși în situația de a găsi în teren numai resturi din sistemul osos al unor mamifere de interes vînătoresc, fie rămase ca acte ale braconajului, fie în cele mai multe cazuri ca resturi neconsumate de către dăunători.

www.clubulvanatorilor.ro

Cercetările recente ale lui Bouvier (1966) duc la unele prețioase indicații asupra structurii caracteristice ale unor oase de căprior. Desigur că descrierea lor amănunțită servește mai mult specialistului. Totuși, o ilustrare a lor poate fi de ajutor și omului din teren.

12 13 14 15 16 17

12. Omoplatul căpriorului văzut din profil ; 13. Brațul la căprior ; 14. Antebrațul la căprior ; 15. Vertebra codală la căprior ; 16. Femurul căpriorului ; 17. Tibia la căprior (după Bouvier)

Dintre piesele sistemului osos ale căpriorului care pot fi luate în considerare sînt : omoplatul, brațul, antebrațul, coastele, vertebra codală, femurul, tibia.

Omoplatul văzut din profil are la bază o scobitură puternică aproape dreaptă ascuțită (*fig. 12*).

Brațul are articulația care se leagă de omoplat mult mai subțire decît la capra neagră (*fig. 13*).

Antebrațul posedă în regiunea posterioară (distală) doi piepteni în muchie, lăsînd aspectul unui os cu trei fețe (*fig. 14*).

Coastele 3—7 sînt subțiri și în formă răsucită ca de fus.

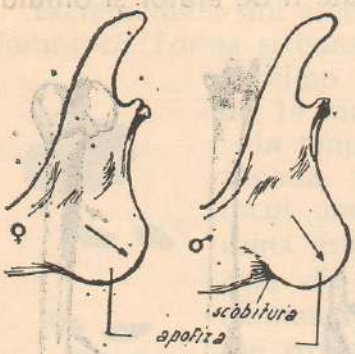
Vertebra codală. Cele două vertebre codale sînt lungi și drepte avînd pe ambele părți din regiunea anterioară cîte două prelungiri cu vîrfurile rotunjite (*fig. 15*).

Femurul posedă pe partea exterioară, în regiunea de jos, o scobitură puternică în care se fixează mușchii (*fig. 16*).

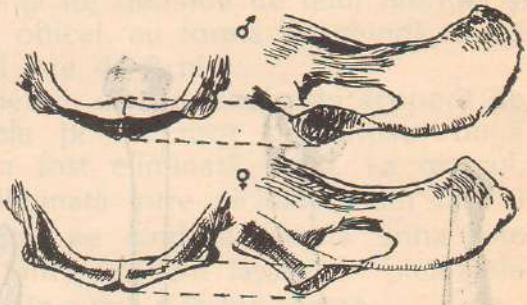
Tibia are în regiunea anterioară o scobitură mai mare decît la capra neagră (*fig. 17*).

www.clubulvanatorilor.ro

Unele caractere de diferențiere a semnelor apar evidente în alcătuirea maxilarului inferior *(fig. 18)* sau în aceea a centurii pelviene *(fig. 19)*.

18. Deosebirea sexelor la căprior după forma maxilarului inferior (după Raesfeld)

19. Deosebirea sexelor la căprior după alcătuirea centurii pelviene (după Raesfeld)

www.clubulvanatorilor.ro

Partea a II-a

BIOLOGIA CĂPRIORULUI

Răspîndirea căpriorului

- — Răspîndirea căpriorului în afara graniţelor României
- — Răspîndirea căpriorului în România
- — Răspîndirea şi efectivele de căprior în trecut
- — Răspîndirea căpriorului în prezent

Locul de viaţă al căpriorului
Hrana
Teritorialism. Viaţa în 24 ore
Concentrări şi migraţii sezoniere
Înmulţirea căpriorului
Bolile căpriorului

- — Boli parazitare
- — Boli endoparazitare
- — Boli ectoparazitare
- — Boli infecţioase
- — Boli nespecifice

Duşmanii căpriorului şi pierderile cauzate de aceştia. Cauzele ce produc fluctuaţii ale populaţiilor

www.clubulvanatorilor.ro

BIOLOGIA CĂPRIORULUI

Răspîndirea căpriorului

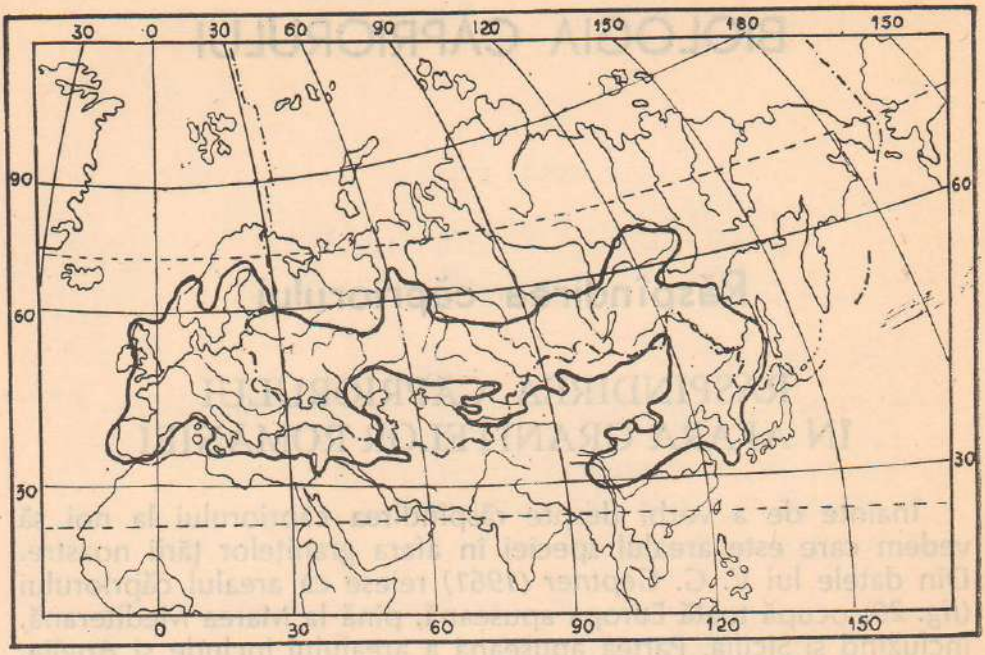
RĂSPÎNDIREA CĂPRIORULUI ÎN AFARA GRANIȚELOR ROMÂNIEI

Înainte de a vorbi despre răspîndirea căpriorului la noi să vedem care este arealul speciei în afara granițelor țării noastre. Din datele lui *V. G. Geptner (1961)* reiese că arealul căpriorului (*fig. 20*) ocupă toată Europa apuseană, pînă la Marea Mediterană, incluzînd și Sicilia. Partea apuseană a arealului include și Anglia, dar în Irlanda specia lipsește. Granița nordică a arealului (inclusiv Finlanda) începe pe malul Atlanticului, la latitudinea de 65 °, coboară spre sud ocolind axul principal al lanțului scandinav aproximativ pînă la 62°30'63" și prin regiunile prebaltice ale Suediei, urcă mult la nord, ajungînd pînă la cercul polar (cel mai nordic punct de populare al speciei). De aici, brusc, coboară la sud și trecînd în apropiere de granițele răsăritene ale Finlandei, iese la malul apusean al lacului Ladoga și în Carelia. În U.R.S.S., arealul căpriorului este foarte mare, ocupînd marea parte a zonei forestiere și de silvo-stepă, parte din zona de stepă și pădurile de munte : sudul părții europene, sudul Siberiei și al Orientului Îndepărtat, Kazahstan, munții sistemului Tian-Șan, pînă în Mongolia.

În est, arealul ocupă Asia Mică, partea nordică a raionului sirian din R.A.U., nordul Irakului, sudul Palestinei pînă la Haifa și Iranul ; în Afganistan lipsește. De aici, mai departe, granița trece în apropierea Elbrusului, pînă la sud-estul Caspicei, neajungînd însă în bazinul Arteculuí.

În partea estică și în Asia Centrală căpriorul ocupă jumătatea răsăriteană a sistemului munților Tian-Șan. În Mongolia ocupă

www.clubulvanatorilor.ro

20. Răspîndirea căpriorului pe continent (după V. G. Geptner, 1961)

partea Altaiului mongol, iar la apus pînă la lacul Hirghis Nur, la sud pînă la Ulan-Bator. Mai departe, în est, cuprinde cea mai mare parte a jumătăţii de răsărit a Chinei şi Tibetului estic, ca şi întreaga peninsulă a Coreei, dar în Japonia lipseşte.

După cum se vede, arealul căpriorului în afara graniţelor ţării noastre cuprinde foarte multe forme de relief, zone şi subzone de vegetaţie. Ca o curiozitate, se poate arăta că specia trăieşte şi în desişurile de stuf din Asia Centrală (*Bobrinskii*, 1944). În Carpaţii ucrainieni nu urcă la altitudini mai mari de 1.700 m (*Tatarinov*, 1956), în Caucaz însă ajunge pînă la 2.000 m (*Vereşciaghin*, 1959). În timpul expediţiei la care am participat în Munţii Tian-Şan, în anul 1958, am observat căpriorul la altitudini ce variau între 2.800—3.000 m, cînd am avut şi posibilitatea recoltării cîtorva exemplare.

Din cercetările întreprinse în U.R.S.S., rezultă că înălţimea mijlocie de lungă durată, a stratului de zăpadă egală cu 50 cm limitează extinderea speciei la nord, atît în partea europeană

www.clubulvanatorilor.ro

cît şi asiatică. În acele părţi ale arealului, unde în regiunile de munte stratul de zăpadă este de 60—100 cm sau mai mult, căpriorul lipseşte, aşa cum este şi cazul munţilor Baical sau Saian (*Formozov*, 1964).

RĂSPÎNDIREA CĂPRIORULUI ÎN ROMÂNIA

Răspîndirea şi efectivele de căprior în trecut

Căpriorul este cunoscut de mult timp, fiind una dintre speciile comune de vînat. Documente vechi, cronici sau însemnări ale unor străini ce au călătorit prin diferite regiuni ale ţării, descoperite de cercetători care s-au ocupat de istorie în general (*Iorga*, 1928 ; *Oprescu*, 1936) sau de istoria vînătorii (*Witting*, 1936 ; *Nedici*, 1940), ne pun la dispoziţie un material bogat, care dovedeşte existenţa acestui vînat autohton în multe puncte ale ţării noastre.

Multe din însemnările asupra căprioarei, în special în Transilvania, se găsesc frecvent în cronicile rămase din acele timpuri. Merită amintit faptul că specia putea fi vînată numai de nobili. În Ardeal, prin legea de la 1504, vînarea căprioarei era interzisă oamenilor de rînd. Iată ce se spunea în două din articolele acestei legi (*Witting*, 1936) :

„1. Pentru a se pune o dată capăt acestui neajuns, dispunem ca pe viitor, niciun iobag sau ţăran din cuprinsul ţării, să nu mai îndrăznească să vîneze cerbi, căprioare, iepuri sau mistreţi, în niciun mod şi cu niciun fel de mijloc. De asemenea este oprită vînătoarea sub orice formă a fazanilor, potîrnichilor şi găinuşilor.

„2. Cu toţii trebuie să se ocupe cu agricultura, cu păşunatul şi viticultura, ceea ce procură lor şi stăpînilor venituri băneşti şi foloase materiale. Iobagul care totuşi se dedică vînătoarei sau păsăritului, va fi pedepsit fără cruţare de către stăpînul sau feudalul, sau de către proprietarul pe al cărui teritoriu a fost prins".

Prin anii 1560—1570, se prevedea însă că ţăranii şi iobagii supuşi cetăţii Făgăraşului (*Giulgea*, 1945), sînt obligaţi să plătească

www.clubulvanatorilor.ro

dări în căprioare. „Iarna fiecare sat datorează o căprioară ; dacă căprioara nu se poate dă 16 găini, dacă acestea n-ar vrea să le aducă, pedeapsă 1 Fl".

În schimb, tot în Ardeal, din jurnalul ţinut de un principe al Transilvaniei, reiese că exista o mare abundenţă de căprioare, astfel, vînînd de 24 de ori între 5 ianuarie—13 august 1633, principele a împuşcat sau a prins în plase, cu ajutorul ogarilor, un număr de 115 căprioare *(Nedici,* 1940). Alt principe al Ardealului, la o vînătoare organizată timp de 8 zile, în august 1669, în împrejurimile Gherlei, cu copoi şi bătăiaşi, a ucis 148 de căprioare, 19 cerbi şi un mistreţ, iar un an mai tîrziu, de la 6 pînă la 13 septembrie, 50 căprioare, 19 cerbi, 5 mistreţi, 2 lupi şi un urs.

Această abundenţă extraordinară a căprioarelor în Ardeal a durat pînă în iarna extrem de geroasă şi cu zăpadă mare a anului 1830 *(Nedici,* 1940), care le-a decimat. La scăderea numărului de căprioare din Transilvania au contribuit fără îndoială şi metodele barbare prin care erau vînate femelele, sau iezii — în decursul întregului an.

Dimitrie Cantemir (1716) ne lasă, în celebra sa operă „Descriptio Moldaviae", multe date interesante despre răspîndirea vînatului în Moldova. Printre speciile considerate de el ca fiind comune pădurilor moldovene citează şi căprioara.

Informaţiuni mai ample despre starea vînatului în Moldova la finele secolului XVIII lasă un medic sas din Sibiu, care a trăit 25 de ani în Moldova (1780—1805), arătînd că numărul căprioarelor era mare aici. Pe vremea lui, căprioara se vindea cu 10 parale (1780), ca mai tîrziu să se vîndă cu trei piaştri bucata *(Nedici,* 1940). În acelaşi timp, la Sibiu, ele costau mai scump *(Oprescu, 1936).*

La sfîrşitul secolului trecut căprioarele erau încă un vînat abundent ; numai în anul 1884, în Ardeal, după unele date statistice s-au vînat 2.144 bucăţi. Datorită apariţiei şi perfecţionării armelor de foc, cît şi a lipsei de preocupare pentru ocrotirea speciei, numărul căprioarelor a scăzut neîncetat. În 1939, în toată ţara nu s-au mai vînat decît 1.743 bucăţi *(Popescu, 1940).* În timpul celui de-al doilea război mondial situaţia cervidelor s-a agravat şi mai mult, suferind o scădere considerabilă. După aprecierea precaută a lui *O. Witting* (1945), numărul căprioarelor — cele mai răspîndite reprezentante ale cervidelor din ţara noastră — s-a micşorat cu cca 80%.

www.clubulvanatorilor.ro

Răspîndirea căpriorului în prezent

În secolul nostru nu s-au ocupat prea mulți de studiul răspîndirii căpriorului, aceasta poate și pentru faptul că era considerat un animal comun.

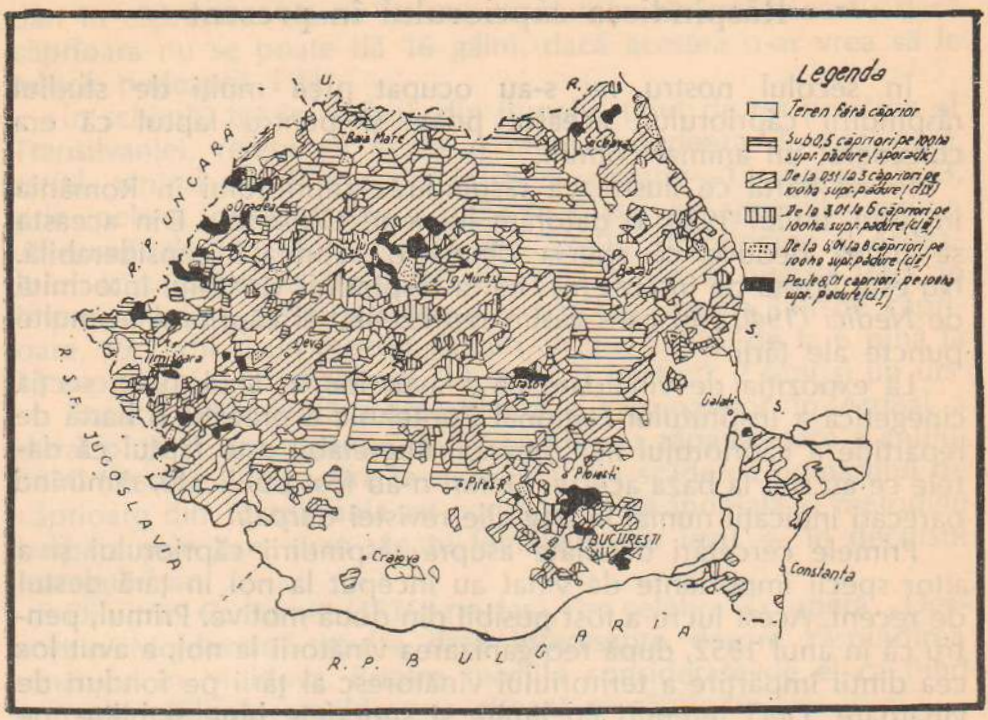
Prima hartă ce ilustrează răspîndirea căpriorului în România în jurul anului 1930, o datorăm lui *Raul Călinescu*. Din aceasta se putea deduce că specia ocupa o suprafață considerabilă. Nu este lipsită de interes nici harta răspîndirii vînatului întocmită de *Nedici (1940)*, în care găsim reprezentat și căpriorul în multe puncte ale țării.

La expoziția de vînătoare ce a avut loc în anul 1940, secția cinegetică a Institutului Național Zootehnic a pregătit o hartă de repartiție a căpriorului în România. Regretabil este faptul că datele ce au stat la baza acestei lucrări n-au fost publicate, rămînînd oarecari indicații numai în paginile revistei *Carpați*.

Primele cercetări detaliate asupra răspîndirii căpriorului și a altor specii importante de vînat au început la noi în țară destul de recent. Acest lucru a fost posibil din două motive. Primul, pentru că în anul 1952, după reorganizarea vînătorii la noi, a avut loc cea dintîi împărțire a teritoriului vînătoresc al țării pe fonduri de vînătoare. Deci terenuri cu limite și suprafețe bine stabilite, pe care se fac primele evaluări ale efectivelor. Chiar dacă aceste date nu sînt riguros exacte, corectîndu-le de la an la an, ele devin unul dintre elementele de bază ale gospodăririi vînatului. Al doilea, și nu mai puțin important, este faptul că începînd din anul 1949, se organizează în cadrul Institutului de cercetări silvice, un laborator pentru studiul faunei vînătorești. Cum era și normal, primele cercetări întreprinse de acest colectiv au fost îndreptate spre cunoașterea inventarului faunistic-cinegetic și al repartiției lui teritoriale.

Primele hărți detaliate asupra răspîndirii căpriorului au fost întocmite pe baza datelor evaluării efectivelor de pe fonduri de vînătoare, făcute în anul 1958. În aceste hărți se poate vedea care a fost răspîndirea și densitatea de efectiv a căpriorului, calculate pe fondurile de vînătoare în anul 1958 *(fig. 21)*. Este interesant de urmărit mai departe, pe hărțile răspîndirii speciei, cum evoluează răspîndirea căpriorului în anul 1960, cînd s-au prelucrat datele evaluării efectivelor după ultima arondare a fondurilor de vînătoare *(fig. 22)*. Cea mai recentă hartă de răspîndire a căpriorului, întocmită în baza datelor evaluării efectivelor pe fon-

www.clubulvanatorilor.ro

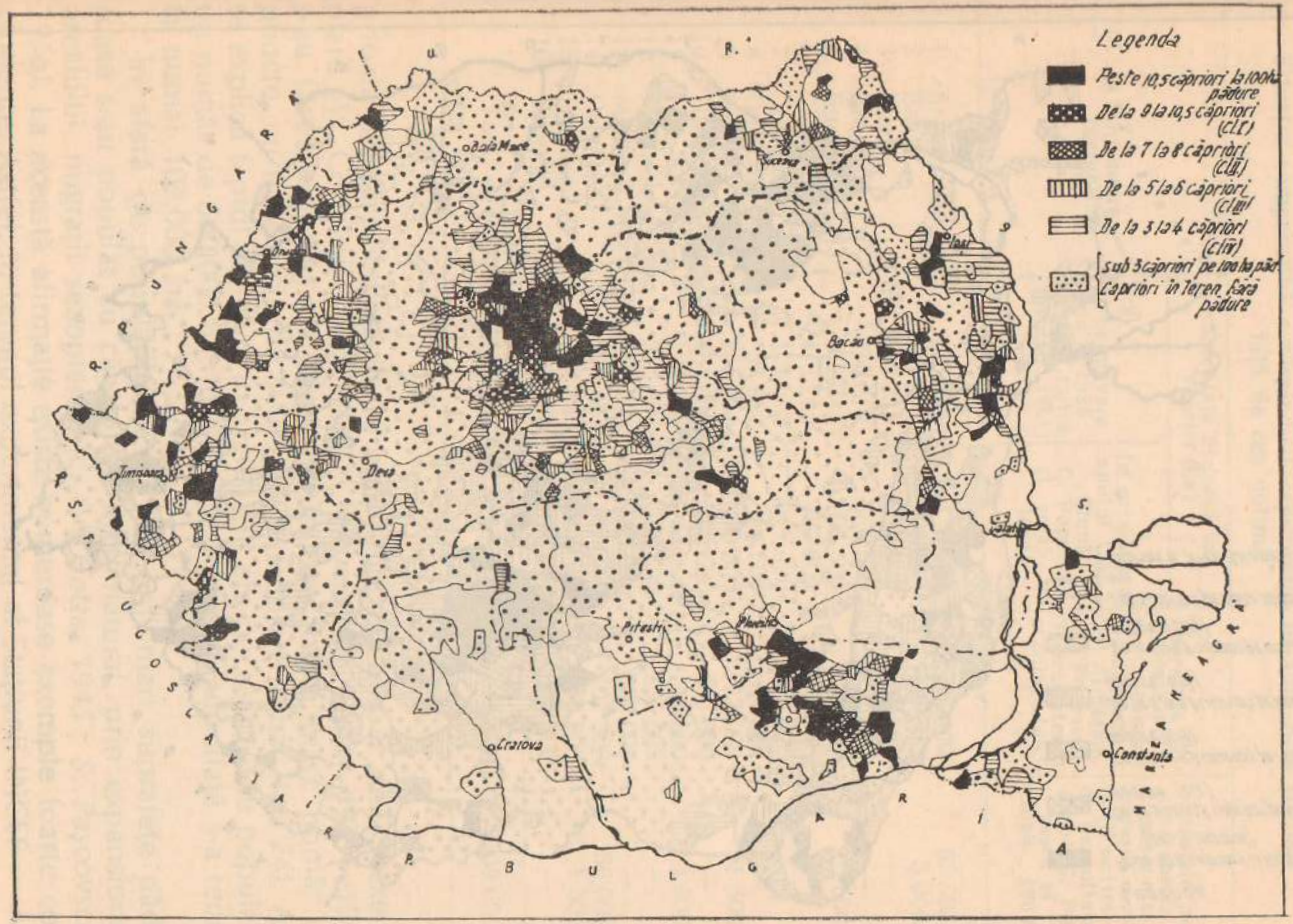
21. Arealul căpriorului în România în primăvara anului 1958 (C. Popescu, G. Scărlătescu şi colab., 1961)

duri de vînătoare din primăvara anului 1965, ne arată care este răspîndirea căpriorului în momentul de faţă *(fig. 23)*.

Consultînd hărţile întocmite, se poate constata un fapt foarte important şi anume, că în ultimii 7 ani a avut loc o lărgire substanţială a arealului de răspîndire a căpriorului. Dacă examinăm cîteva cifre situaţia va fi şi mai edificatoare. În *tabelul 7* se dau, comparativ, suprafeţele pe regiuni (DREF-uri) în care era răspîndit căpriorul şi terenurile apte dezvoltării speciei, dar pe care încă lipseşte.

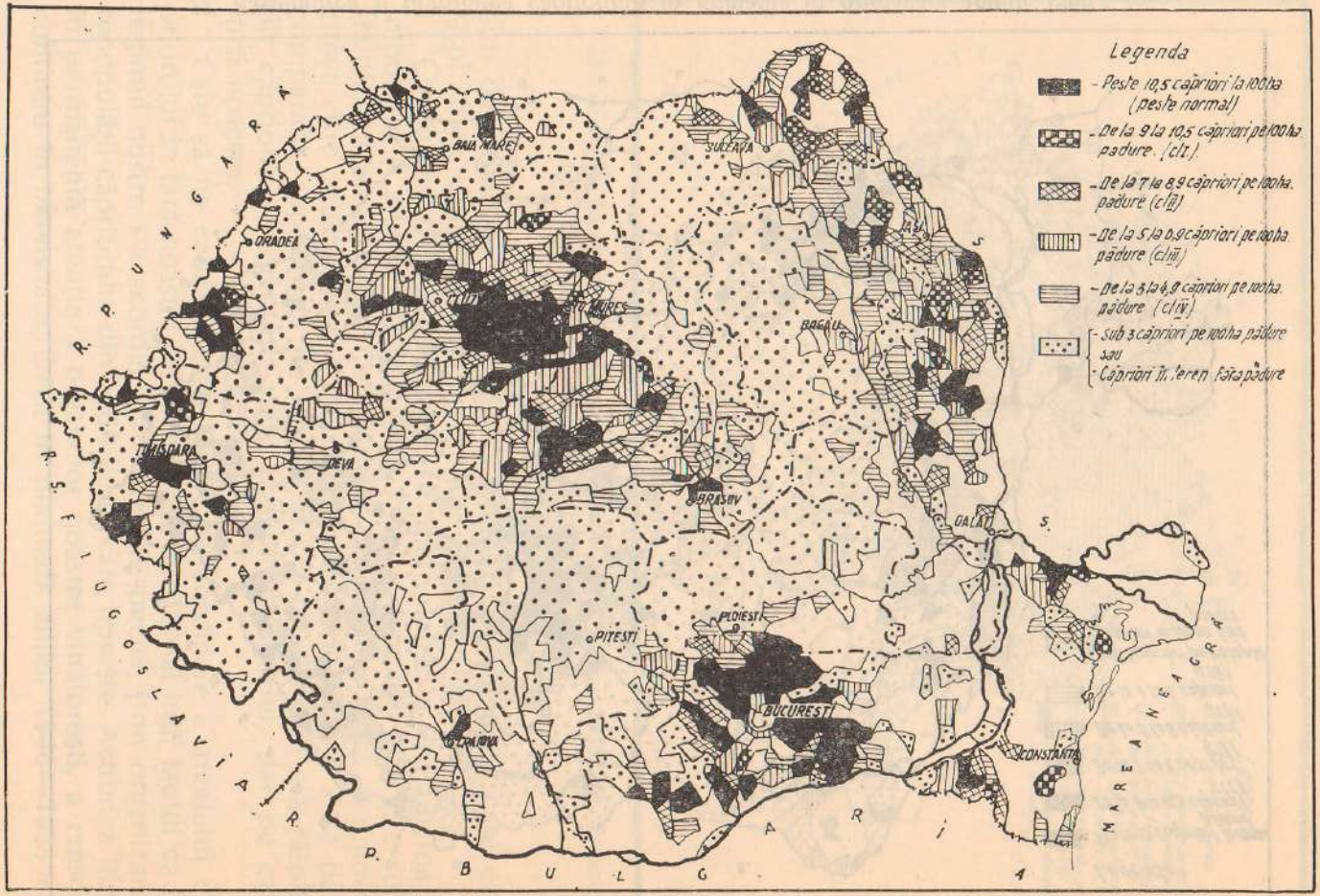
Care să fie cauza acestei lărgiri extraordinare a arealului căpriorului în ţara noastră ? Cauzele sînt două. Mai întîi faptul că în regimul nostru s-a acordat mare atenţie speciei, prin organizarea repopulării căpriorului din pădurile în care lipseşte. Acţiunea fiind în permanentă atenţie a organelor noastre vînătoreşti, a crescut continuu în intensitate. Dacă în perioada anilor 1946—1958 că-

www.clubulvanatorilor.ro

22. Răspîndirea și densitatea căpriorului în România în primăvara anului 1966

www.clubvanatorilor.ro

23. *Răspîndirea căpriorului în 1965* (C. Popescu și colab., 1965)

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 7

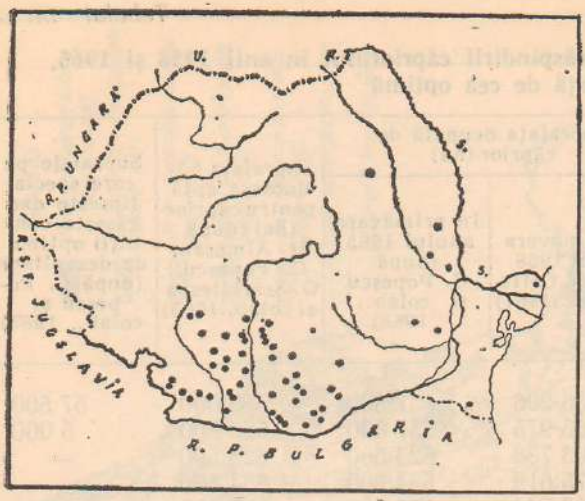
Situaţia comparativă a răspîndirii căpriorului în anii 1958 şi 1965, faţă de cea optimă

Nr. crt.	Denumirea regiunilor	Suprafaţa ocupată de căprior (ha)		Suprafaţa păduroasă aptă pentru căprior (ha) (după H. Almăşan, C. Popescu, G. Scărlătescu şi colab.,.1963)	Suprafeţe pe care specia lipseşte dar găseşte condiţii optime de dezvoltare (după C. Popescu şi colab., 1965)
		In primăvara anului 1958 (după V.Cotta şi colab.,1961)	In primăvara anului 1965 (după C. Popescu şi colab., 1965)		
1	Argeş	436 206	531 500	589 000	57 500
2	Bacău	555 975	557 500	562 500	5 000
3	Banat	603 738	623 500	623 500	—
4	Braşov	375 619	534 500	534 500	—
5	Bucureşti	69 744	105.500	112 000	6 500
6	Cluj	473 201	489 000	489 000	—
7	Crişana	319 522	319 500	319 500	—
8	Dobrogea	67 953	84 500	84 500	—
9	Galaţi	201 540	175 500	177 000	1 500
10	Hunedoara	464 900	460 500	460 500	—
11	Iaşi	125 757	154 000	155 000	1 000
12	Maramureş	313 394	321 500	321 500	—
13	Mureş A.M.	540 295	380 000	380 000	—
14	Oltenia	204 427	366 500	402 500	36 000
15	Ploieşti	374 485	398 500	400 000	1 500
16	Suceava	495 036	503 000	503 000	—
	Total pe ţară	5 621 792	6 005 000	6 114 000	109 000

prioara a fost populată în 10 puncte cu un număr de 73 exemplare *(V. Cotta şi colab., 1961)*, în perioada anilor 1959—1965 s-au făcut populări cu căprioare într-un foarte mare număr de puncte, cu un efectiv de 500—700 exemplare anual *(fig. 24)*. Aşa se explică faptul că, dacă în anul 1958 era necesar să fie populate un număr de 600.000 ha, în anul 1965 această suprafaţă s-a redus la numai 109.000 ha.

În afară de populările făcute de om, mari suprafeţe păduroase s-au populat cu căprior în mod natural, prin expansiunea arealului, migraţii sezoniere etc. *(V. Cotta, 1945 ; S. Paşcovschi, 1956)*. La această afirmaţie există numeroase exemple foarte concludente. Astfel, în terenul experimental al Staţiunii INCEF — Mi-

www.clubulvanatorilor.ro

24. Punctele în care s-au făcut populări cu căprior în ultimii 15 ani

hăieşti, în pădurile de peste 8.000 ha, între anii 1920—1928, căprioarele erau necunoscute, pentru ca între anii 1938—1946 să existe doar sporadic *(V. Cotta şi colab., 1961)*. În urma întăririi pazei şi combaterii răpitoarelor, căprioarele s-au stabilizat şi înmulţit, astfel că, în anul 1965, pe suprafaţa pădurosă a staţiunii sînt peste 500 căprioare. Un alt exemplu şi mai concludent îl formează pădurile din ocolul silvic Ghimpaţi. Aici nu existau căprioare pînă în anul 1946, cînd terenul a fost populat, în pădurea Albele, cu 6 exemplare. *(V. Cotta şi colab., 1967)*. De aici animalele s-au răspîndit şi în pădurile Ghimpaţi, Cioflecu, Teşila, Ogarca şi altele, astfel că astăzi întreaga suprafaţă pădurosă a ocolului silvic este populată cu această specie. În mod natural s-au populat şi unele arborete aflate în condiţii mai grele, cum este, de exemplu, arboretul experimental al Staţiunii INCEF Jegălia, unde în plin cîmp agricol — Bărăgan — de cîţiva ani există cîteva familii de căprioare. În acelaşi fel şi-au făcut apariţia căprioarele în pădurea Comarova din Dobrogea, unde astăzi există un efectiv evaluat la circa 60 exemplare.

Locul de viaţă al căpriorului

Analizînd răspîndirea căpriorului în ţara noastră în anul 1965 *(fig. 23)*, constatăm că el este întîlnit în condiţii de biotop foarte variate, începînd cu Lunca Dunării şi pînă la limita inferioară a zonei subalpine. Altitudinea minimă la care este întîlnită specia este de sub 100 m, pe grindul Letea din Delta Dunării, iar ca

www.clubulvanatorilor.ro

maximum 1.700—1.800 m, în Munţii Făgăraş şi Retezat, unde căpriorul a fost observat la limita superioară a pădurii. Iată deci că specia de care ne ocupăm are o mare amplitudine ecologică, putîndu-se adapta uşor la condiţiile variate ce le găseşte în mediul de viaţă. Acest lucru este dovedit de o constatare foarte interesantă cu privire la existenţa căpriorului şi în cîmpia lipsită complet de pădure. Fenomenul existenţei „căpriorului de cîmp" era consemnat de mult în literatura germană de specialitate. În ţara noastră, în anul 1958 existau 29 fonduri de vînătoare din raza regiunilor Crişana şi Banat, unde, pe o suprafaţă de cca 207.000 ha. erau semnalaţi căpriori de cîmp *(V. Cotta şi colaboratori, 1961)*, pe cînd în anul 1965 această suprafaţă este de cîteva ori mai mare.

Avînd o răspîndire foarte largă în puncte cu condiţii staţionale variate, nu însemnează însă că peste tot găseşte condiţiile cele mai propice dezvoltării speciei.

În general, căpriorul este o specie mai puţin pretenţioasă faţă de mediul de trai, şi poate exista atît în masivele mari păduroase,

25. Pădure de cîmpie bogată în subarboret, cu condiţii excepţionale pentru căprior (Ocolul silvic Ghimpaţi, august 1958)

www.clubulvanatorilor.ro

26. Şleau de cîmpie de vîrstă mijlocie, de consistenţă redusă şi lipsit de subarboret, care oferă condiţii slabe de hrană şi adăpost pentru căprior (pădurea Scroviştea, octombrie 1960)

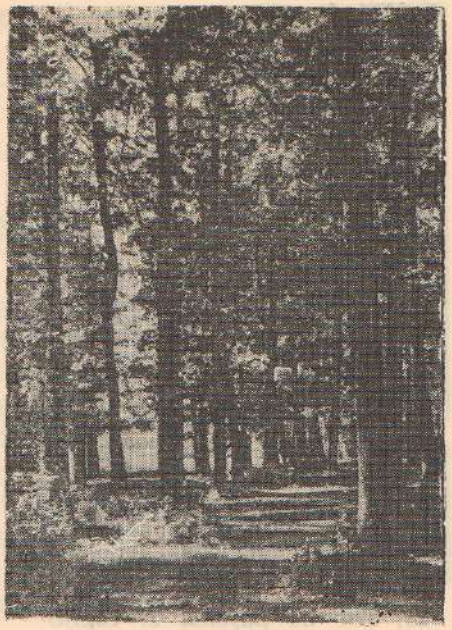
cît şi în trupurile mici de pădure. Totuşi, căpriorul preferă pădurile de foioase, de răşinoase în amestec cu foioase, de la cîmpie, dealuri şi munte. Una din cele mai importante condiţii care îi favorizează dezvoltarea este abundenţa subarboretului, care îi asigură hrana în timpul iernii *(fig. 25, 26)* şi existenţa poienilor interioare din masivele păduroase. În terenurile de la cîmpie şi dealuri, un rol foarte important îl au inclavele din păduri, cultivate cu plante agricole, ca şi terenurile agricole din preajma pădurii. Aici căpriorul va găsi, din abundenţă, hrană în semănăturile de primăvară de grîu, orz, lucernă sau trifoi, în care animalele pot fi văzute în decursul întregului an. Toamna se hrăneşte aici pînă cînd cîmpul agricol este acoperit complet cu zăpadă. În tot acest timp, pădurea îi serveşte ca adăpost, rolul ei fiind mai important în perioada de iarnă, cînd singura hrană accesibilă îi este dată de mugurii şi rămurelele de arbori şi arbuşti *(fig. 27, 28)*.

www.clubulvanatorilor.ro

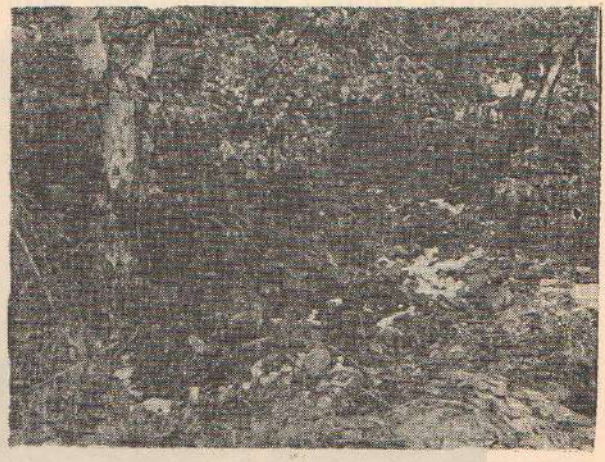
În complexele mari păduroase, cu întinderi ce depășesc 2000 — 3.000 ha, lipsite de poieni interioare, există căpriori dar în densități mai mici. Așa cum consemnează literatura de specialitate, în aceste situații animalele se concentrează spre marginea masivului, spre a fi cît mai aproape de cîmpul agricol. Iată de ce căpriorul, spre deosebire de alte specii, este considerat în aceste cazuri mai mult vînat de margine de pădure.

Pe măsură ce se înaintează spre limita vegetației forestiere, condițiile de existență ale căpriorului sînt din ce în ce mai grele, cea mai defavorabilă situație fiind atunci cînd pădurea este formată din rășinoase pure, de vîrstă mijlocie, cu masiv bine închis, deci cu hrană foarte puțină și de calitate inferioară. Îmbunătățirea situației se produce dacă în pădure există 1—2% poieni *(fig. 29)* sau parchete, în care masivul nu s-a închis încă *(V. Cotta și colab., 1961)*.

În regiunea de munte și coline, favorizează foarte mult dezvoltarea efectivului deschiderea de parchete, care îi îmbunătățesc rapid con-

27. Biotop favorabil căpriorului în zona gorunetului (O. s. Mihăiești, iulie 1952)

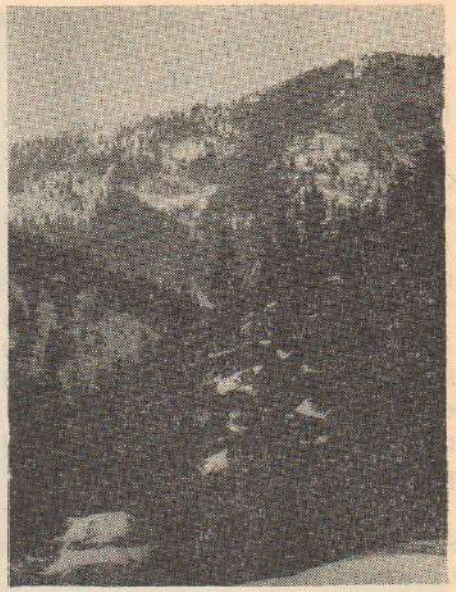

28. Loc de hrană preferat de căprior în perioada de iarnă, în zona submontană, bogat în rug de mure, salcie, plop tremurător și mesteacăn (O.s. Arpaș, martie 1959)

www.clubulvanatorilor.ro

29. Loc de păşunat al căprio-rului în zona pădurilor de ră-şinoase (Gheorgheni, pîrîul Bel-chia, 1956)

30. Pădure de răşinoase, trans-formată prin păşunat în „păşune împădurită" — biotop favorabil căpriorilor în zona montană (Borşa, munţii Rodnei, oct. 1957)

31. Biotop tipic, favorabil căpriorului în regiunea de munte (Tengherle — Tulgheş, 1960)

www.clubulvanatorilor.ro

dițiile de hrană, prin faptul că tăieturile sînt invadate de specii de plante lemnoase-pionere, ca : plopul tremurător, salcia căpreasică, smeura și rugul de mure — esențe preferate de căprior *(fig. 30, 31)*

Hrana

Hrănirea ocupă unul dintre cele mai importante activități din viața mamiferelor și a oricărei vietăți. Caracterul hrănirii determină relația speciei de vînat cu cel mai important element — mediul înconjurător — și în special cu rezervele substanțelor nutritive necesare vieții. În cazul nostru, existența fitocenozei pădurii sau cîmpului agricol, care servește ca sursă de hrană căpriorului, creează posibilitatea existenței sale, căci această specie este în totalitate plantivoră. Spunem plantivor și nu ierbivor *(Comșia, 1963)*, deoarece, în afară de specii de plante ierbacee, căpriorul folosește în hrana sa un număr mare de specii arborescente și arbustive.

De la bun început trebuie arătat că relația căprior-fitocenoză este reciproc dependentă ; abundența și varietatea speciilor de plante consumate determină numărul și calitatea indivizilor populației de căprior, iar mărimea efectivului de căprior influențează în mod direct starea și dezvoltarea fitocenozei respective.

Privind problema unilateral, din punctul de vedere al necesităților de dezvoltare a efectivului de căprior, mediul de viață trebuie să asigure căpriorului, prin hrana naturală permanentă, pe de o parte substanțele nutritive și vitaminele necesare dezvoltării organismului, pe de alta — sărurile și microelementele indispensabile formării scheletului și coarnelor (trofeului).

Hrana căpriorului a fost și continuă să fie studiată în multe puncte ale arealului de răspîndire. Principala direcție a cercetărilor efectuate a fost îndreptată spre determinarea compoziției specifice a plantelor consumate, în unele cazuri determinîndu-se și frecvența lor sezonală.

În Uniunea Sovietică, prin studiile efectuate de numeroși cercetători în diferite puncte ale țării, s-a stabilit că sînt consumate cca 250 specii de plante superioare : arbori, arbuști, plante ierbacee ca și plante inferioare — ciuperci, mușchi etc. *(Geptner, 1961)*. *Juon (1963)*, care face un studiu de sinteză asupra cer-

www.clubulvanatorilor.ro

cetărilor întreprinse asupra hranei căprioriilor în Europa, consemnează drept consumate un număr de 510 (!) specii de plante. El constată că hrana provenită de la arbori şi arbuşti este preponderentă (62%), iar plantele ierbacee (10%), plante de cultură agricolă (16%), plante inferioare (12%). *Mottl (1957)* studiază variaţia componenţilor hranei căprioarelor pe sezoane ajungînd la următoarele concluzii. Primăvara, plantele ierbacee spontanee ocupă din totalul plantelor consumate 44,3%, vara 7,1%, toamna 38,9% iar iarna 15,8%.

Pentru a extrage substanţele nutritive, săruri etc. din plante, căprioriii consumă zilnic, după unii autori, 2,9 kg masă verde *(Dragoev P., 1964)*, iar după alţii de la 1,5 la 2 kg *(Juon, 1963)*, în medie 1,6 kg *(Mottl S., 1957)*.

Din experienţele făcute de *L. Manolache* (comunicare verbală) asupra hrănirii speciei în condiţii de laborator, prin punerea la dispoziţiei numai a fînului de lucernă, au reieşit următoarele : o femelă gestantă, în greutate de 26 kg, a consumat zilnic între 500—1000 g, în medie 840 g ; un mascul în greutate de 23 kg, în aceeaşi perioadă, a consumat de la 500 la 1500 g, în medie 950 g.

În diferite lucrări străine am găsit multe detalii legate de hrănirea căprioriilor, dar nu considerăm util să intrăm în prea multe amănunte.

La noi în ţară, cercetările în problema hranei căpriorului sînt abia începute.

Pentru elucidarea acestei probleme, între anii 1959—1961 am stabilit consumarea de către căprior a unui număr de 22 plante lemnoase şi 16 ierbacee *(Almăşan, 1961)*.

Cercetările efectuate recent la INCEF împreună cu colegii mei, ing. *V. Grapini*, biolog *L. Manolache* şi *E. Ilie* (1966), ne dau o situaţie şi mai clară asupra acestei probleme.

Pentru a cunoaşte cît mai detaliat care sînt plantele ce le consumă căpriorul în perioada de toamnă şi iarnă şi frecvenţa lor, deci gradul de preferinţă — în vederea intensificării furajării de iarnă, am efectuat cercetări pe un număr mare de exemplare de căprior.

Regimul preferenţial al compoziţiei hranei consumate la speciile de cervide poate fi studiat prin mai multe metode, din care considerăm ca principală metoda culegerii plantelor muşcate de animale în timpul observaţiilor (metodă care este însă greoaie). Altă metodă este aceea a analizelor conţinuturilor ru-

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 8

Speciile de plante consumate de căprior în lunile X–III

Denumirea speciei	Număr de întîlniri în % față de totalul conținuturilor	% de participare max. într-un conținut	Luna consumării și nr. de conținuturi în care a apărut						Care este partea din plantă consumată								
			X	XI	XII	I	II	III	Tulpini	Lujeri	Muguri	Frunze	Scoarță	Fructe	Ramuri	Amenți	Flori
	st.	st.															
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Abies alba	0,9	10	—	—	—	—	—	1	—	—	—	×	—	—	—	—	—
Populus nigra	10,1	40	1	—	3	3	4	—	—	×	×	×	—	—	—	—	—
P. alba	6,4	40	—	—	2	2	3	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—
P. tremula	3,7	30	—	—	—	1	1	2	—	×	×	—	×	—	—	—	—
P. marilandica	0,9	40	—	—	—	—	1	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—
Salix fragilis	5,5	15	—	—	—	3	1	2	—	×	×	—	×	—	—	×	—
S. cinerea	0,9	15	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	×	—
S. alba	3,7	30	—	—	2	2	—	—	—	×	×	—	×	—	—	—	—
S. purpurea	4,6	20	—	—	2	2	—	1	—	×	×	—	×	—	—	×	×
S. caprea	4,6	30	—	1	—	—	—	4	—	×	×	—	—	—	—	—	—
Corylus avellana	13,8	40	—	—	1	1	4	9	—	×	×	—	—	—	—	×	—
Carpinus duimensis	1,8	10	—	—	—	—	2	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—
C. betulus	22,2	40	—	—	1	11	10	2	—	×	×	—	×	—	—	—	—
Betula verucosa	0,8	20	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	×	—
Alnus incana	0,9	10	—	—	—	—	—	1	—	—	×	—	—	—	—	×	—
Fagus silvatica	10,1	40	—	—	—	3	3	5	—	×	×	—	—	×	—	—	—
Quercus robur	36,1	50	8	1	3	7	18	2	—	×	×	×	×	×	—	—	—
Q. dalechampii	9,2	40	—	—	1	3	3	3	—	×	×	×	—	×	—	—	—
Q. petraea	3,7	25	—	—	—	3	1	—	—	×	×	×	—	—	—	—	—
Q. frainetto	8,3	60	1	1	—	3	2	2	—	×	×	×	—	×	—	—	—
Q. cerris	3,7	40	—	—	—	1	2	1	—	×	×	—	—	—	—	—	—

www.clubvanatorilor.ro

Tabelul nr. 8 (continuare)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Q. pedunculiflora	3,7	30	—	1	—	—	3	—	—	×	×	—	×	—	—	—	—
Ulmus foliacea	18,5	40	3	1	2	5	9	—	—	×	×	×	×	—	—	—	—
Amarranthus retroflexus	0,9	2	—	—	—	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Lycopus europaeus	0,9	3	1	—	—	—	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Stellaria media	0,9	—	—	—	—	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Portulaca oleracea	1,8	15	—	—	1	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Cerastium arvense	0,9		—	—	—	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Ranunculus ficaria	1,8	8	—	—	—	2	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Capsella bursa pastoris	1,8	10	—	1	—	—	—	1	—	—	—	×	—	—	—	—	—
Dentaria bulbifera	0,9	10	—	—	—	—	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Corydalis solida	0,9	5	—	—	—	—	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Berteroa incana	1,8	5	2	—	—	—	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Viola odorata	1,8	5	—	—	—	1	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
V. silvatica	3,7	5	—	2	—	1	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Crataegus monogyna	31,4	30	6	5	7	4	12	—	—	×	×	×	×	×	—	—	—
Crataegus pentagyna	2,7	5	—	—	2	—	1	—	—	—	×	—	×	×	—	—	—
Malus silvestris	2,7	10	—	—	—	2	—	1	—	×	×	—	×	—	—	—	—
Pirus piraster	2,7	20	—	—	—	3	—	—	—	×	×	—	×	—	—	—	—
Prunus spinosa	1,8	10	—	—	1	—	1	—	—	—	×	×	—	—	—	—	—
Sorbus torminalis	1,8		—	—	—	2	—	—	—	×	×	—	×	—	—	—	—
Cytisus nigricans	6,4	30	—	—	—	4	2	1	—	×	×	—	—	—	×	—	—
C. albus	1,8	20	—	—	—	1	1	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—
C. leucotrichus	1,8	20	—	—	—	1	1	—	—	×	×	—	—	—	×	—	—
C. austriacus	4,6	20	—	1	1	1	1	1	—	×	×	×	—	—	×	—	—
Medicago sativa	9,2	30	—	1	—	3	5	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
M. falcata	5,5		—	—	—	3	3	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Amorpha fruticosa	6,4	30	—	—	2	2	3	—	—	×	×	—	—	×	—	×	—
Robinia pseudacacia	1,8	20	—	—	—	1	1	—	—	×	×	—	×	—	—	—	—

www.clubulvanatorilor.ro

Trifolium pratense	11,1	20	—	—	—	6	6	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
T. repens	1,8	5	—	1	—	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Dorycemium herbaceeum	1,8	2	—	—	1	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Tilia tomentosa	43,5	60	—	1	6	12	25	3	—	×	×	—	×	—	—	—	—
T. cordata	10,1	40	—	—	—	6	2	3	—	×	×	—	—	—	—	—	—
T. platyphylos	2,7	5	—	—	—	2	1	—	—	×	×	—	×	—	—	—	—
Cornus mas	19,4	30	2	1	3	1	9	5	—	×	×	×	—	—	—	×	×
C. sanguinea	9,2	10	2	2	4	—	2	—	—	×	×	×	—	×	—	—	—
Evonymus europaeus	0,9	5	—	—	—	—	1	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—
Acer campestre	19,4	30	4	2	3	4	8	—	—	×	×	×	—	×	—	—	—
A. tataricum	6,4	20	1	1	1	1	3	—	—	×	×	×	—	—	—	—	—
A. platanoides	1,8	30	—	—	—	—	1	1	—	×	×	—	—	—	—	—	—
Veronica hederaefolia	0,9		—	—	—	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
V. persica	2,7	5	—	2	—	—	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Symphitum officinale	0,9	5	1	—	—	×	—	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—
Lamium amplexicaule	1,8	10	—	—	—	1	—	1	—	—	—	×	—	—	—	—	—
L. purpureum	1,8	10	—	—	—	1	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Glechoma hederacea	0,9	30	—	—	1	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—
Sambucus nigra	1,8		—	—	—	1	1	—	—	×	×	—	×	—	—	—	—
Viburnum opulus	6,4	15	—	1	2	1	3	—	—	×	×	—	—	×	—	—	—
Fraxinus excelsior	14,8	30	1	—	2	5	6	2	—	×	×	×	×	—	—	—	—
Fraxinus ornus	0,9	10	—	—	—	—	1	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—
Ligustrum vulgare	9,2	20	1	1	2	2	3	1	—	×	×	×	—	×	—	—	—
Taraxacum officinalis	0,9	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—
Erigeron canadense	0,9	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—
Luzula silvatica	0,9	40	—	1	—	—	—	—	—	—	—	×	—	×	—	—	—
Luzula albida	5,5	40	—	1	—	1	1	3	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Juncus effusus	9,9	5	—	—	—	1	—	—	×	—	—	—	—	—	—	—	—
Haleacharis palustris	0,9	10	—	—	—	—	1	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—
Carex pilosa	18,5	10	3	2	3	4	6	2	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Polygonatum officinale	0,9	5	1	—	—	—	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 8 (continuare)

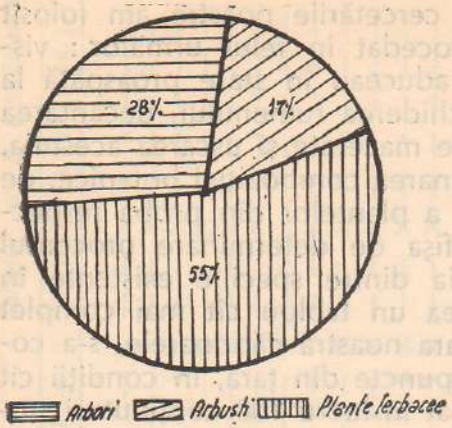
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Zea mays	1,8	30	1	—	—	—	1	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Lolium perenne	3,7	10	—	—	1	3	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Poa pratensis	22,2	20	7	3	4	5	4	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Poa anua	1,8		—	—	—	1	1	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Digitaria sanguinalis	1,8	5	—	—	1	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Andropogon ischaemum	15,7	20	4	1	3	1	8	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Bromus arvensis	1,8		—	—	—	2	—	—	—	×	×	—	—	—	—	—	—
Bromus sterilis	0,9	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	×	—	—	—	—	—
Bromus hordeaceus	0,9		—	—	—	1	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Agrostis stolonifera	1,8		—	—	1	—	1	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Dactylis glomerata	8,3	30	4	1	1	—	1	2	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Echinochloa crus-galli	2,7	15	—	1	—	1	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Agropyrum repens	13,8	30	1	2	2	5	3	2	×	—	—	×	—	—	—	—	—
A. intermedium	3,7		—	—	1	2	1	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Festuca pseudovina	13,8	3	5	1	2	5	—	2	×	—	—	×	—	—	—	—	—
F. rubra	2,7	5	—	—	—	1	1	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
F. valesiaca	6,4	20	2	—	1	3	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
F. silvatica	2,7	20	—	—	1	—	—	2	×	—	—	×	—	—	—	—	—
F. sulcata	0,9	10	—	—	—	—	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Deschampsia coespitosa	0,9	5	—	—	—	—	—	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Puccinellia distans	0,9		—	—	1	—	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Phleum pratense	5,5	20	—	—	—	3	3	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Cynodon dactylon	19,4	40	5	5	5	3	8	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Setaria viridis	3,7	5	—	—	1	3	—	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
S. glauca	2,7	5	—	1	—	—	1	1	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Eragrostis minor	1,8		—	—	1	—	1	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Brachypodium silvaticum	12,9	10	—	2	4	5	3	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—
Alopecurus pratensis	3,7	10	—	—	—	2	1	—	×	—	—	×	—	—	—	—	—

www.clubulvanatorilor.ro

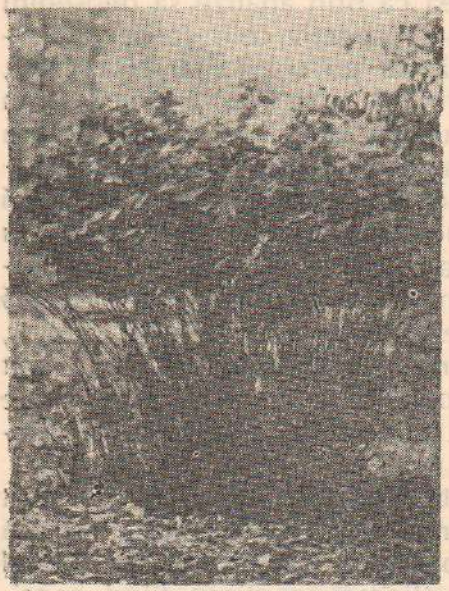
minale la animalele recoltate. În cercetările noastre am folosit această metodă de lucru. S-a procedat în felul următor : viscerele căprioarelor împuşcate se aduceau în stare proaspătă la laborator. Aici se proceda la deschiderea rumenului, decantarea şi spălarea conţinutului de resturile macerate şi uscarea acestuia. După aceasta, se trecea la determinarea compoziţiei botanice, de cele mai multe ori macroscopică, a plantelor din proba respectivă, notîndu-se întotdeauna pe fişa de determinare procentul de participare al uneia sau alteia dintre speciile existente în conţinutul stomacal. Pentru a avea un tablou cît mai complet asupra hranei ce o consumă în ţara noastră căprioarele, s-a colectat material din cît mai multe puncte din ţară, în condiţii cît mai variate. Pentru aceasta s-au luat în lucru 108 conţinuturi stomacale ale căpriorilor din diferite păduri ale regiunilor Argeş, Banat, Bucureşti, Braşov, Hunedoara, Iaşi şi Ploieşti. Este necesar să facem o menţiune : toate fondurile de vînătoare în care s-au făcut recoltările, aşa cum era şi normal, aveau instalaţii de hrănire în care se aflau depuse sortimente de hrană suplimentară, fîn şi frunzare. Neavînd posibilitatea ca prin analize să deosebim plantele consumate din hrănitori — respectiv cele conservate — de cele din stare proaspătă, adică de pe sol (chiar şi uscate), lista acestora se dă împreună, urmînd a se stabili detalii prin cercetările ce vor urma. Acest lucru este valabil în special pentru plantele ierbacee, deoarece în cazul frunzelor de plante lemnoase găsite în stomacul căpriorilor, este mai mult ca sigur că acestea provin din frunzare, întrucît căprioarele, de regulă, nu consumă frunzele uscate căzute sau pe cele rămase pe unii arbori, pentrucă au un conţinut mare în celuloză. Dar această menţiune făcută de noi nu alterează în fond valoarea datelor, avînd în vedere faptul că cercetările nu urmăresc altceva decît să pună în evidenţă compoziţia specifică a plantelor consumate de căprior şi gradul de preferinţă în vederea intensificării furajării de iarnă.

Toate datele obţinute sînt arătate în *tabelul nr. 8*. În acest tabel speciile sînt trecute în ordinea sistematică. Prima rubrică ne arată în procente de cîte ori planta a fost întîlnită în totalul conţinuturilor stomacale analizate (fiecare conţinut fiind considerat o probă). Mai departe se dă maximul procentual în care planta a fost găsită într-un stomac, apoi se indică lunile în care ea a fost găsită şi în sfîrşit se face consemnarea părţilor din plante care au fost consumate.

www.clubulvanatorilor.ro

32. Hrana consumată de căprior în lunile octombrie — noiembrie

33. Frunzele lăstarilor de tei sînt consumate cu predilecție de căprior și în lunile de vară și toamnă (pădurea Scroviștea, sept. 1960)

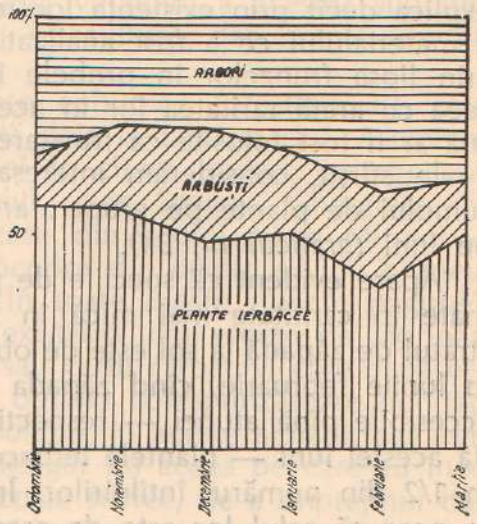
În totalul probelor analizate ce provin din perioada octombrie-martie, au fost găsite, ca făcînd parte din plantele consumate de căprior, 108 specii. Din totalul acestora 55% sînt reprezentate prin plantele ierbacee, 28% sînt specii de arbori, iar 17% arbuști *(fig. 32)*.

Urmărind în tabloul nostru gradul de preferință a plantelor exprimat prin numărul de întîlniri în % față de numărul total al conținuturilor, se pot face observații interesante. Astfel, din speciile de plante ierbacee cele mai preferate, respectiv cele care reprezintă mai mult de 10% din numărul întîlnirilor, sînt :

Firuța — *Poa pratensis* (22,2%), Bărboșița — *Cynodon dactylon* (19,4%), Rogozul — *Carex pilosa (18,5%)*, Bărboasa — *Andropogon ischaemum* (15,7%), Pirul gras — *Agropyrum repens* (13,8%), Păiușul — *Festuca pseudovina* (13,8%), larba păroasă — *Brachypodium silvaticum* (12,9%) și Trifoiul roșu — *Trifolium pratense* (11,1%). Desigur că prezența lucernei — *Medicago sativa* — într-un procent atît de redus nu se poate explica decît prin faptul că în terenurile noastre de căprior există puține ogoare de vînat cultivate cu această excelentă plantă furajeră, iar în hrănitori, de asemenea, nu se pune prea des fînul acestei plante.

www.clubulvanatorilor.ro

Dintre speciile de arbori, căpriorul acordă o preferință cu totul ieșită din comun teiului argintiu — *Tilia tomentosa* (43,5%), care este preferat în special în lunile din toiul iernii, ianuarie-februarie, cînd ajunge și pînă la 60% dintr-un conținut stomacal. Interesant că acestei plante i se consumă numai lujerii, mugurii și scoarța, ceea ce dovedește în mod categoric că ea a fost consumată în stare proaspătă (dacă era conservată în frunzar trebuia să fie găsite la analize și frunze ale acestei specii). Aceasta cu toate că, din observațiile făcute pe teren, rezultă că în lunile de vară căpriorul consumă cu deosebită plăcere și frunzele (vezi *fig. 33*). A doua specie de plantă lemnoasă, în ordinea preferinței, este stejarul — *Quercus robur* (36,1%). Acesta este consumat în toate lunile de toamnă și iarnă și sub aproape toate formele — inclusiv ghindă. Găsirea frunzelor în conținutul stomacal nu exclude și consumul de frunzare, care în mod frecvent se pregătesc din această specie. Carpenul — *Carpinus betulus* — se înscrie pe al treilea loc al preferințelor (22,2%), maximul întîlnindu-l în mijlocul iernii (ianuarie și februarie). Lipsa frunzarelor din conținuturile stomacale ne dovedește că a fost consumat în stare proaspătă. Arțarul — *Acer campestre* (19,4%) se înscrie deopotrivă în toate lunile, fără a putea stabili vreo preferință deosebită. Spre deosebire de el, Ulmul de cîmp — *Ulmus foliacea* (18,5%) arată unele preferințe pentru luna februarie. În schimb Frasinul — *Fraxinus excelsior* (14,8%) este consumat deopotrivă. Toate aceste specii sînt identificate și ca frunze, ceea ce denotă că sînt consumate și sub formă de frunzare. Ultimele specii, în ordinea preferințelor majore (peste 10%), sînt Teiul cu frunză mică — *Tilia cordata*, Plopul negru — *Populus*

34. Schimbarea sezonală a hranei consumate de căprior

www.clubulvanatorilor.ro

nigra şi Fagul — *Fagus silvatica* (în special jir), toate cu cîte 10%.

Dintre speciile de arbuşti, ca o preferinţă deosebită a căpriorului se prezintă Păducelul — *Crataegus monogyna* (—31,4% din totalul întîlnirilor), fiind consumat în toate cele 6 luni ale anului(şi fructele). Fără o anumită preferinţă într-o lună sau alta sînt Cornul — *Cornus mas* (19,4%) şi Alunul — *Corylus avellana* (13,8%). Ultima specie, spre deosebire de cea anterioară, este consumată numai în stare proaspătă ; în afară de părţile obişnuite, la aceste specii se adaugă în consum şi amenţii. De asemenea sînt folosiţi destul de bine în hrană Sîngerul — *Cornus sanguinea (9,2%), Amorfa — Amorpha fructicosa* (6,4%), la care se consumă şi fructele sau inflorescenţele, Drobul — *Cytisus nigricans* (6,4%) şi Călinul — *Viburnum opulus* (6,4%).

Toate acestea fac dovada certă că arbuştii menţionaţi sînt căutaţi de căprior şi consumaţi cu plăcere. În consecinţă, introducerea lor în cultură, acolo unde lipsesc, nu va face altceva decît să micşoreze eventualele pagube produse pădurii de către căprior.

Surprinzător de puţin sînt consumate speciile de salcie : *Salix fragillis* (5,5%), *S. purpurea* (4,6%), *S. alba* (3,7%) şi *S. cinerea* (0,9%). Prezenţa lor în număr aşa de mic în conţinuturile stomacale (în special a salciei căpreşti — 4,6%), nu se poate explica decît prin existenţa lor redusă în punctele de colectare a materialului ce a fost analizat. Acest lucru este confirmat şi prin lipsa frunzelor în probele în care acestea au fost găsite, ceea ce arată raritatea lor în acele locuri, căci altfel fără îndoială ar fi fost folosite ca frunzare.

În sfîrşit, considerăm interesant să examinăm evoluţia consumului de plante pe grupe : arbori, arbuşti şi plante ierbacee pe luni *(graficul nr. 34).*

Apare evident că speciile de plante arborescente sînt consumate în cantitate mai mică în lunile noiembrie-ianuarie, cînd stratul de zăpadă la sol este de obicei încă mic şi mult mai intens în lunile februarie, cînd zăpada acoperă sursele de hrană mai accesibile pînă atunci — respectiv plantele ierbacee. Cu excepţia acestei luni — plantele ierbacee sînt prezente în fiecare lună în 1/2 din numărul întîlnirilor. În ce priveşte speciile arbustive se pare că rolul lor este de asemenea mai important în lunile decembrie, ianuarie şi februarie.

www.clubulvanatorilor.ro

Gradul de preferință pe care îl dă căprioru în hrănirea sa pentru una sau altă specie de arbori și arbuști sînt un indiciu prețios în alegerea speciilor din care urmează să se pregătească frunzarele necesare hrănirii căprioriior în timpul iernii.

În momentul de față, efortul multor zeci de cercetători din străinătate este îndreptat spre studiul hranei și fiziologiei hrănirii căprioriului în sezonul de toamnă și iarnă. Probabil că cititorul bănuiește obiectivele acestei munci. Aceasta pentru că se consideră că una dintre problemele cele mai acute ale silviculturii țărilor europene o formează pagubele aduse plantațiilor și arboretelor în general, de către cerb și căprior. Animalele ajungînd în densități mari, ce depășesc capacitatea de hrănire a terenurilor, produc, prin mușcături ale lujerilor și cojire, pagube foarte mari. Aici nu este vorba de altceva decît de faptul că în terenurile de vînătoare nu se coordonează în mod suficient interesele celor două sectoare, vînătoresc și silvic. Pentru evitarea acestei stări de fapt, specialiștii din străinătate fac zeci de recomandări, unele din ele mergînd pe linia îmbunătățirii condițiilor de viață ale căprioarelor *(Melichar I., 1959 ; Brugerman și Karst, 1963)*, sau a furajării intense în timpul iernii *(Bubenik și Locmann, 1956 ; Bubenik, 1959)*, sau a mijloacelor chimice și mecanice de ocrotire a culturilor forestiere *(Kroll, 1958 ; Schultz, 1962)*. Desigur că soluția împrejmuirii culturilor forestiere și scoaterea din folosința vînatului a acestor suprafețe este o măsură salutară pentru silvicultură, dar în nici un caz pentru gospodărirea vînatului.

Problema pagubelor cauzate culturilor forestiere de către căprioare a început a fi sesizată deja în țara noastră. Asemenea constatări am putut face și noi în cîteva păduri, ca : Snagov, Buriașu și Scroviștea din ocolul silvic Snagov, Gherghița din ocolul silvic Ploiești, Ciornuleasa din ocolul silvic Mitreni — toate în regiunea București ; Socodor din ocolul silvic Chișineu-Criș în regiunea Crișana etc. În toate aceste puncte pagubele provocate erau determinate de existența unui efectiv de căprioare sau căprioare cu cerbi lopătari sau cerbi carpatini, care depășeau de 2 pînă la 10 ori densitatea optimă corespunzătoare bonității acestor fonduri de vînătoare. Soluția, în aceste situații, așa cum vom vedea mai departe, este desigur nu aceea pe care au început să o practice deja unele ocoale silvice, de a împrejmui culturile periclitate cu garduri costisitoare de protecție, ci de a reduce, pe de o parte, prin împușcări selective, efectivul de vî-

www.clubulvanatorilor.ro

nat supranumerar față de densitatea corespunzătoare bonității, iar pe de altă parte, prin măsuri silviculturale și de altă natură să ridice capacitatea de hrănire pentru vînat a pădurilor. Aceasta cu atît mai mult, cu cît, în țara noastră, există suportul organizatoric care permite coordonarea intereselor silvice și cinegetice, vînătoarea fiind parte integrantă a economiei forestiere, permițînd deci să se gospodărească pădurile prin prisma intereselor silvice cît și a celor vînătorești.

Teritorialism. Viața în 24 ore

Un alt aspect interesant în ceea ce privește biologia căprioarului este cel al folosirii teritoriului în care animalele își duc viața. Din observațiile făcute pe teren, rezultă că acesta variază foarte mult, în funcție de densitate. În general, așa cum se indică în multe lucrări de specialitate, suprafața ocupată pe care căprioara sau familia acesteia trăiește variază de la 10 ha la 100 ha. Se știe că specia de care ne ocupăm este foarte legată de locul ei de viață, fapt cu atît mai frecvent în terenurile liniștite, lipsite de răpitoare. Un paznic bun dintr-un teren întotdeauna va putea spune, cu exactitate aproape de minut, timpul cînd un țap sau altul iese la hrană, sau într-o anumită parcelă ce țapi și capre sînt, cîți iezi au fiecare din ultimele etc.

Interesante în ce privește stabilitatea față de locul de trai sînt datele obținute de cercetătorii vest-germani în urma marcării căprioarelor. Aceștia au prins 613 țapi și 351 căprioare, pe care apoi i-au lansat înapoi în teren. Prin recuperarea mărcilor de la exemplarele vînate sau găsite moarte, s-a putut constata că 67% din țapi și 73% femele nu s-au îndepărtat mai mult de 1 km de locul de lansare *(Kronind, 1941)*. Pînă la 2 km s-au îndepărtat încă 10% țapi și 9,7% femele, acest procent descrescînd mereu o dată cu distanța, peste 10 km fiind găsiți numai 2,4% din căpriori și 2,6% femele.

Din alte cercetări efectuate tot în R.F. Germană *(Gruschwitz, 1957)* rezultă că din 1.400 exemplare marcate 85% din iezi au fost descoperiți pe o rază de 2 km de locul marcării, 97% din animale în limita distanței de 5 km. Din căpriorii mai bătrîni de 1 an au fost găsiți pînă la 2 km 55%, iar 85% pînă la 5 km. De

www.clubulvanatorilor.ro

aici se vede, așa cum este normal, că animalele mai bătrîne au raza de activitate mai mare.

Extrem de interesante ni se par datele lui *Mottl (1957)* culese pe teritoriul R.S. Cehoslovace, în urma a 121 observații. Autorul a stabilit că activitatea în decursul a 24 de ore a căprioarelor, pe sexe, vîrste și sezoane, variază în felul următor *(tabel nr. 9)*.

Tabelul nr. 9

Activitatea sezonală în decursul a 24 ore a căpriorilor, în R.S. Cehoslovacă
(după M o t t l, 1957)

Sexul și grupul de vîrstă	Variabilitatea activității în decurs de 24 ore pe sezoane							
	Primăvara		Vara		Toamna		Iarna	
	Dist. (m)	Supr. (ha)	Dist. (m)	Supr. (ha)	Dist. (m)	Supr. (ha)	Dist. (m)	Supr. (ha)
♂♂ adulți	1 355	25	833	12	1 000	21	711	10
♀♀ adulte	979	22	973	10	1 216	21	736	100
♂♀ sub-adulți	744	11	675	8	1 007	20	815,5	12

Aceste date susțin și o altă latură a vieții căpriorului și anume aceea că, în timpul activității, în decursul a 24 ore, specia este foarte mult legată de un anumit teren.

Una din laturile încă insuficient lămurite din viața căpriorului este ritmul de viață — activitatea în decursul a 24 de ore.

În literatura de specialitate găsim numeroase indicații în această direcție. Cercetătorii străini au stabilit că ritmul de viață variază foarte mult în funcție de condițiile diferite oferite de biotopul respectiv. Un lucru apare însă comun în toate cercetările și anume că, în decursul celor 24 ore, căpriorul paște, cu alternanțe, timp de 1 oră, ca apoi 3 sau 4 ore să se odihnească și să rumege hrana.

În majoritatea terenurilor noastre ritmul de viață al căpriorului ar fi următorul : în orele de după amiază, căpriorul iese din pădure, stă foarte atent în desiș, la marginea pădurii, pînă ce se asigură de liniștea cîmpului, și încet, păscînd, se îndreaptă spre acesta. Din observațiile făcute, în special toamna și iarna, cînd semănăturile încă nu sînt acoperite de zăpadă, reiese că animalele pasc pînă la cîteva sute de metri în cîmp. Ele stau

www.clubulvanatorilor.ro

aici toată noaptea, alternînd hrănirea cu digestia şi odihna. În cîmp ei se odihnesc, culcîndu-se. Dimineaţa devreme, căprioarele se îndreaptă înapoi păscînd spre scutul pădurii, unde îşi găsesc adăpostul peste zi. În terenurile cu cîmpul liniştit, am observat căprioriii întîrziind la păşunat chiar şi pînă la orele 10—11 dimineaţa, uneori rămînînd aici toată ziua. Acest fapt se petrece frecvent toamna tîrziu sau iarna cînd zăpada e mică şi primăvara devreme pînă a nu da iarba în pădure ; cu totul altfel se comportă animalele cînd în pădure, spre sfîrşitul verii şi toamna, există fructificaţie abundentă de ghindă. În aceşti ani, căprioriii ies foarte puţin la păscut în cîmp. Chiar cînd stratul de zăpadă este de 20—30 cm, am găsit în stomacul căprioriilor împuşcaţi în cadrul planului de selecţie, foarte multă ghindă, pădurea fiind plină de urmele lăsate de copită în zăpadă cînd încercau să scurme ghinda. Primăvara tîrziu, o dată cu desfacerea mugurilor la arbori şi arbuşti, căprioriii pasc aproape numai în pădure, ieşind în cîmp numai după ce au răsărit culturile. Primăvara şi vara, adesea, căprioriii pasc în cîmp, mai ales cînd în apropierea pădurii sînt cîmpuri cultivate cu lucernă şi trifoi. În cazul existenţei în pădure a ogoarelor de vînat, majoritatea căprioriilor rămîn şi peste zi la hrană pe aceste suprafeţe.

Putem conclude că în ceea ce priveşte viaţa în 24 de ore şi ciclul de păşunat la căprior acestea se fac cu intermitenţe de hrănire şi pauze pentru digestie şi odihnă, cu deplasare în cîmp — pădure, în funcţie de abundenţa hranei şi de liniştea pe care animalele o găsesc în cîmpul agricol sau în pădure.

Dacă cele spuse pînă aici se referă la terenurile din cîmpie şi dealuri, oarecum alta este situaţia căprioriilor de la munte. Aici, la fel, animalele ies la hrană, din pădure, pe înserat. Dacă există poieni sau tăieturi în mijlocul pădurii, căprioriii se deplasează aici la hrană ; în caz contrar, merg în pajiştile şi fîneţele din apropiere. De regulă, însă, ieşitul din pădure la păscut se face destul de rapid, căpriorul îndepărtîndu-se la 100—200 m de marginea pădurii pentru a începe păşunatul. Dimineaţa în zori el se înapoiază, tot repede, la adăpostul pădurii.

Dacă din primăvară pînă în toamnă acest lucru se întîmplă cam după această schemă, situaţia se schimbă în mod substanţial o dată cu apariţia zăpezii. Cînd, toamna, în pădurile de fag, există fructificaţie abundentă de jir, căpriorul se localizează aici, preferînd însă la hrănire arboretele mai rare, tăieturile cu seminceri.

www.clubulvanatorilor.ro

În același timp, dacă jirul lipsește, căprioru paște cu predilecție „locurile grase" din poienile unde au fost stînile, mai ales dacă în apropiere există desișuri în care se poate retrage cînd simte pericolul.

Concentrări și migrații sezoniere

O dată cu căderea zăpezii, căprioriii părăsesc porțiunile de teren în care au trăit din primăvară și pînă-n toamnă, concentrîndu-se în locuri unde își pot găsi hrana din abundență.

Subliniem că asemenea concentrări pot fi extrem de mari, adunînd în unele porțiuni de teren, unde în restul anului trăiesc abia 2—3 căprioare, zeci de exemplare. Aceste locuri, de regulă, sînt fețele însorite, unde predomină speciile de plante lemnoase foioase, sau tăieturile și parchetele regenerate în mod natural, cu salcie și plop tremurător, ca și plantațiile în care încă nu s-a realizat starea de masiv. Aici, pe lîngă cele două esențe moi, căprioru mai găsește unele specii preferate în hrana de iarnă, ca : socul, lujerii de zmeur și rugul de mure. În asemenea locuri, din ocolul silvic Arpaș, din Munții Făgăraș (comunicare verbală *N. Theil)* au fost observate păscînd alături căprioari și capre negre coborîte din golul de munte din cauza zăpezilor mari.

În regiunea de munte căprioru iernează și în luncile rîurilor, cum este de exemplu în lunca Mureșului din depresiunea Ciucului, sau a Oltului din Țara Bîrsei, ambele bogate în lăstărișuri de salcie, plop tremurător și anin.

O dată cu topirea zăpezii, căprioriii care s-au concentrat în asemenea locuri de iernat încep să urce din nou înspre locurile unde își duc viața din primăvară pînă în toamnă.

Aceste concentrări și migrații, datorită faptului că sînt provocate de fenomene climatice sezoniere, au căpătat denumirea de concentrări și migrații sezoniere. Datorită lipsei de cercetări efectuate în țara noastră prin marcări, nu putem spune cu precizie care este mărimea fenomenului de migrație a căprioru la noi ; probabil că acesta cuprinde o rază de zeci de kilometri.

Din constatările făcute în U.R.S.S. *(Bobrinskii, 1944 ; Geptner, 1961)*, rezultă că și aici, o dată cu începerea înghețurilor și că-

www.clubulvanatorilor.ro

derea zăpezilor, ciopoarele de căpriori din regiunile muntoase coboară la altitudini mai mici. În Ural şi Siberia migraţiile, legate probabil de factorul hrană, au caracterul unor peregrinări la mari distanţe şi se fac an de an, pe aceleaşi drumuri. De ce mărime sînt aceste concentrări şi migraţii ne arată şi observaţiile lui *Barancev (1962)*, efectuate în regiunea Amur — Orientul Îndepărtat. Aici scăderea bruscă a temperaturii şi ninsorile abundente ce au avut loc în nordul regiunii, au provocat migraţia căpriorului în Sud. Într-un singur raion — Mazanovsk — între 9 şi 14 noiembrie, într-o singură zi au fost observate pînă la 750—800 exemplare migrînd. În raioanele sudice s-au creat asemenea concentrări încît au fost întîlnite cîrduri de la 200 la 600 exemplare, ce se hrăneau în cîmpurile cultivate cu soia. Distanţa parcursă de căpriori în aceste peregrinări este diferită, maximul de 200—300 km fiind sesizat pentru bazinul rîului Amur *(Nasimovici, 1950)*.

Este interesant de subliniat faptul că, în condiţiile de trai ale căpriorului din pădurile de la cîmpie, migraţiile nu au loc, însă sînt pregnante concentrările sezonale. Aici căpriorii, cum spun vînătorii, se „cioporesc", se concentrează la iernat în parcelele din pădure, bogate în subarboret sau în tăieturile împădurite, unde, pe lîngă hrană din abundenţă, găsesc adăpost faţă de condiţiile grele ale iernii. În acest sens sînt concludente unele date recoltate de noi cu ocazia evaluării efectivului de căpriori în trupul de pădure Scroviştea, din complexul păduros Snagov. Aici, în decursul a doi ani, am efectuat evaluarea efectivului, constatînd în mod pregnant că specia preferă, aşa cum am spus, arboretele dese, bogate în subarboret şi lăstăriş şi nu pe cele de vîrste mijlocii şi mari care nu prezintă condiţii bune de adăpost. Pentru a putea scoate în evidenţă acest lucru am împărţit suprafeţele de probă în grupe de concentrare a căpriorilor : A = arborete dese cu subarboret sau plantaţii în vîrstă de pînă la 20 ani şi B = parcele lipsite de subarboret, cu consistenţă redusă, în vîrstă de peste 20 de ani. Rezultatele au fost cele din *tabelul nr. 10*.

Cît de mare este concentrarea căpriorului în această perioadă a anului se poate vedea de asemenea din *tabelul nr. 11* ce reprezintă rezultatul observaţiilor sistematice lunare, făcute în regiunile Bucureşti şi Cluj, în cadrul unei teme de cercetare a INCEF *(C. Popescu şi colab., 1966)*, care a urmărit să stabilească sporul anual.

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr.10

Rezultatul evaluării efectivului de căprior pe suprafețe de probă după gradul de concentrare a căpriorului (pădurea Scroviștea – Snagov)

Nr. crt.	Categoria arboretului	Data evaluării	Suprafața parcursă (ha)	Efectivul constatat (buc.)	Media pe 100 ha (buc.)
1	A	13–15.III.1962	190,53	204	107
	B	— „ —	66	23	35
2	A	12–14.XII.1962	136,55	120	98
	B	— „ —	130,90	47	36
3	A	20–21.III.1963	136,55	87	64
	B	— „ —	130,90	37	29

Tabelul nr. 11

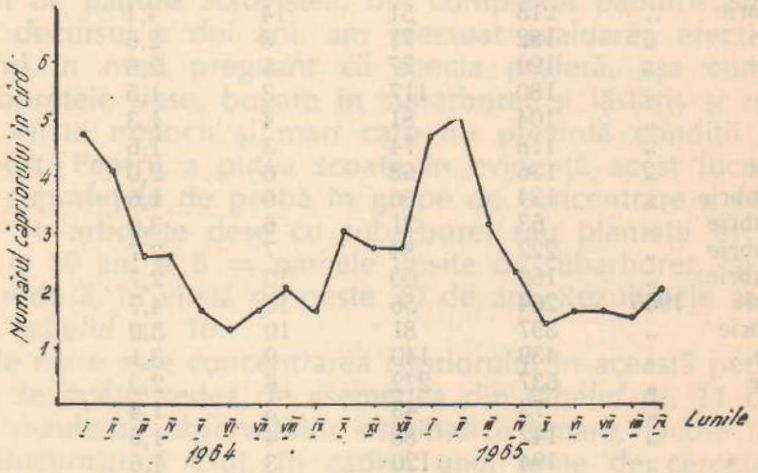
Variația grupurilor de căprior după observațiile făcute în anii 1964–1965 (după C. Popescu și colab., 1965)

Lunile și anul cînd s-au făcut observațiile		Nr. exemplarelor văzute	Nr. grupurilor văzute	Numărul exemplarelor în grup		Observații
				Maxim	Numărul mediu	
Ianuarie	1964	142	30	11	4,7	
Februarie	„	213	51	14	4,1	
Martie	„	182	71	8	2,6	
Aprilie	„	190	77	5	2,6	
Mai	„	180	117	3	1,5	
Iunie	„	104	81	4	1,3	
Iulie	„	118	74	3	1,6	
August	„	136	68	6	2,0	
Septembrie	„	134	86	6	1,6	
Octombrie	„	63	21	6	3,0	
Noiembrie	„	222	84	7	2,7	
Decembrie	„	160	60	10	2,7	
Ianuarie	1965	264	56	13	4,7	
Februarie	„	397	81	10	5,0	
Martie	„	439	140	9	3,1	
Aprilie	„	637	272	6	2,3	
Mai	„	73	43	3	1,4	
Iunie	„	142	88	4	1,6	
Iulie	„	194	120	3	1,6	
August	„	149	95	5	1,5	
Septembrie	„	124	62	5	2,0	

www.clubulvanatorilor.ro

Din acest tabel şi din graficul care reprezintă mărimea medie a grupurilor *(fig. 35)*, se vede în mod clar cum concentrarea are loc o dată cu schimbările sezonale — respectiv luna octombrie — maximul atingîndu-l în lunile ianuarie-februarie. Desigur că acest lucru variază în fiecare an şi în fiecare teren, în funcţie de condiţiile meteorologice şi de densitatea efectivelor, ca şi de suprafaţa şi de dispersarea locurilor tipice de iernare ale căpriorilor.

Este interesant de remarcat în această direcţie un fenomen consemnat în literatura de specialitate atît pentru cerb cît şi pentru căprior. Este vorba de faptul că în zona de răspîndire a căpriorului, la munte, unde răpitoarele mari — lupul şi rîsul — acţionează în mod substanţial asupra efectivelor de căprior, numărul acestuia în cîrd este mult mai mic. Din numeroasele observaţii făcute pe terenurile cu căpriori la munte în regiunile Braşov, Hunedoara şi Mureş, rar mi-a fost dat să văd ciopoare de căprior care să depăşească numărul de 4—6 exemplare, pe cînd în regiunea Bucureşti am putut vedea şi 15—20 exemplare. Nu este exclus ca asupra numărului de căprioare în cîrd mai mare la cîmpie şi mai mic la munte, să acţioneze şi alţi factori interni de structură a populaţiei, în special raportul între sexe şi numărul de iezi pe cap de femelă. Aceasta deoarece la cîmpie şi pe coline joase, în zona principală a căpriorului, unde sînt

35. Variaţia numărului mediu de căprior în cîrd (după datele lui C. Popescu şi colab., 1965)

www.clubulvanatorilor.ro

și mai puține răpitoare mari, țapii sînt vînați mai intens, iar sporul anual — numărul de iezi — datorită lipsei de răpitoare este mai mare.

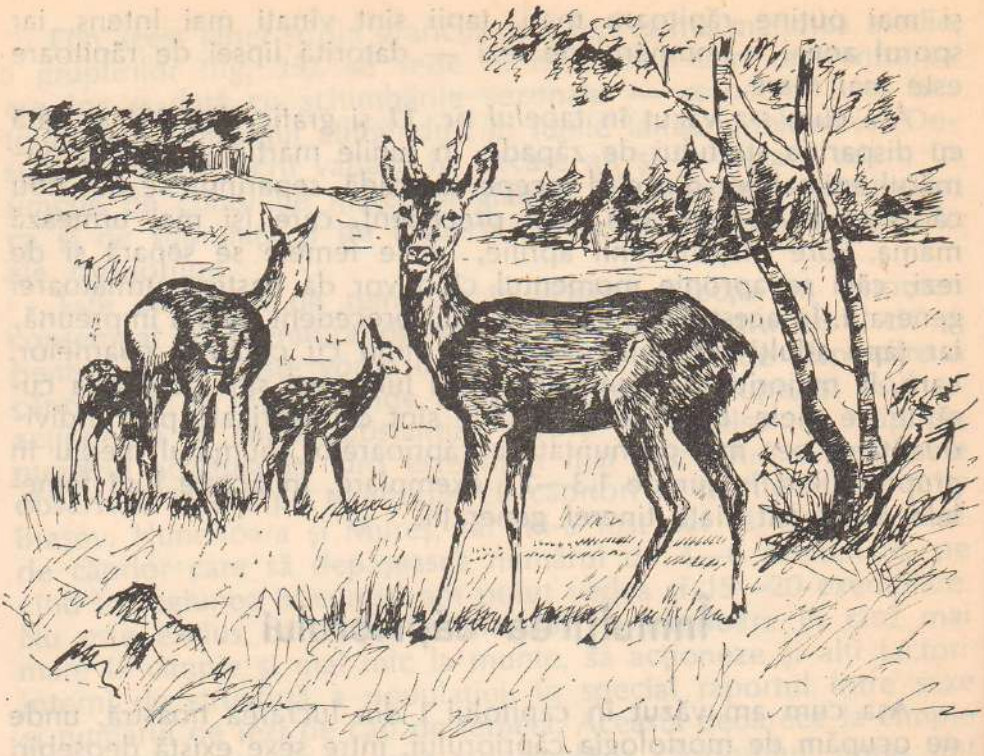
Așa cum s-a văzut în *tabelul nr. 11* și grafic *(fig. 35)*, o dată cu dispariția stratului de zăpadă, în lunile martie și aprilie, numărul animalelor din cîrd începe să scadă, separîndu-se din nou căprioarele cu iezii din anul precedent, care își mai urmează mama. Spre stîrșitul lunii aprilie, unele femele se separă și de iezi, căci se apropie momentul cînd vor da naștere următoarei generații. În acest timp, iezii din anul precedent umblă împreună, iar țapii adulți sînt solitari, ocupați fiind cu curățitul coarnelor, care, la majoritatea exemplarelor, în luna mai sînt deja gata curățite de piele. Lunile mai și iunie sînt caracterizate prin individualitatea cea mai pronunțată a căprioarelor, numărul mediu în grupuri fiind în jur de 1,3—1,6 exemplare. În aceste luni femelele au și dat viață tinerei generații.

Înmulțirea căpriorului

Așa cum am văzut în capitolul I din lucrarea noastră, unde ne ocupăm de morfologia căpriorului, între sexe există deosebiri pregnante, care, în decursul întregului an, ne oferă posibilitatea deosebirii acestora. În perioada de primăvară și pînă toamna tîrziu la începutul iernii, deosebirea principală este marcată de existența coarnelor la masculi *(fig. 36)*, ceea ce de fapt reprezintă caracterul sexual secundar. Caracterul sexual principal este reprezentat de organele genitale a căror existență poate fi reperată de la distanță, prin existența pensulei peniale la masculi, iar toamna, la femele, fiind caracteristic smocul de păr în zona vulvo-anală *(fig. 37)*, ca și dimensiunile și forma diferită a oglinzii *(fig. 38)*. Acești indici sînt extrem de importanți pentru personalul de teren și vînătorii care recoltează căpriori masculi sau femele și-i feresc de greșeli în aprecierea sexului, atît la evaluarea efectivului cît și la recoltare.

Începutul perioadei de împerechere este sesizat în teren prima dată la masculi, care au o comportare mai neliniștită, mai puțin prudentă, ies în luminișuri și poieni mai devreme. Mai întîi intră în călduri femela, ale cărei glande tipice încep să secrete un miros caracteristic. De fapt, acest lucru nu-l remarcăm

www.clubulvanatorilor.ro

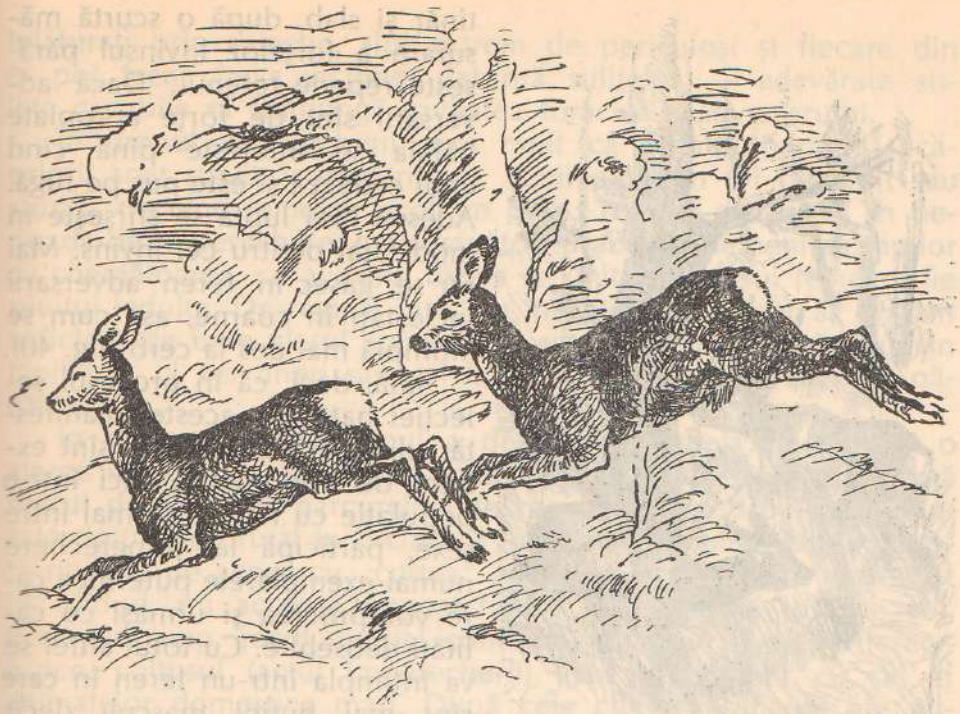

36. Familie de căprior

direct în teren ; observăm numai masculii, care, în mers rapid, pe o urmă ce nouă ni se pare imaginară, caută femela. În acest timp ei ţin capul plecat, au nările mărite şi o atitudine extrem de agitată. O dată cu perioada împerecherii încep să apară urmele caracteristice în teren, potecile din poieni, din jurul tufelor sau arborilor izolaţi, rezultat al „alergatului" masculului care urmăreşte femela *(fig. 39)*. Aceasta nu este de fapt decît o formă deosebită a jocului nupţial, prezent într-o formă sau alta la toate speciile de vînat, premergător actului împerecherii. La cerbul carpatin el se manifestă prin boncănit, la cocoşul de munte prin rotit etc.

În perioada goniţei încep să apară tot mai frecvent luptele dintre ţapi. Cel mai puternic caută să alunge din porţiunea de teren ce o stăpîneşte orice alt căprior. Cînd adversarul este mai

www.clubulvanatorilor.ro

37. Deosebirea sexelor la căprior în timpul iernii (stînga : femelă ; dreapta : mascul)

38. Deosebirea sexelor la căprior după oglindă (după Nebesky, 1956)

www.clubulvanatorilor.ro

39. Goniţa la căprior

40. Căpriori încleştaţi în coarne

tînăr şi slab, după o scurtă măsurare a forţelor învinsul părăseşte repede terenul. Dacă adversarii sînt de forţe apropiate bătaia se înteţeşte pînă cînd unul cedează şi este pus pe fugă. Adesea însă lupta se sfîrşeşte în mod fatal pentru cel învins. Mai rar se găsec în teren adversarii încleştaţi în coarne, aşa cum se întîmplă mai des la cerb (fig. 40).

Iată, deci, că în procesul selecţiei naturale aceste manifestări din viaţa căpriorului sînt extrem de importante, căci într-o populaţie cu raport normal între sexe, participă la împerechere numai exemplarele puternice care vor procrea şi urmaşi cu calităţi deosebite. Cu totul altfel se va întîmpla într-un teren în care sînt mai puţini masculi decît femele şi unde vor participa la împerechere şi exemplare slabe sau ţapi tineri, urmările fiind uşor de bănuit.

În luptă se întîmplă adesea ca, pe lîngă rănile ce şi le fac, cei doi bătăuşi să-şi rupă ramificaţiile sau prăjinile trofeului — parţial sau chiar din rădăcină. În luptele dintre ţapi, nu întotdeauna învinge căpriorul cel mai puternic, ci ţapul bătrîn sau de vîrstă mijlocie, care, datorită unor anomalii sau vîrstei mai înaintate, în loc de trofeu de 6, are „suliţi", adică de pe corn îi lipsesc ramurile caracteristice. Aceşti căpriori care au scăpat de arma vînătorilor, dar trebuie

www.clubulvanatorilor.ro

înlăturați prin selecție, sînt extrem de periculoși și fiecare din ei pot face cîteva victime, datorită sulițelor — adevărate stilete capabile să străpungă cavitatea toracică a adversarului.

În timpul împerecherii, mai mult ca în altă perioadă, căprioriii scot sunete caracteristice. Țapii emit un fel de gîfîit sau sforăit, pe cînd femelele scot un piuit. Tocmai de aceea, în perioada de împerechere, mulți vînători practică ademenirea țapilor cu chemătoarea, cu ajutorul căreia se imită fie glasul femelei, fie piuitul iedului. De regulă, însă, nu întotdeauna reușim să imităm suficient de bine glasul animalelor, așa că la chemătoare nu vin țapii tari, ci cei tineri sau cei bătuți, care se lasă mai ușor păcăliți.

În momentul cînd țapul a descoperit femela, începe să o alerge în poza caracteristică arătată mai înainte. Goniția durează destul de mult, ea parcurgînd de regulă același drum. Masculul este destul de brutal încercînd să lovească căprioara. Dacă aceasta nu este de acord cu „curtea" care i se face, fiindcă n-a intrat în călduri, nu acceptă împerecherea și se așează jos, pe sol. Peste un timp, jocul nupțial continuă. În cazul înțelegerii reciproce, coitusul (actul împerecherii) este asemănător cu cel al animalelor domestice mari. După cele cîteva momente ale juisării, goniția sau alergatul reîncepe și se finalizează printr-o nouă împerechere. Acest lucru se poate repeta de cîteva ori, după care femela fuge în desiș.

Epoca de împerechere are loc, de obicei, între 15 iulie și 15 august. Desigur, în funcție de mersul vremii, perioada de rut poate începe mai devreme sau să continue pînă mai tîrziu. Timpul ploios și rece întîrzie începutul împerecherii, pe cînd vremea caldă și însorită o provoacă mai devreme. În ceea ce privește începutul perioadei de împerechere în terenurile noastre în puncte ce variază altitudinal, la cîmpie alergatul începe de regulă cu 2 — 3 săptămîni mai devreme decît la munte. Desigur și aici pot apare anomalii datorită stării timpului sau altor factori care pot influența împerecherea, ca : neliniștea din pădure, prezența răpitoarelor etc. De la an la an, de asemenea, perioada de împerechere în același punct poate varia ca început sau perioadă de vîrf, datorită acelorași cauze.

Ca date extreme asupra începerii alergatului la căprioriîn țara noastră putem cita data de 4 iunie *(Philipovics, 1936)*, în Bucovina, explicată prin iarna precedentă, foarte blîndă — și

www.clubulvanatorilor.ro

cel mai tîrziu început la 4—16 august, care de asemenea se sesizează pentru Bucovina şi Transilvania *(Ştiri mărunte, Carpaţi nr 10/1935, p. 247).*

Din literatura de specialitate, ca şi din observaţiile făcute de noi pe teren, rezultă că la împerechere pot lua parte toate exemplarele, chiar şi cele născute în anul anterior, deci masculi şi femele în vîrstă de aproximativ 1 an şi 2—3 luni. De regulă, însă, acest lucru nu se întîmplă, mai ales în cazul ţăplenilor. Din iedele tinere se împerechează abia 10%, iar din totalul căprioarelor numărul celor ce nu se împerechează poate ajunge la 10—20% *(Geptner, 1961).*

Mersul împerecherii într-un teren depinde, în afară de cele arătate mai înainte, şi de raportul dintre sexe existent în teren. Acolo unde efectivul a fost scăpat din mînă, în sensul că s-au recoltat intens ţapii, nescoţîndu-se proporţional femelele supranumerare, raportul între sexe poate ajunge la 1 : 2 în favoarea ultimelor. În aceste cazuri, de regulă, iau parte la împerechere şi ţapii tineri, lucru ce are efecte negative asupra calităţii urmaşilor. De aceea, pe astfel de terenuri intervenţia vînătorului ca bun gospodar trebuie să se facă simţită cît mai curînd printr-o selecţie riguroasă şi a femelelor, pînă la proporţionarea normală a sexelor.

O altă recomandare importantă legată de perioada de împerechere este aceea ca, pînă la terminarea acesteia, să nu se împuşte ţapii capitali. Aceasta pentru ca ei să aibă posibilitatea reproducerii şi transmiterii de calităţi superioare generaţiei următoare.

Căpriorii masculi, ca şi femelele, îşi păstrează posibilităţile de împerechere pînă toamna tîrziu. Au fost semnalate cazuri cînd femele, probabil nefecundate, s-au împerecheat în lunile octombrie, noiembrie şi chiar în decembrie *(Geptner, 1961).* Observaţii făcute asupra căpriorilor în captivitate confirmă existenţa jocurilor nupţiale şi a împerecherii chiar la începutul lunii ianuarie, femela născînd apoi în luna mai 2 iezi *(Bettmann, 1961).*

În ceea ce priveşte dezvoltarea embrionului la căprioara fecundată, spre deosebire de celelalte două cervide din fauna noastră (cerbul carpatin şi cel lopătar), are loc cu unele particularităţi interesante. La primele două specii, după fecundare, dezvoltarea embrionului începe imediat. La căprior situaţia se schimbă. Într-adevăr, cum se explică faptul că femela fecundată

www.clubulvanatorilor.ro

în lunile iulie—august naşte abia în mai—iunie, deci tocmai după 9 luni ? Iată pe scurt de ce. După împerechere, ovulul fecundat, peste cîteva zile trece pe canalul ovular, începînd aici procesul de divizare, după care ajunge în matcă. Aici începe stadiul de linişte relativă, timp în care dezvoltarea avansează numai cu puţin, rămînînd aşa, în stadiul denumit „de latenţă", aproximativ pînă în luna decembrie. Numai la începutul lunii decembrie şi în ianuarie embrionii la căprioarele împuşcate încep să fie observaţi cu ochiul liber. Probabil că, de multe ori, cei ce au recoltat în ceastă perioadă căprioare în cadrul planului de selecţie, examinîndu-le oarecum superficial şi-au zis că toate animalele sînt sterpe şi desigur au fost de părere că au făcut o treabă bună. Pentru aceasta, la aprecierea gestaţiei căprioarei recoltate trebuie să fim foarte prudenţi şi să cercetăm cu mare atenţie organele reproducerii, pentru a putea aprecia rezultatul şi eficienţa activităţii în această problemă atît de complicată a selecţiei cu arma.

Începutul dezvoltării active a embrionului este însoţit uneori de o stare agitată a femelei, asemănătoare celei din perioada alergatului, fapt pentru care aceasta a căpătat denumirea de „goniţă falsă". Spre deosebire de femelele ce s-au împerecheat în mod normal în lunile iulie-august şi au un stadiu de latenţă în dezvoltarea embrionilor, la căprioarele care în mod excepţional se împerechează în noiembrie sau chiar în decembrie, acest stadiu lipseşte, ovulul dezvoltîndu-se în embrion fără această formă de gestaţie prelungită *(Geptner, 1961)*.

În concluzie, se constată că, la căprioară, durata gestaţiei variază între 6 şi 10 luni, în marea majoritate a cazurilor însă are loc în mai mult de 9 luni (40 săptămîni).

Fără îndoială că această particularitate în gestaţia căprioarei nu poate fi altcum explicată decît cu o excelentă adaptare a animalelor la condiţiile de viaţă pe care acestea le pot găsi toamna şi în special iarna. Nu este exclus ca cercetările ce vor aborda această problemă să constate o legătură directă între numărul de embrioni şi mortalitatea sau resorbţia acestora, funcţie de starea de întreţinere, respectiv de condiţiile de hrană din teren.

În ceea ce priveşte numărul mediu de iezi la o căprioară, *Dragoev P.* în Bulgaria îl consideră 1,7 bucăţi, pe cînd cel maxim, după lucrarea lui *Sablina (1955)*, este de 5 sau chiar 6 embrioni la o femelă. Se presupune că parte din aceşti embrioni

www.clubulvanatorilor.ro

se resorb, sau puii se nasc puțin viabili, deoarece cazurile în care au fost întîlnite căprioare cu 4 pui sînt extrem de rare (ing. C. Dominic — Cluj — comunicare verbală). În ceea ce privește căpriorul din Tian-Șan și noi am constatat, în anul 1958, o prolificitate ridicată : la trei femele recoltate am găsit doi și trei embrioni.

Datele recente obținute în cercetările făcute la Secția de biologie a vînatului INCEF, elucidează problema înmulțirii căpriorului în țara noastră *(Popescu și colab., 1966)*.

Pentru a se stabili numărul de embrioni existenți la femela de căprior, au fost recoltate, în perioada lunilor noiembrie-ianuarie 1963—65, un număr de 185 femele adulte. Din acestea, 14% au fost găsite sterpe iar 86% gestante. Din numărul femelelor gestante 19,4% au avut cîte un embrion, 78% cîte doi embrioni și abia 2,6% trei embrioni. Din totalul de 289 embrioni găsiți la femelele gestante s-a putut determina sexul la un număr de 174 embrioni, raportul între sexe fiind la aceștia de 47% ♂♂ și 53% ♀♀. Raportînd numărul de embrioni la totalul femelelor gestante rezultă că sporul embrionar a fost de 180, iar raportînd la totalul femelelor din populație, abia de 156. Datele prezentate au desigur valoare doar orientativă, căci ele exprimă sporul embrionar la începutul dezvoltării lor. În calcul nu a putut intra resorbția acestora, lucru care s-ar fi putut constata numai dacă s-ar fi recoltat căprioare înainte de nașterea puilor, respectiv la sfîrșitul lunii aprilie și începutul lunii mai.

Așa cum am arătat mai înainte, primăvara devreme, căprioara umblă încă în ciopor, împreună cu alte femele, iezi și țapi. O dată, însă, cu apropierea perioadei de fătare, ea se desparte de cîrd și de iezii din anul precedent, căutîndu-și locuri de fătare. Acestea sînt caracterizate prin existența desișurilor cu porțiuni adăpostite, unde își va putea ține iezii.

Timpul fătării iezilor, așa cum este și normal, se întinde pe o anumită perioadă de timp, variind în funcție de o serie de factori, ca : lungimea iernii și asigurarea cu hrană a căprioarelor în această perioadă, particularitățile individuale ale femelelor gestante etc. De regulă, fătatul începe la finele lui aprilie, maximul atingîndu-l în mai, uneori fiind întîlnite femele cu iezi născuți de curînd și în prima jumătate a lunii iunie. Din cercetările întreprinse în această problemă *(Ciolofan și colab., 1962)* în Banat, majoritatea nașterilor au avut loc între 15 și 25 mai. Cazuri izolate de fătări premature sau tîrzii, pot fi întîlnite frecvent. Un

www.clubulvanatorilor.ro

exemplu în această direcție ni-l dă găsirea unui ied de căprioară în vîrstă de 3—4 luni, la 15 octombrie 1964, deci care a fost născut la finele lunii iunie sau în iulie *(Popescu C. și colab., 1965)*.

Date interesante asupra numărului de iezi născuți de o căprioară am găsit în paginile revistei vest-germane *Wild und Hund (p. 559/65)*. Aici se vorbește de o căprioară din regiunea Witmund, pe nume Lori, care trăiește liberă în grădina unui țăran, la marginea pădurii. Căprioara născută în 1951, pînă în 1965 a născut un număr de 22 iezi și anume 13 țapi și 9 căprioare.

Din cercetările efectuate de *Rieck (1955)*, în R.F. Germană, timp de 8 ani, rezultă că eșaloanarea nașterilor la căprioare are loc în felul următor : în aprilie 1,2%, în mai 46,7%, în iunie 49,4% și în iulie 2,7%.

Foarte rar sînt semnalate situații în care căprioarele gestante, din anumite cauze, nu pot făta. Un asemenea caz a fost găsit de *E. Iurcenco* (comunicare personală) la selecția căprioarelor din luna ianuarie 1966 în reg. București, cînd într-o femelă a fost găsit un fetus complet format, gata de fătare și care se afla în stare de descompunere destul de avansată.

Iezii de căprioară se nasc destul de slabi, și în primele zile nu-și pot urma mama. În afară de timpul cînd stau în picioare pentru alăptare, restul timpului și-l petrec culcați. La apropierea omului sau vreunui pericol, ei se întind și rămîn nemișcați, punîndu-și capul între picioarele dinainte. Datorită colorației specifice homocromă—maro deschis cu pete albe, sînt cu greu deosebiți de mediul înconjurător *(fig. 41)*.

În primele 2—3 săptămîni iezii de căprioară se hrănesc aproape în exclusivitate cu lapte, după această perioadă ei începînd să guste din hrana verde — plante ierbacee și frunze crude de arbori și arbuști. Puii sînt alăptați pînă la perioada de împerechere, uneori continuînd și după aceea.

41. Ied de căprioară

Din cercetările întreprinse în regiunea Banat *(Ciolofan* și

www.clubulvanatorilor.ro

colab., 1962) rezultă că greutatea medie a iezilor după fătare pe vîrste este următoarea :

La 1—2 zile între 1,2—1,6 kg
La 2—7 zile între 1,5—2,0 kg
La 7—14 zile între 2,0—2,5 kg
La 14—21 zile între 2,5—3,0 kg

Sporul zilnic în greutate al iezilor crescuți în captivitate, din mai pînă în noiembrie, variază între 52 și 89 grame. Creșterea cea mai activă se înregistrează din jumătatea lunii iunie și pînă la sfîrșitul lui august.

La 12.XI.1962, iezii cei mai dezvoltați în captivitate au ajuns la 16 kg. Media la vîrsta de cca 6 luni a fost de 13,0 kg la masculi și 12,0 kg la femele.

Iezii în libertate la vîrsta de 8—9 luni ajung, în medie la greutatea de 16—17 kg.

Din datele obținute experimental la creșterea iezilor în captivitate *(I. Ciolofan și colab., 1962)*, rezultă că, în general, imediat după prindere, aceștia consumă lapte care reprezintă o cantitate de 20—25% din propria lor greutate. În continuare, această cantitate variază în funcție de preferințele individuale și de consumul concentratelor ce li s-a dat.

Apariția cilindrilor frontali și creșterea corniței la primii iezi s-a semnalat, în anul cercetării la Stațiunea INCEF Timișoara la începutul lunii august, în masă apărînd la sfîrșitul lunii august-începutul lui septembrie.

Acest proces de creștere a primelor corniță poate fi detaliat în mai multe etape. Mai întîi, pe locul viitoarelor corniță apar vîrtejuri de păr, ca imediat să poată fi observate două proeminențe care nu sînt altceva decît cilindrii frontali. Peste 2—3 săptămîni pe aceștia cresc primele corniță, care sînt acoperite de piele și păr, purtînd denumirea de coarne „în moț". Acestea se curăță de piele prin luna decembrie-ianuarie, în funcție de starea de întreținere a animalelor și calitățile moștenite de la părinți. Lungimea corniței variază, mărimea lor medie fiind abia de cîțiva centimetri. La această vîrstă corniței de obicei nu au ramificații și ca regulă generală nici rozetă. Aceste corniță cad în lunile ianuarie-februarie, ca imediat să le crească corniței normale, care, de data aceasta, fie sînt sulițe, au 2 ramificații (furci), iar la animalele cu calități mai bune avînd chiar 6 ramifi-

www.clubulvanatorilor.ro

cații. Aceste coarne sînt curățite de păr abia spre finele lunii mai, deci la vîrsta de 1 an, după ce și-au curățit coarnele țapii bătrîni sau de vîrstă mijlocie.

Pentru a cunoaște care sînt dimensiunile cornițelor la iezi în iarnă, în luna februarie 1966 am făcut măsurători la 18 iezi destinați populărilor din două țarcuri de aclimatizare : Turnu-Severin și Balș, ambele din regiunea Oltenia, rezultatele fiind următoarele :

Tabelul nr. 12

Dimensiunile cornițelor la iezi în primul an de viață

Nr. crt.	Țarcul	Proveniența	Mărimea coarnelor (cm.)					
			Lungimea			Grosimea		
			Max.	Minimă	Medie	Max.	Minimă	Medie
1	Turnu Severin	Orșova, Lipova, Arad	4,8	2,8	4,2	2,9	1,7	2,06
2	Balș	Podul Pitarului, reg. Mureș	9,4	4,0	5,1	3,5	2,1	2,7

La toți iezii, la această dată, cornițele erau încă în creștere, fiind acoperite de păr. Un singur exemplar prezenta un început de furcă, restul iezilor avînd cornițele fără ramificații.

Năpîrlirea iezilor din blana de vară în cea de toamnă începe încă din luna august, fiind complet terminată în luna octombrie.

Pînă aici am vorbit despre îmulțirea căprioarelor și sporul embrionar, ca și de creșterea și dezvoltarea iezilor. Dar unul dintre elementele importante, care interesează deopotrivă atît pe vînător ca și personalul de teren, este cîți din acești iezi care se nasc ajung pînă la maturitate, adică pînă la vîrsta de 1 an — respectiv care este sporul anual.

În ceea ce privește sporul anual în alte țări, în urma cercetărilor, a fost stabilit între 70—80% din numărul femelelor adulte *(Raesfeld, 1960 ; Andersen, 1961 ; Hager, 1964).*

Cercetările detaliate încheiate de curînd în țara noastră *(Popescu și colab., 1965)* pentru stabilirea sporului anual, s-au bazat pe determinarea, prin observații, a numărului de iezi care rămîn în viață pînă la 1 aprilie, deci la vîrsta de aproximativ 1

www.clubulvanatorilor.ro

an. În acest scop, au fost organizate, timp de doi ani, observaţii sistematice, pe 9 fonduri de vînătoare. Numărul iezilor rămaşi în viaţă pînă la vîrsta de 1 an s-a raportat la numărul de femele adulte, ceea ce dă de fapt sporul anual. Aşa cum era şi normal s-a constatat că sporul anual este deosebit pe terenurile de diferite categorii de bonitate, după cum urmează :

Tabelul nr. 13

Variaţia sporului anual pe categorii de bonitate
(după P o p e s c u şi colab., 1965)

Categoria de bonitate	Sporul anual	
	variază între	media pe ani
I	39—80	69
II	27—39	36
III	22—29	21

Din aceste date se desprinde o concluzie foarte interesantă, logică de altfel, că există o variabilitate mare a numărului de iezi rămaşi în viaţă în funcţie de categoria de bonitate. Definind bonitatea drept suma condiţiilor de viaţă, este normal ca, o dată cu înrăutăţirea acestora, să se micşoreze şi numărul iezilor care supravieţuiesc.

Dacă am lua în considerare numai categoria I şi a II-a de bonitate, apreciind sporul anual, în medie, de 50 iezi la 100 femele, constatăm că, faţă de sporul embrionar de 150 embrioni la 100 femele din populaţie, există pierderi foarte mari. Dacă considerăm că pierderile prin resorbţia embrionilor variază între 10—20%, totuşi de la naştere şi pînă la vîrsta de 1 an, constatăm că din iezii ce se nasc mai bine de jumătate sînt pierduţi.

Cauzele care produc pierderi în efectivele de iezi sînt multiple. Cele mai mari pierderi sînt cauzate în primul rînd de condiţiile climatice nefavorabile, ca : îngheţurile tîrzii, ploile torenţiale şi în general, timpul rece frecvent în lunile mai şi iunie — perioada în care au loc fătările în masă. Factorul climatic acţionează în special în primele săptămîni de viaţă a iezilor, cînd ei sînt foarte vulnerabili. A doua cauză care poate provoca pierderi numeroase este existenţa animalelor dăunătoare, a

www.clubulvanatorilor.ro

carnivorelor sălbatice şi în special a cîinilor hoinari. Fără îndoială că păşunatul în pădure, în perioada fătării căprioarelor şi a creşterii iezilor, contribuie din plin la micşorarea sporului anual.

Rezultă că gospodarul terenului poate influenţa direct sporul anual în sensul măririi lui printr-o acţiune susţinută de combatere a dăunătorilor, ca şi prin limitarea păşunatului animalelor domestice în pădure în lunile de primăvară şi vară. O altă cale de mărire a sporului anual este intensificarea hrănirii căprioarelor în perioada critică de iarnă, lucru ce va duce necondiţionat la micşorarea pierderilor embrionilor prin resorbţie şi la ridicarea vitalităţii iezilor nou născuţi.

Avînd în vedere faptul că, în comparaţie cu tineretul, la adulţi unii factori acţionează în mod deosebit asupra efectivului, ne permitem ca influenţa bolilor şi animalelor dăunătoare să o tratăm separat.

Bolile căprioarelor*)

Unul dintre factorii importanţi ce influenţează efectivele de căprior şi starea lor calitativă îl formează bolile.

Dacă pagubele provocate de factorii naturali catastrofali, ca : inundaţiile, pierderile datorită răpitoarelor sau braconajului pot fi sesizate, bolile — în marea lor majoritate — se înfiltrează lent, în mod treptat şi acţionează oarecum pe neobservate.

În terenurile cu căprior în care avem efective ce depăşesc densitatea optimă, dacă nu este asigurată hrănirea suplimentară în timpul iernii şi nu se face recoltare selectivă, putem în orice moment să ne aşteptăm la mortalitate mare. Şi nu o mortalitate lentă, ci în cazul apariţiei unei situaţii neprielnice, ca : zăpadă mare, ploi de lungă durată etc., să apară mortalitate în masă, în care să se piardă o bună parte din efectiv. Asemenea situaţii am constatat şi noi în apropierea Bucureştiului, în anul 1958, în pădurile Gherghiţa, Snagov, Ciornuleasa etc.

---

*Toate datele în baza cărora am redactat textul asupra bolilor căprioarelor ne-au fost puse la dispoziţie de cercetătorul medic veterinar Nesterov Vadim din INCEF, căruia îi aducem pe această cale mulţumirile noastre.

www.clubulvanatorilor.ro

În funcție de origine, bolile căprioarelor se grupează astfel :
— boli parazitare ;
— boli infecțioase ;
— boli nespecifice.

BOLI PARAZITARE

După localizarea paraziților în organism aceștia se împart în 2 grupe :

— endoparaziți — adică paraziți localizați în organele sau țesuturile corpului ;

— ectoparaziți — adică paraziți care se găsesc la suprafața corpului sau cel mult în straturile superficiale ale pielii.

Acțiunea paraziților, care poate fi chimică, mecanică, spoliatoare, determină tulburări în buna funcționare a organismului, debilitate, slăbire și chiar moartea căprioarelor.

Bolile sau tulburările produse în organism ca urmare a parazitării se grupează după localizarea paraziților în :

— boli endoparazitare
— boli ectoparazitare

Boli endoparazitare

COCCIDIOZA. Boala este produsă de un parazit mic din grupa protozoarelor, vizibil numai la microscop.

După *Pellerdy (1963)* și *Wetzel R.* și *Rieck W. (1962)*, la căprior coccidioza este determinată de următoarele specii : *Eimeria capreoli.* Galli Valerio 1927 ; *Eimeria faurei.* Martin 1909 ; *Eimeria arloingi* (Marotel 1905) Martin 1909 ; *Eimeria intricata* Spiegl 1925 ; *Eimeria parva.* Kotlan, Mocsy, Vajda 1929.

Coccidioza este frecvent întîlnită la tineret, pe care boala îl slăbește foarte mult, expunîndu-l la complicații pulmonare (congestii, pneumonii), intestinale (diarei specifice).

Iezii parazitați sînt slabi, au părul lipsit de luciu, zbîrlit și prezintă diaree (excrementele pot fi de la păstoase moi pînă la o stare fluidă, apoasă). Starea de diaree duce la o slăbire pro-

www.clubulvanatorilor.ro

nunțată a animalului și, în caz că se menține mai multe zile, la moartea iedului.

Pentru combaterea parazitozei se recomandă a se da iezilor din captivitate morcov tocat în amestec cu coccidizim, sulfamiderazină. Prevenirea bolii se face prin menținerea curățeniei în țarc, combaterea umezelii din adăpost și aplicarea unei hrăniri raționale.

La căprioriii din libertate, coccidioza nu determină singură tulburări digestive. În majoritatea cazurilor, la exemplarele adulte constituie o parazitoză asociată cu alte boli parazitare pe care le agravează.

Pentru limitarea extinderii se recomandă întreținerea igienică a hrănitorilor și a sărăriilor. Strîngerea, primăvara, a resturilor din jurul acestor instalații și stropirea terenului cu var — constituie un mijloc eficace de distrugere a germenilor.

GĂLBEAZA. Boala este cauzată prin localizarea parazitului *Fasciola hepatica* (Linné 1758), în canalele biliare ale ficatului.

Un ficat de căprior parazitat se recunoaște atît prin prezența la suprafață a unor noduli moi, de mărimea unei alune, mai rar a unei nuci, cît și prin existența unor pete mici de culoare portocalie. Parazitul are dimensiunile între 2—3 cm lungime și 1 cm lățime.

Boala este întîlnită mai frecvent în pădurile de pe Valea Mureșului (regiunile Brașov, Hunedoara) și în regiunea Suceava, mai rar în alte regiuni.

Îmbolnăvirea căpriorului se face prin consumul vegetației din jurul apelor stătătoare, în special în lunile secetoase, cînd în pădure nu există o vegetație ierbacee suculentă și fragedă *(fig. 42)*.

Singurul remediu pentru limitarea bolii este cosirea periodică a vegetației verzi din jurul bălților, stropirea acesteia cu motorină, creolină, entomoxan pentru a evita prin miros consumul acesteia. În apa acestor bălți, în special în apropierea malurilor, se va arunca var nestins.

Indicat este secarea acestor bălți și cultivarea lor cu plante hidrofile, luxuriante (salcie, plop, porumb hibrid etc.). Tot preventivă este și interzicerea introducerii la pășunile din pădure a oilor netratate contra gălbezii.

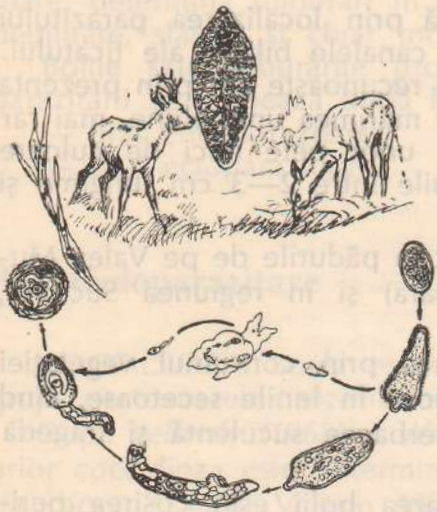
www.clubulvanatorilor.ro

DICROCELIOZA. Dicrocelioza este determinată de asemenea de un parazit însă mai mic decît al gălbezii — *Dicroceliun lanceolatun* (Rud. 1803). Parazitul, cu dimensiunile de 4—12 mm lungime şi 1,5—2 mm lăţime, este mai frecvent întîlnit decît germenele gălbezii, care de obicei se găseşte în ficatul căprioarelor, iepurilor şi mistreţilor.

Parazitul are o importanţă redusă în periclitarea existenţei animalului. Pînă în prezent nu s-au constatat pierderi la căprioori avînd drept cauză parazitări cu dicrocelii.

Semnalăm această boală întrucît ea se întîlneşte frecvent la căprior dar nu pricinuieşte nici un rău consumatorilor cărnii. (În timpul pregătirii ficatului, dicrocelii pot apare în apa de spălat, dar carnea nu trebuie exclusă în mod nejustificat de la consum).

În asociaţie cu alţi paraziţi poate forma complexuri parazitare, cu rol de debilitare pentru căprior.

42. Modul de răspîndire şi ciclul evolutiv al gălbezii (Fasciola hepatica). *Ouăle parazitului, eliminate prin fecale, se dezvoltă în mediu umed dînd larve mici care, ajungînd în gazda intermediară (melci), se dezvoltă în continuare; apoi, părăsind melcul, se agaţă de plante unde se închistează. Infestaţia la vînat are loc prin păşunare şi adăpare* (după Wetzel şi Rieck, 1962)

ECHINOCOCCOZA. La căprior nu este altceva decît forma larvară a teniei — *Echinococcus granulosus* (Batsch 1785), care parazitează la carnivore (cîine, lup) în intestin.

Contaminarea se realizează prin consumul vegetaţiei murdărite de excrementele carnivorelor parazitate.

Forma larvară a teniei are aspectul unei vezicule mai mult sau mai puţin rotunde, de la mărimea unei nuci pînă la un măr, localizată în pulmon şi ficat. După *Almăşan H., Nesterov V., Ciolofan I.* şi *Manolache L. (1965)* echinococcoza se întîlneşte la căprior în procent de 1,2%.

În cazul unei infestaţii masive şi în special în localizări pulmonare, parazitoza duce la slăbirea animalului şi îl expune la

www.clubulvanatorilor.ro

complicaţii în iernile grele, ca : pneumonii, congestii pulmonare.

De menţionat că la căprior această parazitoză se întîlneşte la autopsie sau la condiţionarea vînatului împuşcat.

Ca măsură de prevenire se recomandă ca toţi cîinii de vînătoare sau de servici să fie dehelmintizaţi periodic. De asemenea, să se interzică hrănirea cîinilor cu organe de căprior nefierte.

TENIOZA (Panglica). Boala este cauzată de localizarea unui parazit (tenie), avînd lungimea de 0,75—4 m şi o lăţime de pînă la 7 mm.

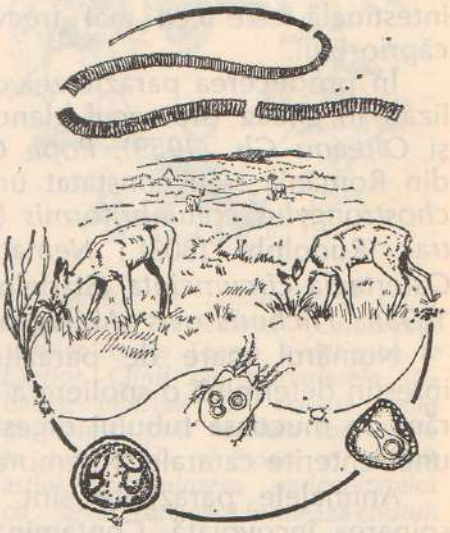
La căprior, după *Wetzel R.* şi *Rieck W. (1962)*, se întîlneşte mai frecvent specia *Moniezia expansa* iar *Stoican El.* şi *Olteanu I.* (1959) citează pentru România specia *Moniezia benedeni* (Moniez 1879).

În majoritatea cazurilor, teniile duc organismul parazitat la o slăbire accentuată şi îl expun la îmbolnăviri de altă natură. La tineret, tenia în număr mare, localizată în intestin, duce la blocarea acestuia şi poate constitui ea singură cauza morţii animalelor.

Prevenirea extinderii este greu de realizat în condiţiile de libertate. Ca o măsură se recomandă, primăvara, să se strîngă în mod riguros resturile de la hrănitori şi sărării iar terenul să fie stropit cu soluţie de sulfat de cupru 3—5% şi cu praf de var nestins.

STRONGILOZA PULMONARĂ. Boala are ca origine parazitul *Dictyocaulus eckerti* (Scriabin 1931), localizat în conductele de aer ale pulmonului. La noi în ţară parazitul este citat de *Stoican El., Olteanu Gh. (1959) Popa O., şi Vişan C. (1961).*

Numărul mare de viermi în pulmon duce la blocarea căilor aeriene, la tulburarea funcţiilor respiratorii, la debilitare şi slăbirea organismului căpriorului parazitat.

43. Modul de răspîndire şi ciclul evolutiv al teniei Moniezia expansa (după Wetzel şi Rieck, 1962)

www.clubulvanatorilor.ro

În iernile grele animalele parazitate cu viermi pulmonari dau un tribut greu. Căprioriii bolnavi se remarcă prin tuse, oprirea frecventă după alergări pe distanţe mici, prin rămînerea în urma cîrdului. De asemenea, exemplarele parazitate au părul lipsit de luciu, zbîrlit, cu o năpîrlire întîrziată, neuniformă.

Infestarea cu paraziţi se realizează în urma consumului de iarbă din locurile umede, contaminate cu germeni parazitari.

Menţionăm că, ani la rînd, colectivul secţiei VII-a Biologia vînatului din INCEF a constatat pierderi şi leziuni la căprioriii recoltaţi pe fondul Gherghiţa, în mijlocul căreia exista o baltă întinsă. După drenarea bălţii şi asanarea terenului, nu s-au mai constatat la căprioriii de pe acest fond decît leziuni limitate de strongiloză pulmonară, foarte multe exemplare fiind lipsite de orice leziune parazitară.

Parazitoza este frecvent întîlnită pe fondurile cu ape stătătoare, indiferent dacă acestea seacă sau nu în timpul călduros al anului. Din această cauză cea mai eficace măsură cunoscută pînă în prezent, contra acestei parazitoze la căprior, o constituie asigurarea de adăposturi igienice, dezinfectate periodic şi cu vegetaţia ierbacee din jur distrusă sau cosită.

STRONGILOZA GASTRO-INTESTINALĂ. Strongiloza gastro-intestinală este cea mai frecventă şi dăunătoare parazitoză a căpriorului.

În producerea parazitozei concurează numeroşi paraziţi localizaţi în cheag (stomacul glandular) şi intestin. După *Stoican El.* şi *Olteanu Gh. (1959), Popa O.* şi *Vişan C. (1961),* la căprioriii din România s-au constatat următoarele specii de paraziţi : *Trichostrongylus columbriformis* (Giles 1892) ; *Haemonchus contortras* (Rudolphi 1803) ; *Nematodirus filicolis* (Rudolphi 1802) ; *Ostertagia circumcinta* (Stadelman 1894); *Cooperia curtici* (Raillet 1893) ; *Trichuris ovis* (Abildgaard 1795).

Numărul mare de paraziţi localizaţi în stomac (cheag) şi intestin determină o spoliere a organismului, o slăbire accentuată, răni pe mucoasa tubului digestiv, cu instalarea unei gastrite şi a unei enterite catarale şi hemoragice.

Animalele parazitate sînt foarte slabe, au părul zburlit şi spinarea încovoiată. Contaminarea căpriorului se realizează prin păşunarea ierbii din locurile umede cu vegetaţie spontană compusă din graminee *(fig. 44).*

www.clubulvanatorilor.ro

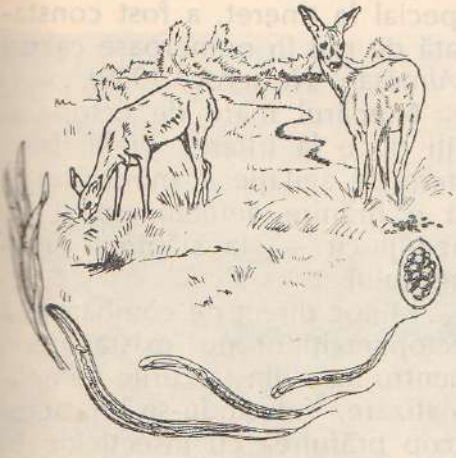
Trebuie să se suspecteze strongiloza intestinală ori de cîte ori întîlnim pe teren fecale moi, păstoase, cu crotine confluente între ele. Indicat ar fi să se expedieze, în caz că pe teren se întîlnesc frecvent crotine moi, probe pentru analize de laborator.

Ca măsură de limitare a extinderii acestei parazitoze se recomandă îmbunătățirea vegetației în favoarea leguminoaselor, cultivarea liniilor somiere cu lucernă.

Ca medicație se pot folosi brichete de fenotiazină (Fenosar) puse la sărării și hrănitori. Aceste brichete trebuie înlocuite periodic în sezoanele umede, ploioase, întrucît apa antrenează medicamentul din brichetă.

CISTICERCOZA SEROASELOR. La deschiderea căpriorilor împușcați sau a cadavrelor se observă pe seroasele ce învelesc intestinele sau pe suprafața ficatului vezicule de mărimea unor fructe de măr sălbatic, cu un sîmbure alb în centru.

Veziculele — *Cysticercus tenuicollis* — sînt forma larvară a parazitului *Taenia hydatigena* (Pallas 1766), care parazitează în

44. Ciclul evolutiv și modul de infestare a căpriorului cu trichostrongili (după Wetzel și Rieck, 1962)

45. Modul de răspîndire și ciclul evolutiv al veziculelor (Cysticercus tenuicolis) *de* Taenia hydatigena *la căprior. Cîinii sau carnasierele sălbatice infestate cu această tenie răspîndesc, prin fecalele lor, ouăle în terenul de vînătoare și permit astfel contaminarea paricopitatelor cu larve care apoi formează chistul. Cîinii de vînătoare se infestează cu această tenie în cazul cînd li se oferă organele animalelor împușcate* (după Wetzel și Rieck, 1962)

www.clubulvanatorilor.ro

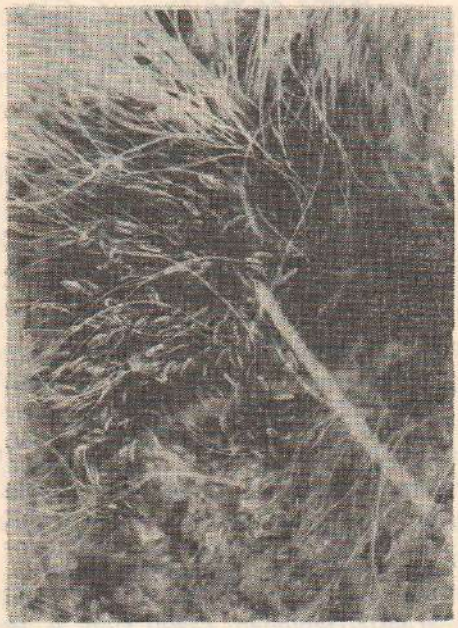
forma adultă cîinele şi unele carnivore sălbatice (vulpe, lup) *(fig. 45)*.

Veziculele, în număr mare şi în special cînd se infectează sau se alterează, dau tulburări în funcţiile organelor digestive sau peritonite (inflamarea seroaselor). Parazitoza a fost găsită mai frecvent la căpriorii de pe fondurile de vînătoare de la cîmpie.

Combaterea cisticercozei este strîns legată de modul de dehelmintizare a cîinilor şi de combatere a carnivorelor sălbatice. Pentru aceasta se vor distruge organele parazitate provenite de la căpriorii recoltaţi. Consumul lor în stare crudă de către cîini duce la infestarea acestora şi menţinerea parazitozei în teren.

Boli ectoparazitare

MALAFAGOZA. La tineret mai rar, însă la căpriorii bătrîni se întîlnesc frecvent, iarna şi primăvara, insecte mici, localizate pe faţa interioară a coapselor şi pe abdomen *(fig. 46)*. Ectoparazitul — *Damalinia meyeri* (Taschenberg 1882) — a fost semnalat în România de *Bechet Ion (1962)*. Invazie de asemenea malofagi pe corpul căpriorilor în special la tineret, a fost constatată de noi în numeroase cazuri *(Almăşan, Nesterov, 1959)*.

46. Invazie puternică de malofagi la căpriori (foto : V. Nesterov)

Numărul mare de ectoparaziţi duce la iritarea pielii, la o stare de agitaţie a animalului şi la o hrănire defectuoasă şi — nemijlocit — la slăbirea organismului.

Mijloc direct de combatere a ectoparaziţiilor nu există decît pentru iezii din ţarcurile de aclimatizare, folosindu-se în acest scop prăfuirea cu insecticide în zona lor de staţionare.

Pe fondurile în care se constată o frecvenţă mai mare a ecto-

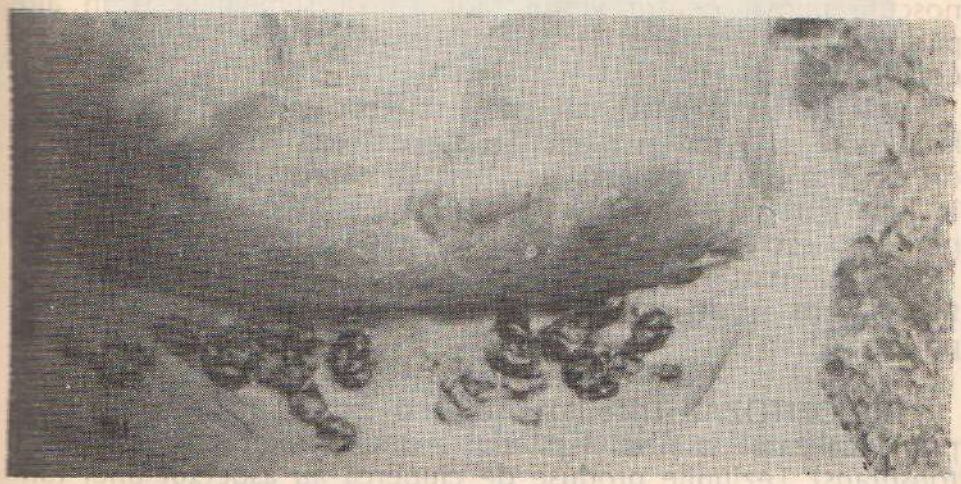
www.clubulvanatorilor.ro

parazitului se recomandă a se mări numărul hrănitorilor şi a se suplimenta hrănirea cu furaje de bună calitate, în special cu concentrate (tărîţe, uruieli de porumb, orz etc.).

HIPODERMOZA. Hipodermoza constituie o boală determinată de larvele muştei *Hipoderma diana*, cu localizare sub pielea din părţile laterale ale coloanei vertebrale *(fig. 47)*.

La jupuirea căprioriloг parazitaţi, morţi în lunile ianuarie-aprilie, sau la cei împuşcaţi în lunile de iarnă se găsesc în ţesutul conjuctiv sub piele viermi rotunzi, segmentaţi, lungi de 0,5—1,5 mm, de mărimea unor boabe de fasole sau chiar mai mari. Aceşti viermi, în urma dezvoltării, perforează pielea şi prin orificiul format părăsesc animalul pentru a trece la al doilea ciclu de dezvoltare, care are loc în sol. Din această larvă, după terminarea ciclului se dezvoltă în lunile mai-iunie, forma adultă a insectei *Hipoderma diana* (Brauer 1858).

Insecta zboară dimineaţa, cînd căprioriі ies din pădure la hrană şi îşi depune ouăle pe picioare sau în părţile laterale ale capului. Ouăle determină, prin secreţie, o iritaţie care provoacă lingerea locului, detaşarea lor şi introducerea în organism. Din ouăle pătrunse în organism apar forme care migrează pînă în zona ţesutului conjuctiv subcutanat.

47. Aspectul „coşurilor" la un căprior bolnav de hypodermoză — pădurea Snagov, 1960 (foto : V. Nesterov)

www.clubulvanatorilor.ro

48. Aspectul leziunilor pe păr, produse de tricofitoză
(foto : V. Nesterov)

Parazitoza este foarte dăunătoare pentru căprior, producînd debilitare şi uneori chiar moartea animalului. Boala fiind cunoscută numai pentru vestul ţării a fost semnalată şi în alte părţi din ţară *(Almăşan H. şi Nesterov V., 1959) ; (Dinulescu şi colab. 1960).*

Animalele parazitate nu pot fi cunoscute decît la autopsie, la jupuire şi greu în viaţă. Se suspectează însă hipodermoza ori de cîte ori se observă pe spinarea căpriorului — în special în luna aprilie — porţiuni izolate cu păr ridicat sau zone acoperite cu secreţie, cu un mucus roşiatic-gălbui.

Ca măsuri de prevenire se indică ocrotirea păsărilor insectivore, care au un rol important în distrugerea muştelor de hipodermă.

TRICOFITOZA. Tricofitoza este o boală (micoză) produsă prin localizarea la nivelul părului a unei ciuperci *(Trichophyton tonsurans).* Leziunile produse de ciupercă au aspectul unei tunsori neregulate, în scări, de mărimea unei frunze de frasin, pînă la o palmă sau mai mare *(fig. 48).*

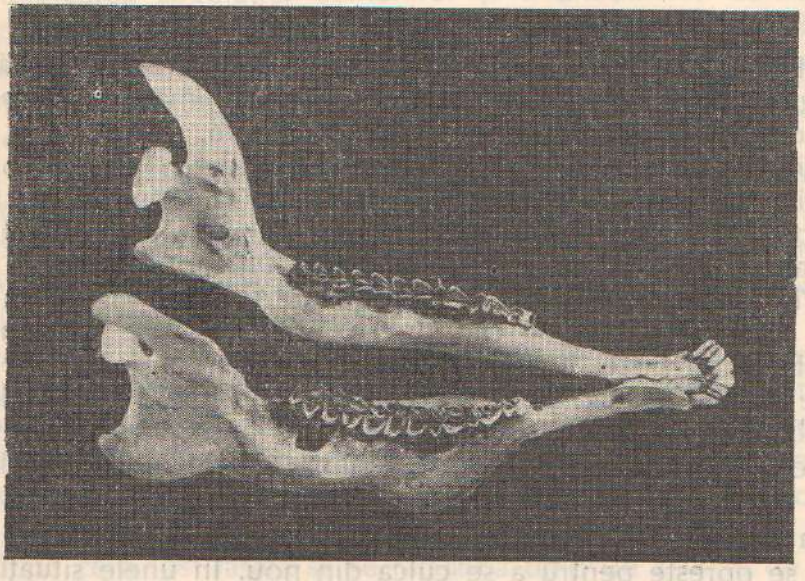
www.clubulvanatorilor.ro

Frecvent este atins părul din regiunile laterale ale capului, gîtului şi mai rar ale restului corpului.

Micoza a fost descrisă în România de *Almăşan H.* şi *Nesterov V. (1959)*, constatîndu-se o frecvenţă mai mare în terenurile cu densitate mare de căprior şi sporadic în cele cu densitate optimă sau mică. Recent, cercetări micologice detaliate făcute la căprioriii din România *(Alteras, Nesterov, Ciolofan, 1966)* au determinat existenţa a încă unei specii de ciuperci : *Trichophyton terestre.*

Pentru limitarea extinderii acestor micoze se recomandă mărirea numărului de hrănitori şi repartizarea lor uniformă pe fondul de vînătoare. De asemenea, întreţinerea lor igienică. Se va avea grijă ca materialul lemnos folosit la construcţia grătarelor de la hrănitori să fie cojit, neted, să nu aibă asperităţi care să reţină firele de păr parazitate.

ACTINOMICOZA. Boala se întîlneşte extrem de rar şi se recunoaşte prin existenţa unor deformări localizate pe părţile laterale ale capului, de mărimea unei alune pînă la un măr şi uneori mai mare.

49. Aspectul deformaţiunilor provocate de actinomicoză la maxilarul inferior al unei căprioare provenite din pădurea Gherghiţa—Ploieşti (ianuarie, 1959)

www.clubulvanatorilor.ro

La originea bolii sînt incluşi mai mulţi agenţi, din care *Actinomyces israieli* este cel mai frecvent. Pătrunderea germenilor în organism se face printr-o rană existentă la suprafaţa pielii tegumentului, provocată de multe ori prin consumarea furajelor dure sau de înţepăturile spinilor. În zona de pătrundere se formează o colecţie de puroi semilichid difuzat în ţesuturile pielii şi ale musculaturii, ducînd cu timpul la deformarea porţiunii atinse.

La oase, puroiul duce la dezorganizarea ţesutului osos şi la o reacţie care are drept consecinţă deformarea lui. În România, *Almăşan H.* şi *Babuţia T. (1959)* au descris un caz interesant de actinomicoză la căprior localizat la maxilar *(fig. 49)*.

Animalele, în funcţie de zona atinsă, au tulburări în hrănire şi deplasare. Neputîndu-se aplica un tratament, se recomandă ca aceste exemplare, ce prezintă umflături ale capului, să fie extrase din teren. Carnea căpriorilor împuşcaţi se poate consuma, excluzîndu-se numai zonele atinse.

BOLI INFECŢIOASE

FEBRA AFTOASĂ. Febra aftoasă este rar semnalată la căprior, înregistrîndu-se paralel cu îmbolnăvirea animalelor domestice din comunele vecine fondului de vînătoare.

Transmiterea bolii se face prin pătrunderea animalelor domestice bolnave în pădure, prin folosirea la hrănitori de furaje infectate de virus sau prin circulaţia oamenilor din comunele contaminate, care pot transporta pe încălţăminte germenii bolii.

Virusul are o mare putere de difuzare şi poate infecta în scurt timp întreg efectivul de căprior. Leziunile produse de virus sînt localizate pe buze, limbă, la copită, pe uger şi pe organele interne (inimă, esofag, stomac etc.). În localizările pe buze, limbă, se observă scurgere de salivă, animalul ţine gura întredeschisă şi face eforturi dificile de a se hrăni. Cînd leziunile sînt la copite, căpriorul se deplasează greu, şchiopătînd, stă mai mult culcat, se scoală cu multă întîrziere, iar după o distanţă oarecare se opreşte pentru a se culca din nou. În unele situaţii, deplasarea se face pe trei picioare, piciorul cu leziune mai gravă fiind menajat. De remarcat şi faptul că, în deplasare, că-

www.clubulvanatorilor.ro

priorul nu mai face salturi, întrucît durerile provocate la atingerea solului sînt extrem de mari.

Moartea căprioruluí survine în urma slăbirii din cauza imposibilității de hrănire sau a complicațiilor rănilor din gură și de pe picioare. În unele cazuri moartea poate fi urmarea directă a acțiunii virusului aftos.

Combaterea bolii este extrem de dificilă întrucît nu are un tratament specific. La animalele domestice se aplică tratamente pentru vindecarea rănilor și a complicațiilor pe care le-ar putea da. În hrănire se aplică o alimentație dietetică, ușoară, mai mult semilichidă, dar aceste recomandări nu se pot aplica animalelor sălbatice din libertate. Singura cale posibilă este prevenirea bolii, evitarea pătrunderii ei în teren și a îmbolnăvirii căprioruluí. O măsură posibilă este retragerea căprioríor, în caz de apariție a bolii în comunele din jur, de la marginea pădurilor și reținerea lor în interiorul acesteia. Acest lucru se poate realiza prin punerea de hrană preferată în parcelele din mijlocul pădurii și prin gonirea și îndepărtarea celor de la margini. Hrana nu se va pune pe sol ci se va dispersa în cantități mici pentru a evita concentrările de căprior la hrănitori improvizate sau la cele existente.

Interzicerea circulației oamenilor și a animalelor domestice prin pădure este o măsură obligatorie în cazul apariției bolii. La toate intrările în pădure se vor pune dezinfectante pentru încălțăminte și vehicule, trecerea prin aceste puncte fiind obligatorie.

Se va interzice scoaterea materialului lemnos din pădure cu care trase de bovine și se vor limita la strictul necesar căile de acces. De asemenea, se va interzice orice acțiune vînătorească pe fond : combaterea de răpitoare, recoltare de vînat, selecție, strîngere de frunzare etc.

În caz de apariție a bolii se va încerca la început extragerea exemplarelor bolnave. Cadavrele acestora vor fi transportate în saci impermeabili sau învelite în pînze cu țesătură deasă, pentru a exclude răspîndirea virusului. Scoaterea organelor, jupuirea se va face într-un loc amenajat în mod special și pe cît posibil lîngă canton sau la marginea pădurii. Carnea va fi dată în consum după ce a fost lăsată să se răcească timp de 24—30 de ore. Dacă timpul este călduros, răcirea se poate face într-un beci răcoros sau într-o încăpere cu temperatură scăzută. În acest

www.clubulvanatorilor.ro

interval germenii bolii sînt distruşi sub acţiunea enzimelor musculare. Restul organelor se îngroapă sau se ard, inclusiv capul şi copitele cu răni.

ENTEROTOXIEMIA. Enterotoxiemia constituie pentru căprior boala care acţionează intens în lunile de topire a zăpezilor. Sînt fonduri pe care mortalitatea cauzată de enterotoxiemie a fost şi de peste 100 căpriori (fondurile Gherghiţa, Scroviştea, Ciornuleasa). Germenul bolii, *Clostridium perfringens*, a fost izolat la căprior în 1960 de colectivul Facultăţii de medicină veterinară *(Dr. Popovici Aurel şi Cure Cornel)*. De menţionat că izolarea germenului este foarte dificilă din cauza prezentării cu multă întîrziere la analiză a cadavrelor găsite.

După *Nesterov V.* (comunicare verbală) se apreciază că în unii ani pierderile cauzate de această boală se ridică la peste 2.000 de căpriori pe ţară. Boala este mult favorizată de parazitism intens, de hrana inferioară din teren etc. Se menţionează că mortalitatea ridicată se înregistrează frecvent pe fondurile cu densitate mare.

La animalele moarte se constată, la autopsiere, cheaguri şi ulcere hemoragice în stomac şi intenstin (acesta are o culoare aproape neagră). De asemenea, spumozităţi roşietice pe trahee şi bronhii.

În prevenirea bolii trebuie să se acorde multă atenţie hranei, atît din punct de vedere calitativ cît şi cantitativ.

Din experienţele efectuate de Secţia de biologie a vînatului din INCEF, s-a constatat că introducerea de aureociclină, în doză de 1 pastilă la 1/2 kg de concentrate amestecate cu făină de lucernă şi ghindă sfărîmată, a redus foarte mult mortalitatea cauzată de enterotoxiemie, chiar pe terenurile cu densitate foarte mare.

Tot pentru prevenirea bolii se indică a se construi la hrănitori, în partea lor inferioară, grătare suplimentare pentru colectarea furajului căzut în timpul hrănirii. Furajul căzut în jurul hrănitorilor, murdărit, călcat, poate fi originea, în caz de consum, a apariţiei bolii în teren.

TURBAREA. Boala este citată frecvent în ţările Europei apusene *(Hansel 1960, Hinterman J. G., 1965)*. În România, turbarea la căprior a fost diagnosticată de Laboratorul veterinar Cluj, la un căprior din raionul Tîrnăveni.

www.clubulvanatorilor.ro

Boala este condiționată fie de mușcătura unui carnivor bolnav clinic sau în perioada de eliminare a virusului, fie de consumarea furajelor murdărite de acesta. În ultimul caz este necesar să existe în cavitatea bucală sau în restul segmentelor digestive leziuni de continuitate (răni sîngerînde).

De menționat că în cercetările efectuate de Secția de biologie a vînatului din INCEF, făcute pe căpriori recoltați din focare naturale de turbare, nu s-a constatat, la analiză, turbarea, la nici un exemplar. Faptul acesta ne permite să afirmăm că turbarea la căprior apare în mod sporadic.

BOLI NESPECIFICE

INDIGESTIA PRIN PORUMB. Indigestia prin porumb poate fi întîlnită la căprior toamna sau mai frecvent iarna, prin consumarea excesivă a boabelor din lanuri sau la hrănitorile de fazan.

La autopsie se constată volumul mare a rumenului plin cu boabe de porumb, care ajunge la 2—3 kg, față de masa intestinală a cărei greutate nu depășește 750 grame.

Pentru prevenirea indigestiei, la hrănitorile de fazan se recomandă construirea de grătare, care să împiedice pătrunderea căpriorilor la hrana pusă, în special la boabele de porumb.

De asemenea, culturile din teren se vor organiza în așa mod încît toamna să avem masă verde, care să rețină căpriorii și să-i împiedice să pătrundă în lanurile de porumb. La fel se va evita hrănirea iezilor de căpriori destinați populărilor, cu porumb în exclusivitate.

INDIGESTIILE DE PRIMĂVARĂ. Indigestiile de primăvară sînt determinate de consumul în exces al mugurilor și frunzelor tinere, bogate în taninuri și substanțe adezive. Consumul acestor sortimente duce la o paralizie a rumenului și a foiosului.

La autopsie se constată că rumenul are pereții interni acoperiți cu masă verde, lipcioasă, semifluidă ; în unele cazuri, hrana este comasată în formațiuni asemănătoare unor sfere de mărimea unor mingi mijlocii. Foiosul este mult mărit în volum (de 2—3 ori) și foarte dur la palpație. Intestinele și în special in-

www.clubulvanatorilor.ro

testinul gros sînt lipsite de hrană sau în ele nu se găseşte decît un conţinut păstos redus.

Prevenirea indigestiilor de primăvară se poate realiza prin menţinerea în jgheaburi a concentratelor în amestec cu tocături de morcovi, sfeclă. De asemenea, în teren se vor pune bulgări de sare în cît mai multe puncte.

INTOXICAŢIILE CU SEMINŢE DE SALCÎM ŞI GLĂDIŢĂ. În iernile cu multă zăpadă însoţită de vînt se constată mortalitate la căprioare, în urma consumului de păstăi de salcîm şi glădiţă. Consumul seminţelor acestor două plante duce la stări de indigestie şi la moartea animalului.

Mortalitatea este sporadică şi nu ia proporţii decît în cazul cînd terenul nu este asigurat cu hrană suficientă şi de calitate.

Duşmanii căpriorului şi pierderile cauzate de aceştia. Cauzele ce produc fluctuaţii ale populaţiilor

Ca şi la iezi, pierderile în efectivul de căprioare, a căror pondere variază foarte mult teritorial, sînt cauzate de o serie întreagă de factori. Avînd în vedere faptul că cercetările din ţara noastră în această direcţie sînt abia la început, vom prezenta unele date rezultate din constatările făcute în străinătate.

Cercetările efectuate de către *Borg (1962)*, pe un număr de 1.031 cadavre de căprior găsite în diferite raioane ale Suediei, în perioada 1948—1961, au stabilit următoarele cauze ale mortalităţii : 60% au murit de epuizare (foame) în timpul iernii, 15% de boală, 10% pe drumuri, datorită accidentării lor de către mijloace de transport şi 15% au fost omorîţi de către răpitoare. Din cele 156 exemplare omorîte de răpitoare, situaţia distrugerii lor pe specii a fost următoarea : 66 bucăţi au fost omorîte de către cîini, 38 de vulpi, 27 de rîşi, 3 de către *Gulo gulo*, 2 de acvila de stîncă, iar la 20 de animale răpitorul n-a putut fi determinat. Autorul constată că 54,5% din animalele omorîte de răpitoare au fost bolnave, epuizate sau au avut vătămări vechi (răni, fracturi, defecte înnăscute). De aici se trage concluzia foloaselor aduse de răpitoare.

www.clubulvanatorilor.ro

În Bulgaria, *Dragoev (1965)* constată că în ce privește iezii, pierderile cele mai mari sînt provocate de mecanismele folosite în agricultură — 34,8%, prinderea de către populație — 33,3%, insecticide folosite în combaterea dăunătorilor — 17,4% și răpitoare — 11,6%.

Analizînd 136 excremente de rîs din Parcul Național Caucaz, *Kotov (1958)* constată următoarele procente de găsire a resturilor de căpriori : iarna și primăvara — 4,3%, vara 1,2%, toamna 3,5% iar pe tot anul în hrana rîsului ponderea căprioru lui este de 3,6%. Într-o altă zonă muntoasă a U.R.S.S. — Parcul Național Altai — *Jurghenson (1955)*, făcînd analiza a 56 de date de hrănire a rîsului (excremente și conținuturi stomacale) stabilește că participarea căprioru lui este de 58,9%. În parcul Național Bialovejskaia Pușcia pagubele constatate făcute căprioru lui de către rîs au fost mai mari în lunile ianuarie-martie. Din acestea, majoritatea au fost femele *(Severtzov și Sablina, 1953). P. B. Jurghenson (1955)* a ajuns la concluzia că resturile căprioru lui ajung aici pînă la 20% din totalul hranei rîsului. În Parcul Național Caucaz, pe baza a 154 date (excremente și conținuturi stomacale) de lupi se constată că specia de care ne ocupăm are o pondere de 7,1% *(Teplov, 1938)*. În Bialovieja, bogată în cîteva specii de copitate în densități mari (cerb comun, mistreț), rămășițele căprioru lui în hrana lupului sînt în medie de 18,4%. Cele mai mari pagube făcute de lup în efectivele de căprior au fost în iarna anilor 1947—1948, cînd înălțimea stratului de zăpadă a ajuns la 55 cm și cînd rămășițele căprioru lui în hrana acestui carnasier au ajuns la 28,2%. În Parcul Național Ilmen, unde căprioru l este mult mai numeros și altă specie de cervide lipsește, pagubele cauzate de lupi sînt considerabile, căprioru l fiind găsit în conținutul stomacal al acestuia în proporție de 95,9% : vara de 84,7%, iarna 99,24% iar primăvara 100% *(Geptner, 1961)*.

Date foarte interesante asupra cauzei morții căprioru lui în Parcul Național Crimeea găsim la *Ruhliadev (1941)*. Din 182 cadavre de căprior găsite în trei ani consecutivi, moartea a 55% a fost provocată de către vulpi (în Crimeea lipsește atît lupul cît și rîsul). Autorul consideră că, faptic, mor mult mai mulți căpriori datorită acestui carnasier, fiind de părere că, anual, pe teritoriul Parcului Național Crimeea, vulpea omoară 200—250 exemplare, mai ales că tineretul de cîteva zile omorît de vulpe aproape nu poate fi constatat. În afara celor 55%, moartea ce-

www.clubulvanatorilor.ro

lorlalte exemplare a fost provocată din următoarele cauze : 2,75% de bătrîneţe, 2,2% de foame, 4,4% din cauza accidentelor, 7,7% din cauza braconajului, 16,9% din cauza bolilor şi restul din cauze necunoscute. Acelaşi autor *(Ruhliadev, 1948)*, constată că, în anul 1946—1947, chiar după o epizootie mare a vulpilor, cînd numărul acestora a scăzut considerabil, acest răpitor, în iarna anului 1948—1949, a provocat moartea a 36,8% din căprioriii găsiţi morţi.

În ce priveşte alte specii care pot provoca moartea căprioarei ni se pare interesantă comunicarea găsită într-o revistă suedeză *(Svensk Jakt, 1965)* în care se arată că, în luna ianuarie, a fost identificat un caz de moarte a unei căprioare, provocat de jder. Căprioara s-a dovedit a fi un ied de sex femenin, în greutate de 12,3 kg, cu starea de întreţinere foarte slabă. Leziunile provocate prin muşcăturile identificate pe corpul căprioarei au fost numeroase pe spinare, bot şi în special pe beregată. După uciderea jderului s-a constatat existenţa părului de căprioară în intestinele acestuia — deci se confirmă întrutotul exactitatea faptelor. Un caz asemănător se semnalează şi în literatura noastră de specialitate *(Simionescu I., 1938)*.

Asupra influenţei păsărilor răpitoare mari asupra căpriorului, singura semnalare în acest sens o găsim în revista Carpaţi *(A.C., 1944)*. Autorul, stînd la pîndă de căprior într-o vale din Făgăraş, a văzut cum o acvilă *(Aquila crisaetos* L.) a atacat o femelă de căprior.

În legătură cu pagubele ce le produc carnasierele sălbatice în efectivele de căprioare de la noi, cercetările sînt destul de sărace.

În ce priveşte rîsul, există unele păreri că acesta ar fi principalul factor limitativ al efectivului de căprioare în zona pădurilor de munte. Şi noi împărtăşim această părere *(H. Almăşan, C. Popescu, 1964)*, cu deosebirea că nu recomandăm distrugerea rîsului cu orice mijloace, ci reglarea numărului său şi micşorarea densităţii acolo unde pagubele produse în efectivele de căprior sînt prea mari.

În ce priveşte pisica sălbatică, am constatat pagube produse de aceasta în pădurea Scroviştea — regiunea Bucureşti. Avem informaţii că tot aceasta a omorît şi 3 căprioare în ţarcul de populare de pe grindul Letea — Delta Dunării, în urmă cu cîţiva ani.

www.clubulvanatorilor.ro

Dintre carnasierele sălbatice de la noi, rîsul şi în special lupul rămîn dăunătorii cei mai importanţi ai efectivelor de căprioare. Datorită corpului relativ mic al căprioarei, resturile ospăţului lupilor sînt greu de găsit. De aceea, personalul nostru de teren consideră că lupul distruge în special cerbii şi mai puţin căpriorul.

Am încercat să lămurim problema pagubelor cauzate de către lup în condiţiile ţării noastre. Pentru aceasta, împreună cu colegii *V. Nesterov, G. Scărlătescu* şi *L. Manolache* din INCEF, am extras din procesele-verbale, ce se întocmeau înainte la ocoalele silvice (1957—1961) de către vînători pentru fiecare lup ucis în vederea achitării premiilor, datele cu privire la hrana ce era găsită la deschiderea stomacului. Din prelucrarea datelor cuprinse în 1.636 procese-verbale încheiate în regiunile Braşov, Mureş-A.M., Suceava şi Hunedoara, rezultă că resturile căprioarei au fost găsite în 188 cazuri, ceea ce reprezintă 11,5%. Din procesele verbale ce se referă la lupii ucişi cu otravă la hoituri stricninizate rezultă că la nada pusă în carne de căprior au căzut 7 lupi, ceea ce reprezintă 1,3% din lupii ucişi în acest fel. Între anii 1962—1965, s-a cerut organelor din producţie să trimită la INCEF, pentru studiul turbării, atît craniile cît şi intestinele de la lupii ucişi. Din prelucrarea şi determinarea unui număr de 154 conţinuturi stomacale ale lupilor, resturile de căprioară (carne, oase sau piele şi păr) au fost găsit în 18 stomacuri, ceea ce reprezintă 11,4%. Iată deci că datele obţinute din procesele verbale amintite sînt confirmate de cercetările noastre proprii.

Dacă însă raportăm numărul de stomacuri în care s-au găsit resturi de căprior la totalul stomacurilor în care era semnalată hrana animală, din prelucrarea aceloraşi date din procesele verbale, constatăm prezenţa speciei de care ne ocupăm în 24% cazuri, iar din analize 16,1%. Dacă ne referim numai la stomacurile în care s-au găsit animale sălbatice, ponderea căpriorului devine şi mai mare — 56,3% (procesele-verbale), respectiv 56% (cercetări în laborator). Iată deci că lupul rămîne principalul dăunător al căpriorului.

50. Variaţia ponderii daunelor provocate de lupi în efectivele de căprior, în decursul anului

www.clubulvanatorilor.ro

Un alt aspect interesant este cel al perioadei în care se semnalează pagubele produse de lup în efectivul de căprior. Din cercetările noastre rezultă că acestea sînt, aşa cum este şi normal, în special lunile de iarnă. Datele obţinute din prelucrarea materialului ce l-am posedat le prezentăm în *graficul nr. 50.*

În ceea ce priveşte pagubele ce le produce vulpea în efectivele de căprior, datele culese în ţara noastră sînt aproape inexistente. Presupunem totuşi că în terenurile cu căprior din cîmpie şi de pe coline joase, vulpea — alături de pisica sălbatică şi cîinele hoinar — este principalul dăunător al speciei. Credem însă că vulpea, în aceste terenuri, distruge în special tineretul. La două vizuini de vulpe dezgropate pe terenurile experimentale INCEF (una la Mihăeşti, în 1952 ; alta la Ştefăneşti, în 1958) au fost găsite cranii şi oase de iezi de căprioară.

În literatura de specialitate, atît română cît şi străină, există numeroase discuţii în legătură cu rolul carnasierelor sălbatice în selecţia naturală a căpriorului şi se fac diferite propuneri în ce priveşte atitudinea ce urmează a fi adoptată faţă de această problemă. Mulţi cercetători din Europa Centrală pun pe seama dispariţiei totale a lupului şi rîsului scăderea calităţii sau chiar degenerarea cerbului şi căpriorului din ţările respective. Se presupune că dacă aceştia ar fi existat, nu s-ar fi întîmplat ca un cerb eviscerat să cîntărească în Germania abia 100—150 kg faţă de cel din Carpaţi care ajunge la 200—250 kg, iar căpriorul plin, din aceeaşi ţară, să cîntărească 15—16 kg, faţă de 20—26 kg cît este la noi. Alţi cercetători, însă, consideră inutilă prezenţa răpitoarelor în biocenozele vînatului copitat, apreciind că selecţia naturală făcută de aceştia poate fi pe deplin înlocuită de cea pe care o va face vînătorul cu arma.

Părerea noastră este că ambele puncte de vedere privesc lucrurile oarecum rupte de înţelegerea în ansamblu a problemei selecţiei naturale. Fără îndoială că răpitoarele mari au jucat şi continuă să joace un rol foarte important în selecţia naturală a căpriorului. Chiar în condiţiile ţării noastre, prezenţa răpitoarelor mari — lupul şi rîsul — mai este şi acum şi chiar în viitor, necesară. Desigur că aceasta este indicată în asemenea limite, care să nu producă pagube mari atît sectorului vînătoresc cît şi în special celui zootehnic — căci în momentul de faţă pagubele mai mari lupul le aduce ultimului sector. Cu atît mai mult cu cît lupul este la noi încă destul de numeros şi produce mari pagube — deci combaterea lui este absolut indispensabilă. În ce priveşte

www.clubulvanatorilor.ro

rul, acesta nu trebuie combătut şi mai ales cu otravă — ci reglat numărul lui acolo unde produce pagube substanţiale.

Nu este un secret pentru nimeni că, în prezent, a avut loc o schimbare substanţială a mediului de trai al vînatului şi că în perspectivă acest lucru se pune cu atît mai accentuat, cu cît omul caută să pună în valoare pentru societate cît mai multe din resursele naturale existente. Nu este necesar să accentuăm prea mult că schimbările în mediul de viaţă al vînatului nu îi favorizează întotdeauna existenţa. Chiar omul vînător caută să scoată maximum de randament din terenul de vînătoare şi pentru aceasta depune o serie de eforturi, luînd măsuri ca în final să aibă cît mai mulţi căprioriori. Acest lucru îl realizează îndeosebi prin combaterea radicală a animalelor dăunătoare şi furajarea intensă în timpul iernii. În felul acesta, se acţionează asupra principalilor factori limitativi ai numărului de căprioriori, mărind sporul natural şi diminuînd considerabil rolul selecţiei naturale. (Nu cumva să se înţeleagă că sîntem împotriva reglării numărului de răpitoare şi a furajării suplimentare de iarnă). Bucuros de un efectiv numeros de căprioriori (şi — fie vorba între noi — „cu cît terenul e mai plin de capre — mîndria este mai mare"), chiar dacă din acel teren nu s-au scos de 10—15 ani decît puţine trofee ce au punctajul echivalent cu medalia de aur, vînătorul trece la recoltare. În general, recoltează — legal — mai puţin decît este normal — cca 50% din recolta anuală iar efectivul de căprioriori se tot măreşte, atît în dauna calităţii trofeului cît şi provocînd pagube tot mai mari culturilor forestiere. Uneori se întîmplă să recolteze cît trebuie, dar numai din masculi, lăsînd căprioarele să se înmulţească în voie. Cam aşa se întîmplă în foarte multe terenuri, cu excepţia unor gospodării vînătoreşti speciale ale Ministerului Economiei Forestiere sau fonduri demonstrative ale A.G.V.P.S.

Ce bine ar fi dacă la noi, omul, vînător sau gospodar al terenurilor de vînătoare, ar putea înlocui răpitoarele în selecţia naturală. Dar realitatea în momentul de faţă ne arată că selecţia cu arma se face în foarte puţine terenuri de cerb şi căprioare. Înţelegînd prin selecţia cu arma nu reducerea efectivului, care se face în unele terenuri de căprior şi mai puţin de cerb, ci activitatea neobosită, care trebuie să fie dusă în teren, permanent, de către cei cărora li s-a încredinţat acest lucru, pentru a scoate în orice moment masculii sau femelele cu defecţiuni, care deci nu trebuie lăsaţi să se reproducă. Selecţia cu arma este o ac-

www.clubulvanatorilor.ro

ţiune permanentă şi nu o treabă de moment, ce se desfăşoară în 2—3 săptămîni, la începutul sau mijlocul iernii. Dar despre modul cum trebuie să se facă selecţia, vom vorbi pe larg la capitolul respectiv.

În selecţia naturală un rol deosebit îl joacă factorii naturali. În acest sens, subliniem în special rolul factorului climatic şi în special al zăpezii combinate cu frigurile mari. Acesta este la noi principalul factor de reducere naturală selectivă a efectivelor de căprioare din zona de cîmpie şi coline. Acest fapt a fost observat în multe terenuri, în perioada anilor 1958—1964, atît în sudul cît şi în vestul ţării. Este vorba în special de pădurile în care căprioriii erau în densităţi foarte mari, adică 40—50 exemplare la 100 ha pădure (densitatea admisibilă este de 11 exemplare la 100 ha pădure). Asemenea situaţii au fost semnalate în pădurile Ciornuleasa, Snagov, Scroviştea din regiunea Bucureşti, Gherghiţa — reg. Ploieşti, Pecica — reg. Banat şi Chişineu-Criş — reg. Crişana. În aceste terenuri, datorită densităţii mari ce a determinat concurenţă intensă la hrană, s-a produs debilitarea organismelor şi mărirea complexului parazitar, iar înrăutăţirea bruscă a condiţiilor de viaţă în iernile respective a dus la mortalitatea a 30—40% sau chiar mai mult din efectiv. În vestul ţării, iarna extrem de grea a anului 1963—1964, cînd temperatura minimă absolută a atins la Timişoara în luna ianuarie —35° 3 C iar solul a fost acoperit de zăpadă între 75 zile la Timişoara şi 110 zile la Satu Mare — a provocat moartea a peste 50% din efectivul de căprioare. Fără îndoială că a murit aproape tot tineretul, rămînînd adulţii cei mai rezistenţi.

În toate aceste terenuri, tot ce nu s-a scos prin selecţie de către gospodarii terenurilor de vînătoare a multiplicat în proporţii mari natura, păgubaşul rămînînd de fapt tot sectorul vînătoresc, pentru că în aceste terenuri s-a pierdut o mare cantitate de carne, iar calitatea trofeului va rămîne încă scăzută cîţiva ani.

În afară de pierderile datorate factorilor naturali : elemente de climă, boli, răpitoare şi animalele dăunătoare, un rol important îl poate juca şi omul, prin multiplele sale activităţi.

În ceea ce priveşte influenţa pe care o pot exercita asupra efectivelor de căprior mecanismele folosite în agricultură, s-au constatat unele pagube la recoltarea furajelor, respectiv a lucernei. Perioada primei coase la această plantă furajeră care atrage vînatul, corespunde cu fătatul căprioarelor, avînd loc de obicei

www.clubulvanatorilor.ro

la mijlocul lunii mai. Au fost semnalate cazuri în care căprioarele adulte ieşind aici la păscut au fost urmate de iezii ce s-au ascuns în lucernă şi au fost apoi tăiaţi de cositoarele mecanice. Dispozitivele de alarmare ce se pot adapta în faţa organelor active ale cositoarelor *(Scărlătescu G. şi colab., 1966)* reduc în mod substanţial aceste pagube.

O altă latură a influenţei agriculturii moderne, folosirea insecto-fungicidelor şi îngrăşămintelor chimice se resimte tot mai mult asupra efectivelor de căprior. În literatura de specialitate sînt semnalate nenumărate cazuri de mortalitate datorită ingerării plantelor tratate cu aceste substanţe. Cele mai numeroase cazuri de otrăvire directă a căprioarelor se datoresc folosirii insecto-fungicidelor organo-fosforice. În cazul folosirii altor insecticide, pe bază de H.C.H. sau D.D.T., nu s-a constatat mortalitate directă. Fără îndoială că şi ingerarea acestora şi acumularea substanţelor active în organismul căpriorului vor avea repercursiuni nefavorabile, în special în direcţia micşorării prolificităţii.

În sfîrşit, o altă latură a activităţii omului, care influenţează efectivele de căprior o formează pagubele cauzate de mijloacele de transport. Din cele arătate în legătură cu cauzele ce produc mortalitatea căpriorului s-a văzut că 10% din 1031 căpriori la care s-au stabilit cauza morţii în Suedia, au fost mijloacele de transport. Iată unele date statistice cu privire la alte ţări. În cantonul Bern (Elveţia), numai în anul 1960, au fost ucise de autovehicule 2.172 căprioare, faţă de recolta cu arma a aceluiaşi an cînd au fost împuşcate 3.743 exemplare. În R.F.G., în provincia Reinland — Pfaltz, în anul 1963—1964, au fost omorîte pe autostrăzi un număr de 4.500 căprioare *(revista Tier-freund*, nr. 11—12/1964 ; pp. 1—9). Pe un teren de căpriori în suprafaţă de 1.926 ha din apropiere de Hanovra, s-a constat că circulaţia automaşinilor cauzează 55% din mortalitatea totală a speciei *(Meyer-Brenken, 1965)*. În Statele Unite, unde nu există căprior, dar fauna copitatelor e bogată în cîteva specii de cerbi, după unele date statistice *(S. Carolina Wildlife, nr. 4/1964)*, în anul 1963, pe principalele şosele a 43 de state au fost ucişi, datorită diferitelor mijloace de transport, un număr de 71.000 cerbi. Numărul maxim de 24.000 exemplare a fost înregistrat în statul New-York.

La noi încă nu se cunoaşte ponderea acestor pierderi. Totuşi, pe terenul experimental al Staţiunii INCEF Ştefăneşti din apropierea Capitalei, în fiecare an se găsesc omorîţi, fie de către au-

www.clubulvanatorilor.ro

tobuze, fie pe calea ferată a liniei de centură, 4—5 căpriori. Dat fiind numărul mare al populației, care în mod sigur ridică parțial cadavrele, pagubele probabile sînt mai mari. Considerăm că pentru evitarea acestor pagube va fi necesar și la noi, așa cum am văzut în alte țări cu gospodărie vînătorească avansată, să se introducă pe șoselele care străbat pădurile cu efective ridicate de căprioare, semne de circulație care limitează viteza autovehiculelor. În Italia, aceste pagube se evită prin construirea unor garduri de protecție în lungul autostrăzilor. Problema nu se pune numai sub aspectul micșorării pagubelor produse căpriorilor, ci mai ales pentru asigurarea vieții celor care se află în autovehicule.

www.clubulvanatorilor.ro

Partea a III-a

GOSPODĂRIREA TERENULUI DE CĂPRIOR

Elementele ce caracterizează un teren de căprior
— Factori fizici
— Factori biotici
— Factorul antropeic
Bonitatea terenurilor de vînătoare populate cu căprior
— Clasificarea pe bonitate a fondurilor
Posibilitatea lărgirii zonei de răspîndire a căpriorului
Popularea terenurilor cu căprior
— Popularea cu iezi crescuți în captivitate
— Popularea cu căpriori prinși din liber
Organizarea lucrărilor de gospodărire
— Asigurarea condițiilor elementare pentru dezvoltarea efectivului de căprior
— Asigurarea liniștei
— Importanța adăpostului
— Limitarea influenței dăunătorilor asupra efectivelor
— Braconajul și combaterea lui
Îmbunătățirea condițiilor de viață
— Măsuri cu caracter silvic
— Măsuri legate de hrana seminaturală
— Hrănirea căpriorului în timpul iernii
— Instalații vînătorești în terenurile de căprior
Cunoașterea efectivelor în vederea planificării juste a recoltei și creșterii lor

www.clubulvanatorilor.ro

— Metode de evaluare a efectivelor de căprior
— Metoda înregistrării căprioarelor prin observaţii
— Metoda citirii urmelor pe zăpadă
— Metoda suprafeţelor de probă
— Planificarea recoltei în terenurile cu căprior
Situaţia recoltei de căprior în România. Calitatea trofeelor de căprior de la noi. Măsuri pentru ameliorarea lor
Recoltarea selectivă a căpriorului.
— Recoltarea masculilor
— Recoltarea tineretului
— Recoltarea căprioarelor
Vînarea căpriorului
— Metode de vînătoare
— Apropiatul sau dibuitul
— Pînda
— Vînătoarea cu ajutorul chemătorilor
— Armele şi muniţia folosită
— Efectele şi semnele rănirii
— Evidenţa recoltei
Manipularea şi conservarea căpriorului împuşcat
Prepararea şi montarea trofeelor de căprior
— Prepararea trofeului
— Montarea trofeului
Trofee şi evaluarea lor
— Evaluarea trofeelor
— Cele mai bune trofee din lume şi din ţara noastră

www.clubulvanatorilor.ro

GOSPODĂRIREA TERENULUI DE CĂPRIOR

Înainte de a intra în detaliile problemei pe care ne propunem s-o tratăm, considerăm că este necesar să desprindem din obiectivele sectorului gospodăririi vînatului, sarcinile noastre în ceea ce priveşte specia de care ne ocupăm.

Am arătat şi altădată *(Almăşan, 1964)*, că noi considerăm vînatul ca un produs accesoriu al solului, valorificat prin agricultură sau acoperit de pădure. În consecinţă, nu putem concepe gospodăria vînătorească ca un scop în sine, ci ca un mijloc prin care se pot pune în valoare, în plus, resursele naturale ce există pe teritoriul ţării noastre. Asemenea resurse sînt încă numeroase şi nu peste tot şi întotdeauna sînt folosite din plin.

Pentru motivele arătate mai sus considerăm că *principala sarcină a gospodăririi terenurilor de căprior este aceea a folosirii integrale a capacităţii biogenice cinegetice* — de hrănire şi de adăpost — *a terenurilor apte pentru specie*. Aceasta înseamnă popularea terenurilor acolo unde căpriorul lipseşte dar poate să se dezvolte şi ridicarea densităţii efectivului, pînă la nivelul optim, acolo unde efectivele sînt mici.

Următoarea sarcină este acea ca, în terenurile unde s-a ajuns deja la densitatea optimă, să gospodărim în aşa fel efectivele încît, folosind integral capacitatea terenurilor, să nu se producă pagube sectorului agricol şi nici celui silvic ; adică să exploatăm raţional efectivul de căprior, găsind modalitatea prin care să scoatem din populaţie un anumit număr de animale, cel mai mare posibil, cu condiţia ca efectivul să prospere în vederea unei noi extrageri. În acest caz nu va mai avea loc debilitarea sau degenerarea căpriorilor, putîndu-se lua măsuri eficace pentru ridicarea calităţii trofeelor. Este bine să se reţină de la început

www.clubulvanatorilor.ro

că la *căprior, ca și la alte specii de cervide, coarnele reprezintă produsul principal, deci acesta este țelul de gospodărire, carnea fiind un produs secundar.* Se înțelege de la sine că un trofeu puternic nu poate fi produs decît de un animal care este bine dezvoltat ; urmărindu-se deci ridicarea calității trofeelor se va obține și o cantitate mai mare de carne de la animalele recoltate.

Toate acestea, în fond, urmăresc să ofere la cît mai mulți oameni ai muncii vînători, posibilitatea de a practica sportul îndrăgit — vînătoarea — și prin aceasta să se odihnească, să-și mărească capacitatea de muncă în folosul societății noastre socialiste, iar pe de altă parte să se realizeze trofee de calitate și o producție sporită de carne. În această direcție a activității vînătorilor de căprior, trebuie depuse încă eforturi pentru ca membrii A.G.V.P.S. să-și însușească nu numai tehnica gospodăririi terenurilor de căprior și să-și perfecționeze tirul, ci în special să-și însușească etica vînătorească referitoare la această specie.

În sfîrșit, ultima sarcină în ceea ce privește gospodărirea terenurilor cu căprior este valorificarea superioară a produselor rezultate din vînarea căpriorului. Acest lucru se referă în primul rînd la trofeu, apoi la carne și, în sfîrșit, la pielea căpriorului recoltat.

Elementele ce caracterizează un teren de căprior

Se cunoaște faptul că pentru fiecare fond de vînătoare din țara noastră, indiferent de zona în care se află sau specia caracteristică de vînat, există întocmită o fișă a fondului de vînătoare. În fișa fondului de vînătoare sînt trecute elementele care caracterizează acest fond, avînd ca anexă și o schiță la scara 1 : 100.000, în care sînt trecute toate apele, drumurile, așezările omenești etc. precum și amplasarea generală a fondului.

Fiecare fond de vînătoare este caracterizat de două grupuri de elemente : pe de o parte de elementele administrative, care nu se răsfrîng asupra vieții animalelor ce trăiesc pe fond, iar pe pe alta de factorii fizici, biotici și antropeic, care au importanță covîrșitoare asupra vieții animalelor.

www.clubulvanatorilor.ro

Avînd în vedere importanța elementelor administrative asupra măsurilor de gospodărire vînătorească ce urmează a se lua pe fond, ne vom opri pe scurt asupra lor.

Elementele administrative sînt acelea care permit materializarea fondului de vînătoare pe teren prin următoarele : limitele fondului, situația administrativă, suprafața fondului și căi de comunicație. Limitele fondului de vînătoare sînt de obicei naturale : ape permanente, culmi, văi etc. sau artificiale (drumuri, căi ferate, lini de înaltă tensiune etc.). Ele nu pot fi linii convenționale, care să se schimbe de la o zi la alta sau periodic.

Situația administrativă arată pe hotarul cărei comune, raion sau regiune se găsește fondul și ce așezări omenești intră în cuprinsul lui. Numele fondului este dat, de obicei, de numele comunei celei mai importante, care este cuprinsă între limitele lui.

Suprafața fondului este cea cuprinsă între limitele lui și se exprimă în hectare. Dar nu atît terenul cuprins între limitele fondului prezintă importanță pentru căprior. Pentru aceasta în primul rînd trebuie să stabilim două categorii de suprafețe și anume : suprafața pe care poate trăi căpriorul (păduri, suprafețe agricole, fînețe, vii și livezi) și suprafața neproductivă, pe care specia nu poate trăi (vetre de sat, drumuri, izlazuri, bălți etc.). În cazul căpriorului, de foarte mare importanță este, pentru cunoașterea producției posibile în vînat, detalierea suprafețelor forestiere și agricole.

Căile de comunicație. Pe schița fondului de vînătoare trebuie indicate atît drumurile de acces la fond cît și acelea din cuprinsul lui, arătîndu-se totodată în ce măsură se poate circula pe ele cu autovehicule. Aceasta în vederea lucrărilor de ocrotire a vînatului cît și a organizării teritoriului.

Dar existența populației de căprior din fondurile noastre de vînătoare este determinată în mod foarte substanțial de o serie de factori cum sînt factorii fizici, biotici și antropeic.

FACTORI FIZICI

În ordinea importanței, asupra vieții căpriorilor, datorită ponderii lor, factorii fizici acționează în mod diferit.

Relieful, fără îndoială, are un rol important în răspîndirea căpriorului care, în general, preferă terenul mai puțin accidentat,

www.clubulvanatorilor.ro

cu pante line ; acesta evită stîncăriile şi de obicei solurile prea tari.

Dintre factorii fizici desigur că rolul cel mai important îl au precipitaţiile şi în special cele din iarnă, sub formă de zăpadă. În partea în care ne refeream la răspîndirea căprioru1ui am văzut că înălţimea stratului de zăpadă în unele regiuni limitează chiar existenţa speciei.

Starea timpului influenţează foarte mult asupra căprioru1ui. Astfel, o iarnă bogată în zăpadă, cu temperaturi scăzute şi în special cînd resursele de hrană devin inaccesibile, aşa cum s-a întîmplat uneori în unele puncte din ţară, poate provoca mari pierderi în efectivul de căprioare. Cu cît durata îngheţului şi grosimea stratului de zăpadă este mai mare, cu atît pierderile, în special la tineret, vor fi mai mari. Pierderile cresc şi mai mult atunci cînd zăpada prinde crustă şi răpitoarele pot circula şi prinde uşor căprioriı, care nu pot alerga datorită faptului că se scufundă şi-şi rănesc picioarele.

Pierderi sînt cauzate şi de precipitaţiile de primăvară, atunci cînd ele coincid cu perioada fătatului în masă (finele lui mai şi prima parte a lui iunie), mai ales cînd şi timpul este răcoros

Inundaţiile pot avea asupra căprioarelor o influenţă nefastă şi în special asupra tineretului, care în acest caz va pieri în întregime. Desigur că asemenea situaţii pot fi întîlnite în pădurile din luncile rîurilor mari sau mici. Acolo inundaţiile au loc mai ales primăvara, după topirea bruscă a zăpezilor, cum s-a întîmplat în primăvara anului 1966, în pădurile ocolului silvic Chişineu-Criş din regiunea Crişana, cînd au fost semnalate numeroase pierderi la tineretul de cervide.

FACTORI BIOTICI

Factorii din această grupă sînt mai numeroşi decît cei din prima şi au o gamă de acţiune mai variată. Prezintă, spre deosebire de factorii fizici, marele avantaj că pot fi în mod mult mai puternic influenţaţi de către om.

Dintre factorii biotici deosebim în primul rînd influenţa exercitată de vegetaţia forestieră sau agricolă. Aceasta exercită o acţiune categorică, căci de existenţa ei, prin adăpost şi în special prin hrană, depinde existenţa căprioru1ui.

www.clubulvanatorilor.ro

Vegetația forestieră are o importanță mare asupra căprioruluı îndeosebi prin compoziția și mărimea trupurilor de pădure. Pădurea ideală este aceea ale cărei suprafețe variază între 100 și 500 ha, cu marginea dantelată și avînd intrînduri de terenuri agricole ; distanța de la mijlocul pădurii pînă la marginea terenului agricol să nu depășească 1.500 m. În aceste păduri, toate căprioarele au posibilitatea să ajungă în cîmpul agricol, unde se hrănesc din primăvară pînă-n toamnă. Cu cît trupurile de pădure se măresc și distanța din mijlocul lor pînă la cîmpul agricol crește, densitatea căprioarelor spre mijlocul pădurii scade deoarece, așa cum am văzut, căprioara este un animal tipic de margine de pădure.

O importanță mare are și existența, mărimea și dispersarea poienilor. Dacă numărul poienilor din pădure este mare, fiind dispersate în mod egal, acest lucru poate compensa suprafața prea mare a pădurii. Ideal este ca aceste poieni să nu fie păşunate de animalele domestice, ci cultivate cu plante agricole, fapt ce va ridica în mod considerabil puterea nutritivă a terenului.

Proporția speciilor forestiere în pădurea respectivă exercită de asemenea asupra efectivului o influență mare. Pentru căprior sînt preferate speciile de foioase și în special cele moi : teiul, plopul tremurător, salcia căprească ca și arțarul sau quercineele etc., care îi oferă hrană abundentă. Cu cît numărul de specii este mai mic sau cînd arboretul devine pur și în special cînd ponderea răşinoaselor este mare, puterea nutritivă a terenului scade în mod substanțial, neputînd ține un efectiv prea mare de căprioare.

Privit sub aspectul claselor de vîrstă, căpriorul este favorizat de cele normale și în situațiile cînd există numeroase suprafețe exploatate, regenerate în mod natural sau artificial, dar în care starea de masiv încă nu s-a închis. În acest stadiu, căpriorul găsește aici maximum de condiții de hrană și adăpost. O dată cu trecerea arboretului spre stadiul de prăjiniș, mai ales în situațiile unei consistențe ridicate, arboretul aproape că nu mai prezintă nici o valoare nutritivă pentru căprior, în sensul că masa vegetală accesibilă pentru hrană este extrem de mică. Pentru aceasta existența subarboretului și abundența lui pot exercita o influență binefăcătoare asupra efectivului de căprior. Nu mai mică importanță prezintă și pătura vie din pădure — stratul de plante

www.clubulvanatorilor.ro

ierbacee care, din primăvară și pînă în toamnă, pot asigura căpriorului o hrană abundentă.

Dar o importanță covîrșitoare asupra existenței și dezvoltării căprioarelor o au culturile agricole din jurul pădurii. Ideal este cînd pe aceste terenuri se cultivă plante furajere, ca lucernă, trifoi sau ghizdei și chiar sfeclă.

Dintre factorii biotici de origine animală un rol deosebit de hotărîtor în existența și dezvoltarea efectivelor de căprior îl pot avea animalele dăunătoare.

Nu mai puțin dăunător pentru populația de căprior este pășunatul animalelor domestice în pădure. Aceasta, pe de o parte pentru însăși micșorarea rezervelor de hrană și neliniștirea terenului, cît și pentru faptul că turmele sînt însoțite de cîini ciobănești, care distrug mulți iezi de căprioară.

În sfîrșit, bolile pot juca de asemenea un rol important, mai ales în anii cu condiții climatice neprielnice și resurse de hrană limitate, cînd organismul animalelor este mai ușor de supus îmbolnăvirilor.

FACTORUL ANTROPEIC

Cu toate că, în fond, ar ține tot de factorii biotici, datorită importanței pe care o prezintă, activitatea omenească o separăm și aspectele diferite pe care le ia în dirijarea și influențarea efectivelor de căprior trebuie să fie luate în considerare separat.

Omul, prin multiplele sale activități, poate influența în mod hotărîtor existența căpriorilor într-un teren. Lăsînd la o parte măsurile gospodărești îndreptate spre explotarea rațională a efectivelor, este bine să amintim că, la noi, încă sînt frecvente cazurile de braconaj la căprior. Mai numeroase sînt cele efectuate de vînătorii cu forme în regulă și mai puține de cetățenii neînarmați, care folosesc lațurile sau alte mijloace. Trebuie însă să arătăm că, în marea majoritate a situațiilor, populația de la noi are o atitudine de sprijinire a acțiunilor menite să ridice efectivele de căprior.

Prin mecanizarea și chimizarea agriculturii se aduc unele pagube și în efectivele de căprior, dar incomparabil mai scăzute decît cele cauzate vînatului mic.

www.clubulvanatorilor.ro

Prin lucrările întreprinse, atît în sectorul agricol cît și în cel forestier, omul agricultor și silvicultor poate însă să aducă o contribuție de seamă la ridicarea nivelului gospodăririi terenurilor de căprior.

Bonitatea terenurilor de vînătoare populate cu căprior

Din cele arătate mai înainte reiese că fiecare fond de vînătoare este caracterizat printr-o serie de factori de natură abiotică (fizici), biotică sau antropeică. Fiecare din acești factori, prin diferite elemente ale reliefului, climei, vegetației, animalelor, deci ale complexului biogeocenotic, acționează mai mult sau mai puțin asupra populației de căprior, determinînd în final condițiile de existență și dezvoltare a efectivului de pe aceste terenuri.

Uneori, pentru simplificarea înțelegerii acestei probleme, se fac referințe în special la capacitatea trofică și de adăpost — biogenică-cinegetică — sau bonitatea unui fond, pentru specia respectivă de vînat.

Sarcina principală a sectorului vînătoresc este de a folosi integral această capacitate biogenică-cinegetică a terenurilor de vînătoare, punînd-o în valoare printr-o specie care să ajungă nivelul densității optime. Dar în această chestiune trebuie să se țină în permanență seama de faptul că *vînatul este un produs accesoriu* al solului cultivat agricol sau acoperit de pădure ; deci efectivele de vînat nu trebuie să depășească densitatea de la care unele specii pot aduce pagube sectoarelor principale de folosire a solului, agricultura și silvicultura. Desigur că aici nu este vorba de specii ca potîrnichea sau fazanul, care în număr cît mai mare sînt folositoare agriculturii sau silviculturii, ci de speciile de copitate : mistreț, cerb sau căprior, care deja în unele fonduri produc pagube.

Dar sarcina valorificării integrale a capacității biogenice a terenurilor de vînătoare nu poate fi concepută fără o modalitate de clasificare a acesteia. Capacitatea biogenică sau bonitatea unui fond de vînătoare se determină prin analiza tuturor factorilor care concură la viața animalelor dintr-un anumit teren, deci a

www.clubulvanatorilor.ro

condițiilor pe care acestea le găsesc aici. La speciile la care, prin consumul de hrană, se pot semnala pagube însemnate, plafonul maxim al efectivului de animale este limitat tocmai de acest element. Acest lucru este valabil și pentru specia de care ne ocupăm — căprioru l.

În ceea ce privește determinarea numărului maxim de căprioi ce pot trăi pe 100 ha de pădure, nu sînt lipsite de interes unele date găsite de noi în literatura de specialitate. Astfel, pentru terenurile de cea mai bună calitate, în Cehoslovacia, nu se admit mai mult de 11 exemplare la 100 ha *(Mottl S., 1957)*, iar în Bialovieja (U.R.S.S.) — 10 exemplare la 100 ha *(Sablina, 1953)* ca și în general în U.R.S.S. *(Danilov și colab., 1966)*. În R.F.Germană, asupra densității maxime admisibile a căprioru lui, părerile sînt împărțite. Astfel, *Schreiber (1956)* consideră nivelul maxim 3 exemplare la 100 ha pădure ; *Schäfer E. (1965)* recomandă pentru cele mai bune terenuri 12 exemplare la 100 ha, iar pentru cele cu calități mai slabe 6 exemplare la 100 ha. În lucrarea clasică despre căprior a lui *Raesfeld (1960)*, densitatea admisibilă recomandată este de 5—6 exemplare la 100 ha. *Rieck, (1955, citat din V. Cotta, 1959)* admite o densitate medie de 10 exemplare de căprior la 100 ha și atrage atenția că o suprapopulare duce la încuibarea unor boli, cu consecințele lor rele pentru efectiv. *Ueckermann (1964)* consideră că pentru cele mai bune terenuri, fără a se produce pagube, pot fi admise 11 exemplare la 100 ha și — cu oarecare îngăduință — 14 exemplare la 100 ha. *Hager E. (1964)*, pentru Austria, nu admite mai mult de 8—10 exemplare la 100 ha.

Toți autorii citați își susțin părerile asupra densităților maxime admisibile, afirmînd în primul rînd că prin ridicarea densităților peste plafonul stabilit are loc depășirea capacității de hrănire a terenurilor și se produc pagube sectorului silvic. Dar și mai important este faptul că prin aceasta se debilitează organismul căprioriIor, care este subnutrit, scade greutatea corporală și drept consecință imediată calitatea trofeului. În acest sens sînt edificatoare datele lui *Schäfer (1965)*, care arată că în urma densităților mari în terenurile cu căprior din provincia Schleswig — Holstein din Germania, greutatea căprioriIor a scăzut de la 25 kg, la sfîrșitul secolului trecut, la 17,5 kg în momentul de față. *Ueckermann (1964)*, folosind date recente, arată că în unele raioane ale R.F.G., cu terenuri de calități nutritive mai slabe,

www.clubulvanatorilor.ro

greutatea medie a căpriorilor maturi este de 13 kg, iar în condiţiile cele mai bune nu depăşeşte 20 kg.

Spre deosebire de greutatea căpriorilor din Germania, care a scăzut datorită suprapopulării şi înrăutăţirii condiţiilor de viaţă, greutatea medie a căpriorilor din ţara noastră este cu cca 25% mai mare *(V. Cotta şi colab., 1961)*.

Consecinţa următoare a suprapopulării, în afara scăderii calităţii trofeului şi a greutăţii corporale, este infestarea cu un mare complex parazitar, cea finală fiind mărirea mortalităţii, care în anii cu condiţii climatice nefavorabile duce la mortalitate ridicată a căpriorului, aşa cum s-a întîmplat şi la noi în ţară în cîteva puncte.

Iată de ce trebuie evitată pe cît se poate suprapopularea terenurilor de căprior, căci efectele ei, din punct de vedere biologic şi calitativ pentru populaţia respectivă, sînt mult mai nedorite decît a menţinerii unei densităţi sub optimum.

CLASIFICAREA PE BONITATE A FONDURILOR

În toate ţările cu gospodărie vănătorească mai avansată, printre primele lucrări ce s-au elaborat în vederea valorificării cît mai complete a terenurilor de vînătoare, a fost clasificarea pe bonitate a acestora. Toate clasificările cunoscute de noi sînt bazate pe o cunoaştere şi ierarhizare mai mult sau mai puţin completă a condiţiilor de viaţă ce le găseşte căpriorul pe terenul de vînătoare.

Cercetările efectuate în ţara noastră pentru elaborarea criteriilor de clasificare a fondurilor de vînătoare pentru căprior *(V. Cotta şi colab., 1961 ; Popescu, Scărlătescu şi colab., 1961)* se deosebesc de cele din străinătate prin originalitatea lor ştiinţifică şi prin uşurinţa în determinare. Aceste criterii au fost elaborate pe baza studiului foarte atent al situaţiei căpriorului pe numeroase fonduri de vînătoare, căutîndu-se să se pună în evidenţă cei mai importanţi factori care pot să acţioneze asupra existenţei şi dezvoltării populaţiei. În final, criteriile de determinare a bonităţii terenurilor pentru căprior nu sînt altceva decît un tabel ecologic al speciei de care ne ocupăm. Aceasta, fiindcă determinarea bonităţii constă în stabilirea ponderii cu care fiecare factor (geomorfologic, edafic, climatic şi biotic) intră în totalitatea condiţiilor de viaţă ale speciei.

www.clubulvanatorilor.ro

Cheie pentru determinarea bonității terenurilor cu căprior
(după C. Popescu, G. Scărlătescu și colab., 1961)

Poziția	Factorul	Puncte ce pot fi acordate în funcție de calitate	Descrierea factorilor corespunzători categoriei de bonitate			
			I	a II-a	a III-a	a IV-a
1	2	3	4	5	6	7
			FACTORI DIN GRUPA I-a			
1	Geomorfologic	1—4	Cîmpie și puține dealuri ușor ondulate	Cîmpie puțină și dealuri mai înalte ca la categoria I	Dealuri mici pînă la dealuri înalte, cu terenul frămîntat	Dealuri înalte și munți fără cerb
2	Fertilitatea solului agricol din jurul pădurilor	2—8	Fertilitate ridicată cu producție agricolă în general mare	Fertilitate bună sau mijlocie	Fertilitate mediocră	Fertilitate scăzută
3	Zăpadă	2—8	Strat de zăpadă subțire, de scurtă durată	Strat de zăpadă mijlociu, care acoperă parte din hrana căpriorului	Strat de zăpadă mai gros și de durată mai lungă	Condiții grele, cînd zăpada acoperă hrana ierbacee și îngreuiază mișcarea în mare parte din timpul iernii
4	Mărimea trupurilor de pădure, distanța de la mijlocul	3—12	Trupuri de 100–500 ha sau mai mari, dar dantelate cu intrînduri de te-	Trupuri de pădure pînă la 2000 ha, înconjurate de terenuri agricole.	Trupuri de 3000–4000 ha, din care nu toate căprioarele ajung	Trupuri peste 4000 ha de formă apropiată de cerc sau pătrat

www.clubvanatorilor.ro

	trupului pînă la terenul agricol		ren agricol. Distanţa de la mijlocul pădurii pînă la marginea terenului agricol cel mult 1,5 km	Distanţa pînă la margine poate fi peste 1,5 km	la terenul agricol de la marginea pădurii	
5	Poieni în interiorul pădurilor	5—20	Poieni interioare, în suprafaţă de peste 3% nepăşunate, ci folosite ca terenuri arabile, fîneţe sau culturi agro-silvice	Poieni interioare, în suprafaţă de 2—3%, cultivate agricol sau fîneţe	Poieni interioare, în suprafaţă de 1—2%, relativ uniform repartizate	Poieni interioare, mai puţin de 1% sau mai mult, dar grupate la un loc
6	Proporţia speciilor forestiere	2—8	Arborete amestecate, foioase cu multe quercinee. Răşinoasele, dacă sînt, ocupă un procent neînsemnat (5%)	Arborete amestecate din foioase, dar quercinee mai puţine. Eventual răşinoase în procent mic (10%)	Foioase, dar arboretele pure ocupă suprafeţe mari. Procentul de răşinoase mai mare decît la categoriile anterioare	Răşinoasele urcă în jurul a 80%. Multe arborete pure
7	Clasele de vîrstă	3—12	Normale sau predominînd suprafeţele exploatate şi cu masivul încă neîncheiat	Aproape normale dar cu mai puţine arborete cu masivul neîncheiat (sub 20%)	Abateri însemnate de la starea normală. Arborete cu masivul neîncheiat puţine (20 — 40%)	Predomină arboretele de vîrstă mijlocie, cu masivul bine închis (peste 40%)
8	Specii moi, îndeosebi plop şi salcie	2—8	Cel puţin 5%	3—4%	1—2%	Mai puţin de 1% sau de loc
9	Subarboretul	3—12	Există pe cel puţin 30% din suprafaţa	Există pe cca 20% din suprafaţă	Subarboret puţin	Aproape nu există

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 14 (continuare)

1	2	3	4	5	6	7
10	Pătura vie	1—4	Masiv deschis cu multe plante ierbacee şi rug de mure (peste 0,5 S)	Pătura vie pînă la 0,3—0,5 S	Pătura vie pe 0,1—0,3 S	Masiv închis, pătura ierbacee slabă (sub 0,1 S)
11	Culturi agricole din jurul pădurii	5—20	Variate, avînd şi trifoi, lucernă, fîneţe de bună calitate	Variate dar cu procent mai mare de păşuni şi terenuri necultivate ca la cal. I.	Puţine, productivitate scăzută, multe păşuni, eventual terenuri degradate	Puţine, aproape lipsesc, iar dacă există sînt numai la margine, în locuri frecventate de oameni. Multe terenuri degradate
			FACTORI DIN GRUPA a II-a			
12	Păşunat în pădure	0—12	Nu se practică	Se practică pînă la 25% din suprafaţa totală	Se practică pe o suprafaţă pînă la 50% din total	Se practică pe mai mult de 50% din suprafaţă. Există şi turme de oi însoţite de cîini
13	Animale dăunătoare mari	0—12	Rîşi şi lupi nu există. Arareori sau de loc apar cîini hoinari	Cîini hoinari frecvenţi, apar lupi adeseori	Lupi există mai frecvent, sînt şi cîini hoinari şi ciobăneşti	Animale dăunătoare multe: lupi, rîşi, cîini ciobăneşti
14	Boli, accidente şi atitudinea populaţiei	0—6	Astfel de cazuri sînt foarte rare, atitudine de sprijinire	Cazuri rare, atitudine de indiferenţă	Cazuri frecvente, atitudine duşmănoasă	Cazuri foarte frecvente, atitudine ostilă

www.clubvanatorilor.ro

Pentru a înțelege mai bine situația, să urmărim în *tabelul 14* criteriile de clasificare, cheia de determinare a bonității. În acest tabel se vede că în dreptul fiecărui factor sînt înscrise un număr de puncte care se pot acorda pentru îndeplinirea condițiilor (în funcție de calitate) detaliate în rubrica descrierii corespunzătoare a terenului respectiv, sau mai bine-zis a ponderii cu care intră fiecare factor în caracterizarea capacității biogenice-cinegetice a terenului unde se aplică. Punctele se acordă în ceea ce privește factorii din grupa A, începînd cu cifra maximă pentru terenurile din categoria I și terminînd cu minima pentru cele din categoria a IV-a. La factorii din grupa B se procedează invers.

Dacă vom analiza gruparea acestor factori în grupele I și II, constatăm că cei din grupa A au un caracter permanent (naturali) și sînt stabili (relieful, clima), în sensul că omul nu poate influența asupra lor, sau pot fi schimbați cu greu și numai în timp lung (fertilitatea solului, mărimea trupurilor de pădure, proporția speciilor forestiere etc.). Spre deosebire de aceștia, elementele prinse în grupa B pot fi schimbate prin acțiunea gospodarului terenului de vînătoare (pășunatul în pădure, animalele dăunătoare, boli, accidente și atitudinea populației). De aici decurge un fapt: categoria de bonitate a fondului nu este stabilită pe veci ci este dinamică, putînd fi schimbată de către noi în bine (sau rău), prin mărirea sau micșorarea ponderii unor factori și respectiv al punctajului corespunzător ce se acordă.

Prin totalizarea punctelor acordate în urma aplicării cheilor de determinare, se obține totalul punctajului ce caracterizează bonitatea fondului de vînătoare. Fiecărei categorii de bonitate îi va corespunde o clasă de efective în care, în mod normal, trebuie să existe în teren căprioari *(tab. 15)*.

Tabelul nr. 15

Densitatea căprioarului corespunzătoare categoriei de bonitate (după C. Popescu, G. Scărlătescu și colab., 1961)

Categoria de bonitate	Punctele ce se acordă	Densitatea corespunzătoare buc./100 ha pădure
I	>85	9—11
II	61—85	7— 8,9
III	35—60	5— 6,9
IV	<35	3— 4,9

www.clubulvanatorilor.ro

Iată deci care este procedeul de lucru pentru a putea efectua clasificarea pe bonitate a fondurilor de vînătoare populate sau apte existenței speciei.

Folosind criteriile de clasificare a bonității descrise mai înainte, în anul 1961 s-a efectuat clasificarea tuturor terenurilor de căprior din țara noastră. Această lucrare de mari proporții, în care s-au clasificat pe bonitate, în afară de terenurile de căprior, și cele pentru cerb, iepure și fazan, a fost făcută cu sprijinul larg al organelor din producție ale M.E.F. și A.G.V.P.S.

Lucrarea a comportat trei faze distincte de lucru și anume :

a) Faza de teren s-a executat pe baza criteriilor și instrucțiunilor de aplicare, de către ocoalele silvice, prin descrierea — pentru fiecare fond de vînătoare — a factorilor care determină bonitatea acestora.

b) În faza regională, comisii formate din organele de conducere prelucrau datele primite de la ocoalele silvice, aplicînd punctajul stabilit în cheile de determinare a bonității. Acest lucru ducea implicit și la stabilirea efectivului de căprior la care trebuia să se ajungă în următorii ani, prin aplicarea măsurilor de ocrotire a căpriorului.

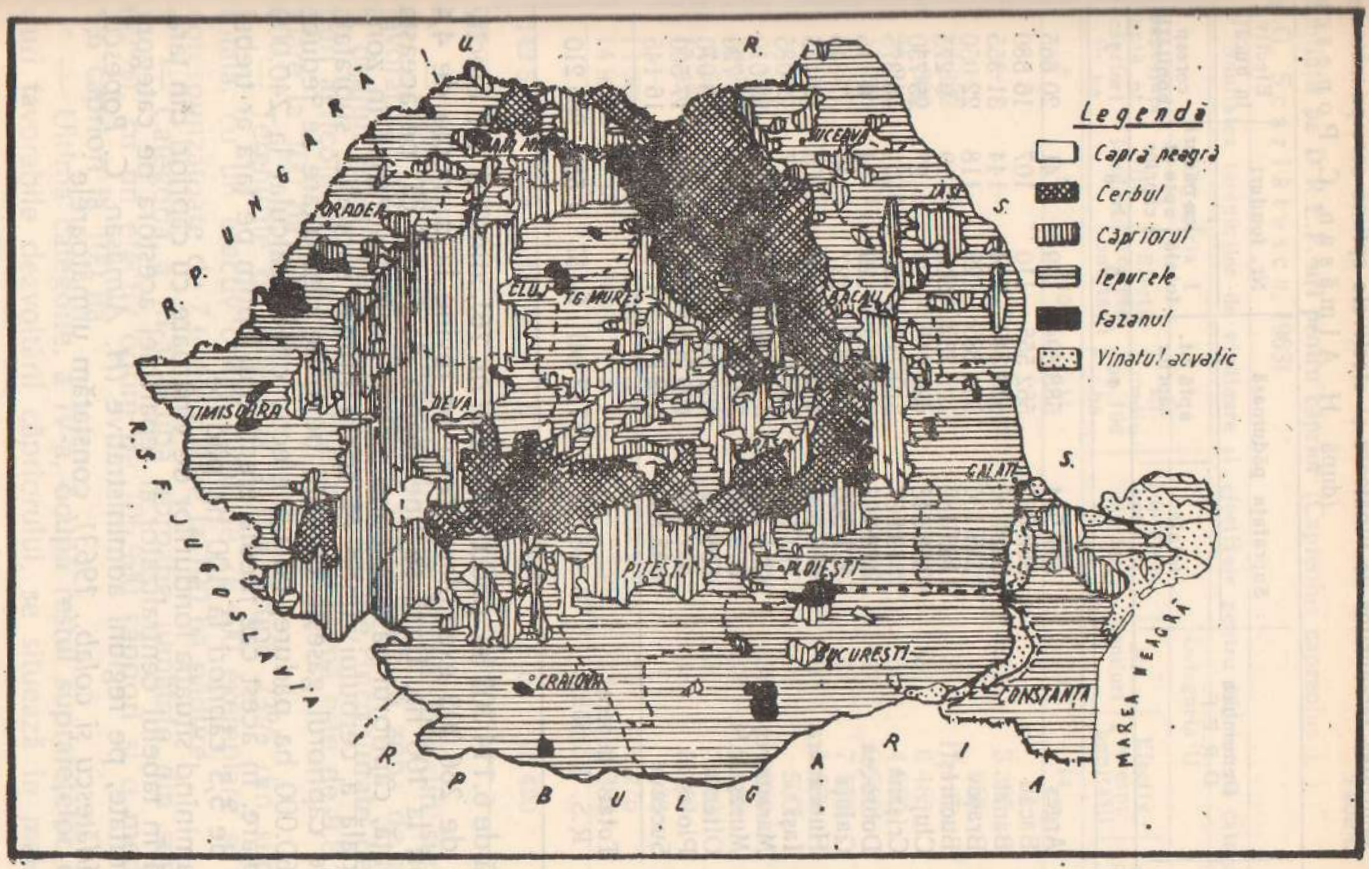
c) La INCEF s-a procedat la verificarea modului în care s-a aplicat cheia de determinare a bonității, pe fiecare fond de vînătoare în parte. S-a întocmit harta fondurilor de vînătoare a țării la scara 1 : 500.000 (după noua arondare a fondurilor de vînătoare), pe care s-au marcat categoriile de bonitate rezultate din aplicarea cheii de determinare. Apoi s-au centralizat și prelucrat datele referitoare la bonitatea fondurilor pe ocoale silvice, pe D.R.E.F-uri și pe întreg teritoriul țării noastre.

În final, pentru fiecare fond de vînătoare în parte, în funcție de acordarea unui coeficient valoric arbitrar, caracteristic speciei (la efectivele normale), în funcție de ponderea economică cu care intră specia în productivitatea terenurilor, s-a stabilit specia principală de vînat — respectiv țelul de gospodărire. Această lucrare de sinteză s-a materializat și prin întocmirea unei hărți cu vînatul principal *(fig. 51)*.

Aplicînd metoda indicată s-a ajuns la clasificarea pe bonitate a tuturor fondurilor de vînătoare din țară apte căpriorului *(H. Almășan, C. Popescu, G. Scărlătescu și colab., 1963)*.

S-a constatat că, după iepure, căpriorul este a doua specie de vînat de importanță deosebită, atît din punct de vedere economic cît și ca suprafață ocupată. Căpriorul se poate dezvolta pe o su-

www.clubulvanatorilor.ro

51. Vînatul principal de pe fondurile de vînătoare din România (după Almășan, Popescu, Scărlătescu și colab., 1963)

www.clubvanatorilor.ro

Bonitatea terenurilor de vînătoare și efectivele optime corespunzătoare
(după H. Almășan, C. Popescu

Nr. crt.	Denumirea D.R.E.F.	Suprafața păduroasă		Nr. fonduri		Efectiv în bucăți
		totală	aptă pt. căprior	totală	cu păduri apte pt căprior	coresp. bonității
1	2	3	4	5	6	7
1	Argeș	597 984	588 894	149	141	20 665
2	Bacău	562 655	562 555	110	107	16 580
3	Banat	623 786	623 343	214	144	31 355
4	Brașov	545 136	534 386	129	118	22 050
5	București	165 189	111 752	210	119	9 275
6	Cluj	498 543	489 218	129	127	25 750
7	Crișana	319 987	319 719	122	101	18 375
8	Dobrogea	128 727	84 562	129	34	6 115
9	Galați	221 500	176 999	127	46	7 340
10	Hunedoara	460 650	460 600	109	105	19 175
11	Iași	157 583	155 008	103	77	12 085
12	Maramureș	321 750	321 280	116	103	13 010
13	Mureș A.M.	379 989	379 989	103	101	12 720
14	Oltenia	508 042	402 386	175	81	18 070
15	Ploiești	402 950	400 200	119	85	17 500
16	Suceava	503 850	502 950	113	93	16 145
	Total general R.S. România	6 398 321	6 113 841	2 157	1 582	266 210

prafață de 6.114.000 ha pădure (*tabelul nr. 16*), atingînd un efectiv optim de 266.000 exemplare, ceea ce revine la o medie de 4,4 căprioare la 100 ha. Dacă se ține seama de faptul că, pe această suprafață, căpriorul găsește condiții mai puțin favorabile în zona principală a cerbului, unde el apare numai sporadic, suprafața în care căpriorul găsește condiții bune de dezvoltare se reduce la 4.360.000 ha pădure, cu un efectiv optim calculat la 240.000 exemplare. În acest caz media efectivului optim pe țară ar trebui să fie de 5,5 căprioare la 100 ha pădure.

Examinînd situația fondurilor de vînătoare cu căprioare din țară, expusă în tabelul centralizator al repartiției acestora pe categorii de bonitate, pe regiuni administrative (*H. Almășan, C. Popescu, G. Scărlătescu și colab., 1963*), constatăm următoarele :

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 16

bonitării pe D.R.E.F.-uri pentru căprior (Capreolus capreolus L.) și G. Scărlătescu, 1963)

Bonitatea terenurilor de vînătoare și efectivele pentru căprior pe categorii							
Categoria I				Categoria II			
Suprafața aptă pt. căpriori în ha	Nr. fonduri	Efectiv coresp. bonității	Ef. mediu pe 100 ha	Suprafața aptă pt. căprior, în ha	Nr. fonduri	Efectiv coresp. bonității	Ef. mediu pe 100 ha
8	9	10	11	12	13	14	15
—	—	—	—	46 623	35	3 395	7,3
—	—	—	—	5 020	2	350	7,0
18 822	22	1 800	9,6	97 918	39	7 135	7,3
1 300	1	135	10,5	87 494	36	6 485	7,4
29 217	34	3 010	10,3	62 102	66	4 980	7,8
7 288	7	780	10,5	130 851	47	9 780	7,5
8 377	16	845	10,1	96 288	49	7 150	7,4
11 976	5	1 235	10,5	25 052	10	1 850	7,4
100	1	10	10,3	7 173	4	500	7,0
1 050	2	95	9,0	52 600	24	4 030	7,7
18 225	13	1 760	9,7	116 794	58	9 060	7,8
2 550	2	235	9,2	52 620	36	3 980	7,6
15 426	14	1 440	9,4	66 312	38	5 140	7,8
—	—	—	—	12 860	6	930	7,2
13 300	5	1 255	9,4	82 400	27	6 275	7,6
14 950	16	1 360	9,1	70 550	33	5 380	7,6
142 581	138	13 960	9,8	1 012 657	510	76 420	7,6

— Terenurile din categoria I, care ocupă 3% din suprafața favorabilă dezvoltării căpriorului, sînt situate în zona de cîmpie și dealuri joase, cu păduri mici, fărîmițate, înconjurate de terenuri agricole. În aceste terenuri media optimă este de 9,8 exemplare la 100 ha pădure.

— Terenurile de categoria a II-a ocupă 23% din suprafața totală, cu un efectiv optim total de 76.400 exemplare și media corespunzătoare de 7,6 exemplare la 100 ha pădure.

— Categoria a III-a ocupă aproape jumătate din suprafață (42%), cu un efectiv optim de 106.900 căpriori și o medie de 5,6 căpriori la 100 ha.

— Ultima categorie, a IV-a, ocupă restul suprafețelor cu păduri favorabile dezvoltării căpriorului, se situează în majoritate

www.clubulvanatorilor.ro

Bonitatea terenurilor de vînătoare					
Categoria III-a				Categoria	
Suprafaţa aptă pt. căprior, în ha	Nr. fonduri	Efectiv coresp. bonităţii	Ef. mediu pe 100 ha	Suprafaţa aptă pt. căprior, în ha	Nr. fonduri
16	17	18	19	20	21
192 983	54	10 650	5,5	54 166	17
115 950	45	6 350	5,5	167 670	31
347 715	65	18 100	5,2	127 014	14
134 621	37	7 335	5,5	167 457	28
20 433	19	1 285	5,3	—	—
165 035	50	10 215	6,2	108 091	12
141 312	28	7 945	5,6	73 742	8
47 534	19	3 030	6,4	—	—
80 409	29	4 390	5,5	48 297	8
190 350	47	10 325	5,4	83 950	15
19 989	6	1 265	6,3	—	—
93 600	39	5 315	5,7	54 400	14
16 326	4	1 030	6,3	47 300	14
243 612	57	12 695	5,2	145 914	18
100 550	31	5 955	5,6	59 100	10
18 350	4	1 050	5,7	139 700	15
1 928 769	534	106 935	5,6	1 276 801	204

în regiunea de tranziţie dintre zona cerbului şi a căpriorului, şi are un efectiv optim de 42.700 exemplare (media 3,7).

În urma clasificării pe bonitate a celor cinci specii şi a ponderii fiecăreia s-a constatat că specia de care ne ocupăm este vînat principal pe un număr de 624 fonduri de vînătoare, care însumează 2.814.000 ha pădure. În restul fondurilor de vînătoare căpriorul este specie secundară sau însoţitoare (sporadică).

Din *tabelul nr. 16* rezultă că pe o suprafaţă de 1.753.000 ha pe care există căpriori, situată în masive păduroase la altitudini mari (în zona cerbului sau chiar în unele păduri aferente fondurilor cu capre negre), din cauza zăpezilor, căpriorul nu găseşte condiţii bune de dezvoltare. Deoarece efectivul existent aici nu se poate neglija, el a fost încadrat la o categorie denumită „sporadic", în care media generală la 100 ha pădure este considerată 1,5 exemplare.

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 16 (continuare)

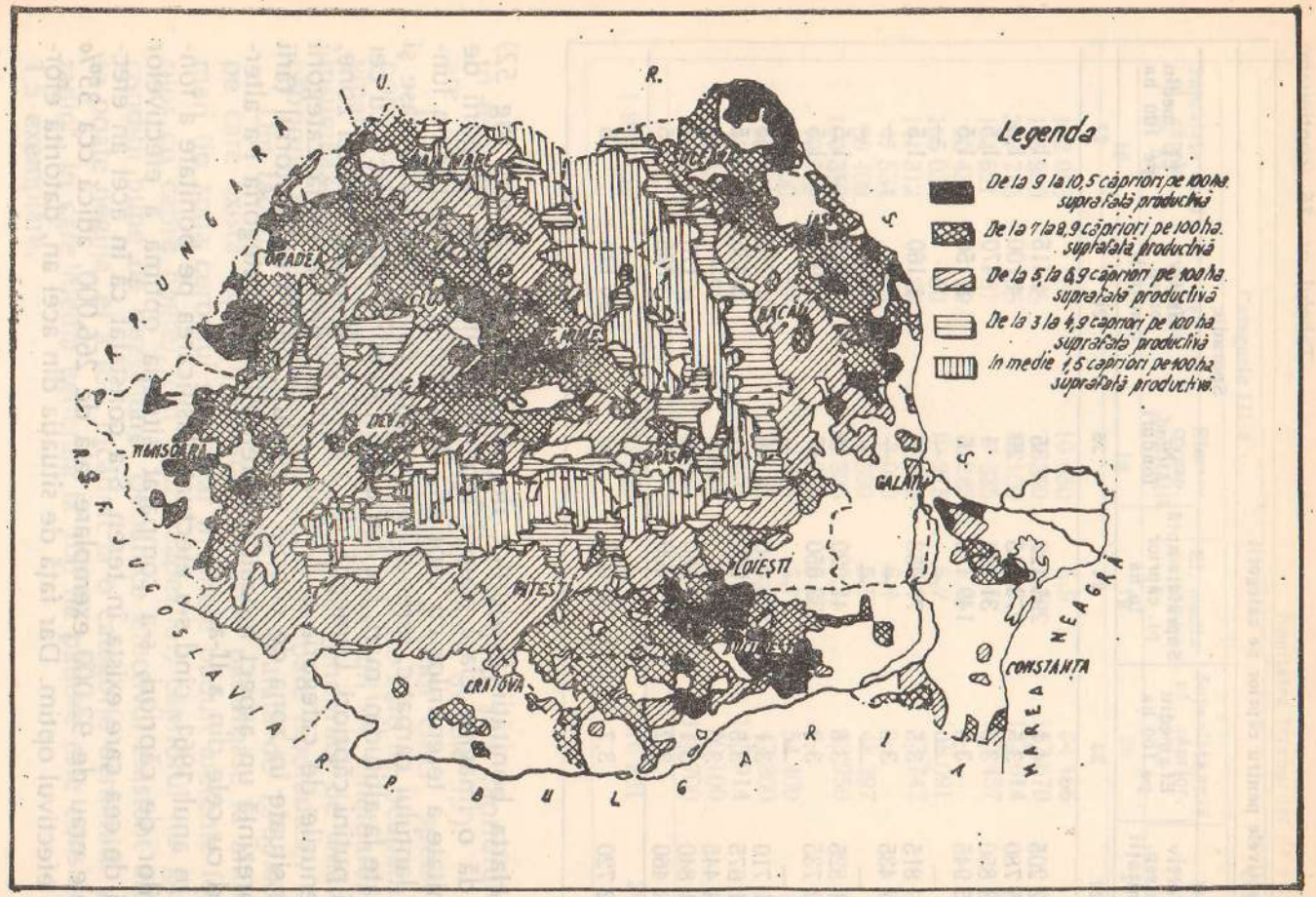
și efectivele pentru căprior pe categorii

IV-a		Sporadic			
Efectiv coresp. bonității	Ef. mediu pe 100 ha	Suprafața aptă pt. căprior în ha	Nr. fonduri	Efectiv coresp. bonității	Ef. mediu pe 100 ha
22	23	24	25	26	27
2 205	4,1	295 122	35	4 415	1,5
5 780	3,5	273 915	29	4 100	1,5
3 850	3,0	31 874	4	470	1,5
5 945	3,5	149 170	16	2 150	1,5
—	—	—	—	—	—
3 815	3,5	77 953	9	1 160	1,5
2 435	3,3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—
1 825	3,8	41 020	4	615	1,5
2 735	3,2	132 650	17	1 990	1,5
—	—	—	—	—	—
1 710	3,1	118 110	14	1 770	1,5
1 675	3,5	228 969	31	3 435	1,5
4 445	3,0	—	—	—	—
1 840	3,1	144 850	12	2 175	1,5
4 460	3,2	259 400	25	3 895	1,5
42 720	3,7	1 753 033	196	26 175	1,5

Harta bonității fondurilor de vînătoare cu căprior *(fig 52)* ne dă o imagine clară asupra repartiției diferitelor categorii de bonitate a terenurilor cu căpriori. De la nord spre sud, de-a lungul lanțului carpatic, terenurile acoperite cu masive păduroase și situate la altitudini mari, fac parte din categoria „sporadic", cu cei mai puțini căpriori. Urmează, de o parte și de alta a acestei zone, terenurile de categoria a IV-a și a III-a. Primele două categorii sînt situate în zona de cîmpie și dealuri, pe întreg teritoriul țării și prezintă un aspect mozaicat, terenurile din categoria I-a alternînd cu cele din a II-a.

În anul 1961, cînd s-a efectuat clasificarea pe bonitate a fondurilor de căpriori, s-a comparat situația optimă a efectivelor față de cea care exista în teren. S-a constatat că în acel an efectivele erau de 92.000 exemplare față de 266.000, adică cca 35% din efectivul optim. Dar față de situația din acel an, datorită efor-

www.clubulvanatorilor.ro

52. *Bonitatea fondurilor de vînătoare cu căprior* (Capreolus capreolus L.) *din România* (după Almășan, Popescu și Scărlătescu, 1963)

www.clubulvanatorilor.ro

turilor depuse de către organele din producţie, măsurile juste de gospodărire a terenurilor au adus la creşterea substanţială a efectivelor. În primăvara anului 1965, efectivul de căprior pe întreaga ţară era de cca 140.000 exemplare, ceea ce reprezintă deja 52%.

Realizările sectorului vînătoresc al ţării noastre sînt evidente în acest domeniu şi dacă examinăm dinamica efectivelor de căprior în ultimii 15 ani (*fig. 53*), vedem cum a crescut efectivul în 1965, faţă de 1950.

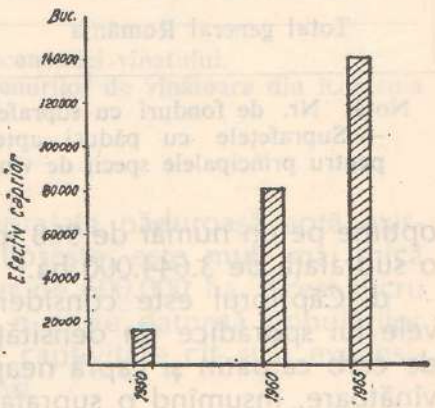
Evoluţia efectivelor sub aspectul repartiţiei lor teritoriale pentru ultimii şase ani este foarte ilustrativă, dacă examinăm hărţile întocmite pe categorii de densităţi întocmite de C. Popescu (1965), care foloseşte în acest scop datele evaluării efectivelor de căprior pe anii respectivi, puse la dispoziţie de către Direcţia economiei vînatului. Din examinarea comparativă a acestora se vede că în aceşti ani, cu toate că creşterea efectivelor s-a făcut simţită pe toată suprafaţa ţării, acest lucru iese în evidenţă mai pregnant în Transilvania, regiunea Bucureşti, Dobrogea şi Moldova.

De mare importanţă este, însă, analiza situaţiei efectivelor de căprior pe fondurile de vînătoare în momentul de faţă faţă de cea optimă, corespunzătoare bonităţii. Acest lucru ne este uşurat de o lucrare recent elaborată *(C. Popescu şi colab., 1965)*, care analizează în mod detaliat această problemă. Examinînd situaţia efectivelor de căprior în anul 1965, comparativ cu cele optime corespunzătoare bonităţii fondurilor de vînătoare se constată următoarele *(tabelele nr. 17 şi 18)*:

a. Efectivele actuale de căprior au depăşit pe cele optime, corespunzătoare bonităţii, pe 164 fonduri de vînătoare care însumează o suprafaţă de 199.500 ha.

b. Efectivele actuale de căprior au ajuns la nivelul celor optime pe un număr de 177 fonduri cu o suprafaţă egală cu 427.000 ha.

c. Efectivele de căprior în momentul de faţă se află sub cele

53. Creşterea efectivelor de căprior (după V. Miron, 1965, cu completări)

www.clubulvanatorilor.ro

Situația efectivelor de căprior în anul 1965,
(după C. C. Popescu

Denumirea regiunii	Efectivul din			
	A depășit efectivul optim pe:		A ajuns la nivelul ef. optim pe:	
	un nr. de fonduri	supr. păd. de ha	un nr. de fonduri	supr. păd. de ha.
Argeș	—	—	1	7 500
Bacău	3	2 500	7	16 000
Banat	9	7 000	7	12 000
Brașov	19	39 500	28	86 000
București	47	49 000	14	13 500
Cluj	16	17 500	29	95 500
Crișana	6	2 000	7	14 500
Dobrogea	12	24 500	8	17 500
Galați	4	4 500	6	9 000
Hunedoara	—	—	8	33 000
Iași	11	16 500	17	34 500
Maramureș	—	—	11	8 000
Mureș A. M.	28	25 500	8	15 000
Oltenia	—	—	2	7 000
Ploiești	3	4 500	2	3 500
Suceava	6	6 500	19	55 000
Total general România	164	199 500	174	427 500

Notă: Nr. de fonduri cu suprafețele păduroare, împreună cu efectivele pe — Suprafețele cu păduri apte pentru căprior împreună cu efectivele pentru principalele specii de vînat" (Almășan, Popescu, Scărlătescu, 1963)

optime pe un număr de 968 fonduri de vînătoare, care însumează o suprafață de 3.644.000 ha.

d. Căpriorul este considerat ca specie secundară iar efectivele lui sporadice (în densități sub 3 buc./100 ha) pe terenurile de cerb carpatin și capră neagră, pe un total de 195 fonduri de vînătoare, însumînd o suprafață de 1.753.000 ha.

— Căpriorul lipsește, deși condițiile îi sînt favorabile existenței sale, pe un număr de 81 fonduri de vînătoare, însumînd o suprafață totală de 109.000 ha pădure. Demn de remarcat este

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 17

comparativ cu bonitatea fondurilor de vînătoare
şi colaboratori, 1965)

anul 1965:

Este sub nivelul ef. optim pe:		Se găseşte într-un efectiv corespunzător celui sporadic (sub 3 ex. la 100 ha pădure) pe:		Căpriorul se mai poate popula pe:	
un nr. de fonduri	supr. păd. de ha	un nr. de fonduri	supr. păd. de ha	un nr. de fonduri	supr. păd. de ha.
65	229 000	34	295 000	41	57 500
61	268 500	29	270 500	7	5 000
125	582 000	3	22 500	—	—
37	282 000	14	127 000	—	—
41	43 000	—	—	17	6 500
74	298 000	8	78 000	—	—
88	303 000	—	—	—	—
14	42 500	—	—	—	—
30	117 500	5	44 500	1	1 500
80	295 000	17	132 500	—	—
47	103 000	—	—	2	1 000
76	189 000	16	124 500	—	—
34	104 500	31	235 000	—	—
69	359 500	—	—	10	36 000
63	245 500	14	145 000	3	1 500
44	182 000	24	259 500	—	—
968	3 644 000	195	1 734 000	81	109 000

anul 1965 s-au luat după datele Direcţiei economiei vînatului.
optime s-au luat din lucrarea „Bonitatea terenurilor de vînătoare din România

faptul că, în momentul de faţă, suprafaţa păduroasă aptă existenţei căpriorului şi de pe care el lipseşte, este mult mai mică decît în 1958, cînd aceasta era în jur de 600.000 ha. Acest lucru a fost posibil, fără îndoială, pe de o parte datorită populărilor masive efectuate cu iezi crescuţi în captivitate cît şi a expansiunii naturale a efectivelor de căpriori.

Situaţia actuală a efectivelor de căprior pe fondurile de vînătoare faţă de cele optime corespunzătoare bonităţii este foarte pregnantă dacă examinăm harta *(fig. 54)* întocmită în acest scop

www.clubulvanatorilor.ro

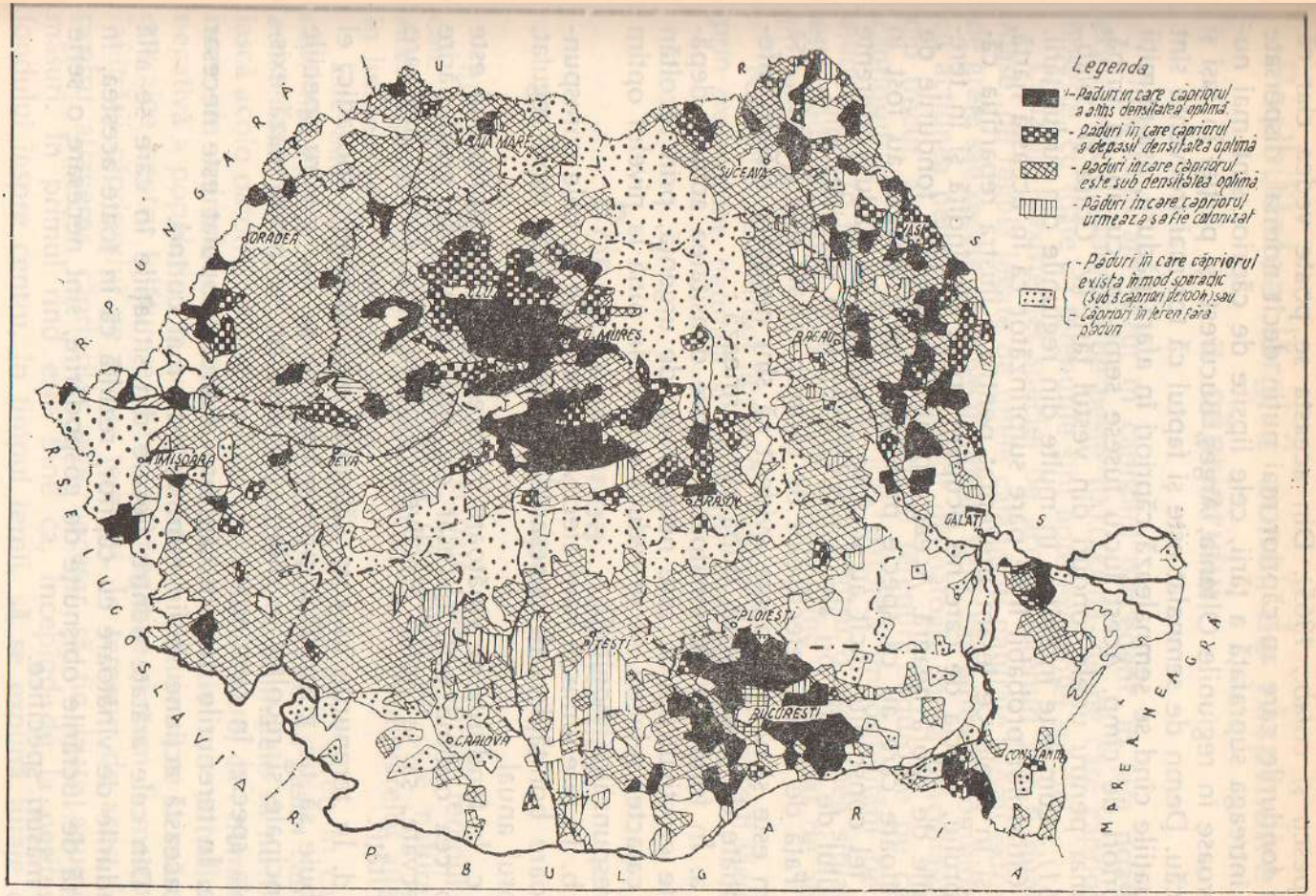
Tabelul nr. 18

Situația comparativă a efectivelor de căpriori, pe regiuni, în anii 1958, 1961 și 1965, față de cel optim corespunzător bonității fondurilor de vînătoare

Nr. crt.	Denumirea regiunilor	Efective existente în anii (buc.) [1]				In % față de 1961	Efective corespunzătoare bonit. [2]	Lipsesc pe regiuni căpriori față de normal	
		1958	1961	In % față de anul 1958	1965			buc. [3]	%
1	Argeș	1 601	2 345	146	5 203	220	20 665	15 462	75
2	Bacău	3 420	4 405	130	6 651	150	16 580	9 994	60
3	Banat	7 221	8 265	115	9 960	120	31 355	21 725	69
4	Brașov	5 720	11 480	200	17 327	152	22 050	6 283	29
5	București	3 090	7 005	227	11 911	170	9 275	2 594	28
6	Cluj	8 050	11 425	142	16 360	143	25 750	10 620	41
7	Crișana	6 223	8 590	138	6 774	79	18 375	11 741	64
8	Dobrogea	863	3 925	455	5 274	134	6 115	1 661	17
9	Galați	1 461	2 085	143	3 730	179	7 340	3 840	52
10	Hunedoara	3 368	6 020	178	9 666	160	19 175	9 509	50
11	Iași	2 494	4 375	176	9 196	210	12 085	4 504	37
12	Maramureș	1 877	3 115	165	5 060	161	13 010	7 950	61
13	Mureș A.M.	5 566	6 650	120	11 130	167	12 720	2 640	21
14	Oltenia	589	1 255	223	2 820	224	18 070	15 250	84
15	Ploiești	3 214	4 940	153	7 821	153	17 500	10 844	62
16	Suceava	2 679	6 360	239	11 542	181	16 145	5 003	31
	Total pe țară	57 436	92 240	160	140 425	153	266 210	139 620	52

[1]) După datele Direcției economiei vînatului din Ministerul Economiei Forestiere
[2]) După H. Almășan, C. Popescu, G. Scărlătescu (1963).
[3]) Se scade din efectivul pe 1965, plusul de căpriori de la fondurile unde specia a depășit efectivul optim, după care se face diferența între 1965 și corespunzătoare bonității

www.clubulvanatorilor.ro

54. Densitatea căpriorului în România în anul 1965, în comparație cu densitatea normală (după C. Popescu și colab., 1965)

www.clubvanatorilor.ro

(Popescu şi colab., 1965). Din aceasta se poate vedea clar că, din fondurile care au căprior mai puţin decît normal, dispersate pe întreaga suprafaţă a ţării, cele lipsite de căprior sînt mai numeroase în regiunile Oltenia, Argeş, Bucureşti şi parţial în Iaşi şi Bacău. Demn de semnalat este şi faptul că tot mai frecvente sînt situaţiile cînd se semnalează căpriori în afara pădurii, aşa-numiţii căpriori de cîmp. Acest lucru fusese semnalat cu ani în urmă, numai pentru unele fonduri din vestul ţării *(V. Cotta şi colab., 1961),* acum este întîlnit şi în multe din regiunile din sudul ţării.

Cititorilor probabil li se pare surprinzător că în această hartă, ca şi în altele ce le-am prezentat pentru a ilustra repartiţia căpriorului, specia de care ne ocupăm apare răspîndită şi în terenurile de capră neagră. Aceasta pentru motivul că fondurile de vînătoare care au ca specie principală capra neagră au fost în aşa fel constituite încît au incluse şi trupuri de pădure aferente golului de munte, ori aici există şi căprior în densităţi mici.

Faţă de situaţia efectivelor de căprior arătată mai înainte, aşa cum este şi normal, apare evident că sînt necesare măsuri diferenţiate de gospodărire, după cum urmează :

a. În fondurile de vînătoare în care densitatea actuală depăşeşte efectivul optim, este necesar ca, de urgenţă, prin recoltări cu caracter selectiv, să se reducă efectivele pînă la nivelul optim corespunzător bonităţii.

b. În terenurile în care efectivele sînt egale cu cele corespunzătoare bonităţii, este necesar să se recolteze, în mod regulat, sporul anual.

c. În fondurile de vînătoare în care densitatea căpriorului este sub cea optimă este necesar ca, prin măsuri de gospodărire adecvate, să se ridice efectivele pînă la cifra corespunzătoare bonităţii.

d. În terenurile în care căpriorul este răspîndit sporadic, el trebuie să fie gospodărit prin măsuri ce se iau pentru speciile principale şi recoltat în măsura în care nu se periclitează existenţa speciei în continuare.

e. În terenurile în care căpriorul trebuie populat este necesar ca această acţiune să fie terminată cît mai curînd.

Din cele arătate pentru fiecare din situaţiile în care se află fondurile de vînătoare cu căprior, rezultă că în toate acestea, în afară de lucrările obişnuite de gospodărire, sînt necesare o serie de măsuri specifice.

www.clubulvanatorilor.ro

Posibilitatea lărgirii zonei de răspîndire a căpriorului

După cum am văzut în capitolul precedent, în țara noastră există încă o suprafață de peste 100.000 ha de pe care căpriorul lipsește, cu toate că terenurile sînt apte existenței speciei.

Cauzele inexistenței speciei pe aceste terenuri pot fi numeroase, de regulă legate de unele calamități naturale : ierni extrem de grele sau secete excesive în timpul verii, sau ambele, combinate cu acțiunea negativă a animalelor dăunătoare sau a braconajului din trecut. Nu este exclus să existe terenuri păduroase pe care căpriorul să nu fi existat de loc, datorită imposibilității de a ajunge aici în mod natural. Exemplu pentru o asemenea situație este pădurea Letea, care se află pe un grind înconjurat de apă, în Delta Dunării.

Populareа terenurilor lipsite de căprior în viitor poate fi făcută prin expansiune naturală și populare artificială.

Prin expansiunea căpriorilor din terenurile populate

În cazul cînd în terenurile învecinate există căprior, terenul în care specia lipsește se populează de obicei pe cale naturală. Acest fapt se produce ca urmare a expansiunii exemplarelor aflate în limitele terenurilor populate.

Este bine ca atunci cînd analizăm situația unui teren în care căpriorul lipsește, iar pe cel alăturat specia există, să găsim cauza acestei stări de lucruri. Se poate întîmpla ca animalele să nu trăiască acolo datorită unor condiții necorespunzătoare, ca : numărul mare de animale dăunătoare, păşunatul abuziv sau atitudinea negativă a populației. În asemenea situații trebuie să se ia măsuri energice pentru înlăturarea cauzelor negative și vom fi martorii infiltrării căpriorului pe aceste terenuri. În terenuri de acest fel, pentru atragerea căpriorilor este necesar să fie luate anumite măsuri. În primul rînd este bine ca, începînd de la periferia fondului înspre centru, în timpul iernii, să se expună furaje de

www.clubulvanatorilor.ro

foarte bună calitate şi în special să se amenajeze sărării în care să nu se facă economie cu sarea. De asemenea, o chestiune deosebit de importantă este asigurarea apei în cazul cînd aceasta lipseşte.

Cînd terenul de vînătoare lipsit de căprior se află la mare distanţă de cel pe care specia există, nu putem aştepta să aibă loc popularea naturală ; aceasta trebuie făcută de noi.

Popularea terenurilor cu căprior

Aşa cum am arătat în partea în care ne refeream la răspîndirea căpriorului, în momentul de faţă există la noi o suprafaţă de 109.000 ha de pe care căpriorul lipseşte şi pe care acesta trebuie populat.

Facem rezerve în ceea ce priveşte popularea cu căprior a pădurilor din luncile rîurilor, care sînt des inundate, ca şi arboretele de plop ce se creează în zona dig-mal a Dunări, avînd în vedere pericolul aproape permanent ce există aici pentru specie datorită inundaţiilor.

În cadrul acţiunii de populare a unui teren cu căprior trebuie să deosebim mai multe situaţii.

Dacă într-un anumit raion sau complex păduros lipseşte căpriorul, deşi regiunea este aptă speciei, se va proceda cît mai rapid la popularea lui.

Dacă, însă, într-un teren căpriorul a dispărut, deşi găsea condiţii bune de existenţă, trebuie să cercetăm în primul rînd care sînt cauzele dispariţiei, pentru a lua măsuri de îndepărtarea lor şi numai după aceasta se repopulează terenul cu căprior. Este normal ca, în situaţia cînd nu se pot îndepărta cauzele, să nu se treacă nici la acţiunea de repopulare.

În teren se pot întîmpla şi alte situaţii dificile. De exemplu, în situaţia în care, din cauza unei ierni grele, a unei mortalităţi datorită bolilor sau a unei recoltări necontrolate, efectivele de vînat dintr-un teren scad în aşa măsură încît refacerea lor nu mai este posibilă decît într-un număr mare de ani, atunci pentru scurtarea duratei de refacere a efectivului se introduc animale aduse din altă parte.

www.clubulvanatorilor.ro

În unele parcuri de vînătoare sau păduri izolate de alte populații de căprior, în care există o suprapopulare sau se fac recoltări unilaterale, pot apare fenomene de degenerescență, de scădere a caracteristicilor morfologice ale speciei (scăderea greutății și dimensiunilor corporale, micșorarea trofeului etc.). Aici, pentru a reface starea calitativă a populației, se impun două măsuri : prima — reducerea numerică masivă, printr-o recoltare intens selectivă a tuturor animalelor și a doua — introducerea de animale viguroase din alte regiuni, în scopul de împrospătare a sîngelui. Dar să nu-și închipuie cineva că o „împrospătare" de sînge se poate realiza prin introducerea a 5—10 căpriori într-un teren în care exista un efectiv de 200-300 exemplare degenerate. Împrospătarea de sînge este valabilă numai în cazul cînd, pe de o parte, se extrage un număr corespunzător de căpriori autohtoni iar animalele aduse sînt mai numeroase sau cel puțin atît cît populația autohtonă.

Pentru ca acțiunea de populare cu căprior, ca și cu alte specii de vînat, să dea rezultate, trebuie respectate o serie de reguli și anume :

1. Orice populare se va face numai în terenuri corespunzătoare speciei din toate punctele de vedere (climă, altitudine, condiții de hrană etc.), pe cît se poate fără a avea deosebiri mari în plus sau în minus față de regiunile din care se aduc animalele necesare.

2. Înainte de aducerea animalelor pentru populare este necesar să se facă o combatere intensă a dăunătorilor speciei și să se ia toate măsurile pentru asigurarea liniștei terenului și aprovizionarea cu hrană suplimentară, prin crearea de ogoare și recoltarea de nutrețuri pentru iarnă.

3. Indivizii aduși pentru populare trebuie să fie perfect sănătoși, viguroși și să nu fi fost ținuți prea mult în captivitate. Animalele aduse se vor ține o perioadă de timp în carantină, pentru a nu fi introduse o dată cu ele și boli.

4. Transportul, în cazul căpriorilor, se va face numai în cuști individuale și în cele mai bune condiții, pentru a nu cauza vătămări animalelor.

5. Înainte de a pune în libertate căpriorii aduși pentru populări, aceștia vor fi marcați cu un crotaliu într-o ureche (în anii cu soț — urechea dreaptă, iar în cei fără soț — urechea stîngă) și în mod obligatoriu li se va reteza 1/3 din cealaltă ureche *(fig. 55)*. Aceasta se face pentru a putea deosebi, de la distanță,

www.clubulvanatorilor.ro

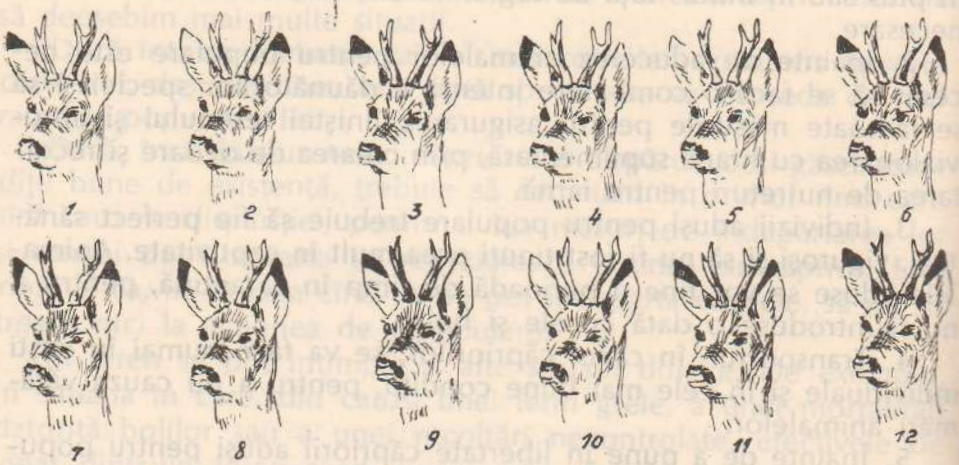
căprioriii aduşi de cei autohtoni. În caz că într-un teren se lansează în anumite scopuri, căprioriîn ani consecutivi, pentru a deosebi animalele lansate în diferiţi ani, tăierea urechii se va face sub diferite unghiuri, putîndu-se combina tăierea ambelor urechi, în aşa fel încît vom putea deosebi bine anul lansării *(fig. 56)*.

55. Crotaliu şi modul de fixare în urechea căprioarelor destinate repopulării ; pentru recunoaşterea animalelor marcate se retează vîrful urechii

Marcările cu crotalii şi tăierea urechi sînt de foarte mare importanţă ; după aceste semne vom putea constata comportarea animalelor în populaţia autohtonă, migraţia lor sezonală, iar după crotaliu — longevitatea, semnele caracteristice vîrstei (uzura dentiţiei, desenul coloraţiei capului etc.).

Popularea cu căprior a unui teren de vînătoare se poate face prin două mijloace : cu iezi crescuţi în captivitate sau cu animale prinse cu diferite mijloace pe fondurile cu efective mai mari.

56. Modul de marcare suplimentară a căpriorilor ce se lansează în teren ; tăierea unei părţi din ureche trebuie făcută în fiecare an şi în mod deosebit în terenuri diferite (în schiţa de mai sus se dau 12 variante, care pot fi multiplicate)

www.clubulvanatorilor.ro

POPULAREA CU IEZI CRESCUȚI ÎN CAPTIVITATE

Încercările de populare făcute la noi în țară cu căprioare adulți de diferite vîrste n-au dat întotdeauna rezultatele dorite, înregistrîndu-se pierderi mari, mai ales în timpul prinderii și transportului, iar încercările de creștere a iezilor, făcute de personalul ocoalelor silvice și A.G.V.P.S., s-au soldat de multe ori cu pierderi importante.

Din aceste motive, în anii 1963 și 1964, s-au efectuat cercetări în cadrul Stațiunii INCEF Timișoara, prin care s-au stabilit: perioada optimă de prindere a iezilor de căprior, mijlocul de transport, regimul alimentar, vîrsta optimă de eliberare din țarc a iezilor cît și comportarea acestora în captivitate *(Ciolofan și colaboratorii, 1964)*.

Pentru creșterea iezilor de căprior s-a construit un țarc de 20/84 m, ce s-a împărțit în 4 compartimente a 20/21 m, revenindu-i fiecărui ied 42 m². Țarcul a fost construit din sîrmă neagră, cu ochiuri de 51/51 mm, montată pe stîlpi de stejar. Pereții fiecărui compartiment au fost căptușiți în interior cu trestie. Pentru 2 compartimente alăturate s-a construit un adăpost cu intrări și ieșiri separate. În interiorul adăpostului s-a construit o hrănitoare de fîn și alta pentru concentrate.

În cele ce urmează, folosind lucrarea menționată *(Ciolofan și colab., 1964)*, se dau rezultatele obținute în această problemă.

PRINDEREA ȘI TRANSPORTUL IEZILOR. Prinderea iezilor de căprior a fost organizată la începutul lunii mai. Au fost experimentate mai multe metode. Dintre acestea, cele mai bune rezultate le-a dat metoda dibuitului individual. Prin această metodă, personalul care s-a ocupat de prindere a avut posibilitatea să se apropie de caprele gestante, pentru reperarea locului de fătare și găsirea iezilor. Majoritatea iezilor aduși în țarc au fost prinși prin această metodă.

După aducerea iezilor în țarc s-au executat cîntăriri pentru repartizarea iezilor pe categorii de greutate, stabilindu-se mai multe categorii, astfel:

Categoria I-a — iezi sub 1,500 kg

Categoria a II-a — iezi în greutate de 1,500—2,000 kg

www.clubulvanatorilor.ro

Categoria a III-a — iezi în greutate de 2,001—2,500 kg
Categoria a IV — iezi în greutate de 2,501—3,000 kg.

Iezii din categoria I, a II-a şi a III-a au fost debili, în vîrstă maximă de 7 zile, nu au beneficiat complet de colostru, nu consumau hrana artificială administrată, iar la schimbări bruşte de temperatură, contractau afecţiuni pulmonare grave, care nu au putut fi tratate şi au dus la moartea majorităţii exemplarelor.

Iezii din categoria a IV-a de greutate (2,501—3,000 kg) s-au comportat cel mai bine la creştere, rămînînd în viaţă toţi. Aceştia, în vîrstă de 2—3 săptămîni, au beneficiat de colostru şi lapte de mamă mai mult timp şi au suportat schimbările de alimentaţie şi temperatură bine. Sînt cei mai indicaţi pentru prindere şi creştere în captivitate. De asemenea pot fi folosiţi şi cei din categoria a III-a dar aici vor fi mai multe pierderi.

Iezii ce cîntăresc peste 3,000 kg ca greutate, deci sînt prinşi la vîrste mai mari, sînt mai sperioşi, nu vin la hrănire şi de regulă caută să iasă din ţarc, provocîndu-şi fracturi şi chiar moartea, prin izbirile de gard şi de pereţii adăpostului.

Transportul iezilor de la locul de prindere la ţarc s-a făcut prin mai multe mijloace : în căruţă, în lăzi, în maşină — legaţi de picioare, cu trenul — în coşuri de nuiele tip. Dintre aceste mijloace, cele mai indicate la transportul iezilor sînt coşurile de nuiele tip, cu dimensiunile de 40/40/40 cm, cu picioare de 5 cm şi capac de pînză. Aceste coşuri au o greutate mică (3 kg) şi pot fi purtate în mînă, pe spate sau în unele mijloace de transport (căruţă, maşină).

Prin transportul individual al iedului prins, se evită călcările şi accidentările. Durata de transport trebuie să fie cît mai scurtă, ţinîndu-se cont că la vîrsta de prindere, iezii trebuie hrăniţi de 5 ori pe zi.

HRĂNIREA ŞI ÎNGRIJIREA IEZILOR DE CĂPRIOR ÎN CAPTIVITATE. Prima hrană artificială are o mare importanţă şi o intensă acţiune asupra organismului şi asupra comportării ulterioare a iezilor. De componenţa hranei, modul de administrare a ei, răbdarea şi perseverenţa îngrijitorului depinde acomodarea iedului în noul mediu de viaţă (captivitate), dezvoltarea normală şi evitarea afecţiunilor gastro-intestinale.

Ţinîndu-se cont de aceste principii, cantităţile de lapte şi concentraţia acestuia au fost calculate în raport cu vîrsta şi greutatea iedului la primirea în ţarc.

www.clubulvanatorilor.ro

Hrana a fost administrată pe loturi şi variante astfel :
— Lotul nr. 1 — varianta lapte de capră
— Lotul nr. 2 — varianta lapte de vacă
— Lotul nr. 3 — varianta lapte praf.

Administrarea primei hrane s-a făcut, la majoritatea iezilor, la locul de prindere, în baza instrucţiunilor provizorii de hrănire, deoarece transportul nu s-a putut face imediat. La aceştia au apărut, de regulă, gastro-enterite însoţite de diaree puternice. Cei aduşi imediat după prindere au fost hrăniţi în ţarc, iar afecţiunile gastrice n-au fost semnalate.

La primii iezi raţia zilnică de lapte s-a stabilit la 10% din greutatea corpului. Constatîndu-se că aceasta este insuficientă, s-a mărit treptat la 15% şi apoi la 20—25%.

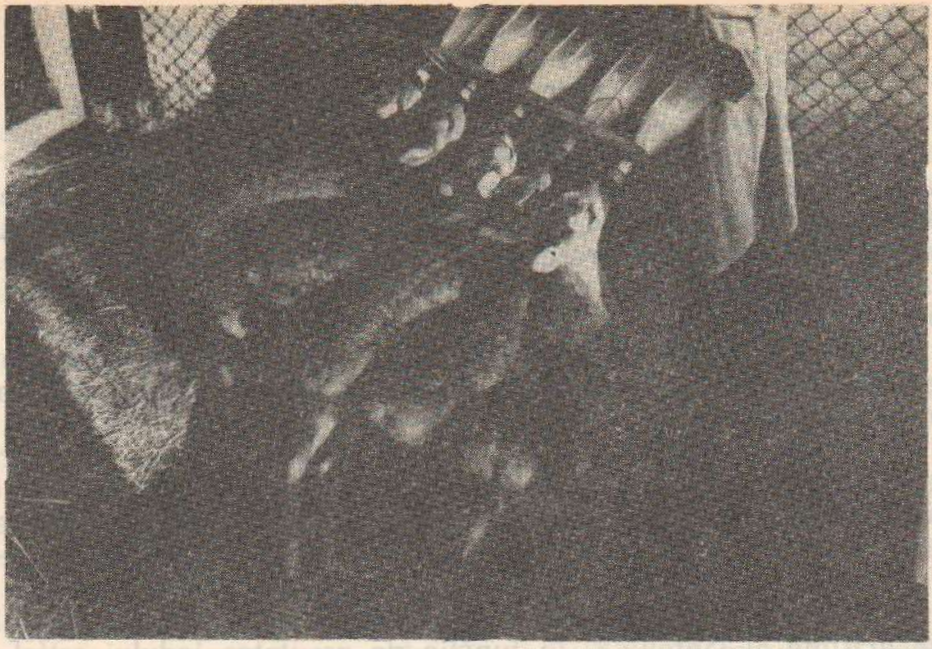
Cele mai bune rezultate le-au dat raţiile de 20—25% din greutatea corporală. Raţia de lapte a fost progresivă în lunile mai şi iunie, pînă la atingerea cantităţii de 1 l/cap ied, menţinîndu-se constantă pînă la 1 septembrie, cînd a început scăderea progresivă, din 3 în 3 zile, cîte 100 g, în vederea înţărcării.

Amestecul de lapte cu apă s-a făcut în funcţie de procentul de grăsime al laptelui şi în funcţie de greutatea iedului astfel : un ied care cîntăreşte 2,500 kg va primi, în primele 5 zile 15% din greutate $\frac{15 \times 2\,500}{100} = 375$ g, din care lapte de vacă 60% şi apă 40%, în cinci tainuri, adică 75 g amestec lapte — apă la un tain. Raţia zilnică maximă este de 1 l şi se realizează cînd iedul are 4 kg greutate. Începînd cu sfîrşitul lunii iunie s-a făcut hrănirea la discreţie, cu lujeri şi frunze de diferite esenţe, preferîndu-se, în ordine : salbă moale, salcîm, prun, măr, porumbar, ulm şi dud.

Concentratele au fost introduse în hrană la începutul lunii iulie, administrîndu-se cîte 15 g făină de ovăz şi 15 g făină de porumb. Pe măsură ce iezii au crescut, cantitatea s-a mărit şi în loc de făină s-au dat boabe de ovăz şi porumb, ajungîndu-se la sfîrşitul perioadei (1.XI) să se dea 200 g boabe de porumb şi 300 g boabe de ovăz.

MODUL DE ADMINISTRARE A HRANEI. Laptele s-a administrat individual, la început în sticle gradate, prevăzute cu tetine, avînd o temperatură de 35—37°C, pînă la obişnuirea iezilor cu tetina şi îngrijitorul. Iezii au fost hrăniţi pe sol şi nu în braţe pentru a se evita accidentele produse de introducerea forţată a

www.clubulvanatorilor.ro

57. Hrănirea iezilor crescuți în captivitate, cu ajutorul bateriei de mînă (foto : I. Ciolofan)

laptelui în cavitatea bucală. În cazul cînd iedul refuză tetina, îngrijitorul va stropi vîrful botului cu lapte, pentru ca prin linggere, iedul să simtă și să se obișnuiască cu gustul și mirosul laptelui. Se va evita de asemenea deschiderea forțată a cavității bucale, ca să se preîntîmpine fracturile maxilarului superior sau inferior.

În timpul alăptării poziția capului trebuie să fie cea normală, evitîndu-se ținerea capului într-o parte sau mult pe spate.

După ce iezii au fost obișnuiți cu sticla și tetina, hrana a fost administrată cu ajutorul unei baterii de mînă pentru 5 sticle *(fig. 57)*.

În ceea ce privește administrarea concentratelor, acestea au fost date imediat după alăptare, în jgheaburile din interiorul adăpostului.

COMPORTAREA IEZILOR DUPĂ HRĂNIRE. S-a observat că, după alăptare, iezii, în mod obișnuit, se culcau, alegînd în special partea însorită și colțurile adăpostului. În lunile mai și iunie,

www.clubulvanatorilor.ro

în interiorul țarcului, aceștia au dormit în iarbă la soare, preferînd apoi locurile umbrite în lunile iulie și august. În a doua jumătate a lunii iulie, iezii au început alergatul în circuit în interiorul țarcului. Iezii, o dată obișnuiți cu îngrijitorul și orele de hrănire, veneau singuri spre aceste locuri.

MĂSURI PROFILACTICE ȘI SANITAR-VETERINARE ÎN TIMPUL CREȘTERII. Datorită unei alimentații neraționale la locul de prindere, au apărut la unii iezi afecțiuni gastro-intestinale iar la alții, datorită condițiilor atmosferice nefavorabile (ploi reci, vînt, frig), afecțiuni pulmonare apărute în prima perioadă de creștere.

Pentru prevenirea și tratarea afecțiunilor gastrice s-au luat următoarele măsuri :

— reducerea rației de lapte,

— înlocuirea procentului de apă cu zeamă de orez,

— suprimarea a unui sau a două tainuri din rația zilnică și înlocuirea acestora cu zeamă de orez.

Ca medicamente s-au întrebuințat : sulfaguanidina, formosulfamida, cărbune medicinal și tanin. Dintre acestea cele mai bune rezultate ca acțiune le-au dat cărbunele medicinal și taninul, administrate în lapte de 2 ori pe zi (dimineața și seara).

Ustensilele de preparat, transportat și administrat hrana trebuie spălate zilnic cu apă caldă și sodă calcinată și clătite la sfîrșit cu apă rece.

La intrarea în țarc este obligatorie instalarea unui dezinfector cu soluție de creolină, pentru picioare.

EXPEDIEREA IEZILOR PENTRU POPULARE. După înțărcare, iezii sînt apți pentru populare. Transportul lor de la țarc la locul de lansare este indicat să se facă în cursul lunii octombrie sau în prima decadă a lunii noiembrie, pentru ca, la sosirea iernii, iezii să fie obișnuiți cu noile condiții de mediu.

Transportul trebuie să se facă individual, în lăzi speciale cu dimensiunile de 100/70/90 cm.

Pentru evitarea accidentelor este necesar ca lăzile să fie confecționate din timp și prevăzute cu 2 uși la capete. Transportul să se facă prin C.F.R. sau în camioane prevăzute cu prelate, cu însoțitor care va răspunde de iezi pînă la locul de colonizare.

În direcția creșterii iezilor de căprior, majoritatea filialelor A.G.V.P.S. au dobîndit în ultimii ani experiență bogată. Multe

www.clubulvanatorilor.ro

dintre ele au obținut rezultate bune, altele au avut mortalitate mai mare sau mai mică. Din constatările cercetătorilor INCEF care au acordat asistență tehnică în această preocupare, reiese că acolo unde s-a respectat regimul de hrănire cu alimente proaspete și de bună calitate, s-a păstrat curățenie și igienă ireproșabilă, pierderile au fost foarte mici. De foarte mare importanță în obținerea rezultatelor bune este persoana căreia i se încredințează creșterea iezilor. Dacă aceasta iubește animalele, le îngrijește atent — rezultatele pozitive nu întîrzie să se arate.

POPULAREA CU CĂPRIORI PRINȘI DIN LIBER

Deși pare mai greu de realizat — și la noi se practică mult mai puțin — se recomandă a fi folosită popularea cu căprioriori maturi, această metodă avînd, față de cea cu iezi, unele avantaje. Animalele prinse din liber sînt mult mai sălbatice decît cele crescute în captivitate, nu sînt așa de ușor expuse braconajului sau prinse de dăunători. În plus, dacă n-au fost vătămate la prindere și transport, sînt mult mai viguroase și se adaptează mult mai ușor la noile condiții de viață.

Popularea se recomandă a se face mai ales cu femele gestante, din cauză că, pe de o parte, dintr-un exemplar inițial se obțin ulterior încă 1—2 exemplare, iar pe de altă parte căprioara, după naștere, este legată de terenul respectiv și mai mult, prin puiul ei.

O dată cu femelele gestante se vor introduce și masculi, în proporție de cel puțin 1 la 2, adică un țap la două capre.

Prinderea căprioarelor se face în acele terenuri libere unde se găsesc animale viguroase, evitîndu-se animalele degenerate din parcuri sau din terenurile cu densitate excesiv de mare.

Pentru prinderea căprioarelor se folosesc mai multe metode pe care le vom descrie pe rînd.

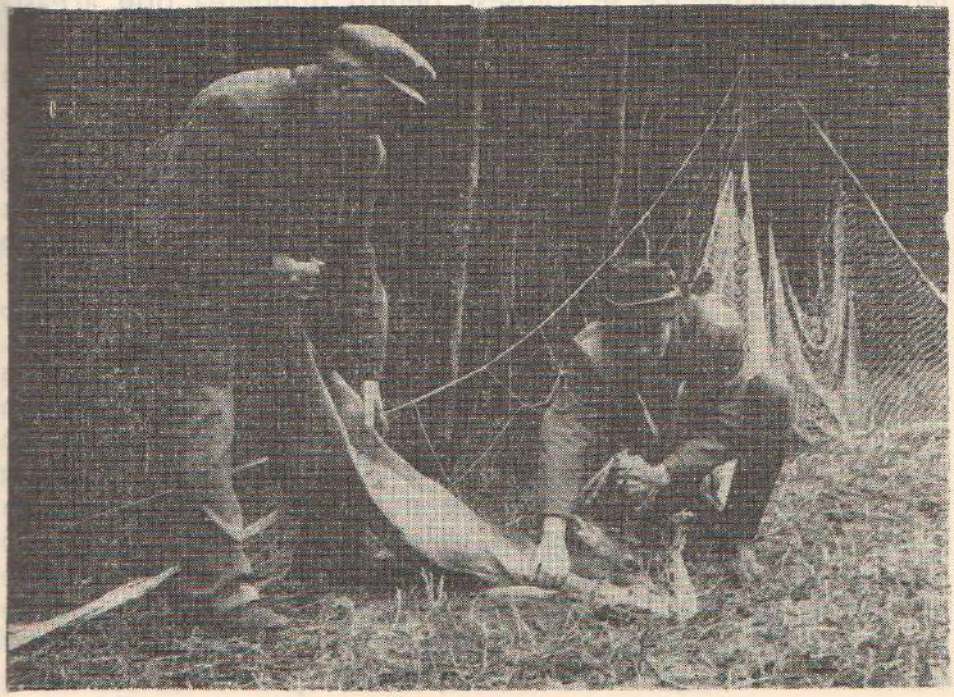
1. Prinderea cu ajutorul rețelelor (plaselor), care poate să fie individuală, cînd se folosesc panouri de plase de 5—10 m sau colectivă cînd se folosesc panouri de plasă pe o lungime de 200—300 metri. Se folosesc plase cu rețeaua de 10 cm și înălțimea de 2 m.

www.clubulvanatorilor.ro

Pentru prinderea căprioarelor cu plasa, cea mai indicată metodă este cea a panourilor mici, care se pun în punctele în care se bănuieşte că va trece căpriorul, apoi se porneşte goana. Foarte important de reţinut este faptul că lîngă fiecare panou de plasă, care se pune suspendat pe suporţi uşori, trebuie să stea un număr de 4 prinzători. Aceştia, imediat ce căprioara intră în plasa pe care o trage după ea, trebuie să o imobilizeze şi să o ridice în aer, prinzînd-o de picioare, pentru a nu se zbate pe sol şi a se lovi *(fig. 58)*. O dată prinsă, căprioara trebuie imediat introdusă în lada pentru transport, care trebuie să se afle în apropiere.

Această metodă se foloseşte în mod frecvent şi în străinătate, la prinderea altor specii de mamifere, ca : antilopa saiga, capra neagră ş.a.

La noi în ţară s-a încercat numai prinderea cu reţeaua mare. Acţiunea de prindere a dus la capturarea a peste 25 exemplare

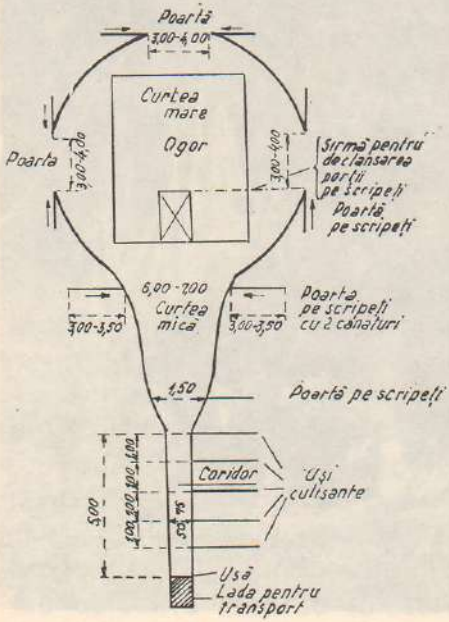
58. Imobilizarea căpriorului prins cu plasa la încercările făcute de A.G.V.P.S. (pădurea Băneasa, 1960)

www.clubulvanatorilor.ro

dar s-a soldat cu un insucces total, deoarece toate animalele au murit. Aceasta se datorește faptului că ele nu erau prinse imediat ce intrau în rețea, unde se zbăteau și făceau hemoragii interne.

2. Prinderea individuală cu ajutorul cursei de tip cehoslovac. Este vorba de un tip de hrănitoare, căreia i se adaptează, lateral, o prinzătoare de tipul capcanei-ladă, dar de dimensiuni mai mari. Hrănitoarea se alimentează cu hrană pînă cînd se observă că ea este frecventată de căprioare. După un timp nu se mai pune hrană în hrănitoare, ci în cursa propriu-zisă. În momentul cînd căprioara intră în cursă, unde de asemenea este o iesle cu hrană, și se apropie să mănînce, se declanșează automat un dispozitiv care lasă să cadă ușa din spate. Capcanele de acest tip dau rezultate doar în pădurile nederanjate de oameni.

3. Prinderea individuală sau colectivă cu ajutorul capcanei-țarc. Construcțiile ce se folosesc pentru prinderea prin această metodă sînt deosebite ca forme și dimensiuni, dar principiul este același. În cele ce urmează ne vom referi la cea mai practică construcție.

59. Capcană-țarc de prins căpriori

Pentru prindere se folosește o capcană-țarc compunsă din : o curte mare, una mică și un coridor *(fig. 59)*. Această instalație se așează de obicei în poieni frecventate de căprior.

Curtea mare are suprafața de 0,25—0,30 ha ; pe trei din laturile ei are cîte o poartă, cu deschiderea de 3—4 m și care se mișcă pe scripeți, la fel ca ușile vagoanelor de marfă. Pe una din părțile curții mari este curtea mică, care are formă de trapez cu baza mare de 6—7 m, situată spre curtea cea mare, iar baza mică de 1,5 m. Curtea mică se termină cu un coridor

www.clubulvanatorilor.ro

lung de 5 m şi lat de 0,5—0,75 m, compartimentat prin uşi culisante. Înălţimea gardului care înconjoară instalaţia este de 2,5 m ; el este format din plasă de sîrmă zincată, cu ochiuri de 5 × 5 cm, fixată pe stîlpi de bună calitate, situaţi la 3 m distanţă unul de altul. Coridorul se face din scînduri şi se acoperă cu trestie sau coceni ; între scînduri se lasă un spaţiu prin care se poate observa vînatul prins ; acesta este împins cu ajutorul unor prăjini spre capătul coridorului, unde se pune lada de transport. Întreaga împrejmuire se căptuşeşte cu coceni sau trestie, pentru a se evita lovirea de gard a vînatului prins, care, văzînd pădurea prin plasă, caută să se salveze fugind spre ea şi se loveşte de plasă, căpătînd răni care îi pot provoca moartea.

Cele patru porţi sînt solid construite ; cea dintre curtea mare şi mică este cu două canaturi (fiecare de 3—3,5 m), deoarece închide o porţiune de 6—7 m lăţime. La capătul coridorului există o uşă care glisează de sus în jos.

Suprafaţa curţii mari se seamănă cu ovăz, trifoi, sfeclă etc. culturi plăcute căpriorului şi care atrag animalele înăuntru.

Prinderea în această instalaţie se face toamna tîrziu şi iarna. Pentru ca animalele să se înveţe cu această construcţie este necesar a se deschide porţile încă din vară şi în special toamna (în septembrie-octombrie). În hrănitoarea care se construieşte în mijlocul curţii, pe ogorul de vînat, se introduce lucernă de cea mai bună calitate. Instalaţia rămîne astfel cu cele patru porţi deschise. Cînd se apropie timpul prinderii, de obicei iarna pe zăpadă, se închid porţile rămînînd una singură deschisă şi anume aceea a cărei închidere se face printr-un sistem automat, declanşat la atingerea unei sîrme care se pune în jurul hrănitorii la o înălţime de 0,5—0,6 m. Acesta însă se poate uşor defecta, aşa că este mai bine dacă închiderea se face printr-un sistem de sîrme care se trag de către un om ce stă într-un observator improvizat în apropierea instalaţiei.

Închiderea în cursă a căpriorilor care au venit la hrană se face, de obicei, pe înserat. Dimineaţa următoare, cu ajutorul mai multor lucrători, se face trecerea căpriorilor prinşi din capcana-ţarc, prin coridorul cu uşi culisante, în lăzi. Modul de lucru este următorul : doi oameni se apropie şi se aşează la cele două porţi care separă curtea mare de curtea mică. Pe poarta din peretele opus al curţii mici intră 3—4 oameni, care, în linişte, gonesc căpriorii din curtea mare în acea mică. Cînd

www.clubulvanatorilor.ro

toţi căpriorii au intrat în curtea mică se trag cele două porţi, închizîndu-i aici. Din curtea mică, căpriorii sînt mînaţi în coridor, unde ocupă fiecare cîte un compartiment, fiind separaţi de către oameni cu ajutorul uşilor glisante. La capătul coridorului se pune o cuşcă de transport cu uşa deschisă. Se ridică uşa de la capătul coridorului şi căpriorul care era separat este mînat să intre în cuşcă. După aceasta se închide din nou uşa coridorului şi se mînă alt exemplar în acest ultim compartiment, după care acesta este şi el făcut să intre în cuşcă. Se procedează la fel în continuare, pînă cînd sînt trecuţi în cuşti toţi căpriorii prinşi.

Transportul se face individual, în cuşti sau lăzi, care trebuie astfel construite încît animalul să aibă posibilitatea să se culce. Atragem atenţia că nu se admite ca într-o ladă să se introducă mai mult de un animal, altfel se pierd ambele piese, datorită loviturilor şi hemoragiilor interne ce şi-ar provoca reciproc.

Operaţiile de prindere, introducere în cuşti şi transport pot da multe pierderi, datorită faptului că animalele, fiind sperioase, se zbat încercînd să scape, ceea ce duce la răniri şi hemoragii interne care pot provoca moartea. Pentru populare se vor opri numai animalele perfect sănătoase şi viguroase, care să nu aibă răni ce ar putea dăuna reproducţiei.

În timpul transportului, dacă acest lucru se face cu autovehiculele, lăzile cu căpriori vor fi întotdeauna acoperite cu prelata. De la prinderea şi introducerea în lăzi şi pînă la eliberarea la locul de populare, nu este de dorit să treacă mai mult de 24 ore, maximum 48. În acest timp, căpriorilor din lăzi trebuie să li se asigure furaje de cea mai bună calitate.

ELIBERAREA CĂPRIORILOR ÎN TEREN. În locul unde urmează a se face popularea, în nici un caz căpriorii (adulţi sau iezi) nu vor fi eliberaţi imediat în teren ci vor fi lansaţi într-un ţarc de acomodare, asemănător celui descris la creşterea iezilor. Ţarcul va fi construit întotdeauna pe locul care are condiţiile de viaţă cele mai favorabile pentru căprior, unde nu există pericolul animalelor dăunătoare şi al răufăcătorilor şi cît mai aproape de cantonul paznicului de vînătoare. Ţinerea în captivitate este necesară din două considerente : în primul rînd, pentru a obişnui animalele cu noul teren unde vor trăi, iar în al doilea rînd pentru a obişnui animalele între ele sau, cum

www.clubulvanatorilor.ro

numim în limbaj biologic, pentru a se crea noua structură a populației respective.

Prinderea iezilor crescuți în captivitate se va face în lunile octombrie sau noiembrie. Transportul și introducerea în țarc la locul de populare a căprioarelor adulte prinse din terenul liber, se recomandă a se face cel mai tîrziu în luna februarie, cînd sarcina acestora nu este într-un stadiu prea avansat. Dacă aceste operațiuni întîrzie, atunci există riscul ca animalele, speriindu-se și lovindu-se, să piardă sarcina printr-un avort forțat.

Punerea în libertate a animalelor se face prin lunile mai-iunie, deci la puțin timp după nașterea iezilor, în momentul cînd în teren există deja hrană din abundență. Operațiunea de eliberare se face pe înserat, prin scoaterea unei părți din gardul țarcului, astfel că ieșirea animalelor să aibă loc noaptea sau dimineața devreme. Punerea în libertate se poate face și înainte de nașterea iezilor, dar în acest caz căprioara, în căutarea unui loc ferit pentru naștere, se poate îndepărta mult de țarc și uneori de terenul în care a fost eliberată pentru a-l popula.

Atît la iezii crescuți în captivitate cît și la animalele prinse din liber, crotalierea se va face în momentul eliberării din lăzi în țarcul de acomodare și nu înainte de eliberarea în teren. Aceasta pentru faptul că, la eliberarea din lăzi, animalele pot fi marcate mai ușor, nemaifiind necesar să le gonim încă o dată înainte de eliberarea din țarc pentru a le prinde și crotalia. Numai iezii născuți în țarc vor fi marcați în momentul eliberării din acesta.

Înainte de a încheia rîndurile destinate problemei populărilor, subliniem încă o dată necesitatea desfășurării unor acțiuni fără de care nu se va realiza efectul așteptat în populare cu căprior. În primul rînd se va scădea la maximum numărul dăunătorilor în punctele de populare a căprioarului, în special al cîinilor hoinari. De asemenea, pădurile populate recent cu căprioare trebuie ferite de păşunat. În caz contrar, toată acțiunea, mai ales dacă populare s-a făcut cu iezi crescuți în captivitate, nu va reuși, căci aceștia vor fi ușor prinși de cîinii ciobănești.

În toate punctele unde se efectuează populare cu căprioare trebuie să se dea maximum de atenție îmbunătățirii con-

www.clubulvanatorilor.ro

diţiilor de hrană, prin ogoare de vînat şi în mod deosebit să se asigure o hrănire suplimentară cît mai abundentă în timpul iernii. Aceasta, pe de o parte, pentru a mări vigoarea corporală şi rezistenţa faţă de boli şi condiţiile neprielnice din timpul iernii, cît şi de a spori prolificitatea animalelor în vederea populării cît mai rapide a terenului.

Organizarea lucrărilor de gospodărire

ASIGURAREA CONDIŢIILOR ELEMENTARE PENTRU DEZVOLTAREA EFECTIVULUI DE CĂPRIOR

Lucrările de ocrotire şi cultură a vînatului, într-un cuvînt măsurile de gospodărire vînătorească ce se iau într-un teren stau la baza existenţei, creşterii şi valorificării efectivelor oricărei specii de vînat. De modul cum se aplică şi se organizează toate aceste lucrări pe teren depind rezultatele finale spre care tindem în gospodărirea unui fond de căpriori — cantitatea şi calitatea trofeelor şi o producţie sporită de carne.

Cu riscul de a repeta unele lucruri oarecum cunoscute cititorului, ne vom permite să detaliem principalele aspecte ale muncii în terenul cu căprior.

Desigur că, pentru început, trebuie să se acorde atenţie condiţiilor elementare de dezvoltare a efectivului de căprior, fără de care nu se poate începe o acţiune de profunzime în lucrările de teren. Dintre acestea cele mai importante le considerăm : asigurarea liniştei şi adăpostul, combaterea dăunătorilor şi braconajului. Indiferent ce condiţii excepţionale de hrană (ogoare de vînat) sau instalaţii s-ar crea pe terenul nostru, dacă el va fi în permanenţă neliniştit sau braconat — nu se va obţine nici un rezultat.

Iată de ce considerăm util să ne oprim puţin asupra acestor aspecte.

www.clubulvanatorilor.ro

ASIGURAREA LINIŞTEI

Liniştea este una dintre condiţiile necesare pentru dezvoltarea în condiţii optime a vînatului. Spre deosebire de alte specii de vînat (cerbul sau cocoşul de munte şi de mesteacăn) căprioru l este mai puţin sensibil la zgomote, aceasta în funcţie de natura lor şi perioada cînd au loc.

Nu toate zgomotele provoacă neliniştea căprioru lui ; în cazul cînd ele se repetă la intervale regulate, devenind aproape permanente, animalele se obişnuiesc. Astfel, trecerea trenurilor sau a căruţelor, a autovehiculelor pe şoselele din pădure, nu sperie căprioru. Ei urmăresc vehiculul fără a fugi sau a prezenta semne de neliniş te. Este însă suficient ca vehiculul să oprească, ca imediat atenţia căprioru lui să se mărească, iar dacă din acesta coboară un om, animalul să fugă imediat.

În cazul exploatărilor forestiere concentrate într-o anumită zonă a pădurii, zgomotul ferăstraielor mecanice, după o perioadă de timp, nu mai deranjează vînatul, care se obişnuieşte cu el. Devin însă extrem de dăunătoare şi nu mai corespund intereselor cinegetice, executarea unor lucrări în condiţii necorespunzătoare şi în perioadele cînd căprioru l are nevoie de liniş te. De exemplu, organizarea lucrărilor de exploatare sau operaţiuni culturale în perioada fătării căprioarelor. La fel, recoltarea ciupercilor sau a florilor de primăvară pot aduce prejudicii mai ales atunci cînd, o dată cu recoltarea lor, unii cetăţeni rău intenţionaţi întind laţuri sau prind iezi de căprioară.

De asemenea, turismul practicat necorespunzător, prin parcurgerea cu gălăgie a terenului, în afara potecilor marcate, contribuie la neliniştirea efectivelor de căprior.

Păşunatul, care de altfel este un rău şi pentru pădure, provoacă cea mai mare neliniş te căprioru lui, cu atît mai mult atunci cînd vitele sînt însoţite de cîini ciobăneşti. Dacă acest lucru are loc în perioada de fătat a căprioarelor, mai sau iunie, de la bun început nu mai putem conta decît pe foarte puţin din sporul anual. Chiar cînd cîinii ciobăneşti vor avea jujee reglementare, este îndoielnic că le va putea scăpa vreun ied ascuns, căci la vîrstă mică iezii rămîn în pădure, în timpul cît căprioara îşi caută hrana. În plus, animalele domestice sînt o sursă importantă de răspîndire a numeroase boli.

Din cele spuse pînă aici se desprinde necesitatea unei cît mai strînse colaborări a sectorului vînătoresc cu celelalte sec-

www.clubulvanatorilor.ro

toare : silvic şi agricol. Asfel, lucrările de exploatare şi cele de operaţiuni culturale sau întreţinere a culturilor forestiere trebuie să se desfăşoare în afara lunilor aprilie-iunie, pentru a nu deranja fătatul şi a nu provoca pierderi în efectivul de iezi. De asemenea, în cazul culegerii produselor accesorii, personalul de vînătoare trebuie să stabilească trasee precise pe care să circule culegătorii de ciuperci şi anumite locuri unde se poate face recoltarea.

Păşunatul în pădure, pe cît posibil, trebuie evitat. Dacă acest lucru nu se poate realiza, se vor păşuna în special porţiunile cu puţin subarboret şi de consistenţă redusă, care nu ţin căpriori. În nici un caz în terenurile cu căprior nu trebuie să se admită însoţirea turmelor de către cîinii ciobăneşti.

Turismul se va practica numai pe trasee marcate, fără gălăgie şi în perioadele în care căpriorii suportă mai uşor neliniştirea terenului, adică începînd cu luna august.

IMPORTANŢA ADĂPOSTULUI

Aşa cum s-a văzut mai înainte, vegetaţia joacă un rol deosebit de important în viaţa căpriorului, nu numai prin faptul că îi asigură hrana, ci şi prin aceea că îi oferă adăpost atît contra intemperiilor cît şi a duşmanilor.

Noţiunea de intemperie, în cazul de faţă, nu are numai înţelesul de vreme rea, ci cuprinde toate stările atmosferice neprielnice căpriorului. Acestea sînt : ploile abundente din primăvară, insolaţiile, vremea rea din timpul toamnei şi în special zăpada şi viscolele din timpul iernii ; toate acestea pot cauza singure sau împreună cu lipsa de hrană şi bolile pierderi mari în efectivele de căpriori.

Dar efectul lor negativ este în mod substanţial diminuat în cazul unui adăpost de bună calitate, cum este în cazul căpriorului pădurea. În funcţie de anotimp, căpriorii îşi schimbă adăpostul. Vara, cînd căldurile sînt mari, ei caută versanţii nordici sau vegetaţia deasă, care le asigură mai multă răcoare. Iarna trec pe versanţii sudici, unde zăpada este mai mică, iar hrana o dobîndesc cu mai multă uşurinţă.

Adăpostul joacă un rol deosebit de important în viaţa căprioarei şi imediat după naştere, cînd iedul este încă mic ;

www.clubulvanatorilor.ro

numai fiind ascuns bine, iedul nu va putea fi găsit de animalele dăunătoare, în perioada cît este lăsat singur pentru ca mama să se hrănească.

Avînd în vedere faptul că problema adăpostului căpriorului este legată de hrană, acțiunea de îmbunătățire a lui o vom trata concomitent cu această problemă mai tîrziu.

LIMITAREA INFLUENȚEI DĂUNĂTORILOR ASUPRA EFECTIVELOR

La capitolul în care ne-am ocupat de sporul la căprior și de dușmanii lui, s-a arătat că efectivele de căprior pot fi influențate mai mult sau mai puțin de unele animale dăunătoare : cîini hoinari sau unele carnasiere sălbatice, ca : lupul, rîsul, pisica sălbatică și vulpea.

Gospodarul terenului de căpriori trebuie să depună eforturi pentru a limita influența negativă a animalelor dăunătoare, mai ales acolo unde pagubele se fac în mod serios simțite.

Metodele de combatere sînt comune pentru vulpe și pisică sălbatică. Ele fiind cunoscute, nu vom face altceva decît să le descriem pe scurt.

Cea mai eficace este vînarea cu arma, care se face : la trecătorile folosite de dăunători, prin pîndă la hoit — din bordeiul de pîndă, metodă care dă rezultate foarte bune. Pentru vulpe, dă rezultate foarte bune și pînda la vizuină, care se va face cu 2—3 ore înainte de intrarea sau de ieșirea animalelor ; pentru aceasta se va construi un observator improvizat — la 15—20 m depărtare de vizuină. La vulpe se mai folosește și împușcarea la chemătoare sau dibuit și apropiat. Pentru toate speciile de animale dăunătoare se recomandă efectuarea de vînători colective care, bine organizate, dau rezultate eficace. Pentru toate speciile de carnasiere sălbatice rămîne în vigoare una dintre cele mai eficace metode de reducere a numărului — prinderea puilor la culcuș. La vulpe, acest lucru se poate face prin dezgroparea vizuinii și folosind cîinii de vînătoare : foxterier și baset.

Două sînt însă metodele pe care le considerăm printre cele cu randament mare, avînd și un caracter selectiv. Mai întîi sînt capcanele de fier care, bine puse, în funcție de particularitățile

www.clubulvanatorilor.ro

speciei, vor da bune rezultate. A doua metodă sînt capcanele — ladă puse la poteci, înaintea cărora se construieşte o strungă din împletituri — respectiv o trecere obligatorie. Pe lîngă faptul că această capcană ţine cîţiva ani, ea este foarte practică, nefiind necesară momeala, ci doar să o controlăm minimum o dată pe zi şi să ne asigurăm că mecanismul de declanşare a închiderii lucrează din plin. Capcana-ladă dă rezultate excepţionale în combaterea atît a cîinilor hoinari cît şi a vulpilor şi pisicilor sălbatice.

Una dintre metodele de combatere a întregii game de dăunători ai vînatului, extinsă în mai toate fondurile de vînătoare, este combaterea prin otrăvire. Otrăvirea este considerată mijlocul cel mai eficient de combatere, ea utilizîndu-se acolo unde se urmăreşte o creştere rapidă a efectivelor de vînat plantivor. În combaterea dăunătorilor căpriorului şi în special a lupului şi a vulpii, astăzi, pe scară largă, se foloseşte stricnina şi, mai puţin, letolina, în ultimul timp cea din urmă fiind înlocuită parţial cu produsul românesc „Lutox", recent prin importul Cionanului.

Probabil că cititorii vor rămîne surprinşi de faptul că noi facem rezerve asupra acestei metode de combatere aproape unanim folosită. Şi iată de ce. În ultimii ani ne-a fost dat să fim martori sau să primim informaţii în legătură cu acţiunea nefastă a stricninei asupra unor animale rare sau chiar declarate monumente ale naturii. În pădurea Ciornuleasa, în anul 1965, am găsit la hoit stricninizat un exemplar de vultur codalb *(Haliaëtus albicilla)* şi din informaţiile primite reiese că au mai fost otrăvite şi altele. În depresiunea Ciucului au căzut la stricnină, pe lîngă acvile de piatră şi bufniţe mari *(Bubo bubo)*. În Dobrogea, în iarna anului 1964—65, din informaţiile ornitologului Ion Cătuneanu, au căzut peste 50 de acvile şi vulturi ; în valea Oltului din depresiunea Făgăraşului, în mod frecvent cad acvile de stîncă şi vulturi codalbi. Ultimii sînt găsiţi morţi în Delta Dunării. Ştim că zăganul a dispărut din ţara noastră datorită folosirii stricninei, ca factor principal, de asemenea vulturul hoitar din nordul Dobrogei, iar în Retezat, în anul 1965, cînd au fost omorîte de viscol cîteva zeci de vite mari, n-au fost observate la cadavre vulturi sau acvile ci numai corbi sau urşi. Sînt frecvente, în zona de munte, otrăvirile cu stricnină ale urşilor şi jderilor. În anul 1965, în regiunea Maramureş, au fost găsiţi 3 urşi morţi la stricnină.

www.clubulvanatorilor.ro

Principala cauză a pierderilor mari înregistrate la păsările răpitoare în campania de combatere cu stricnină este determinată în primul rînd de neglijența, comoditatea și lipsa de răspundere a personalului care mînuiește otrava și care nu respectă instrucțiunile de manipulare și expunere a momelilor otrăvite, instrucțiuni emise de către Direcția economiei vînatului. În concepția multor lucrători ai sectorului nostru s-a înrădăcinat părerea cu totul greșită că toate păsările ce se hrănesc cu hoituri (de vînat sau animale domestice) vor face același lucru și cu animalele vii — deci sînt dăunătoare și trebuie distruse. Și aceste păreri sînt la adresa unor păsări, care se numără pe tot teritoriul țării cu sutele sau abia cu zecile.

Pentru a se înțelege ce greșeală mare comit acești cetățeni, dăm un exemplu. În țara noastră avem în jur de 4.000 de urși. Din aceștia probabil că mai multe sute sînt carnivori, ei consumă un număr mic de animale sălbatice și destul de mare din cele domestice. Cu toate acestea, cred că încă nimeni nu s-a gîndit că s-ar putea pune stricnină în vitele rupte de urs ca să lichideze asemenea exemplare. Pentru uciderea acestora se fac însă pînde, împușcîndu-se din observatoare improvizate sau de pe sol.

Vînătorii critică de multe ori organele agricole, că folosind insecto-fungicidele menite să ridice producția agricolă, aduc mari prejudicii sectorului vînătoresc. Dar nu gîndesc că ceea ce facem noi cu păsările răpitoare nu se deosebește prea mult de ceea ce face sectorul agricol cu vînatul. Singura deosebire ar fi că noi, în interesul unor specii de interes vînătoresc, distrugem alte specii de interes faunistic sau declarate monumente ale naturii pe care, de fapt, tot noi, conform legii, avem datoria să le ocrotim.

Iată de ce consider că folosirea stricninei trebuie cît mai mult limitată și chiar cu desăvîrșire interzisă.

În combaterea dăunătorilor căpriorului și în special a lupului, pentru motivele arătate mai sus, consider că trebuie să utilizăm Lutox-ul, letolina sau Cionanul, care au o acțiune oarecum mai selectivă. În această direcție ni se pare interesantă practica combaterii unor mamifere dăunătoare ale vînatului în S.U.A., cu ajutorul unor substanțe chimice care produc sterilitatea animalelor ce consumă nadele otrăvite.

www.clubulvanatorilor.ro

Trebuie să insistăm mai mult pe metodele combaterii cu arma şi pe folosirea capcanelor de fier, ca şi a capcanelor-ladă. Să transformăm acţiunile de combatere a dăunătorilor, din acţiuni care cad acum numai în sarcina personalului de teren salariat, în acţiuni de masă ale întregii vînătorimi. Acţiunile de combatere a dăunătorilor cu păr pot fi transformate în vînători sportive — căci vînarea fiecăreia dintre speciile incluse aici — **lupul, rîsul, vulpea, pisica sălbatică** — sînt specii interesante pentru a fi vînate de către orice vînător, care nu vede în activitatea sa numai carnea ce o duce acasă, sau numărul de piese ale tabloului zilei, ci bucuria de a petrece în natură o zi, de a o înţelege şi cunoaşte şi de a avea satisfacţia vînării uneia din speciile enumerate mai sus. Nu poate fi mai mare satisfacţia pentru un vînător de căprior, cînd, stînd la pîndă într-un teren de munte, reuşeşte să împuşte un rîs sau lup sau cînd, urmărind să împuşte la dibuit cu chemătoarea, în loc de căprior are posibilitatea să vîneze o pisică sălbatică sau o vulpe.

BRACONAJUL ŞI COMBATEREA LUI

Braconajul este practica prin care unii oameni, vînători sau nevînători, unii intenţionat, alţii din necunoştinţă, provoacă animalelor sălbatice, respectiv sectorului gospodăririi vînatului, anumite daune. Braconierii utilizează diferite metode, prin care încearcă să dobîndească, în afara legii, animale pentru consumul lor propriu sau pentru înstrăinare.

În cele ce urmează vom prezenta metodele de braconaj ce încă mai au loc în ţara noastră la căprior, pentru ca atît personalul de teren cît şi vînătorii să le cunoască spre a le putea combate.

a) *Braconajul cu laţul* este des întîlnit, mai frecvent la iepuri şi căpriori. Acesta se practică prin punerea de laţuri de sîrmă moale, de grosime variabilă, care se amplasează la locurile de trecere a căpriorului şi în special la hrănitori, în grădini, acolo unde gardul este rupt etc. Unul din captele laţului se ancorează de arbori sau ţăruşi, iar la celălalt se face un ochi care se va strînge pe măsură ce animalul caută să scape din el. De obicei, căpriorul şi de multe ori femela se prinde de gît sau de mijloc. Oricare ar fi însă locul, animalul moare în chinuri mari. Această

www.clubulvanatorilor.ro

metodă se utilizează în special iarna, cînd braconierii pot instala laţul cu precizie, pe poteca de trecere bătătorită de căpriori. Combaterea acestei metode se va face prin controlarea atentă a terenului şi identificarea laţurilor la locurile specifice. Ele nu trebuie ridicate imediat, ci lăsate pe loc, dar făcute inofensive, în acelaşi timp însă pîndind, pentru a putea identifica persoana care le întinde.

b) *Braconajul prin prinderea iezilor.* Se practică fie cu ocazia lucrărilor agricole, cînd iezii sînt găsiţi în culturile furajere, fie în pădure de către culegătorii de flori şi ciuperci. De obicei, metoda se practică din necunoştinţă de cauză şi datorită faptului că în mijlocul populaţiei sătesti nu s-a făcut suficientă propagandă pentru înţelegerea importanţei vînatului şi a valorii pagubelor pe care cetăţenii le pot pricinui prin asemenea practici. Cînd se vor găsi iezi prinşi de către cetăţeni, aceştia vor fi imediat confiscaţi şi predaţi la centrul de creştere al filialei sau ocolului silvic, unde se pregătesc iezi pentru popularea altor terenuri.

c) *Braconajul la far* se practică la multe specii de vînat şi constă în încercarea de a orbi cu lumina farului vînatul, pe care apoi conducătorul îl loveşte cu autovehiculul sau îl împuşcă cu arma. Asemenea acte de braconaj pot deveni o calamitate şi au început să fie constatate şi în ce priveşte căpriorul. Braconajul de acest fel cere din partea personalului de pază multă dibăcie în descoperirea infractorilor.

d) *Braconajul cu arma* se practică de obicei de către vînători. Acest lucru are loc fie prin vînătoare la căprior în sezonul oprit, în terenuri oprite, vînarea femelelor în loc de ţap sau cu metode nepermise. Din activitatea filialelor sînt cunoscute cazuri în care vînătorul a recoltat căpriori fără a avea autorizaţie sau cînd, pe baza unei autorizaţii, a recoltat mai mulţi căpriori. Tot abatere de la lege este şi practica extrem de dăunătoare a unor vînători de a folosi poşurile în loc de un singur glonţ tip Brennecke. Am avut numeroase cazuri de căpriori găsiţi morţi în teren şi trimişi la INCEF pentru a stabili cauza morţii şi în care, la autopsie, au fost găsite toate mărimile de alice, începînd de la poşte „trei la fund" pînă la cele de 2,5 mm. Tot nepermisă este şi vînarea căpriorului la goană în loc de pază sau dibuit.

Toate aceste manifestări extrem de nesănătoase, care, spre regretul nostru, constatăm că sînt încă destul de frecvente, trebuie combătute şi pedepsite cu toată severitatea. Depinde de

www.clubulvanatorilor.ro

filialele A.G.V.P.S., de felul cum ele acționează în cazurile descoperite, ce măsuri iau, pentru ca acest fenomen extrem de dăunător să fie curmat cît mai repede. Dacă aceste cazuri de braconaj vor fi tolerate, frecvența lor va crește, dar dacă ele vor fi sancționate cu toată severitatea și asemenea vînători excluși din rîndul membrilor A.G.V.P.S. și pedepsiți în mod exemplar, această plagă a braconajului „cu forme" va dispare.

Îmbunătățirea condițiilor de viață

MĂSURI CU CARACTER SILVIC

Așa cum am arătat în alte părți, unde vorbeam de biologia căpriorului, se constată că pădurea joacă un rol hotărîtor în existența și prosperarea efectivelor de căprior. Una din trăsăturile ecologice ale speciei este preferința pentru pădurile de amestec, cu structuri de vîrste diferite, bogate în subarboret sau lăstăriș, unde își găsește hrana în lunile de iarnă, dar și cu arbori de vîrste mari, stejari sau fagi, ale căror semințe le sînt hrana preferată toamna și iarna, pînă la căderea unui strat mai gros de zăpadă. Trupurile mici de pădure, înconjurate de cîmpuri agricole sau pădurile mai mari, bogate în poieni sau inclave cultivate agricol — toate cu un subarboret și lăstăriș abundent, asigură hrana căpriorului în decursul întregului an.

Iată deci că dispersarea trupurilor de pădure pe suprafața terenului și în special structura arboretului, joacă un rol deosebit de important în existența căpriorului. Așa cum am văzut în partea în care ne-am referit la hrană, perioada cea mai critică din timpul anului este în sezonul de iarnă. Tocmai în acest moment existența din abundență a lăstărișului și subarboretului asigură hrana căpriorului și îi poate salva existența. Iată de ce, pentru terenurile de căprior, structura ideală a arboretului este cea care prezintă o varietate mare în specii și clase de vîrstă, avînd un subarboret bogat. Introducerea în cultură a unor specii de arbori preferate de căprior, ca : teiul, stejarul, carpenul, arțarul, ulmul, plopul tremurător, salcîmul și salcia ca și cele de arbuști, ca : păducelul, cornul, alunul, sîngerul, amorfa, drobul,

www.clubulvanatorilor.ro

călinul etc., nu vor face altceva decît să ridice şi mai mult puterea nutritivă şi de adăpost a terenului.

Alături de aceste măsuri, în regiunea de cîmpie şi coline mai avem încă o posibilitate de mărire a resurselor de hrană ale pădurii. Este vorba de introducerea în cultură a unor specii de arbori, care să producă seminţe atît de căutate de vînat. Plantarea arborilor trebuie să se facă la marginea masivului, pe liniile somiere, pe ogoarele de hrană sau în poieni, acolo unde plantele îşi vor putea dezvolta un coronament bogat, care va asigura o fructificaţie abundentă.

Speciile cele mai indicate pentru terenurile cu cervide sînt castanul sălbatic *(Aesculus hypocastanus)*, care fructifică anual şi stejarul american *(Quercus borealis)*, care are ghindă din abundenţă, mult mai des decît speciile autohtone de quercinee. În afară de aceste două specii, rezultate bune dă introducerea în pădure a merilor şi perilor pădureţi.

Plantarea puieţilor care trebuie să fie neapărat de talie mare, se va face la distanţe mari, de 5—10 m unul de altul, avînd grijă ca tulpina să fie permanent protejată împotriva rozăturilor.

O altă problemă foarte importantă în legătură cu îmbunătăţirea resurselor de hrană ale pădurii pentru căprioare — este legată de exploatarea pădurii. Este de dorit ca parchetele să fie dispersate pe întreaga suprafaţă a arboretului. Sînt favorabile căprioarelor tăierile în culise, în cazul tăierilor rase şi ochiurile în cazul tăierilor succesive. În toate situaţiile este bine să se depună maximum de efort pentru instalarea unui subarboret cît mai bogat, cu o varietate cît mai mare de specii preferate de căprior.

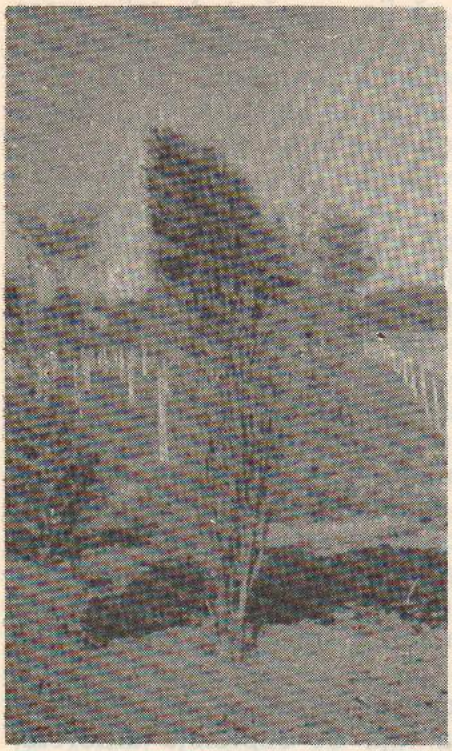
Dispersarea culturilor forestiere, respectiv a parchetelor, pe întreaga suprafaţă a pădurii este un factor deosebit de important în diminuarea unui fenomen ce se constată tot mai des în pădurile de cîmpie şi de deal — pagubele cauzate de vînat culturilor forestiere. Datorită concentrării culturilor, se produce automat şi o concentrare a căprioarelor, iar în condiţiile în care animalele nu sînt furajate cu hrană suplimentară după necesităţi, se poate ajunge la compromiterea substanţială a reuşitei culturilor silvice.

În cazul în care pagubele se datoresc concentrării plantaţiilor sau numărului mic al acestora faţă de suprafaţa arboretului, cea mai bună rezolvare a problemei stă în furajarea intensă a căprioarelor cu hrană suplimentară, dar nu concentrarea hră-

www.clubulvanatorilor.ro

nitorilor şi a hranei expuse în plantaţii. Se va urmări dispersarea acestora pe întreaga suprafaţă a pădurii, în aşa fel ca să se evite concentrarea căprioarelor, forţîndu-le să se repartizeze în grupuri mici, pe întreaga suprafaţă a pădurii. Acest lucru se va realiza cu destulă uşurinţă, dacă se vor da drept hrană furaje bine pregătite şi concentrate, preferate de căprior.

În nici un caz soluţia împrejmuirii, cu care se rezolvă în mod frecvent problema pagubelor aduse pădurii de către căpriori în unele din ţările Europei apusene, lucru pe care încep să-l aplice şi unele ocoale silvice de la noi, nu o văd de loc eficientă. Aceasta, în principal, din două considerente. În primul rînd pentru faptul că împrejmuirea unei plantaţii cu gard de sîrmă-plasă de 2 m înălţime este o treabă foarte costisitoare. În al doilea rînd, în acest fel se reduce suprafaţa pe care căpriorul, într-o densitate normală, ar putea trăi, respectiv potenţialul cinegetic al suprafeţei împrejmuite nu mai poate fi valorificat prin vînat. Desigur că această soluţie este aplicabilă numai în cazul unor culturi silvice foarte valoroase, a plantajelor, sau în situaţia introducerii în cultură a speciilor exotice. S-a constatat, în ultima situaţie, că animalele consumă cu predilecţie tocmai speciile necunoscute, recent introduse. Acest lucru l-am observat în mod curent în pădurea Scroviştea, unde căpriorii dădeau întîietate plantaţiilor ornamentale de Thuya *(fig. 60)*, cînd alături exista lăstăriş abundent de tei şi stejar.

60. Puiet de Thuya ros de căprioare (pădurea Scroviştea, oct. 1960)

Fără îndoială că nici mijloacele chimice de înlăturare a pagubelor, adică ungerea şi stropirea individuală sau colectivă a puieţilor cu substanţe repelente, nu se justifică economiceşte, în afara unor culturi extrem de valoroase.

www.clubulvanatorilor.ro

Pe aceeaşi linie, în cazul unor specii sau culturi valoroase, se înscrie şi metoda de protejare individuală prin învelirea tulpinei în spirale de material plastic sau acoperirea mugurilor terminali cu căciuli de protecţie din material plastic sau carton presat.

Iată de ce, considerînd vînatul ca un bun al pădurii, care trebuie să se dezvolte nu în detrimentul acesteia, pentru evitarea pagubelor aduse culturilor silvice trebuie să se ia mai multe măsuri. Prima şi una dintre cele mai importante este menţinerea efectivului la nivelul densităţii optime, iar alături de aceasta — depunerea de eforturi pentru ridicarea capacităţii de hrănire şi adăpostire a pădurii pentru vînat. Desigur că de cea mai mare importanţă rămîne contribuţia gospodarului terenului de vînătoare, prin hrănirea suplimentară în timpul iernii, cu nutreţ şi frunzare de cea mai bună calitate. Prin aceste măsuri nu se realizează numai evitarea pagubelor aduse pădurii, dar se obţine alt lucru, de o importanţă şi mai mare pentru sectorul vînătoresc : se va dezvolta un efectiv de animale viguroase, care vor produce trofee de calitate superioară.

Dar influenţa omului în îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale căpriorului nu se rezumă numai la aspectele legate de îmbunătăţirea hranei naturale sau a intensificării furajării, ci în special de ridicarea capacităţii de hrănire a căpriorului prin hrana seminaturală.

MĂSURI LEGATE DE HRANA SEMINATURALĂ

Creşterea capacităţii de întreţinere, de hrănire pentru vînat a fondurilor cu căprior constă în sporirea posibilităţilor de hrană, existente paralel cu dezvoltarea numerică a efectivului de vînat. Simpla arătare a raportului dintre suprafaţa fondului de vînătoare şi efectivul căpriorului nu reprezintă decît o apreciere a densităţii, a spaţiului de deplasare şi nu reflectă decît în mică măsură capacitatea de hrănire a fondului. Sarcina creşterii numerice a vînatului precum şi răspîndirea lui pe alte fonduri de vînătoare trebuie pusă în legătură directă cu condiţiile de existenţă în teren ca factor principal şi cu spaţiul ca factor secundar. Din observaţii şi unele determinări botanice făcute pe teren, în care s-a luat în consideraţie întreaga vegetaţie, atît

www.clubulvanatorilor.ro

ierbacee cît şi a speciilor lemnoase, se constată că numeroase păduri populate cu căpriori sînt sub ceea ce este necesar unei bune hrăniri a vînatului. În multe păduri lipsesc poienile, ogoarele şi liniile de vînătoare cultivate, pe alte fonduri acestea sînt invadate de o vegetaţie nefurajeră şi dăunătoare (buruieni).

Este cunoscut că, în păduri cu vînat, o dată cu creşterea numerică a speciei, se reduce treptat densitatea multor plante productive şi cu valoare nutritivă ridicată, fiindcă acestea sînt mai intens păscute decît plantele cu valoare nutritivă scăzută. Insuficienţa hranei în asemenea păduri apare mai evidentă în lunile în care vegetaţia furajeră s-a uscat sau s-a lemnificat, sau are o productivitate scăzută ca urmare a păşunatului intens. În urma condiţiilor nesatisfăcătoare, vînatul se concentrează în culturile agricole sau silvice, cauzînd, în special în ultimele, pagube. Pentru a ilustra o asemenea situaţie, ce poate fi întîlnită în multe fonduri de vînătoare, în analiza făcută de noi acum cîţiva ani asupra căpriorului *(H. Almăşan, V. Nesterov, 1960)*, am ales fondul didactic de vînătoare Pustnicul, din raza ocolului silvic Brăneşti (regiunea Bucureşti). Fondul cuprinde o suprafaţă de 2.000 ha teren agricol şi 830 ha pădure lipsită de poieni, linii de vînătoare şi ogoare speciale. Vegetaţia ierbacee compactă nu s-a format decît în rovine (suprafeţe inundabile temporar), luminişuri, linii parcelare şi drumuri pentru exploatări forestiere, totalizînd o suprafaţă redusă. Făcînd determinările botanice necesare am constatat că aici vegetaţia este formată din ierburi foarte slabe din punct de vedere furajer *(vezi tabelul nr. 19)*.

Totuşi, faţă de această componenţă ierboasă neameliorată, cît şi de cea lemnoasă, efectivul de căpriori, după cum rezultă din datele statistice ale DREF Bucureşti, a crescut de la an la an şi s-a menţinut în densităţi foarte mari *(vezi tabelul nr. 20)*.

Aşa cum se vede din aceste date, rezultă în mod clar că în asemenea situaţii căpriorul nu va putea da niciodată trofee de calitate deosebită, vigoarea corporală va fi întotdeauna mică şi va exista în permanenţă pericolul scăderii efectivelor prin mortalitate, în anii cu ierni neprielnice.

Ce este de făcut în asemenea situaţii. Pe lîngă măsurile de ordin silvicultural, care, aşa cum am arătat, vor duce la ridicarea valorii nutritive a pădurii, va trebui trecut şi la îmbunătăţirea compoziţiei vegetaţiei ierbacee. În primul rînd se impune ca poienile degradate să fie transformate în păşuni de calitate

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 19

Determinarea vegetației ierbacee pe fondul de vînătoare Pustnicul (1960)

Nr. crt.	Grupuri de plante din punct de vedere furajer	Componența plantelor în % pe categorii de terenuri		
		rovine	luminișuri	linii drumuri
1	Plante neconsumabile pentru vînat (buruieni sau plante dăunătoare)	82	23	14
2	Plante cu valoare nutritivă scăzută și mediocră	13	45	75
3	Plante cu valoare nutritivă bună și foarte bună	5	32	11
	Total	100	100	100

Tabelul nr. 20

Dinamica efectivului de căprior pe fondul de vînătoare Pustnicul

	Anii									
	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Efectivul	70	85	110	140	215	260	270	240	220	200
Densitatea raportată la suprafața de 830 ha pădure	8,4	10,3	13,3	16,9	26	32,6	32,7	29	26,5	24,1

pentru vînat. Pășunile existente pot fi ameliorate prin cîteva măsuri destul de simple. În primul rînd se va trece la mobilizarea superficială a solului, prin grăparea de-a lungul și de-a latul poienii, executîndu-se totodată spargerea și nivelarea movilelor și a mușuroaielor. În acest fel se va scoate din rădăcini mușchiul care a invadat terenul și se va pregăti solul în vederea însămînțării cu plante de nutreț. Însămînțarea suplimentară se va face cu amestecuri de ierburi perene productive, extistente în flora spontană a pădurii sau cu altele noi.

Pentru a valorifica la maximum potențialul productiv al solului, terenurile destinate hrănirii suplimentare a vînatului trebuie să fie transformate în ogoare cultivate cu plante furajere de

www.clubulvanatorilor.ro

mare producție. Numai acolo unde, datorită suprafețelor mici, pantei sau solului superficial, nu putem introduce plante de cultură, să ne mărginim la pășuni naturale sau seminaturale. În același timp trebuie recuperate pentru vînat toate suprafețele temporar inundabile, care prin drenaj pot fi transformate în ogoare foarte bune pentru vînat. Pe liniile somiere, pe suprafețele ocupate de linii de înaltă tensiune sau pe alte suprafețe din fondul forestier pe care nu crește pădure, se vor crea ogoare speciale pentru suplimentarea hranei naturale a vînatului. Cu sprijinul sectorului silvic, în situația terenurilor apte pentru căprior se poate asigura lărgirea liniilor somiere, în vederea măririi producției de plante furajere pentru vînat.

În ceea ce privește amplasarea ogoarelor de vînat, este bine să menționăm necesitatea ca acestea să fie cît mai regulat dispersate pe suprafața pădurii. Aceasta, în primul rînd, pentru a da posibilitatea întregului efectiv să le folosească și în al doilea rînd, pentru a nu provoca concentrarea căprioarelor. De aceea, în cazul unei păduri de formă alungită (dreptunghiulară) se vor crea ogoare de vînat pe linia de mijloc. În cazul pădurilor de formă pătrată sau rotundă, ogoarele de vînat se vor înființa pe liniile somiere de mijloc, perpendiculare una pe alta. Din experiența dobîndită pe terenul experimental al Stațiunii INCEF Ștefănești, unde s-au creat ogoare de vînat în interiorul parcelelor forestiere, prin defrișarea unor mici suprafețe de 1—2 ha, s-a constatat că acestea dau randament mare, pentru următoarele considerente : pentru că, fiind în interiorul pădurii, ogoarele de hrană sînt mai puțin neliniștite mai ales că pădurea amintită este foarte des vizitată de cetățeni și apoi pentru că vegetația cultivată nu este călcată de mijloacele de transport care circulă pe liniile parcelare, iar producția lor, în general, este mai mare pentru că pădurea le umbrește mai puțin.

Se pune întrebarea : care sînt cele mai indicate plante în ogoarele pentru vînat și în special pentru căprior ?

De multe ori, vizitînd diferite fonduri de vînătoare și căutînd ogoarele pentru vînat le găsim cultivate cu grîu, porumb sau cu alte culturi. Dacă primele două ar avea oarecare legătură cu hrana vînatului în timpul iernii (fazani și potîrnichi), complet lipsite de justificare sînt culturile de pepeni sau cartofi care sînt puse de fapt pentru alte scopuri, departe de interesele vînătorești.

Care sînt plantele cărora gospodarul terenului de vînătoare trebuie să le dea prioritate în însămînțarea ogoarelor pentru

www.clubulvanatorilor.ro

vînat ? Se vor alege plantele care, pe lîngă faptul că sînt consumate de mai multe specii de vînat în sezonul de vegetaţie, ne permit ca, prin cosire, să asigure o furajare corespunzătoare şi în timpul iernii. Aceasta se poate realiza prin plante bogate în proteine, preferate de căprior.

Din experienţa dobîndită de sectorul gospodăririi vînatului din ţara noastră, reiese că cele mai indicate plante pentru ogoarele de vînat în terenurile cu căprior sînt : lucerna, trifoiul, sparceta şi varza de nutreţ. Acestea sînt plante indicate nu numai pentru terenurile de căprior, dar şi în cele pentru alte specii de vînat : mistreţ, cerb carpatin şi lopătar, iepure şi fazan. În observaţiile făcute pe multe terenuri de vînat, în diferite condiţii staţionale, am constatat că aceste plante de nutreţ sînt cele mai căutate de vînat.

Din experienţa dobîndită în fondul INCEF-Ştefăneşti, regiunea Bucureşti, pe ogoarele experimentale de vînat dispuse în benzi paralele, pentru a se putea stabili gradul de preferinţă a căpriorului pentru diferite specii de plante, a rezultat că specia nu mănîncă lujerii verzi de napi porceşti iar bulbii acestei plante îi consumă numai iarna, cînd sînt dezgropaţi. În schimb, acordă atenţie semănăturilor de borceag, măzăriche, orz şi secară, iar toamna şi iarna consumă cu plăcere atît lujerii cît şi seminţele de sorg, fie de pe plante în picioare, cît şi din snopii puşi special pentru hrană, din toate speciile enumerate mai sus. La porumb nu consumă deloc planta verde, dar se hrănesc cu predilecţie cu boabele acesteia.

Pentru a înţelege mai bine necesitatea îmbunătăţirii condiţiilor de hrană din teren, prin ogoarele şi păşunile pentru vînat, cititorii vor găsi, în *tabelul nr. 21,* extrase unele date interesante. Ele se referă la compoziţia chimică şi valoarea nutritivă comparativă a unor plante furajere, din pajiştile naturale sau din cele cultivate, în formă de nutreţuri verzi sau fîn. Am adăugat la acestea şi unele date asupra valorii nutritive a unor plante lemnoase, seminţe forestiere, ca şi a unor reziduuri din industria morăritului şi extractivă, care pot fi folosite în hănirea de iarnă a căpriorului.

Nu vom insista asupra tehnicii de cultură a speciilor recomandate pentru ogoarele de hrana căpriorului, avînd în vedere faptul că agrotehnica culturii lucernei, trifoiului şi sparcetei sînt foarte bine puse la punct. Este necesar să subliniem doar cîteva lucruri. Avînd în vedere faptul că toate ogoarele pentru vînat

www.clubulvanatorilor.ro

www.clubuvanatorilor.ro

Tabelul nr. 21

Compoziția chimică și valoarea hrănitoare a nutrețurilor *)

Nr. crt.	Nutrețuri	Localitatea	Substanțe nutritive brute							Valoarea nutritivă la 100 kg nutreț	
			Subs. usc. %	Proteină %	Albumină %	Grăsimi %	Subs. extr. neazotate %	Celuloză %	Cenușă %	Prot. brută digest. kg.	Unități nutritive
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		I. NUTREȚURI VERZI									
	a) *Pajiști naturale*										
1	Pajiști xerofite stepice de pe cîmpii și dealuri (*Festuca* + diverse), date medii	Popăuți, reg. Suceava; Bonțida, reg. Cluj. Cîmpia Moldovei	32,61	4,05	3,52	1,19	16,28	8,30	2,82	2,21	25,5
2	Pășune naturală (graminee 35%, leguminoase 59%)	reg. Dobrogea	22,38	3,92	3,07	0,80	10,06	5,42	2,18	2,97	20,2
3	Țepoșică (*Nardus stricta*) + diverse în floare	M-ții Bucegi	41,42	4,56	3,72	1,58	20,66	12,16	2,46	1,79	17,5
4	Păiuș (*Festuca supina*) + diverse	M-ții Bucegi	54,87	4,47	3,90	1,73	28,80	16,50	3,37	1,42	29,9
5	Iarba cîmpului (*Agrostis tenuis*) + păiuș roșu (*Festuca rubra*) + diverse	M-ții Harghita	30,50	3,81	3,21	0,69	14,87	9,21	1,92	2,35	20,2
6	Firuță (*Poa pratensis*) + Pieptănărică (*Cynosurus cristatus*) + diverse	Runcu, reg. Ploiești	21,10	2,28	2,10	0,57	10,50	5,83	1,90	1,24	20,1

7	Coada vulpii (*Alopecurus pratensis*) + diverse	Slobozia, reg. Bucureşti	25,57	2,99	2,66	1,06	11,47	7,85	2,20	1,74	18,3
8	Rogoz (*Carex rostrata*) + diverse	Depr. superioară a Oltului	43,33	4,81	4,46	0,84	21,19	14,28	2,21	3,11	32,2
9	Iarba cîmpului (*Agrostis alba*) + pir tîrîtor (*Agropyrum repens*) + diverse	Bonţida, reg. Cluj	23,10	2,66	2,45	0,63	11,95	5,92	1,94	1,37	15,8
10	Rogoz (*Carex riparia*)	Călăraşi, reg. Bucureşti	32,98	4,61	4,14	1,07	14,63	10,50	2,17	1,84	12,7
11	Stuf (*Phragmites communis*) înainte de înspicare	Călăraşi, reg. Bucureşti	21,39	3,28	3,07	0,22	7,98	7,68	2,23	1,31	8,5
12	Idem la înflorire	Călăraşi, reg. Bucureşti	34,12	6,20	4,22	1,03	13,38	11,04	2,47	2,48	13,4
	b) *Plante furajere anuale*										
	Lucernă înainte de îmbobocire.	Dulbanu, reg. Ploieşti	18,92	4,40	3,69	0,78	7,78	4,19	1,77	3,66	18,1
	Lucernă la începutul înfloririi	Pipera, reg. Bucureşti	22,38	5,99	3,10	0,65	7,49	5,81	2,44	5,09	15,7
	Lucernă în floare	Idem	28,15	5,35	4,20	1,00	9,37	9,33	3,10	4,40	19,9
	Trifoi în fază tînără	Dulbanu, reg. Ploieşti	13,72	3,12	2,78	0,83	5,52	2,75	1,50	2,54	14,2
	Trifoi la îmbobocire	Idem	15,78	3,21	2,73	1,13	6,62	3,51	1,31	2,54	16,0
	Trifoi în floare	Idem	21,51	3,66	3,25	0,83	9,80	5,54	1,68	2,66	18,3
	Sparcetă la îmbobocire	reg. Dobrogea	20,65	3,71	3,45	0,77	9,91	4,10	2,25	2,29	16,8
	Varză furajeră	Dulbanu, reg. Ploieşti	12,87	1,70	1,62	0,54	6,98	1,99	1,66	1,41	14,3
	Topinambur	Slobozia, reg. Bucureşti	22,10	1,92	1,23	0,20	17,93	0,76	1,29	1,27	27,8

*) După lucrarea: Pălămaru E.—Valoarea hrănitoare a nutreţurilor din R.P.R., Ed. Agro-Silvică, Bucureşti, 1961

www.clubvanatorilor.ro

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
			II. FÎN								
a) *Plante din pajişte naturală*											
	Ţepoşică (*Nardus stricta*) + diverse ierburi alpine şi subalpine	M-ţii Bucegi	81,47	7,32	5,32	1,79	38,38	28,46	5,52	3,63	34,0
	Iarba cîmpului (*Agrostis tenuis*) + diverse	M-ţii Bucovinei	87,72	7,42	7,29	2,61	47,01	26,15	4,53	2,59	39,1
	Iarba cîmpului (*Agrostis tenuis*) + păiuş roşu (*Festuca rubra*) + diverse	Idem	90,38	9,75	9,24	2,96	45,72	25,91	6,04	5,97	62,7
	Păiuş (*Festuca supina*) + diverse	M-ţii Făgăraş	87,00	9,06	7,18	2,58	44,04	27,31	4,01	4,98	50,7
	Firuţă (*Poa paratensis*) + pir tîrîtor (*Agropyrum repens*) + diverse	Jegălia, reg. Bucureşti	83,22	9,59	9,39	1,81	34,24	30,61	6,97	5,58	49,9
	Coada vulpii (*Alpecurus pratensis*) + div.	Pădureni, reg. Banat	86,30	6,03	5,00	2,13	37,53	35,28	5,33	2,58	21,1
	Fîn natural de baltă	Litcov—Delta Dunării	88,47	6,51	6,10	1,87	48,33	25,82	5,50	2,67	53,7
	Fîn de rogozuri	Miercurea Ciuc	82,51	9,13	8,53	1,90	43,04	20,10	8,34	4,51	42,5
b) *Leguminoase perene*											
	Lucernă în faza de imbutonare	Pipera, reg. Bucureşti	87,52	17,72	15,92	2,77	35,35	23,87	8,81	12,57	50,3
	Lucernă la începutul înfloririi	Gherghiţa, reg. Ploieşti	86,49	17,43	14,69	2,31	30,10	27,40	9,25	13,54	49,5
	Lucernă în floare	Ştefăneşti, reg. Bucureşti	86,09	11,78	10,33	2,42	37,53	26,79	7,57	7,44	40,8
	Trifoi la începutul înfloririi	Popăuţi, reg. Suceava	83,66	14,84	12,85	2,91	40,51	19,21	5,69	10,48	62,1

www.clubuvanatorilor.ro

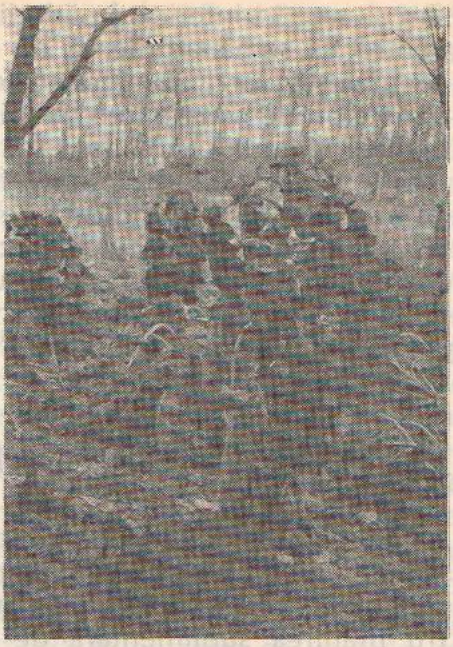
Trifoi în floare	Bonţida, reg. Cluj	81,79	13,34	2,10	3,01	41,35	19,17	4,93	6,97	60,0
Sparcetă la începutul înfloritului	Dulbanu, reg. Ploieşti	91,37	5,59	11,51	3,18	39,95	25,09	7,56	9,57	64,2
Ghizdei în floare	Pipera, reg. Bucureşti	88,93	10,87	8,89	2,04	35,92	35,31	4,79	7,61	44,4
III. NUTREŢURI FIBROASE GROSIERE										
Frunze de plop	Pipera, reg. Bucureşti	84,0	10,8	8,2	8,7	39,6	17,4	7,5	6,0	52,1
Frunze de salcîm	Idem	90,42	17,37	16,13	6,02	37,88	20,30	8,85	8,26	45,7
Frunze de salcie	Delta Dunării	88,35	12,17	11,14	3,57	50,10	13,55	8,97	6,93	68,0
Frunze de ulm	—	88,0	15,9	12,8	2,9	49,9	8,6	10,7	11,6	86,1
Frunze de urzică	Dif. regiuni	90,09	26,62	20,32	3,18	38,61	20,29	13,89	18,63	76,0
Frunze de stuf înainte de înspicare	Dulbanu, reg. Ploieşti	87,30	13,32	12,81	2,34	34,84	25,78	11,02	8,10	31,4
Ramuri de mesteacăn cu frunze	Munţii Bucegi	75,8	9,0	8,8	5,1	24,9	34,4	2,4	3,82	9,3
Ace de brad	—	91,95	7,84	7,40	10,60	44,66	25,15	3,70	0,97	51,0
Rămurele de salcîm	—	87,6	9,8	8,3	1,7	41,0	31,5	3,6	5,5	21,0
Rămurele de salcie	—	75,0	5,5	4,7	3,4	26,8	37,1	2,2	3,1	27,2
IV. SEMINŢE FORESTIERE										
Jir	Munţii Bucegi	88,9	13,3	12,17	27,4	25,5	18,5	4,2	10,7	144
Ghindă necojită-proaspătă	—	50,0	3,3	2,8	2,4	36,3	6,8	1,2	2,7	67
Ghindă necojită- uscată	—	85,0	5,7	4,9	4,1	61,6	11,6	2,0	4,6	115
Ghindă cojită-proaspătă	—	65,0	4,9	4,2	3,5	50,1	4,5	2,0	3,9	94
Ghindă cojită-uscată	—	85,0	6,5	5,5	4,6	65,5	5,9	2,5	5,2	125

www.clubulvanatorilor.ro

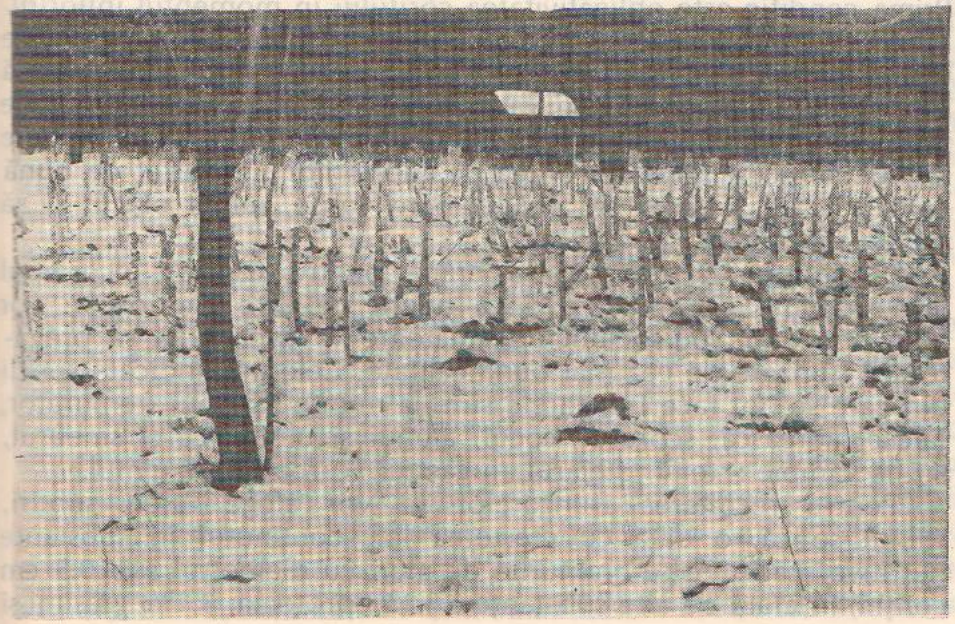
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Castane sălbatice-proaspete	—	50,8	4,3	3,2	1,5	40,9	2,5	1,6	2,6	57,0
	Castane sălbatice-uscate	—	81,2	6,9	5,2	2,4	65,3	4,0	2,6	4,1	91,0
	Castane cojite-proaspete	—	49,0	3,9	2,9	3,0	39,2	1,6	1,3	2,3	73
	Castane cojite-uscate	—	89,5	7,2	5,4	5,4	71,8	2,9	2,3	4,3	130
	V. REZIDUURI DIN INDUSTRIA MORĂRITULUI ȘI EXTRACTIVĂ										
1	Tărîțe de grîu	—	83,36	14,87	13,88	4,15	51,48	9,66	6,18	12,11	75,5
2	Tărîțe de orz	—	89,69	15,0	13,95	4,32	54,35	10,6	5,96	12,60	86,4
3	Tărîțe de secară	—	87,0	16,1	14,4	3,8	54,6	7,6	4,9	12,1	77,5
4	Tărîțe de porumb	—	86,68	9,90	8,91	7,50	53,10	12,43	3,75	5,97	84,5
5	Tărîțe de mazăre	—	88,3	16,8	15,5	1,7	46,2	20,1	3,5	12,6	109,0
6	Tărîțe de orez	—	89,77	9,63	8,65	7,20	41,11	20,27	11,57	6,23	83,0
7	Tărîțe de ovăz	—	87,0	6,7	6,3	6,8	43,1	26,2	4,2	3,4	83,7
8	Turte de floarea soarelui	—	89,22	35,52	32,72	3,69	23,65	18,89	7,46	30,39	73,1
9	Șroturi de floarea soarelui	—	88,87	35,63	34,22	1,85	24,06	21,18	6,15	32,4	89,0
10	Șroturi de jir	—	88,93	26,58	25,67	2,93	29,97	23,11	6,34	19,18	73,7
11	Șroturi de soia	—	91,08	41,51	40,18	1,24	32,98	8,40	6,95	37,36	123,0
12	Șroturi de porumb	—	88,7	19,2	17,9	2,9	53,4	9,2	4,0	15,0	114,8
13	Tăieței de sfeclă uscați	—	87,23	9,77	9,02	1,02	56,92	16,40	3,12	5,38	87,8

www.clubulvanatorilor.ro

61. *Ogor de hrană cu varză uriaşă ; cu toate că frunzele sînt pălite de ger (—10 grade Celsius), ele sînt încă suculente şi pot fi consumate de căprior (fondul demonstrativ A.G.V.P.S. Malul-Roşu — ian. 1964)*

62. *Ogor de hrana vînatului cultivat cu varză uriaşă ; plantele sînt consumate intens de către iepuri şi căpriori, uneori pînă la rădăcină (fondul experimental INCEF Ştefăneşti — februarie 1964)*

www.clubulvanatorilor.ro

sînt situate în interiorul pădurii, solul trebuie foarte bine pregătit, pentru ca semănăturile să nu fie năpădite de buruieni. În ceea ce priveşte varza furajeră, care este oarecum o plantă specifică ogoarelor de vînat, trebuie să menţionăm că ea este destinată hrănirii vînatului în timpul toamnei tîrzii şi iernii. Fiind o plantă foarte suculentă, cu tulpină şi frunze care rezistă la —12° —14°C ea este deosebit de indicată pentru ogoarele de vînat *(fig. 61, 62)*. Avînd în vedere faptul că această plantă concentrează vînatul (care dacă o consumă în exclusivitate face diaree), este bine ca ea să nu fie semănată sau plantată în parcele mari, ci în diferite poieniţe şi inclave diseminate în parcelele forestiere.

HRĂNIREA CĂPRIORULUI ÎN TIMPUL IERNII

Lucerna şi trifoiul, ca şi sparceta, nu sînt numai furaje care servesc drept hrană suplimentară căpriorului din primăvară şi pînă toamna ; ele produc un furaj deosebit de consistent şi pentru hrănirea suplimentară de iarnă. Avînd în vedere faptul că pregătirea acestor furaje pentru iarnă este în general cunoscută, menţionăm numai două lucruri de care trebuie să se ţină seama. Prima condiţie este obligativitatea cositului în momentul înfloririi, cînd plantele au puterea nutritivă cea mai mare, iar a doua este legată de uscat şi păstrat. În timpul uscării fînul nu trebuie să fie plouat, iar păstrarea se va face sub un acoperiş, chiar şi de paie, în mod obligatoriu, pus pe podini, la 30—40 cm înălţime de sol. În acest fel se va putea da căpriorilor un nutreţ de bună calitate, care şi iarna să aibă culoare verde, miros plăcut şi să nu fie sfărîmicios.

O importantă rezervă de hrană pentru căprior în timpul iernii rămîne pădurea. Pe lîngă lujerii pe care căpriorii îi vor găsi în pădure, personalul de vînătoare va avea grijă să pregătească frunzare de cea mai bună calitate. Cele mai indicate specii din care se pot face frunzarele sînt, la munte : plopul tremurător, salcia căprească, scorușul, socul, alunul şi ulmul, ca şi smeurul, iar la cîmpie : teiul, stejarul, jugastrul, carpenul şi ulmul.

Pentru recoltarea frunzarelor se vor alege lujeri subţiri, ştiindu-se că, o dată cu creşterea lor, conţinutul în substanţe nutritive scade. Astfel, ramurile de alun cu diametrul sub 0,5 cm conţin, în afară de alte substanţe : 8,1% proteină, 3,1% grăsimi şi

www.clubulvanatorilor.ro

21,3% celuloză, pe cînd cele cu diametrul de 0,5—1,0 cm —5,4% proteină, 2,3% grăsimi şi 37,6% celuloză *(Novicov, 1959)*. Este foarte important şi timpul de recoltare, căci dacă frunzarele nu se recoltează înainte de îmbătrînire frunzele vor avea un conţinut mai sărac în substanţe nutritive. Din analizele efectuate la unele specii reiese că (de exemplu) lujerii de alun recoltaţi în mai au avut 7,2% proteină, 2,9% grăsimi şi 34,3 celuloză, pe cînd cei tăiaţi în iulie — 5,7% proteină, 3,1% grăsimi şi 40,1% celuloză ; cei de salcie căprească — în mai 8,5% proteină, 2,6% grăsimi şi 33,6% celuloză, iar în luna iulie aceste proporţii s-au schimbat la 6,8% proteine, 2,7% grăsimi şi 36,8% celuloză *(Novicov, 1959)*. Pentru aceste motive, cele mai indicate perioade de pregătire a frunzarelor sînt, la cîmpie în lunile mai-iunie, iar la munte în lunile iunie-iulie. În acţiunea de pregătire a frunzarelor se va căuta să se folosească frunzişul rezultat din operaţiunile culturale sau de la recoltarea florilor de tei, ce se fac în pădure.

Cu toate că frunzarele se pregătesc la noi de zeci de ani socotim necesar să amintim cîteva amănunte mai importante, care uneori se neglijează. Uscarea lor se va face totdeauna la umbră, ferindu-le de ploaie. Păstrarea frunzarelor se va face de asemenea în locuri ferite de umezeală, în şoproane, hrănitori sau în căpiţe construite pe podină şi acoperite cu paie.

Punerea în teren a frunzarelor este indicat să se facă, în hrănitori, în amestec cu fînul, sau în legături prinse de arbori cu sîrmă, în aşa fel ca să nu fie bătute de ploaie sau acoperite de zăpadă. Căprioriii consumă cu predilecţie frunzarele stropite cu saramură.

În regiunea de munte, alături de pregătirea fînului şi a frunzarelor pentru suplimentarea hranei de iarnă a căpriorului, se mai poate practica încă o metodă, foarte bună, de îmbunătăţire a hranei naturale. Se ştie că aici majoritatea parchetelor şi plantaţiilor sînt invadate de două specii forestiere pionere : salcia căprească şi plopul tremurător. În cadrul operaţiunilor de degajare a plantaţiilor, acestea trebuie extrase pentru a permite speciilor principale plantate să crească. Este bine că tulpinile de plop tremurător şi salcie căprească să nu fie tăiate complet, ci doar crestate, în aşa fel ca ele să fie aplecate cu coroana pe sol şi să continue să vegeteze lînced. Astfel, căprioarele, ca şi cerbii, vor avea la dispoziţie o hrană foarte bună, căci partea superioară a coronamentului este mult mai bogată în substanţe nutritive decît tulpina. În acest fel se poate coordona o operaţiune indis-

www.clubulvanatorilor.ro

pensabilă din punct de vedere silvic, cu o necesitate a sectorului vînătoresc.

Foarte bune rezultate în hrănirea căprioarelor în timpul iernii dau unele seminţe ale speciilor forestiere, ca : jir, ghindă sau castane sălbatice, foarte bogate în substanţe nutritive (*vezi tabelul nr. 21*). Acestea, după recoltare, trebuie păstrate în loc uscat şi bine aerisit. Înainte de a fi date vînatului ele trebuie puse la aer, pentru a absorbi umezeala. Se recomandă ca atît ghinda cît şi castanele să fie date în hrana căpriorului nu întregi ci sfărîmate şi amestecate cu diferite reziduuri din industria morăritului sau de extracţie, de asemenea bogate în substanţe nutritive. În anii în care se constată infestaţii parazitare puternice sau în iernile extrem de grele, în amestecul de astfel de concentrate se vor introduce substanţe dehelmintizante, experimentate de noi cu rezultate bune. Nu este rău dacă în amestecul de concentrate ce se depun în jgheabul alăturat hrănitorii să fie amestecată şi sare sfărîmată.

În ultimii ani, în practica gospodăririi vînatului din multe ţări îşi găseşte aplicarea tot mai largă furajarea căprioarelor cu plante conservate prin însilozare. Acest lucru, la noi, deocamdată se face numai pe cale experimentală şi pentru aceasta vom da unele detalii, din datele găsite în literatură.

Conservarea nutreţurilor proaspete prin însilozare prezintă faţă de conservarea prin uscare, o serie de avantaje (*Băia şi colab., 1963*), dintre care cele mai importante sînt următoarele :

— Conservarea nutreţurilor verzi prin însilozare se realizează cu pierderi de valoare nutritivă mai scăzută decît în cazul conservării aceloraşi plante prin uscare şi anume 3—10% prin însilozare, faţă de 10—25% pierderi prin uscare.

— Nutreţul însilozat păstrează în bună parte însuşirile valoroase ale plantelor verzi : suculenţă, acţiune dietetică, conţinut ridicat în vitamine şi alte substanţe biologice active.

— Prin însuşirile arătate, nutreţul însilozat corectează hrana animalelor pe timpul iernii, alcătuită mai mult din nutreţuri uscate, unele aspre şi cu acţiune constipantă. Nutreţul însilozat face posibilă apropierea tipului de alimentaţie a animalelor din timpul iernii, de tipul de alimentaţie de peste vară.

— Însilozarea creează posibilitatea de a se putea valorifica prin hrana animalelor o serie de plante din flora spontană, care în stare proaspătă sînt consumate greu.

www.clubulvanatorilor.ro

Însilozarea plantelor se face cu mai puțină muncă, spațiul necesar pentru depozitare este mai redus, pericolul de incendiu este mai mic.

— Nutrețul însilozat în condiții bune se păstrează mai mulți ani și se pot crea astfel rezerve de la un an la altul, prin care se rezolvă criza de furaje din anii deficitari în nutrețuri.

Modul de lucru în conservarea furajelor prin însilozare este asemănător cu cel folosit în sectorul zootehnic, avînd însă următoarele particularități.

Compoziția silozului este diferită, în cel vînătoresc intrînd în majoritate plante din flora spontană a pădurii. De regulă, se folosesc 50% plante lemnoase și 50% ierbacee. În primul grup sînt alese plantele lemnoase din speciile preferate de căprior: tei, plop, salcie, arțar, soc etc. Din al doilea grup se folosesc fie plante ierbacee care cresc în mod spontan pe pășunile din pădure, fie cele cultivate pe ogoarele de vînat (lucernă, trifoi, sparcetă etc).

Pregătirea silozului se face în modul cunoscut din sectorul zootehnic. Se sapă gropile pentru însilozare în punctele unde urmează a se face hrănirea căprioarelor. Capacitatea gropilor nu trebuie să depășească 1.000 — 2.000 kg, iar în lipsă de pereți ziditi sau betonați, pentru mărirea rezistenței pereților de pămînt, aceștia se întăresc prin ardere. Se recoltează lujerii speciilor lemnoase care, ca și în cazul pregătirii frunzarelor, trebuie să fie subțiri și cu frunze tinere, și plantele ierbacee, de preferință recoltate înainte de înflorire, în proporție de 50%. Toate plantele recoltate se mărunțesc prin tocare cu mașini speciale. Se pun în gropile de însilozare, amestecîndu-se bine. Plantele trebuie să fie mărunțite pentru ca amestecul să fie cît mai omogen și apoi toată masa astfel realizată se presează pentru a elimina cît mai mult posibil aerul.

Pentru conservare, masa de plante însilozată se stropește cu melasă (rezid obținut de la fabricarea zahărului), materie bogată în substanțe extractice neazotate. Proporția de folosire a melasei este de 2—3 kg pentru fiecare 100 kg. masă verde. Pentru a putea fi repartizată uniform în masa de plante, melasa se diluează cu 2—3 părți apă, astfel ca la 100 kg plante să nu revină mai mult de 8—10 litri soluție de melasă. În straturile din treimea inferioară a silozului se adaugă, în loc de 10 litri soluție, numai 8 litri, iar în straturile din treimea superioară 12 litri pentru fiecare 100 kg masă de plante, astfel încît, prin pătrunderea solu-

www.clubulvanatorilor.ro

ţiei de melasă de sus în jos, cantitatea de melasă în siloz să se uniformizeze *(Băia şi colab., 1963)*.

În alte ţări s-au folosit şi alte procedee, respectiv amestecuri din care pe unele le prezentăm aici, cu gîndul ca ele să fie încercate şi în condiţiile ţării noastre. Astfel, *L.Bencze (1963)* a obţinut, în împrejurimile Sopronului (Ungaria), rezultate foarte bune în furajarea căprioarei şi cerbului cu siloz constituit dintr-un amestec de 160 chintale de floarea soarelui înflorită şi porumb de nutreţ, conservate cu sare. A doua variantă de siloz, de cca 200 chintale, folosită de acelaşi autor, a constat dintr-un amestec de frunze de sfeclă, coceni de porumb şi felii de sfeclă înmuiată (cu amestecarea a 100 kg. melească). Se menţionează că a doua variantă a fost mai puţin preferată decît prima.

În Polonia s-a experimentat o altă variantă de însilozare, care de asemenea a dat rezultate bune *(Kupczynski, 1963)*. Pentru însilozare s-a folosit iarbă proaspătă cu floarea netrecută, frunze, lăstari de afin, trifoi, porumb, vîsc. Materia primă a fost tăiată destul de gros. După aşezarea unui strat (cca 10 cm) acesta era îndesat şi apoi peste el se presăra un amestec special, pregătit din următoarele substanţe (datele se referă la o tonă hrană murată) : 60 kg secară presată, 4 kg făină de oase, 4 kg carbonat de calciu, 5 kg clorură de sodiu, 0,5 kg sulfat de magneziu, 0,2 kg sulfat de fier, 0,1 kg sulfat de cupru, 0,05 kg clorură de cobalt, 0,05 kg oxid de magneziu, 0,5 kg sămînţă de anison.

În afară de acestea, peste amestecul bine presat se turnau două, trei căldări de zer. Silozul umplut trebuia acoperit etanş, iar după 2 luni de fermentaţie, putea fi dat în consum.

În Cehoslovacia s-au experimentat cu succes *(Kessl, 1957)* o serie de silozuri vînătoreşti, care se întocmesc după următoarele variante de amestec de plante.

a) 40% amestec de ierburi, 10% lujeri de afin, 5% liber de molid, 15% smeur sau mur, 30% lujeri de arbori foioşi. La 5 m^3 de siloz se adaugă 20 kg sare şi 100 kg de melasă furajeră.

b) 60% amestec de ierburi cultivate, 20% ierburi din pajişti naturale, 20% lujeri de arbori foioşi. La 5 m^3 siloz se pun 10 kg sare şi 50 kg melasă.

c) 20% amestec de ierburi cultivate, 10% liber de molid, 20% lujeri de afin, 20% ierburi din pajişti naturale, 30% lujeri de arbori foioşi. La 5 m^3 se pun 25 kg sare şi 100 kg melasă furajeră.

www.clubulvanatorilor.ro

Autorii nu recomandă însilozarea lujerilor de esenţe de răşinoase ci tocarea şi darea lor în consum în stare proaspătă — bine sărați, fără amestec de fîn sau alt furaj, direct în iesle.

După ce groapa de însilozare a fost umplută, ea se acoperă cu o hîrtie de pergament sau o foaie de nylon şi apoi cu pămînt.

În general, la majoritatea tipurilor de siloz, după 3—4 săptămîni de la însilozare, nutreţul este maturat şi deja ar putea fi administrat în hrana animalelor. Dar acest lucru, pentru hrănirea căprioarelor, va fi făcut numai o dată cu venirea iernii.

La administrarea nutreţului însilozat în hrana vînatului trebuie să se ţină seama de unele recomandări extrem de importante. Prima şi cea mai importantă este acea că din siloz nu se va scoate decît hrana ce se va administra zilnic. Aceasta pe de o parte pentru faptul că în contact cu aerul nutreţul însilozat se degradează pierzînd din calităţile sale, iar pe de altă parte, îngheţînd, va produce căprioarelor grave tulburări digestive. Pentru aceleaşi considerente stratul de siloz din groapă va trebui să rămînă cît mai compact şi se va acoperi cu o rogojină sau cu alt material de protecţie, după folosire.

Pentru hrănirea căpriorilor cu nutreţuri însilozate se vor construi troci (jgheaburi) speciale, cu înălţimea de 10 cm, lăţimea de 50 cm şi lungimea de 100 cm, în care se va expune hrana. În zilele în care temperatura aerului este sub 0°C, nutreţurile, în special cele suculente, vor fi amestecate înainte cu fîn. În felul acesta hrana nu îngheaţă uşor, iar animalele capătă o hrană corespunzătoare. Se va căuta ca, în fiecare zi, în aceste troci să se pună numai cantitatea ce se consumă în 24 ore, pentru a nu îngheţa. În caz contrar sînt posibile deranjamente stomacale la căprioare.

Înainte ca nutreţul însilozat să fie administrat în hrana animalelor, trebuie examinată calitatea acestuia. Examinarea nutreţului se poate face la dezgroparea lui de către personalul de teren, sau prin analize chimice efectuate la laboratoarele de specialitate. Rezumîndu-ne la examinarea organoleptică, adică aprecierea unor însuşiri mai importante, ca : mirosul, culoarea, gustul şi structura, silozul nostru trebuie să aibă următoarele caracteristici : mirosul trebuie să fie plăcut, fără a fi înţepător sau oţeţit ; gustul trebuie să fie acrişor-dulceag ; culoarea nutreţului însilozat corespunzător trebuie să fie cît mai apropiată de cea a plantelor în stare proaspătă — deci verde intens ; la

www.clubulvanatorilor.ro

o însilozare reuşită, plantele îşi păstrează structura, putîndu-se cu uşurinţă observa nervurile frunzelor.

Iată, pe scurt, cele mai importante probleme legate de suplimentarea hranei căprioruluí în timpul iernii. Dar mai rămîne în continuare o chestiune nelămurită, care de fapt este şi cea mai dificilă. Este vorba de raţiile de hrană suplimentară în timpul iernii, adică de felul cum se poate face calculul necesităţilor în furaj. Chestiunea este dificilă pentru mai multe considerente.

Trebuie să precizăm că această cantitate depinde în primul rînd de rezervele naturale accesibile în timpul iernii într-un teren sau altul. Dacă o pădure va avea un mare procent de lăstăriş din specii consumate de căprior, iar alta va fi formată în special din arbori de vîrste mari iar subarboretul îi va lipsi, este evident că raţiile de hrană suplimentară necesare în cele două terenuri vor fi substanţial diferite. Alta va fi, desigur, situaţia cînd, în pădurea din ultima categorie, toamna va avea loc o fructificaţie abundentă de jir sau ghindă.

O importanţă şi mai mare în determinarea necesităţilor de furaje o are caracteristica climatică a uneia dintre zone sau a alteia. Aceasta fiindcă numărul de zile în care este necesară furajarea căprioarelor este determinat în primul rînd de perioada cît solul este acoperit cu zăpadă şi cînd rezervele de hrană naturală devin parţial inaccesibile. Dar, în acelaşi teren, acest necesar de hrană poate varia în limite extrem de mari. Sub acest aspect putem da un exemplu foarte concludent. Se ştie să regiunile din vestul ţării : Banat şi Crişana sînt caracterizate printr-o iarnă foarte blîndă, aproape lipsită de zăpadă sau aceasta fiind de scurtă durată, furajarea de iarnă a căprioarelor fiind necesară ca o acţiune moderată. Dar iată că iarna anului 1963—1964 a fost extrem de grea, solul fiind acoperit cu zăpadă timp de 75 pînă la 105 zile şi temperatura minimă a coborît sub —30°C. Datorită condiţiilor climatice extrem de nefavorabile şi lipsei de hrană suplimentară corespunzătoare, a pierit o bună parte din efectivul de căprioare. După o iarnă mai blîndă a anului 1964—1965, din nou iarna 1965—1966 a impus ca o necesitate absolută furajarea intensă a căprioarelor în acest sezon.

Pentru motivele arătate mai sus, perioada cît este necesar să fie furajate căprioarele este de minimum 90 zile. Considerînd că, zilnic, unui exemplar trebuie să i se asigure minimum 250 grame fîn, apare ca necesară o cantitate anuală de aproximativ

www.clubulvanatorilor.ro

25 kg pentru fiecare căprioară din efectiv. În afară de aceasta trebuie să existe pregătită o cantitate dublă de frunzare, pe care animalele să o aibă la discreție. Ca supliment, în anii cu ierni grele și în special în situațiile cînd se constată infestații cu parazitoze, de la hrănitorile căprioarelor nu trebuie să lipsească concentratele : ghindă și castane sfărîmate, resturi de la industria morăritului sau extractivă. Cantitățile din aceste furaje depind de posibilitățile materiale ale deținătorilor terenului și ușurința de procurare a lor. În ceea ce privește relațiile de hrănire cu substanțe conservate prin însilozare, încă nu se pot da cifre orientative. În curînd, INCEF va elabora un studiu detaliat asupra rațiilor de hrănire a căprioarelor în timpul iernii.

Dar vorbind de hrănirea suplimentară a căprioarei am lăsat la urmă un alt element foarte important și anume : sarea. Este cunoscut faptul că în organism sarea este un element indispensabil, contribuind la dezvoltarea armonioasă a vînatului, ea fiind un condiment care deschide pofta de mîncare, activează digestia și acționează favorabil în transformarea substanțelor nutritive consumate, ușurînd astfel asimilarea lor. În mod obișnuit, căprioara, ca și alte specii de vînat, își dobîndește sarea din apă, plante sau lingînd solul sărăturat. Lipsa de sare naturală accesibilă într-un teren va determina efective reduse de căprior sau acestea se vor dezvolta necorespunzător. Pentru aceasta, în terenurile de căprior, în special în cele de la cîmpie și coline, mai sărace în săruri naturale accesibile animalelor, se amenajează sărării. Acestea trebuie plasate pe lîngă hrănitori, în locuri umblate de vînat, dar pe cît posibil ferite din calea oamenilor, pe lîngă ape și în imediata apropiere a ogoarelor de hrană.

În practica gospodăririi vînatului, în principal se cunosc două metode de a oferi sarea pentru căprior. Prima metodă și cea mai bună este aceea cînd se expune sare bulgăr pe diferite tipuri de suporturi (sărării) pe care le vom descrie mai departe. A două metodă folosită la noi, este acea de a expune o parte sare în amestec cu trei părți lut foarte bine frămîntat. Acest amestec se pune într-un cadru de lemn, pe sol. Cu toate că această metodă este cea mai apropiată de modul cum căpriorul își dobîndește sarea în mod natural, nu se recomandă a fi practicată. Considerentul principal este acela că acest sistem nu este igienic, căprioara depunîndu-și aici și excrementele, deci poate avea loc o infestație reciprocă cu boli parazitare.

www.clubulvanatorilor.ro

De regulă, raţia de sare pe cap de căprioară este de 4 kg anual. Se consideră că sărăriile trebuie să fie astfel dispersate în teren ca să existe una la 20—25 ha.

INSTALAŢII VÎNĂTOREŞTI ÎN TERENURILE DE CĂPRIOR

În terenurile de vînat populate cu căprior sînt necesare unele construcţii şi instalaţii vînătoreşti care se efectuează în vederea aplicării unor măsuri absolut necesare într-o gospodărire vînătorească raţională.

Amănunte asupra instalaţiilor şi construcţiilor vînătoreşti se pot găsi în lucrarea ing. M. Georgescu (A.G.V.P.S. 1962).

Dintre acestea considerăm ca fiind cele mai importante acele instalaţii care servesc la expunerea hranei şi sării, ca şi adăpătorile.

Adesea se aude în masa lucrătorilor sectorului nostru că amenajarea hrănitorilor pentru vînat n-ar fi necesară, deoarece căpriorii sau cerbii ar prefera să mănînce fînul direct din căpiţe, iar frunzarele să fie puse direct pe tufe sau aninate de arbori. Această părere este eronată şi ea nu este decît rezultatul comodităţii.

În terenul de căprior, instalaţiile pentru hrănirea vînatului sînt absolut necesare pentru următoarele considerente : vînatul se obişnuieşte cu locuri fixe de hrănire, avînd în acest fel posibilitatea dirijării repartiţiei lui pe fondul de vînătoare, în vederea evitării concentrărilor ; hrănitorile asigură o distribuire economică a furajelor, în condiţiuni zooigienice superioare.

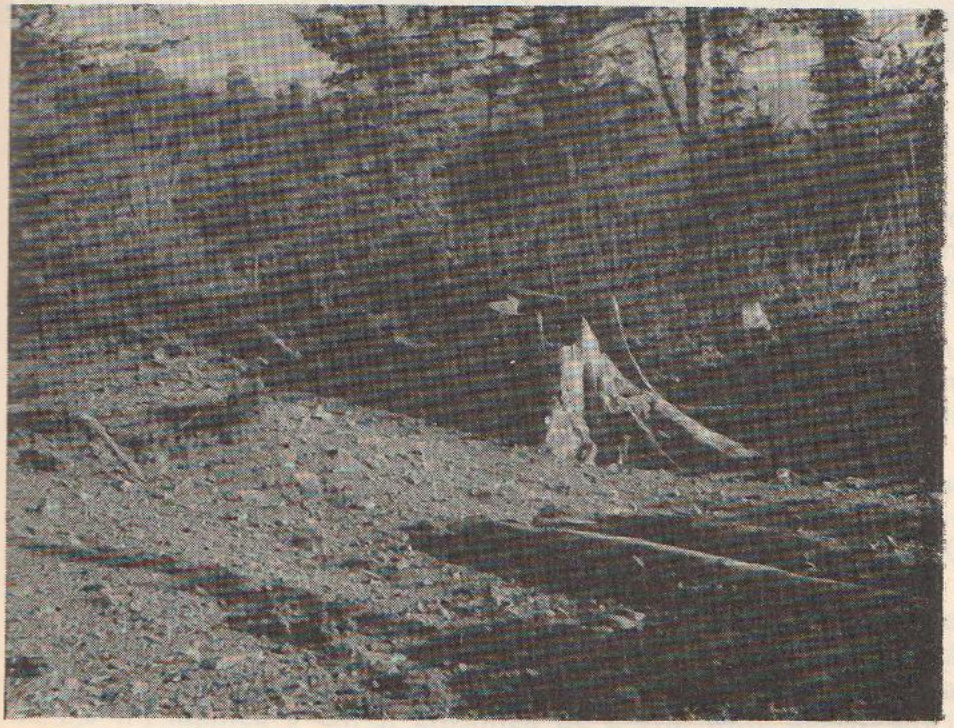
În terenurile populate cu căprior mi-a fost dat să văd adesea foarte multe tipuri de hrănitori, construite după bunul plac şi inspiraţia gospodarilor terenurilor. Principalele neajunsuri ale multor astfel de hrănitori sînt următoarele : lemnul folosit la construirea ieslelor nu este cojit, contribuind în acest fel la infestarea reciprocă a animalelor cu boli ; acoperişul care este construit din diferite materiale, nu este suficient de larg, în aşa fel încît furajele sînt bătute de ploaie şi zăpadă.

Cea mai potrivită hrănitoare pentru căprioare este de tip iesle, alcătuită din patru pari, cu diametrul de 8—10 cm şi lungimea de 1,5—2 m, îngropaţi în pămînt la adîncimea de 50 cm. Ei închid colţurile unui dreptunghi cu latura mică de 1—1,5 m,

www.clubulvanatorilor.ro

iar cea mare de 1,5—2 m. La jumătatea laturilor mici se pun doi pari, lungi de 2—2,5 m, iar între ei, sus pe capete, în lungul laturii mari, se bat leaţuri cu diametrul de 6—8 cm şi lungimea de 2—2,5 m. Pe aceste leaţuri se pun căpriorii care formează un acoperiş. Între parii centrali, la 0,5 m de sol, se bate o pereche de leaţuri cu diametrul de 5—6 cm, iar între aceştia şi leaţurile de pe parii laterali se pun, la distanţă de 15—20 cm unul de celălalt, nişte beţe groase de 3—4 cm, care formează o iesle. Această construcţie simplă şi uşor de executat se acoperă cu şiţă, stuf sau paie, rezultînd un adăpost în formă de iesle în care se pune hrana pentru căprioi. Tot materialul lemnos folosit la construcţia hrănitorii va fi cojit. Se recomandă ca pe o parte, la baza ieslei, pe toată lungimea hrănitorii, să se construiască din scînduri un jgheab, în care se vor pune concentratele : ghindă, jir etc.

În practică se mai folosesc încă două tipuri de hrănitori : hrănitoarea căpiţă sau cu acoperiş glisant şi hrănitoarea ciupercă,

63. Sărărie în cioată de molid (Tulgheş, oct. 1959)

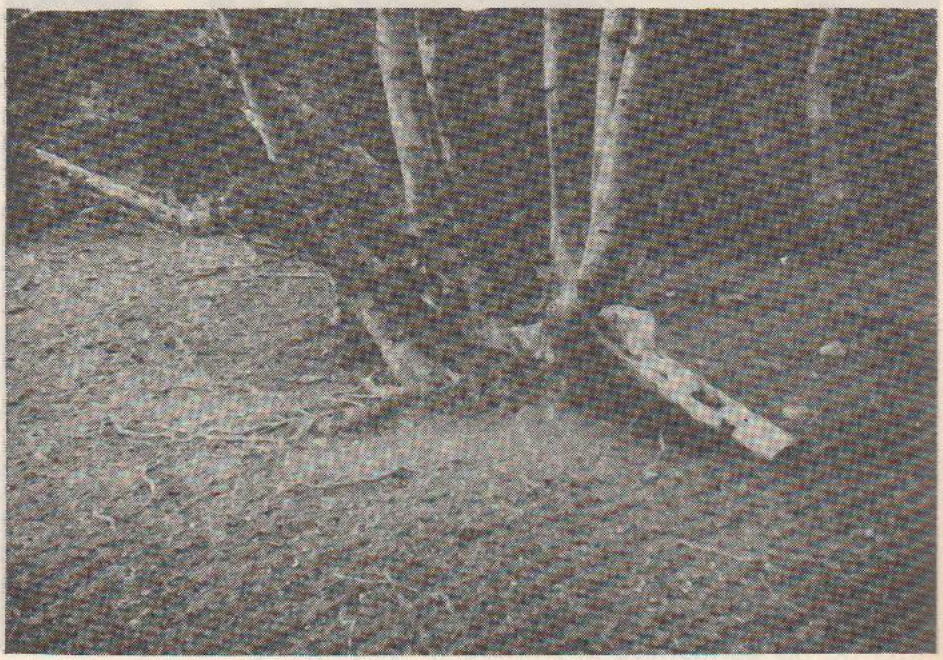
www.clubulvanatorilor.ro

care se construieşte pe un arbore, coronamentul acestuia servind drept acoperiş. Ambele au dezavantajul că, în cazul unor precipitaţii abundente, cu vînt, furajele din hrănitori se udă şi se depreciază.

Şi acum o problemă deosebit de importantă în legătură cu hrănitorile : unde vor fi amplaste în teren ? Chestiunea s-ar părea simplă, dar în practică realitatea arată că multe dintre hrănitori sînt prost amplasate. Foarte multe hrănitori le-am văzut construite fie în desişuri, fie la marginea drumului. Nici aşa, nici altfel nu e bine. Hrănitorile trebuie întotdeauna plasate în poieni, în porţiuni unde pădurea este rară, pentru ca animalelor să nu le fie frică să se apropie, iar în caz de pericol să aibă spaţiu pentru a alerga. Aceste locuri 1/2 din zi să fie luminate de soare iar terenul, dacă este posibil, să fie înclinat pentru a evita formarea umezelii şi a noroiului.

Tipurile de sărării cele mai folosite sînt următoarele :

Sărăriile în troace de lemn, în cioate putrezite sau în cioate sănătoase, sau trunchiuri scobite *(fig. 63, 64)* — sînt dintre cele

64. Sărărie în trunchi scobit (Gurghiu, oct. 1955)

www.clubulvanatorilor.ro

65. Instalație pentru hrănirea căprioarului — bine plasată (pădurea Scroviștea, aug. 1962) : 1. hrănitoare ; 2. troaca ; 3. suportul ; 4. sarea

mai folosite în regiunile de munte și coline. În scobitura ce se face în cioată se depune bulgărul de sare gemă (de lins). Tot în regiunea de munte se pune sarea și în bifurcația unui arbore, sau în scobituri făcute în trunchi.

Sărăria în par este una dintre cele mai simple. Un par cu diametrul de 15—20 cm și lung de 1,5—2,0 m se îngroapă cu un capăt în pămînt pînă la 50 cm și apoi se despică la celălalt capăt. În despicătură se pune bulgărele de sare.

Sărăria în par cu ramificație constă dintr-un stîlp de aceeași grosime, care are însă la capăt o bifurcație, celălalt capăt îngropîndu-se, astfel ca deasupra solului să rămînă numai 0,8—1,0 m. La bifurcație se așează bulgărele de sare.

Sărăria în par cu șipci este formată tot dintr-un stîlp de 1,5—2 m cu un diametru de 20—30 cm, care se îngroapă 0,50—0,60 cm ; la celălalt capăt se bat patru șipci cu lungimea de 0,5 m, lățimea 5 cm și grosimea de 2 cm. Între aceste șipci se pune bulgărele de sare *(fig. 65)*. Se recomandă ca șipcile să

www.clubulvanatorilor.ro

fie bătute în cuie de lemn, evitîndu-se cele de fier care, prin ruginire, dau un gust neplăcut sării.

Sărăriile instalate pe stîlp prezintă avantajul că apa din ploi topește sarea și o prelinge pe stîlp de unde apoi este linsă de vînat.

Și dacă am vorbit despre hrană și sare, ne mai rămîne să adăugăm foarte puțin despre apă. Vorbind despre biologia căpriorului am arătat că în terenurile de munte și deal nu se pune problema apei deoarece există numeroase pîraie și izvoare, care rezolvă cu prisosință această necesitate. Problema se pune mai acut în regiunile de cîmpie, lipsite de apă. Căpriorul poate răbda un timp, în cazul secetei, lipsa de apă — numai cu apa din hrana vegetală consumată, însă din această cauză părăsește pînă la urmă regiunea, în căutarea alteia mai bune, sau efectivul se dezvoltă în condiții grele. De aceea, problema lipsei de apă în unele păduri cu căprior se rezolvă în funcție de posibilități.

Cea mai simplă soluție este cea a construirii unor mici bazine sub formă de farfurii, răspîndite în locurile cele mai frecventate în care se pune apă. Diametrul bazinelor trebuie să fie de 1,5—2,5 m, iar adîncimea maximă la mijloc de 0,25—0,50 m. Aceste bazine, în permanență aprovizionate cu apă, cel puțin o dată pe lună trebuie să fie golite, curățate și dezinfectate cu lapte de var sau cu albastru de metil. În caz contrar, ele devin o sursă de infectare cu boli parazitare și infecțioase, care contribuie la reducerea efectivelor și la slăbirea vînatului. În terenurile unde există efective mai numeroase de căprior, este necesar să se construiască bazine mai mari, de tipul vălaielor pentru vite și deoarece ele vor fi mai greu de alimentat cu sacaua, este necesar să se sape mai multe puțuri în pădure, de unde se face alimentarea cu apă.

În general, facem recomandarea ca toate instalațiile pentru adăparea căpriorului să nu se facă pe liniile somiere ci în poienile interioare, căci în caz contrar apa o vor bea animalele domestice și nu vînatul.

Cea mai bună rezolvare a problemei apei pentru căprior, am văzut-o în pădurea Ciornuleasa, unde un aeromotor de o construcție simplă umple un rezervor de mare capacitate, de aici apa fiind transportată prin țeavă direct la adăpători.

Dacă pînă acum am vorbit de instalațiile vînătorești destinate hrănirii vînatului, în cele ce urmează ne vom opri asupra celor

www.clubulvanatorilor.ro

care uşurează sau chiar condiţionează vînarea căpriorului. Din ancheta efectuată de către AGVPS (vezi *„Vînătorul şi pescarul sportiv", nr. 1/1966, pag. 3—6)* asupra eficienţei sezonului la căprior în anul 1965 se constată că în majoritatea regiunilor n-au fost împuşcaţi decît 15—20% sau maximum 50% din căpriorii pentru care se eliberase autorizaţie de împuşcare. Desigur că, alături de alte cauze ca : deficienţele organizatorice, lipsa de arme cu glonţ, una din cauzele principale ale nereuşitei vînării căpriorului la noi este neamenajarea terenului. Ce înţelegem prin amenajarea pentru recoltare a unui teren de căpriori ? Este vorba de poteci sau cărări de vînătoare şi de observatoare.

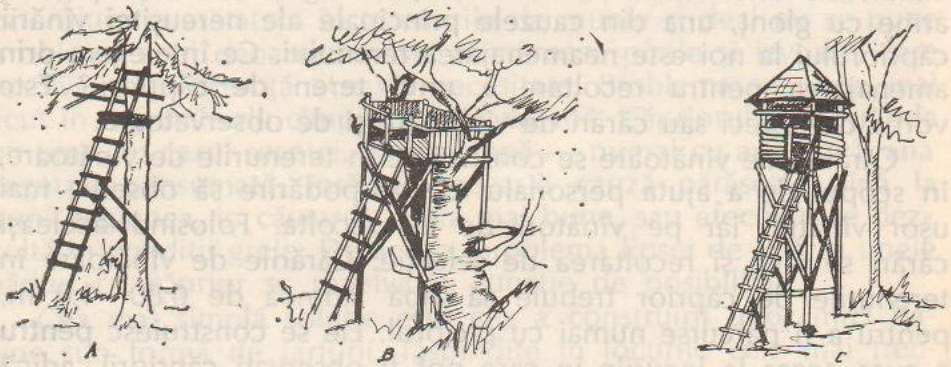
Cărările de vînătoare se construiesc în terenurile de vînătoare, în scopul de a ajuta personalul de gospodărire să observe mai uşor vînatul, iar pe vînători de a-l recolta. Folosind aceleaşi cărări se face şi recoltarea de selecţie. Cărările de vînătoare în terenurile de căprior trebuie să aibă lăţimea de 0,80—1,0 m, pentru a fi parcurse numai cu piciorul. Ele se construiesc pentru a avea acces la locurile în care pot fi observaţi căpriorii, adică în primul rînd la ogoarele şi locurile de hrană, liniile somiere, poieni etc. Pentru aceasta, potecile se construiesc în lungul liniilor sau împrejurul poienilor, la 5—10 m de acestea, avînd din loc în loc, la 50—100 m, cîte o potecă de ieşire la linii sau ogoare. În punctele unde, pe linia somieră, iese poteca de vînătoare, se va construi un scut împletit din nuiele, care să ferească pe vînător de vederea căpriorilor. La fel se va proceda şi în cazul poienilor sau parchetelor, cărarea de vînătoare construindu-se în pădure, în apropierea locului unde vor putea fi observaţi căpriorii. În cazul în care terenul este în pantă se va alege în aşa fel traseul ca să se poată vedea bine şi la deal şi la vale. În cazul unui parchet cu suprafaţa mai mare se vor construi mai multe cărări paralele, care să permită apropierea căpriorilor în oricare din puncte şi, în acelaşi timp, prin cărări de legătură, să se permită comunicarea rapidă şi fără eforturi mari.

Nu vom insista asupra detaliilor de alegere, trasare şi construcţie a cărărilor de vînătoare ; aceste indicaţii pot fi găsite în lucrări de specialitate.

Pentru ca potecile şi cărările de vînătoare să poată fi folosite la observarea şi recoltarea vînatului respectiv, adică să se

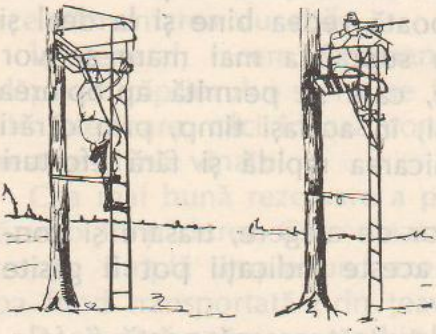
www.clubulvanatorilor.ro

poată circula pe ele fără zgomot, este necesar ca acestea să fie întreținute. Cărările trebuie întreținute prin curățirea lor de frunze moarte, ramuri uscate căzute, ca și prin cosirea ierbii și tăierea crengilor crescute între timp și care îngreunează deplasarea. În terenurile cu căprior, curățirea cărărilor trebuie făcută

66. Diferite tipuri de observatoare : A — improvizat, B — descoperit, C — acoperit

în prima decadă a lunii mai, în așa fel ca atunci cînd începe sezonul de căprior, respectiv 1 iunie, să rămînă o perioadă de liniște. Cărările vor trebui să fie întreținute în continuare, fapt care poate fi realizat periodic de către paznicul de vînătoare. Chiar după ce se termină sezonul de vînătoare la țapi, este bine ca, în continuare, să întreținem potecile pentru a le putea folosi în perioada de toamnă, cînd facem recoltarea selectivă a căprioarelor. În sfîrșit, ne mai rămîne să vorbim despre observatoarele din terenurile de căprior. Prin observatoare în sectorul nostru se înțeleg construcțiile sau amenajările făcute de vînător în anumite puncte cu vizibilitate ale terenului, în scopul observării sau recoltării căpriorului sau altei specii de vînat.

67. Observator demontabil sprijinit pe un arbore (tip Kettner)

www.clubulvanatorilor.ro

Observatoarele se instalează de obicei la locurile de trecere sau de hrănire ale vînatului, în poieni, pe ogoarele de hrană, la intersecția liniilor somiere etc. Observatoarele, după modul lor de construcție, sînt de mai multe feluri.

Observatoarele făcute la nivelul solului, denumite și puncte de observație, se amenajează în puncte cu vizibilitate mare. Ele constau dintr-o bancă simplă de 1—1,5 m lungime, înconjurată de o împletitură de crengi în partea dinspre vînat, cu deschizătură doar în potecă. În împletitura respectivă se lasă 2—3 ferăstruici, care servesc pentru a observa vînatul și eventual a trage. Punctul de observație dă rezultate mai bune la munte și coline, unde vizibilitatea este mare, dar nu este prea folosit.

Observatoarele înalte sînt construcții făcute la 4—6 m înălțime deasupra solului. După modul lor de construcție ele pot fi improvizate și construite *(fig. 66)*. Cele improvizate se fac de obicei într-un copac sau în 2—3 arbori, la înălțimea de 3—5 m. De regulă, la această înălțime se amenajează o podină de pe care se poate trage cu arma, iar pentru a putea urca și coborî se amenajează o scară simplă. În schițele alăturate se pot vedea cîteva tipuri, unele din ele fiind chiar mobile *(fig. 67)*.

Observatoarele construite se fac pe 4 stîlpi groși, îngropați la 1,5 m în sol, la aceeași înălțime, putînd fi descoperite sau acoperite. Oricum ar fi, este necesar ca în interiorul lor să existe o bancă fixă pe care să se poată sta, iar construcția trebuie să prezinte condiții pentru rezemarea armei în timpul tragerii.

Avînd în vedere cheltuielile destul de mari ce trebuie efectuate pentru construirea lor, observatoarele se execută numai în terenurile cu densitate mare a căpriorului. Recomandăm, însă, construirea de observatoare improvizate, care dacă sînt bine amplaste, pe lîngă faptul că sînt mult mai ieftine, dau rezultate excepționale. Realitatea este însă că marea majoritate a terenurilor de căprior n-au nici un fel de instalații și amenajări care să ușureze recoltarea căpriorilor ; excepție de la aceasta fac terenurile GVS și cele cîteva fonduri demonstrative ale AGVPS. Pentru aceasta recomandăm ca, în primul rînd, să se înceapă cu observatoarele improvizate, care se confecționează ușor și la un preț de cost scăzut.

www.clubulvanatorilor.ro

Cunoaşterea efectivelor în vederea planificării juste a recoltei şi creşterii lor

Pentru fondul de vînătoare populat cu căprioare, prima şi cea mai importantă măsură în vederea unei cît mai juste gospodăriri a populaţiei speciei este cunoaşterea efectivului de vînat. Numai cunoscînd efectivul de căprioare putem aprecia cum stă fondul de vînătoare, comparativ cu densitatea optimă corespunzătoare bonităţii ; dacă putem recolta căpriori şi cîţi anume ; ce cantitate de hrană este necesară pe teren în timpul iernii etc, etc. Iată de ce cunoaşterea cît mai exactă a efectivului de căpriori fundamentează toate lucrările ulterioare, deci evaluarea efectivului trebuie făcută cu multă atenţie pentru ca să fie cît mai aproape de realitate.

Pentru cunoaşterea efectivelor reale de căprior se folosesc mai multe metode de evaluare şi anume : metoda înregistrării căprioarelor prin observaţii repetate, metoda citirii urmelor pe zăpadă şi metoda suprafeţelor de probă. Primele două metode au o largă aplicabilitate, ele fiind valabile în special în terenurile unde nu există o densitate prea mare de căprior şi unde vînatul nu este prea mult deranjat. Ultima metodă, cea a goanelor pe suprafeţe de probă, se poate folosi numai în terenurile de cîmpie, în care pădurile sînt amenajte, avînd linii parcelare.

METODE DE EVALUARE A EFECTIVELOR DE CĂPRIOR

Metoda înregistrării căprioarelor prin observaţii

Această metodă constă din înregistrarea tuturor căprioarelor văzute în diferite puncte, în tot timpul anului, cu ocazia patrulărilor, controlul instalaţiilor, combaterea răpitoarelor sau punerea hranei. Cele mai bune observaţii asupra căprioarelor sînt cele ce se efectuează în două perioade, în care se descoperă aproape tot efectivul : în perioada de împerechere şi în sezonul de iarnă. Iată deci că, în aceste perioade (15 iulie — 15 august

www.clubulvanatorilor.ro

şi 15 decembrie — 15 martie), observaţiile personalului de teren în fondurile cu căprior trebuie intensificate.

Deoarece la căprior, ca şi la alte cervide, este foarte important să se cunoască proporţia între sexe, avînd în vedere că deosebirea între sexe se face uşor atît iarna cît şi vara, înregistrarea animalelor observate se va face pe sexe, notîndu-se separat masculii, femelele şi tineretul. Înregistrările se fac în condica de serviciu a personalului de teren, notîndu-se toate datele, acestea trecîndu-se într-un tabel, la sfîrşitul carnetului, după modelul pe care îl dăm mai jos.

Tabelul nr. 22

Exemple de felul cum se face notarea în carnetul de teren a căprioarelor observate

Nr. crt.	Data observaţiei				Locul observaţiei	Căpriori observaţi				
	Anul	Luna	Ziua	Ora		Masculi	Femele	Tineret sub 1 an	Neidentificaţi	Total animale observate
1	1965	IV	20	15	Poiana Mărului	1	1	2	3	7
2	1965	IV	20	17,30	Dealul Viilor	—	2	3	1	6
3	1965	IV	20	19,00	Valea lui Ivan	1	1	—	1	3
4	1965	V	8	7,00	Valea lui Ivan	1	1	1	3	6
5	1965	VI	10	10	Dealul Viilor	1	3	3	—	7
6	1965	VI	10	16	Rîpa lui Bogdan	2	4	3	2	11
7	1965	VI	12	7	Poiana Mărului	2	2	3	—	7
8	1965	VIII	4	6,30	Poiana Mărului	3	2	2	—	7
9	1965	VIII	10	7,00	Rîpa lui Bogdan	3	5	3	1	12
10	1965	VIII	10	16,00	Valea lui Ivan	1	2	2	1	6
11	1965	XI	6	6,30	Rîpa lui Bogdan	2	3	2	4	11
12	1965	XI	6	14,00	Dealul Viilor	1	2	3	1	7
13	1965	XI	6	16,00	Poiana Mărului	2	1	1	—	4
14	1965	XI	6	18,00	Valea lui Ivan	1	1	—	1	3
15	1966	I	12	14,00	Poiana Mărului	1	1	2	3	7
16	1966	I	12	16,30	Dealul Viilor	1	3	3	—	7
17	1966	II	13	6,30	Dealul Viilor	—	2	3	1	6
18	1966	II	13	8,00	Rîpa lui Bogdan	2	4	3	1	10
Media pentru fiecare punct					Poiana Mărului	9	7	10	6	32/5= 6,4
					Dealul Viilor	3	12	15	3	33/5= 6,6
					Valea lui Ivan	4	5	3	6	18/4= 4,5
					Rîpa lui Bogdan	9	16	11	8	44/4=11,0

www.clubulvanatorilor.ro

Înregistrările în carnetul de teren le vom face întotdeauna începînd cu data de 1 aprilie a anului în curs şi vor fi duse pînă la 31 martie. Aceasta deoarece data de 31 martie se consideră, în sectorul nostru, sfîrşitul iernii, dată la care putem să raportăm efectivul care a trecut cu bine şi a supravieţuit condiţiilor nefavorabile — climă şi dăunători. Deci, întotdeauna, datele evaluării efectivelor reproducătorilor sînt cele de primăvară, raportate în luna martie.

În felul în care se face evaluarea, după metoda ce o descriem, una şi aceeaşi piesă va fi înregistrată de mai multe ori, dar aceasta nu contează, deoarece atunci cînd se totalizează observaţiile se fac şi corecţiile corespunzătoare. Întotdeauna pentru cunoaşterea efectivului, după această metodă, se totalizează numărul de exemplare observate în acelaşi punct şi apoi suma se împarte la numărul observaţiilor. De exemplu : în tabel s-au înregistrat la punctul Poiana Mărului un număr de 32 căprioare în 5 observaţii ceea ce dă 32 : 5 =6,4 sau rotunjit 6 exemplare. Procedînd la fel se constată că în punctul Dealul Viilor au fost 7 căprioare, în Valea lui Ivan 5 şi la Rîpa lui Bogdan 11 exemplare. Deci efectivul de căprioare pe tot fondul de vînătoare este de aproximativ 29 exemplare.

Pentru cunoaşterea proporţiei se totalizează din condica de serviciu, neţinînd seama de locul observaţiei, masculii, femelele şi tineretul sub 1 an, care în cazul de faţă însumează 25 masculi, 40 femele şi 39 tineret. Se face mai departe proporţia $\frac{25}{104} \times 100 = 24\%$ masculi ; $\frac{40}{104} \times 100 = 39\%$ femele şi $\frac{39}{104} \times 100 = 37\%$ tineret. La efectivul total de căpriori se aplică apoi procentul determinat şi se află, pe sexe, care este aproximativ situaţia în teren, deci $\frac{29 \times 24}{100} = 7$ masculi, $\frac{29 \times 39}{100} = 11$ femele şi $\frac{29 \times 37}{100} = 11$ tineret.

Este necesar să subliniem că prin această metodă de evaluare a efectivului, precizia calculelor depinde de numărul de puncte şi observaţii făcute. Cu cît vor fi mai multe punctele de observaţie, iar observaţiile făcute des, şi în special iarna pînă la finele lunii martie, cu atît mai precise şi mai apropiate de adevăr vor fi datele obţinute.

www.clubulvanatorilor.ro

În cazul cînd, în teren, lucrează personal de vînătoare care face multe observaţii şi cunoaşte bine terenul, locurile unde stau căprioriii în diferite anotimpuri, metoda descrisă mai sus dă rezultate foarte apropiate de realitate. Nu este de mirare că mergînd în teren cu un paznic destoinic acesta îţi poate spune nu numai ce piese are în diferite puncte, dar şi ora la care pot fi văzute. Aceasta nu este altceva decît rodul unei munci foarte susţinute în terenul avut în grijă.

Metoda citirii urmelor pe zăpadă

Este o metodă de evaluare a efectivului mai greoaie, aplicabilă în special în cazul unor suprafeţe mai mari. Metoda se practică o dată cu căderea unui strat proaspăt de zăpadă ; dacă este prima, trebuie să aibă mai mult de 10 cm, dacă zăpada cade peste alta veche este suficient un strat de 4—5 cm, cît să acopere urmele vechi.

Pentru a duce la îndeplinire lucrările legate de această metodă de evaluare a efectivelor de vînat, suprafaţa păduroasă a fondului se împarte în porţiuni cu perimetrul astfel ales, ca el să poată fi parcurs de un om într-o singură zi. Numărul observatorilor va fi egal cu cel al perimetrelor alese. Fiecare lucrător pleacă pe traseul său şi numără separat urmele intrate şi cele ieşite. Este bine ca ei să posede schiţa terenului şi să noteze pe aceasta numărul şi direcţia mişcării animalelor. Făcînd diferenţa dintre urmele intrate şi cele ieşite se află numărul căprioriilor aflaţi în fiecare parcelă. Prin însumarea rezultatelor de la toate parcelele se obţine numărul căprioarelor aflate pe fondul de vînătoare respectiv. Observatorii care participă la această acţiune trebuie să fie foarte buni cunoscători ai urmelor vînatului, mai ales că prin această metodă se face evaluarea tuturor speciilor de vînat aflate pe fond.

Pentru a obţine date cît mai apropiate de realitate, citirea urmelor pe zăpadă se va face abia a doua zi după căderea ei, pentru ca animalele, între timp, să fi avut posibilitatea să umble în căutarea hranei. Ori se cunoaşte că, imediat după căderea zăpezii proaspete, vînatul se mişcă mai puţin. De asemenea, menţionăm necesitatea de a repeta această lucrare de cîteva ori pe an.

www.clubulvanatorilor.ro

Pentru a obține cifre cît mai concludente, cu atît mai mult cu cît prin metoda aceasta nu se poate afla proporția între sexe și numărul exemplarelor tinere, datele obținute prin citirea urmelor pe zăpadă se combină cu metoda de înregistrare a animalelor prin observații directe.

Metoda suprafețelor de probă

Metodă cunoscută de evaluare a efectivelor de iepuri la cîmpie, a fost aplicată de autor împreună cu ing. Popescu Cornel, acum cîțiva ani, pentru prima dată în țară, la determinarea efectivelor de căprior din pădurea Scroviștea, regiunea București.

Această metodă constă din alegerea mai multor parcele care să reprezinte proporțional categoriile de arborete din pădurea respectivă, în funcție de clasele de vîrstă, consistență, subarboret etc. Așa cum am văzut, cînd am vorbit de biologia căpriorului în subcapitolul ce se referea la factorii care determină concentrările, am ajuns la concluzia că o serie de elemente ale pădurii, ca : vîrsta, consistența, abundența subarboretului etc. au o importanță foarte mare. Tocmai de aceea, după aceste criterii, trebuie să împărțim toată pădurea în 2 sau 3 grupuri, A,B,C, după gradul de concentrare a căprioarelor. Numărul suprafețelor de probă, respectiv al parcelelor, trebuie să fie proporțional cu numărul de parcele pe fiecare grad de concentrare.

Pentru ca datele obținute prin această metodă să fie cît mai aproape de realitate se face evaluarea, adică numărătoarea căpriorilor pe 15—20% din totalul suprafețelor. Ordinea parcurgerii suprafețelor, respectiv a parcelelor, ca și direcția goanelor se alege în așa fel ca să se evite pe cît este posibil intrarea unui grup de căprioare dintr-o parcelă parcursă în alta în care urmează a se lucra. În caz că există dubiu, grupul de căprioare pus sub semnul întrebării va fi exclus de la numărătoare.

Se lucrează în felul următor : suprafața de probă, respectiv parcela delimitată de liniile somiere se înconjoară din toate cele 4 părți de observatori la distanță de 50—150 m între ei funcție de vizibilitatea în teren ; pe una din laturi se așează bătăiașii, care vor parcurge toată parcela gonind căprioarele în afara ei ; observatorii numără piesele ieșite prin partea stîngă a fiecăruia, pînă la primul vecin ; la sfîrșitul bătăii se calculează totalul că-

www.clubulvanatorilor.ro

prioarelor aflate într-o suprafață de probă. În cazul că se urmărește o precizie și mai mare este necesar ca observatorii să se afle și pe linia de fund, de unde pleacă bătaia, deoarece multe din căprioare fug printre aceștia, înapoi.

După parcurgerea tuturor suprafețelor din piețele de probă se face calculul efectivelor de căprior pe suprafața fiecărei categorii de concentrare A,B sau C, după care se calculează totalul căpriorilor pe întreg fondul. Calculul se face după formula:

$$Ec\ (A,B\ sau\ C) = \frac{Sc.\ a\ (A.B\ sau\ C)}{Sp} \times Nc$$

Ec este efectivul de căprior în bucăți pe suprafața categoriei de arboret după gradul de concentrare (A, B sau C).

Sc. a este suprafața categoriei de arboret după gradul de concentrare (A, B sau C) în ha.

Sp — mărimea suprafețelor de probă din categoria de arboret (A, B sau C) pe care s-a făcut evaluarea.

Nc — numărul de piese găsite pe toate suprafețele de probă din categoria de arboret (A, B sau C).

Rezultatele obținute de pe diferite categorii de arborete se totalizează, obținîndu-se astfel numărul de piese care se găsesc în pădurea întreagă.

$$E\ total = Ec\ A + Ec\ B + Ec\ C.$$

Metoda aceasta de evaluare, așa cum am mai spus, dă rezultate foarte bune în pădurile ce au linii somiere, care să permită identificarea căpriorilor ce ies în goană. Evaluarea cantitativă care se face în mod curent, poate fi completată și cu date asupra raportului între sexe și a procentului de tineret existent, în cazul în care observatorii vor fi la distanța de maximum 50 m unul de altul și vor avea fiecare, pentru observații, cîte un binoclu. În acest caz, gonașii vor trebui să parcurgă suprafețele de probă mai încet și fără mare gălăgie pentru a nu speria prea tare căprioarele, observatorii putînd astfel să identifice animalele pe sexe și grupuri de vîrste.

Timpul cel mai potrivit pentru evaluarea efectivelor de căprioare în vederea stabilirii cifrei de recoltă pentru anul viitor este atunci cînd are loc căderea frunzelor din toată pădurea, deci în luna noiembrie sau chiar decembrie. Nu este bine însă ca evaluarea să se facă mai tîrziu decît luna februarie, deoarece

www.clubulvanatorilor.ro

femelele au deja embrionii în creştere, deci gonirea lor poate să le producă avorturi. În cazul cînd, în iarnă, se vor constata pierderi însemnate, datele obţinute vor necesita corecturi.

PLANIFICAREA RECOLTEI ÎN TERENURILE CU CĂPRIOR

Iată-ne, în sfîrşit, ajunşi la terminarea acţiunii de evaluare a efectivului de căpriori, fiind în posesia unor date extrem de preţioase pentru gospodărirea speciei — datele cantitative şi calitative asupra populaţiei căpriorilor de pe fondul nostru de vînătoare.

Pasul următor este cel al comparării acestor date cu cele rezultate din clasificarea pe bonitate a fondului, respectiv cu efectivul optim, şi care nu constituie altceva decît planificarea producţiei terenului nostru de căprior, adică stabilirea cotei de recoltare.

Pe teren, în urma evaluării efectivelor de căprior dintr-un fond sau altul, se pot întîlni trei situaţii şi anume :

1. Efectivul de primăvară existent este sub cel optim corespunzător bonităţii terenului. Aici este necesar ca prin măsurile adecvate de gospodărire să se ridice efectivele pînă la cele corespunzătoare bonităţii.

2. Efectivul de primăvară existent este egal cu cel optim corespunzător bonităţii terenului. Aici nu rămîne altceva de făcut decît ca, alături de celelalte lucrări, să se recolteze în mod regulat sporul anual.

3. Efectivul de primăvară a depăşit cifra celui optim corespunzător bonităţii. Aici este necesar, de urgenţă, ca prin recoltări cu caracter selectiv, să se reducă efectivele pînă la nivelul densităţii optime corespunzătoare bonităţii.

În fiecare categorie de teren planificarea recoltei va avea un caracter cu totul diferenţiat.

Astfel, în grupa I, unde efectivele de căprior sînt sub cele optime, în cazul cînd efectivul nu a ajuns încă la 50% din cel corespunzător bonităţii, nu se va include în planul de împuşcare nici un exemplar şi numai în cazuri excepţionale exemplarele accidentate grav. În caz că efectivul a ajuns între 50 şi 75% din efectivul optim, se poate ca, anual, să se recolteze un număr

www.clubulvanatorilor.ro

egal cu 25% din sporul anual dar numai exemplarele accidentate, cu semne evidente de boală şi în situaţii deosebite exemplare de trofeu, dar în nici un caz femele. Dacă efectivul de primăvară a depăşit 75% din cel optim, anual se poate include în recoltă chiar 50% din sporul anual, de asemenea excluzînd de la recoltă femelele, dar putînd recolta masculi din toate clasele de vîrstă, insistînd în special asupra exemplarelor de selecţie.

Prin aceste recoltări moderate nu se urmăreşte de fapt altceva decît normalizarea cît mai grabnică a efectivelor.

Cu totul altă situaţie este întîlnită în celelalte două categorii de terenuri, fiindcă aici recolta se va extinde atît asupra masculilor cît şi asupra femelelor, proporţional din toate clasele de vîrstă. Recoltările se vor face în aşa fel, ca în termenul cel mai scurt posibil, raportul între masculi şi femele să fie egal, deci 1 : 1, condiţie deosebit de importantă pentru dezvoltarea unui efectiv de animale viguroase, cu trofee puternice.

Tabelul nr. 23

Exemple de planificarea recoltei în care efectivul de căprior este inferior celui corespunzător bonităţii fondului

Nr. crt.	Denumirea fondului	Efectivul existent în primăvara an. 1967	Efectivul optim coresp. bonităţii	Categ. de bonitate	Mărimea sporului anual raportat la totalul fondului	Pentru anul 1967 se stabileşte următoarea recoltă	Obs.
1	Galbena	36	98	I	70	Nu se recoltează nimic	
2	Drăganu	70	185	II	40		
3	Petreşti	85	142	I	70	7 Se recoltează 25% din sporul anual *)	
4	Scocul	68	124	II	40	4	
5	Mociar	50	96	III	20	1	
6	Sînnicolau	150	210	I	70	26 Se recoltează 50% din sporul anual	
7	Georgeşti	160	175	II	40	16	
8	Nicorăşti	80	93	III	20	4	

*) Sporul natural raportîndu-se la numărul total al femelelor, în cazul cînd raportul între sexe este de 1 : 1 cum presupunem în cazurile de faţă, se va recolta 1/2 din 25 sau 50%.

www.clubulvanatorilor.ro

Pentru aceasta, presupunînd că în terenurile noastre de căprior raportul între sexe va fi normal, calculul recoltei anuale urmează a se face după criteriile arătate mai înainte, socotind că sporul anual este egal cu 70% (pt. cl. I de bonitate), 40% (pt. cl. II-a de bonitate) şi 20% (pt. cl III-a şi a IV-a de bonitate), *cifrele fiind raportate la totalul femelelor*. Deci în cazul în care raportul între sexe este normal, pentru 100 exemplare din efectivul de căpriori din teren (masculi şi femele) sporul anual pentru cele trei clase de bonitate (luate în aceeaşi ordine) va fi de 35, 20 şi respectiv 10 iezi în vîrstă de 1 an (în luna aprilie).

Aceasta nu înseamnă că pe terenul de vînătoare, în funcţie de categoria de bonitate, se vor recolta 35, 20 şi 10 iezi, ci că numărul de exemplare ce vor trebui împuşcate anual nu trebuie să depăşească această cifră, cu care poate creşte populaţia celor 100 de căprioare într-un teren în decursul unui an. Desigur că în fiecare an mărimea sporului anual poate să varieze în funcţie de schimbările influenţei ce o au o serie de factori. Este vorba, de exemplu, de cazul unei ierni extraordinar de grele, de inundaţii catastrofale, care vor micşora sporul anual, sau de condiţii deosebit de favorabile care, din contră, vor determina un spor anual ridicat. Pentru aceste motive este indicat ca personalul de vînătoare să observe cu atenţie situaţia din teren, pentru ca în funcţie de observaţiile ce le fac să propună corectivele respective la mărimea sporului anual. Acest lucru se realizează implicit printr-o evaluare justă, în fiecare an, a efectivului din fond.

Dar planificarea recoltei, în special la vînatul mare — în cazul nostru căpriorul — nu include numai elementele cantitative ; trebuie să se refere deopotrivă şi la indicii calitativi.

Cînd vorbim de indici calitativi ne gîndim pe de o parte la recoltarea corespunzătoare din amebele sexe, iar pe de alta, la eşalonarea exemplarelor propuse la împuşcare — pe vîrste — pentru a nu deranja structura normală a populaţiei. Dar de ce structură normală a populaţiei este vorba ?

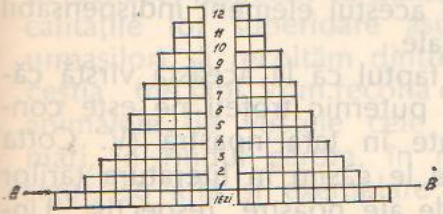
În partea lucrării care se referea la biologia căpriorului am aflat că la specia noastră, în populaţiile naturale se nasc deopotrivă acelaşi număr de masculi ca şi de femele, deci structura populaţiei este considerată normală din punct de vedere al sexelor cînd există un număr de femele egal cu cel al masculilor.

www.clubulvanatorilor.ro

Ceva mai complicată este însă treaba cînd ne referim la structura pe vîrstă. Se ştie că orice populaţie de animale, în funcţie de longevitate şi alte caracteristici biologice, sub acţiunea factorilor de selecţie naturală, îşi eşalonează indivizii fiecărei clase de vîrstă în număr diferit. Adică, cu cît clasa de vîrstă este mai mică — indivizii sînt mai numeroşi ; mergînd spre vîrsta maximă numărul indivizilor din clasele de vîrstă superioare se micşorează. Această structură de vîrste a unei populaţii naturale de căprior, trăind neinfluenţată de om, doar în ambianţa echilibrului biologic natural : condiţii climatice, hrană, răpitoare, ne-o putem închipui sub forma unei piramide *(fig. 68)*.

La această piramidă, baza, desigur, o formează animalele cele mai tinere — în cazul nostru (dacă facem socoteala la 1 aprilie), iezii în vîrstă de 9—11 luni. Deasupra lor, tot micşorîndu-se cantitativ, se înalţă clasele de vîrstă superioare. Vîrful piramidei este constituit de media maximului de vîrstă, care la căprior este de 12 ani. Sub linia marcată de noi cu A—B, sînt animalele ce urmează să se adauge la populaţia noastră după data de 1 aprilie (cînd am încheiat evaluarea şi pînă la 1 aprilie anul viitor) — respectiv sporul anual.

În exemplul ales ne imaginăm o populaţie de căprior constituită dintr-un număr de 100 exemplare, masculii fiind reprezentaţi în aceeaşi proporţie ca şi femelele, respectiv 1 : 1 (fiecare pătrăţel din desenul nostru reprezintă un căprior). Terenul fiind de bonitatea a II-a, în fiecare an putem conta pe un spor de 40%, adică în cazul nostru 10 iezi ♂♂ şi 10 ♀♀. Deci, în fiecare an, această populaţie creşte în medie (sporul putînd varia în cifre absolute, de la un an la altul) cu 20 exemplare. Pe măsură însă ce acest lot de 20 exemplare creşte în vîrstă, el se micşorează numeric, datorită influenţei factorilor limitativi : condiţii climatice nefavorabile, insuficienţa hranei în timpul iernii, consumul de către animalele prădătoare etc. Cînd vor ajunge la vîrsta de 12 ani, vîrsta maximă cînd animalele ar muri

68. Structura unei populaţii naturale de căprior, neinfluenţată de om

www.clubulvanatorilor.ro

de bătrîneţe, din cele 20 exemplare putem presupune că nu mai rămîn în viaţă decît un mascul şi o femelă.

Dar tot ce am vorbit noi pînă acum are un caracter destul de teoretic, căci elementele precise ale structurii pe vîrste a populaţiilor de căprior încă n-au fost stabilite, acestea rămînînd a se preciza în viitor, prin cercetări.

Populaţia care ne-am imaginat-o mai înainte poate exista în situaţia în care omul nu intervine deloc. Cu totul altfel se întîmplă însă în cazul cînd omul acţionează, încercînd să pună în valoare această bogăţie — vînatul — printr-o exploatare raţională a efectivului. Ce se înţelege în definitiv prin exploatarea raţională ? Nu este vorba de altceva decît de a găsi modalitatea prin care să se scoată din populaţie un anumit număr de animale, cel mai mare posibil, cu condiţia ca efectivul să prospere în vederea unei noi extrageri. În cazul de faţă, cea mai complicată problemă se referă nu atît la cantitatea ce se poate scoate, pentru că aceasta trebuie să fie echivalentă sporului anual, ci la vîrsta cînd să se recolteze animalele. Adică, ceea ce în silvicultură poartă denumirea vîrstei de tăiere a arboretelor şi care în cazul gospodăririi vînatului o vom numi VÎRSTA OPTIMĂ DE RECOLTARE. Vîrsta optimă de recoltare este echivalentă cu momentul cînd căpriorul dă maximul de producţie biologică, în cazul nostru desigur că nu este vorba de carne ci de trofeu — *deci vîrsta la care dă cel mai puternic trofeu.*

Se pare că în condiţiile ţării noastre vîrsta la care căpriorii dau cele mai puternice trofee este între 4 şi 7 ani. Spunem *se pare,* fiindcă în această problemă la noi încă nu s-au făcut suficiente cercetări, datorită insuficienţei materialului, adică a craniilor cu trofee şi cu maxilarele inferioare necesare determinării aproximative a vîrstei. Sperăm că la o viitoare expoziţie de vînătoare a României, mult dorită de toţi vînătorii, vor fi expuse multe trofee de căprior pe care să se facă măsurători în vederea stabilirii cu exactitate a acestui element indispensabil unei gospodăriri vînătoreşti raţionale.

Punctul de vedere referitor la faptul că la această vîrstă căpriorul de la noi ar avea cel mai puternic trofeu ne este confirmat, în afară de datele recoltate în ţara noastră *(V. Cotta şi colab. (1961)* şi de cele pe care le găsim în literatura ţărilor cu condiţiile cele mai apropiate de ale noastre, respectiv : Ungaria *(Szederyei, 1959)* şi Cehoslovacia *(Nebesky, 1956).* În Germania, unde condiţiile de viaţă ale căpriorului sînt mult mai

www.clubulvanatorilor.ro

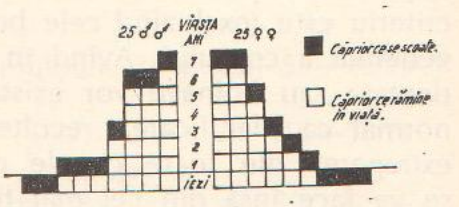
mult influențate de om, iar populațiile de căprior sînt printre cele mai de mult și mai intens exploatate după anumite reguli, se constată că vîrsta la care țapii dau cele mai bune trofee este în jur de 4 ani *(Ueckermann, 1964)*. Din examinarea efectuată la expozițiile de vînătoare asupra a 243 trofee considerate „mature" s-a constatat că 56% din acestea erau de la exemplare între 4 și peste 4 ani, iar 44% între 2—3 ani. Pentru motivele arătate, în Germania specialiștii sînt de părere că vîrsta maximă pînă la care trebuie ținuți atît masculii cît și femelele este de 4 ani, deci ei recomandă conducerea populației în acest sens. Probabil ca acest lucru să fie valabil și pentru unele terenuri din țara noastră, situate în regiunea de cîmpie.

Presupunînd că aceste noțiuni de principiu sînt înțelese să trecem în mod concret la arătarea felului cum se face planificarea recoltării efectivelor de căprior.

Să ne imaginăm că sîntem puși în situația de a gospădări un teren de căprior de bonitatea I, cu suprafață pădu roasă de 500 ha, al cărui efectiv în anul respectiv este de 50 exemplare în proporție normală de sexe, adică 1 : 1, sporul anual natural fiind de 70% din numărul femelelor.

În *figura nr. 69* se vede schematic constituită structura acestei populații, în care reprezentarea claselor de vîrstă este proporțională, desigur nu sub aspectul unei populații naturale, ci sub cel al unei populații care a fost în mod just exploatată din punct de vedere al gospodăririi vînatului. Întrebarea care se pune este : cum procedăm mai departe, în acest caz, la planificarea recoltei ?

Considerînd că între vîrsta de 4—7 ani căpriorii produc cele mai bune trofee, ne propunem ca după ce trece perioada de împerechere (deci animalelor li s-a dat posibilitatea să se împerecheze, respectiv să transmită calitățile lor superioare asupra urmașilor) să recoltăm dintre aceștia trei țapi. Vom recolta deci animalele de vîrstele cele mai mari, în rîndul cărora, în mod sigur, se află și exemplare puternice sau ceea ce numim „țapi de trofeu", spre deosebire de acei care îi scoatem pentru a

69. Structura normală a unui efectiv de 50 exemplare ; raportul între sexe normal — 1 : 1 ; clasa de bonitate : I ; spor 70% ; recolta în limita sporului natural

www.clubulvanatorilor.ro

îmbunătăți calitatea populației și care sînt denumiți *„țapi de selecție"*. În efectiv, mai știm că există un țap de trei-patru ani, care a fost observat, în al doilea an, că are un trofeu cu defecțiuni ; desigur că ne propunem să-l scoatem și pe acesta. De asemenea, din observarea atentă a efectivului din terenul nostru am constatat că avem (în luna aprile) o serie de țăpleni, care în vîrstă de 9—11 luni (care în vară vor trece de 1 an) nu prezintă coarne care să ne dea garanția că la vîrsta de 4—7 ani vor avea trofee foarte bune. Avînd în vedere că la această vîrstă putem mai bine ca ori cînd să deosebim țapii de viitor de cei de selecție, din această clasă de vîrstă vom scoate trei exemplare. Dar în anul pentru care se face planificarea recoltei se mai naște o nouă generație de căpriori, care constituie tocmai sporul anual al anului 1966 (socotind cantitatea ce va ajunge la 1 aprilie 1967). Sporul fiind 70%, la un efectiv de 25 femele, revine un număr de 18 iezi, în proporție egală de sexe 1 : 1, deci 9 iezi și 9 iede. Din iezii masculi presupunem că vor exista și două exemplare născute mai tîrziu, cu semne de debilitate sau de boală, pe care prevedem să-i recoltăm în cadrul selecției. Deci, în total, ne-am propus să extragem trei țapi bătrîni (dintre care unul sau doi vor fi de trofeu), unul de vîrstă mijlocie de selecție, trei de un an și doi iezi din anul respectiv toți de selecție, deci în total 9 exemplare — tocmai atît cît este cantitatea în masculi a sporului anual.

Dar cum procedăm în cazul femelelor. Aici, de asemenea, vom extrage toate femelele din clasa maximă de vîrstă. Avînd în vedere faptul că exemplarele femele nu le vom putea selecționa după coarne, ca pe masculi — orientarea noastră se va face după alte criterii. Așa cum vom vedea mai tîrziu, principalul criteriu este (excluzînd cele bolnave și accidentate) conformația generală a corpului. Avînd în vedere faptul că animalele accidentate sau bolnave vor exista în toate clasele de vîrstă, este normal ca planificarea recoltei să se facă în acest fel, adică extragerea din toate clasele de vîrstă. Recoltarea mai intensă se va face însă din cel mai tînăr grup de vîrstă, respectiv din iezii de sub un an, scoțîndu-se de aici toate animalele cu semne de debilitate, iezii tîrzii etc. În final, și din grupul femelelor se vor extrage tot 9 exemplare, deci cantitatea corespunzătoare sporului feminin anual.

www.clubulvanatorilor.ro

În sfîrşit, situaţia planificării recoltei de căpriori pe terenul încredinţat nouă pentru a fi gospodărit, va arăta astfel :

Masculi		Femele	
Ţapi maturi	3	Femele bătrîne	2
Ţapi de vîrste mijlocii	1	Femele din alte clase de vîrstă	3
Ţapi tineri de 1 an	3	Femele tinere de 1 an	1
Iezi sub 1 an	2	Iade sub un an	3
Total masculi	9	Total femele	9

Total exemplare planificate pentru împuşcare = 18 bucăţi, deci exact cantitatea echivalentă cu sporul anual.

Dacă am transpune cifrele acestui exemplu în procente, în cazul unei populaţii de căpriori ce are un efectiv optim, structura de vîrstă şi proporţia normală între sexe, planul de împuşcare va trebui să fie exprimat în felul următor :

Masculi 50% din recoltă

— căpriori maturi (4—7 ani) . . . . . 35—30%
— căpriori vîrste mijlocii (2—4 ani) . . . . . 10—15%
— căpriori tineri (1—2 ani) . . . . . 45—30%
— iezi (sub 1 an) . . . . . 10—25%

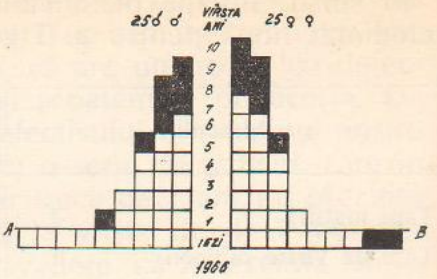
Femele 50% din recoltă

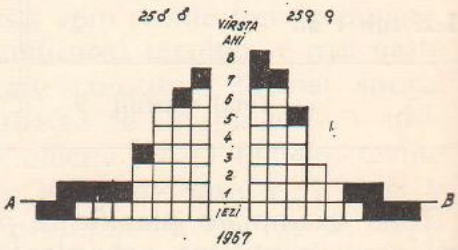
— căprioare mature şi de vîrste mijlocii (2—7 ani) 55—45%
— căprioare tinere (1—2 ani) . . . . . 10— 5%
— iade (sub 1 an) . . . . . 35—50%

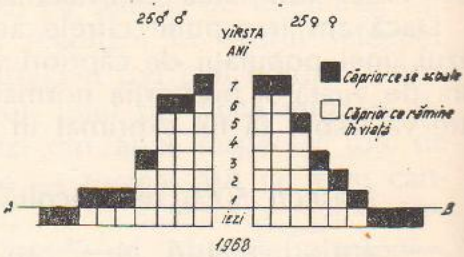
Dacă efectivul de căpriori ar fi mai numeros de 50 exemplare, adică ar fi vorba de un alt fond de vînătoare mai mare, desigur că aici cota de recoltare din fiecare clasă de vîrstă va fi mărită în mod proporţional. Fără îndoială că ceea ce am arătat noi în schema alăturată este doar un exempulu, oarecum simplifi-

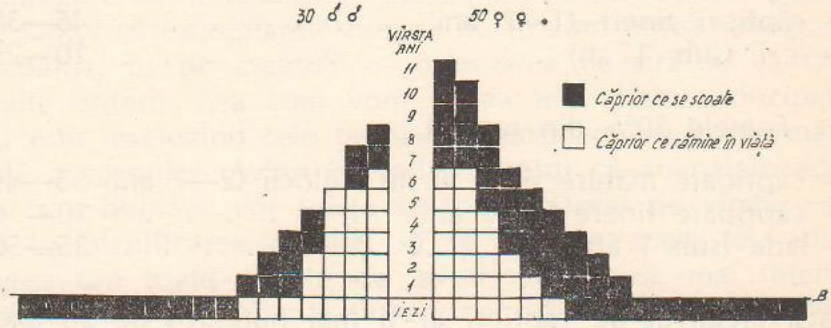
www.clubulvanatorilor.ro

70. *Normalizarea structurii unui efectiv ce nu depăşeşte densitatea optimă, are raport normal între sexe dar în populaţie predomină exemplare foarte bătrîne, ca rezultat al recoltării tineretului (bonitatea cl. I, spor 70% ; recolta în limita sporului natural, incluzînd în special exemplarele bătrîne pentru a normaliza structura de vîrstă, care se realizează în 3 ani)*

71. *Normalizarea structurii şi numărului unei populaţii care la 1 aprilie depăşea efectivul optim de 50 exemplare, avînd mai multe femele ; se recoltează din ambele sexe, pentru normalizarea raportului la 1 : 1, scoţînd efectivul supranumerar de femele = 30 ex. (cl. I bonitate, spor 70 %)*

www.clubulvanatorilor.ro

cat, pentru a putea înțelege mai ușor problema, planificarea recoltei făcîndu-se întotdeauna și în funcție de anumite particularități sau momente deosebite ce pot interveni în teren la un anumit moment.

Dar situația prezentată de noi pînă acum a fost cea normală cînd efectivul era cel corespunzător bonității, raportul între sexe este și el normal, iar structura de vîrstă este de asemenea corespunzătoare — toate acestea dovedind că terenul a fost condus bine în trecut.

Ce facem, însă, în alte terenuri în care, datorită unor sau altor cauze, situația efectivelor este diferită de cea normală. Excludem, bineînțeles, situațiile în care efectivele sînt sub cele optime la această problemă considerînd că-i știm rezolvarea, după cele arătate mai înainte.

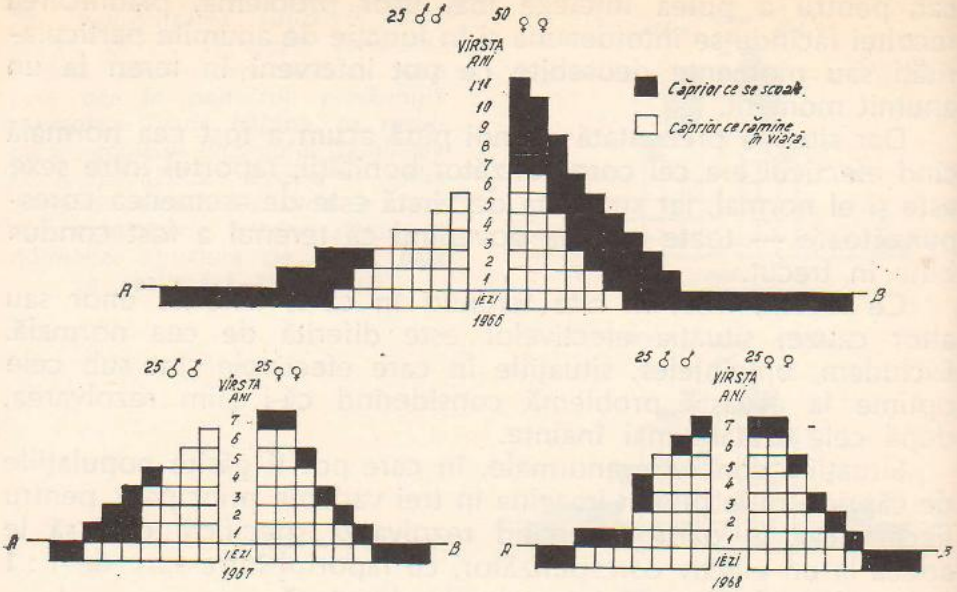
Situațiile concrete, anormale, în care pot fi găsite populațiile de căprior, ni le putem imagina în trei variante principale, pentru fiecare caz în parte încercînd rezolvarea specifică, care să le aducă la un efectiv corespunzător, cu raportul între sexe de 1 : 1 și o structură normală între clasele de vîrstă.

a) Prima dintre ele poate fi aceea în care efectivul de căprioari, cu toate că nu depășește densitatea optimă și este în raport normal între sexe, este mult prea bogat în exemplare bătrîne. Presupunem că pe acest fond de vînătoare nu s-au recoltat căprioarii în momentul maturității trofeelor ci, dintr-o greșeală a personalului sau a vînătorilor, s-a extras mai mult tineret. Normalizarea structurii de vîrste a unei asemenea populații se va realiza prin vînarea cu precădere a animalelor de vîrste mari, făcîndu-se *o recoltare intens selectivă,* mai dură în primul an și de mare finețe în următorii. În rîndul clasei de vîrste tinere, extragerile se vor face cu foarte multă atenție, în primul an recoltîndu-se numai un exemplar, ca apoi cantitatea lor să crească la normal.

Felul cum se rezolvă situația ne este arătat în *fig. 70,* demonstrîndu-se că normalizarea unei asemenea situații este posibilă în trei ani.

b) Situațiile cele mai frecvente sînt, însă, atunci cînd efectivul nu numai că depășește densitatea optimă, dar prezintă și o mare disproporție între sexe, în favoarea femelelor. Normalizarea acestei situații poate fi făcută chiar în primul an *(fig. 71)* scoțîndu-se surplusul de efectiv (în exemplul nostru 30 bucăți). La

www.clubulvanatorilor.ro

72. Normalizarea structurii şi numărului unei populaţii care, la 1 aprilie, depăşea efectivul optim de 50 exemplare; în primul an se normalizează raportul între sexe (1 : 1), scoţîndu-se efectivul supranumerar; la masculi se insistă pe recoltarea tineretului pentru reglarea structurii de vîrste, normală, care se va realiza abia în al treilea an (Cl. I, spor 70%)

ambele sexe, dar în special la femele, care sînt mult mai numeroase, se va insista pe o recoltare intens selectivă.

c) Cea mai complicată situaţie, ce e drept destul de rară, este aceea în care efectivul, de asemenea, a fost scăpat din mînă — este supranumerar prin femelele care nu s-au extras la timp (proporţia între sexe este de 1 : 2), dar mai grav este faptul că, în goană după trofee, din teren s-au extras marea majoritate a ţapilor de vîrstă mijlocie, rămînînd în populaţie exemplarele tinere care participă intens la împerechere — lucru cu totul nedorit. Din *fig. 72* se vede structura tipică a unei populaţii ce se află în asemenea stare. Dar şi o asemenea situaţie, cu totul anormală şi nedorită, poate fi refăcută în termen destul de scurt, de trei ani, dacă se iau anumite măsuri. Se va face, ca şi în alte cazuri în care există disproporţie de sexe, o foarte intensă recoltare selectivă a femelelor. Acelaşi lucru se va extinde de data aceasta şi asupra masculilor, în special a celor de vîrste mici şi

www.clubulvanatorilor.ro

mijlocii, dar se vor extrage numai atîtea exemplare încît proporția între sexe să nu depășească pe cea normală, adică 1:1. Desigur că în asemenea situații se exclude de la sine urmărirea recoltării țapilor de trofeu, această acțiune putînd avea loc numai în cazul cînd se constată exemplare care se apropie de declin și, sigur, după trei ani, timp în care s-a procedat la normalizarea structurii de vîrstă a efectivului.

Credem că exemplificînd situația unei populații de căprior — normale — ideală ca structură de vîrstă și sexe și a mai multora — anormale — sub un aspect sau altul, cititorul a putut înțelege care este principiul de întocmire a planului de recoltare la specia de care ne ocupăm, lucru care ne va permite să trecem mai departe.

Înainte de a vorbi despre una dintre problemele fundamentale ale gospodăririi unui teren de căprior — recoltarea cu arma — cititorul să ne dea îngăduința să ne oprim asupra unei probleme nu mai puțin importante. Intenționăm în cele ce urmează să vedem pe de o parte care este recolta și apoi la ce nivel calitativ al trofeelor de căprior se află țara noastră, ambele în comparație cu alte țări avansate din punct de vedere cinegetic.

Situația recoltei de căprior în România. Calitatea trofeelor de căprior de la noi. Măsuri pentru ameliorarea lor

Desigur că, așa cum am arătat și în alte părți ale lucrării, în gospodăria vînătorească nu întotdeauna indicii cantitativi prezintă cea mai mare importanță, în special în cazul nostru, cînd ne ocupăm de o specie purtătoare de trofeu. Mai ales că, frecvent în condițiile unei populații prea numeroase de căpriori, ce depășește nivelul densităților optime, calitatea trofeelor de căprior scade. Totuși, am încercat să punem la dispoziția cititorilor cîteva date statistice cu privire la recoltele de căprior din unele țări europene, cifre ce le-am găsit în periodicele de specialitate. Fiindcă recolta absolută în bucăți nu permite a se face apreci-

www.clubulvanatorilor.ro

eri asupra cantităţilor recoltate, le-am raportat pe acestea la suprafaţa păduroasă. Datele pe care le deţinem nu ne permit să facem o analiză în legătură cu suprafaţa propriu-zis ocupată, riscînd chiar să introducem în raportul făcut şi căpriorii de cîmp. Totuşi recolta calculată la 100 ha pădure ne permite să vedem cîţi căpriori se vînează la unitatea de suprafaţă în aceste ţări.

Din *tabelul 24* se vede că pe primul loc se află R.F.G., cu peste 6 căpriori recoltaţi la 100 ha pădure, apoi Danemarca (5,6), Austria (4,6), R.D.G. (4,1), Elveţia (2,3) şi Cehoslovacia (1,8).

Restul ţărilor : Bulgaria, Jugoslavia, Polonia, Suedia şi Ungaria se găsesc cu o recoltă de sub 1 căprior la 100 ha pădure. În ce priveşte ţara noastră, constatăm că ne aflăm sub nivelul multor ţări europene, dar în acelaşi timp vedem că recolta de căpriori este dublă faţă de cea a României din 1938.

În situaţia în care efectivele de căprior din ţara noastră vor ocupa suprafaţa pe care căpriorul găseşte condiţii bune de dezvoltare (cca 4.000.000 ha) iar efectivul va ajunge la cel optim (cca 240.000 ex) şi recolta sumar calculată la 20% din efectiv (socotind un spor mediu de 40%) va fi de cca 45.000 bucăţi ceea ce, raportat la suprafaţa ocupată, va fi de peste 2 căpriori la 100 ha pădure.

Şi acum să vedem care sînt indicii calitativi ai căpriorului de la noi.

Prin împuşcare, deci prin scoaterea din efectiv a unor indivizi masculi sau femele, alături de alte mijloace din arsenalul gospodăririi vînatului, omul are, în foarte mare măsură, posibilitatea să dirijeze populaţia căpriorului din terenul respectiv, atît sub aspectul indicilor cantitativi cît şi din punct de vedere al celor calitativi. Indici calitativi la o populaţie de căprior înseamnă vigurozitate corporală, prolificitate ridicată, complex parazitar mic şi în sfîrşit, obiectul principal al strădanilor noastre — trofee cît mai puternice, la nivelul mondial cel mai ridicat. Nu este lipsit de interes să analizăm care este situaţia în această direcţie, adică cum stăm noi cu calitatea trofeelor de căprior, în comparaţie cu alte ţări.

Dacă analizăm cele mai bune trofee de căprior omologate la cele trei mari expoziţii internaţionale*) (Berlin, 1937 ; Dussel-

*) F. V. Raesfeld : Das Rehwild. Paul Parey, 1956 ; Catalogo generale 2a Mostra Mercato internazionale della Caccia, Firenze 24 octombrie — 8 noiembrie, 1964.

www.clubulvanatorilor.ro

Tabelul nr. 24

Recolta de căpriori în cîteva ţări europene

Nr. crt.	Ţara	Sursa bibliografică asupra recoltei	Suprafaţa păduroasă (FAO, 1965, mii ha)	Recolta pe căpriori	
				Totală	la 100 ha pădure [1]
1	Austria	Östereiches Weidwerk 12/1963	3 352	153 008	4,6
2	Bulgaria	Ohota 2/1966	3 259	1 288	0,04
3	Cehoslovacia	Myslivost 8/1962	4 327	75 631	1,8
4	Danemarca	Ohota 2/1966	444	25 000	5,6
5	Elveţia	Diana XI/1964	976	22 234	2,3
6	Iugoslavia	Ohota 2/1966	8 831	15 000	0,2
7	Polonia	Ohota 2/1966	7 467	35 000	0,5
8	R. D. Germană	Unsere Jagd 4/1963	2 958	121 334	4,1
9	R. F. Germană	Gazette officielle de la chasse 3/1960	7 038	443 325	6,3
10	Suedia	Ohota 2/1966	22 980	25 000	0,1
11	Ungaria	Magyar Vadasz /1961	1 272	4 500	0,4
12	ROMÂNIA 1938	Carpaţii 4/1940	5 955 [2]	1 743	0,03
	1965	Date aproximative	6 487	4 000	0,06

[1] Recolta de căpriori am raportat-o numai la suprafaţa păduroasă, neţinînd seama de căpriorii de cîmp, a căror existenţă în diferite ţări variază.

[2] Stinghie — Sburlan: Agenda forestieră. Ed. Tonuţiu, Bucureşti, 1941.

www.clubulvanatorilor.ro

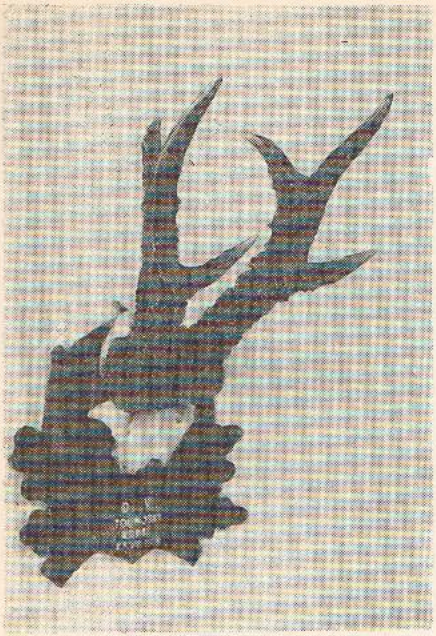
73. Cel mai bun trofeu de căprior al expoziției de la Berlin (196 puncte C.I.C.)

74. Cel mai bun trofeu de căprior din România — 182,8 puncte C.I.C. (E. Witting, Șapte Județe, Sibiu, 1916)

dorf, 1954 ; Florența, 1964), constatăm că cel mai bun trofeu recoltat vreodată în România se află pe locul IV. Primul în lume, cu 196,0 puncte, este un trofeu recoltat în 1896, în regiunea Lwow-URSS *(fig. 73)*, al doilea recoltat în 1933 în regiunea Stanislaw, tot URSS, are 184,3 puncte, iar al treilea, de origine jugoslavă, recoltat în 1959, are un punctaj de 183,15 *(fig. 75)* și a cucerit marea medalie de aur a expoziției de la Florența. Față de această situație consemnată în cataloage, în revistele de specialitate au mai fost semnalate două trofee foarte bune. Primul a fost recoltat în Polonia, în voevodatul Lodz, la 20 iunie 1962 și a fost evaluat la 194,48 puncte CIC. Surpriză extraordinar de mare am trăit în anul 1965, cînd revista de vînătoare „Magyar Vadasz" (9/1965) a semnalat recoltarea unui trofeu colosal, nou record mondial. Este vorba de căpriorul recoltat în 1965, în punctul Martonvásár, care a fost evaluat la 240,34 puncte CIC, deci cu 43 puncte mai mult decît recordul mondial *(fig. 76)*. Chestiunea este pur și simplu senzațională în domeniul nostru de activitate.

www.clubulvanatorilor.ro

75. Cel mai bun trofeu de căprior jugoslav, care a cîştigat marea medalie de aur la expoziţia de la Florenţa (1964), — 183, 15 puncte C.I.C. Clişeu obţinut prin amabilitatea Uniunii Asociaţiilor Vînătoreşti din R.S.F. Jugoslavia

76. Cel mai bun trofeu cunoscut astăzi în lume (240 puncte C.I.C.), recoltat la Martonvásár — R.P. Ungară

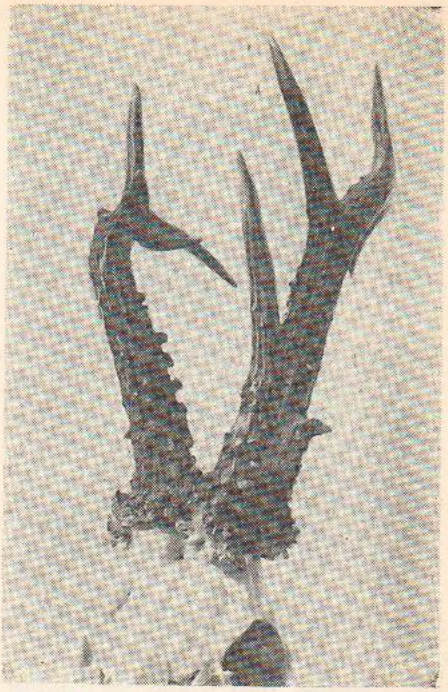
Nu este exclus ca trofeul, în timp, pînă la prima expoziţie care îi va consemna definitiv punctajul, să scadă, dar rămîne totuşi cel mai bun trofeu de căprior din lume.

Cel mai bun trofeu românesc cunoscut pînă astăzi a avut un punctaj de 182,8 puncte şi a fost recoltat de cunoscutul scriitor cinegetic Emil Witting în anul 1916, în punctul denumit Şapte Judeţe — Sibiu *(fig 74)*. Al doilea trofeu românesc, care în clasamentul făcut de noi, bazîndu-ne pe cele mai bune trofee din lume consemnate în cataloage, ocupă locul V cu un punctaj de 179,5 şi a fost recoltat în anul 1925, în punctul Cuşma-Năsăud, de L. Pop *(fig. 77)*. Cel mai bun trofeu românesc care a fost prezentat la expoziţia de la Florenţa, provine din pădurea Bolintin-Bucureşti şi a fost recoltat în 1962, fiind evaluat la

www.clubulvanatorilor.ro

77. Un alt trofeu românesc — excepţional — de 179,5 puncte C.I.C. (L. Pop, Cuşma—Năsăud, 1925)

78. Cel mai bun trofeu recoltat în România, după 1944 (Bolintin, Bucureşti, 1962; 163,2 puncte C.I.C.)

163,2 puncte CIC *(fig. 78)*. El a ocupat la această expoziţie locul 7. *Urmărind însă clasificarea faţă de trofeele care au fost expuse la cele trei expoziţii amintite — el ar ocupa numai locul 24.*

Iată care este în momentul de faţă nivelul calitativ al trofeelor din ţara noastră ; o situaţie care se cere să fie analizată cu mult simţ de răspundere de fiecare vînător, de fiecare lucrător al sectorului gospodăririi vînatului din ţara noastră, în aşa fel încît concluziile pe care le vom trage să ne ducă la eforturi maxime pentru a lichida această stare de fapt.

Există însă dovada certă că în ţara noastră au existat şi continuă să existe condiţii naturale favorabile care să producă trofee valoroase. Dar se pune întrebarea : ce trebuie să facem pentru a realiza acest deziderat valabil pentru căprior şi alte specii de copitate purtătoare de trofeu. Acest obiectiv poate fi realizat

www.clubulvanatorilor.ro

în cîțiva ani și apoi menținut prin ridicarea permanentă a calității trofeelor, dacă se vor rezolva următoarele probleme :

1. Să se aducă efectivele de căprior la capacitatea biogenică-cinegetică (densitatea optimă) a fondurilor de vînătoare.

2. Să se îmbunătățească baza trofică a terenurilor de căprior prin ogoare de hrană și în special să se asigure suplimentarea hranei în timpul iernii, cu furaje de bună calitate.

3. Să se ridice nivelul tehnic și etico-vînătoresc al personalului de teren și al vînătorilor sportivi, care să urmărească în vînarea căpriorului nu kilogramele de carne, ci ridicarea permanentă a calității trofeelor. A.G.V.P.S. să asigure vînătorii de căprior cu arme de glonț.

4. Recoltarea căpriorului în teren, atît masculi cît și femele, să se facă conform principiilor gospodăririi vînătorești moderne.

5. Să se efectueze anual controale sanitare pe terenurile cu densitate optimă pentru a stabili și preveni din timp apariția diferitelor boli.

Recoltarea selectivă a căpriorului

Cunoscînd numărul de exemplare ce trebuie împușcate, adică planul anual de recoltare, personalul de teren și vînătorii, dotați cu arme de glonț, vor trece la recoltarea căpriorilor, urmărind ca prin aceasta să ridice în permanență calitatea trofeelor.

Dar și în această direcție se constată o serie de lucruri puțin îmbucurătoare. Mai sînt încă mulți vînători care consideră ca produs principal al vînării căpriorului carnea ; în consecință, trofeul îi interesează mai puțin — cel mult coarnele pe care le folosesc pentru prăsele la cuțit sau eventual pentru cuier. Sînt vînători care nu știu nici ce coarne a avut căpriorul ce l-au împușcat, căci au lăsat capul paznicului să facă din el o ciorbă bună.

Sînt alți vînători care fie datorită termenului scurt în care le este dat să recolteze căpriorul, fie nerăbdători de a vîna ceva, nu caută căpriorul ce merită focul de armă, respectiv acela care a ajuns la stadiul în care nu poate da un trofeu mai bun, și recoltează țapul ce le vine mai repede. Acesta, de fapt, nu este altul decît tot țăpleanul de 1—2 ani, care nefiind încă suficient

www.clubulvanatorilor.ro

de prudent, iese la hrană mai devreme, nu este sperios. Acesta, de cele mai multe ori, abia începe să pună trofeul al doilea, deci aproape întotdeauna sînt animale care încă n-au arătat nici pe departe ce trofeu pot da.

În sfîrşit, cunosc puţine cazuri cînd un vînător preferă să recolteze un căprior care poartă un trofeu de selecţie. Adesea am avut ocazia să văd ţapi de selecţie prezentaţi drept suliţari bătrîni, dar în fond nu erau altceva decît tot tineret între 1 şi 2 ani, cu corniţele peste 10 cm, deci căpriori de viitor.

Mi-a fost dat, în anul 1965, să particip la o scenă interesantă. Aşteptam în camera serviciului de vînătoare a DREF-ului Hunedoara, cînd intră un vînător cu un trofeu de căprior foarte interesant prin anomalia ce o prezenta. Vînătorul era foarte nemulţumit că l-a împuşcat pe acesta ; el ar fi dorit mult să împuşte un ţap cu coarnele simetrice şi nu un asemenea exemplar urît. Mă tot gîndeam cum aş putea face să-l iau, cînd îl aud pe respectivul „selecţioner" fără voie că roagă pe inspectorul regional de vînătoare să îl schimbe cu alt trofeu, dar normal, la care schimb m-am oferit şi ambele părţi au fost foarte mulţumite.

Adesea vînătorii şi personalul de teren, contrar instrucţiunilor date, sînt de părere că în sezonul de vînătoare se scoate ce se poate, selecţia rămînînd pentru la toamnă. Părerea este categoric eronată. *Selecţia cu arma este operaţia ce trebuie făcută permanent, în timpul şi în afara sezonului de vînătoare.*

Pentru aceasta, vînătorii trebuie educaţi spre a fi preocupaţi să recolteze în primul rînd căpriorii îmbătrîniţi, cu trofee de selecţie sau cu coarne evident anormale şi numai după aceasta căpriorii de trofeu, adică ţapii la vîrsta şi în stadiul cînd poartă trofeul cel mai bun. *Această ultimă categorie de căpriori trebuie scoasă după ce animalele s-au reprodus, deci după ce şi-au transmis calităţile superioare urmaşilor, adică în a doua parte a perioadei de împerechere, respectiv începînd din luna august. În schimb, ţapii de selecţie trebuie să fie împuşcaţi înainte de fecundarea femelelor. Aceasta este principala şi una din cele mai importante reguli în recoltarea selectivă a căpriorilor. Este foarte regretabil că această regulă, atît de importantă, este atît de puţin respectată. Tocmai acest lucru, alături de disproporţia între sexe în favoarea femelelor şi suprapopularea terenurilor, duce la scăderea calităţii trofeelor de căprior.*

Deci pînă la perioada de împerechere, care începe de obicei pe la 15 iulie, va trebui să ne concentrăm atenţia numai pe ţapii

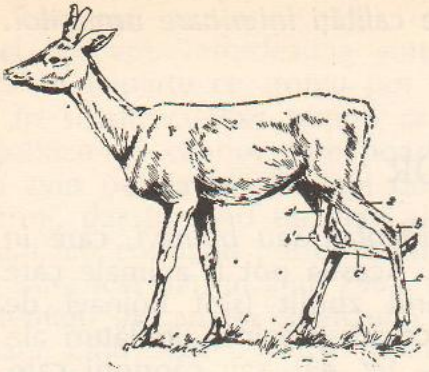
www.clubulvanatorilor.ro

de selecție. Aceasta pentru a-i exclude de la împerechere, respectiv *pentru a opri transmiterea de calități inferioare urmașilor.* Care sînt acești țapi de selecție ?

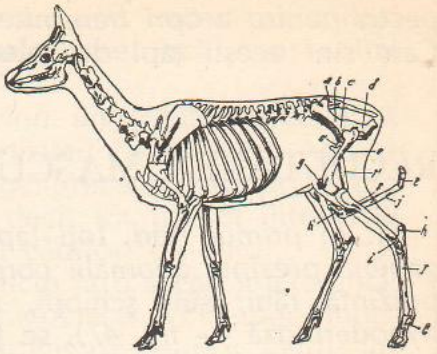
RECOLTAREA MASCULILOR

1. *În primul rînd, toți țapii accidentați sau bolnavi, care în general prezintă anomalii corporale.* Aceștia pot fi animale care prezintă răni, sînt șchiopi, au părul zbîrlit (sînt bolnavi de hypodermoză — *fig. 47),* se țin cocoșați, prezintă umflături ale botului (bolnavi de actinomicoză — *fig. 49),* sau căprioriii care sînt în întîrziere cu năpîlirea — cauza fiind, în majoritatea cazurilor, tot boala ; în general, orice exemplar anormal. În această direcție merită să fie amintit un caz cu totul ieșit din comun, o adevărată „ciudățenie a naturii" cum bine au intitulat autorii comunicarea făcută în „Vînătorul și pescarul sportiv" (*Gheție, Atanasiu, 1961).* Este vorba de împușcarea unui căprior de sex masculin, tînăr, bine dezvoltat, cîntărind circa 30 kg și care prezenta o curioasă anomalie : între membrele posterioare se putea vedea cel de al cincilea picior, ținut în flexiune *(fig. 79, 80).* Cauza ce a produs acest joc al naturii ce poartă denumirea în știință de monstru polimelian (cu mai multe membre), este foarte interesantă. Ne permitem să prezentăm în continuare explicația dată de autorii ce au descris acest caz. „În cazul cînd, datorită unor cauze legate de anumite condiții morbide ale mamei sau ale embrionului, se poate de asemenea întîmpla ca dezvoltarea puilor să se oprească total sau parțial, chiar în stadiul de embrion. În cazul gemenilor, unul din indivizi se poate dezvolta normal, însă al doilea se poate opri în dezvoltare în uterul mamei. Din el se întîmplă să nu mai rămînă decît părți de organe, care se fixează de corpul celuilalt individ, care se dezvoltă normal. Este ceea ce în știință se numește „monstru dublu parazitar", întrucît unul din indivizi rămas nedezvoltat, devine un parazit pe corpul celuilalt. Acesta se pare că este și cazul căpriorului cu cinci picioare, al cincilea membru nefiind decît un rest din corpul fratelui geamăn, rămas nedezvoltat" Autorii dovedesc mai departe, prin studiul anatomic foarte detaliat, că este vorba de o atrofie (oprire în dezvoltare) de organe. E interesant că membrul suplimentar ținut mereu îndoit între picioarele dindărăt, se pare că nu a jenat prea mult pe că-

www.clubulvanatorilor.ro

79. *Căpriorul cu cinci picioare* (a. *gamba normală ; a'. gamba membrului al cincilea ;* b. *calcaneu normal ;* b'. *calcaneul membrului al cincilea ;* c. *metatars normal ;* c'. *metatarsul membrului al cincilea* (după Gheţie şi Atanasiu, 1961)

80. *Scheletul căpriorului cu cinci picioare* (a. *sacrum ;* b. *ilium ;* c. *pubis ;* d. *ischium ;* e. *femur normal ;* e'. *femur atrofiat ;* f. *tibia*, f'. *tibia atrofiată ;* g. *rotula ;* h. *calcaneu ;* h' *calcaneu sudat la astragal ;* i. *astragal ;* j'j. *metatars ;* II' *falangele* (după Gheţie şi Atanasiu, 1961)

prior, chiar în timpul alergării, cu toate că atît oasele cît şi muşchii celui de al cincilea picior nu seamănă cu cele ale unui membru normal.

Ca o curiozitate în plus, nelegată de prima anomalie, la acest căprior s-a mai constatat şi faptul că el nu avea decît un singur testicul, testiculul drept fiind aproape atrofiat. De asemenea, anormal era şi organul genital. Din aceste detalii reiese că exemplarul nu putea copula.

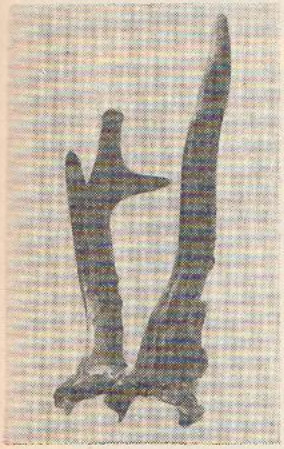
Desigur că asemenea exemplare, prin raritatea lor excepţională, este necesar să fie în mod categoric extrase din efectivul de căprior. Avînd în vedere că prin descrierea de asemenea cazuri se poate îmbogăţii ştiinţa biologică, animalele trebuie cît mai repede posibil puse la dispoziţia specialiştilor pentru studiu.

2. *Toţi căpriorii pe care îi identificăm după corp că sînt exemplare bătrîne, iar ca trofeu au prăjini în formă de suliţă.* Aceştia sînt *suliţarii bătrîni* sau *„ucigaşii"*, a căror existenţă în efectiv este nedorită pentru faptul că ei înlătură de la împerechere exemplarele adulte cu calităţi ereditare superioare şi cu trofeu puternic, dar care nu le pot rezista în luptă. Aceşti suliţari bătrîni au primit denumirea de *„ucigaşi"* tocmai pentru

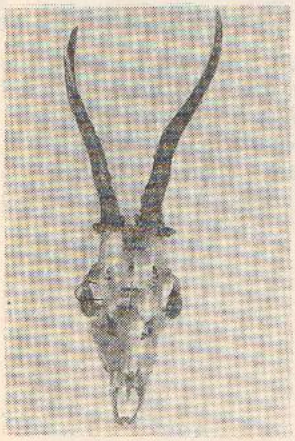
www.clubulvanatorilor.ro

faptul că ei, avînd superioritatea armei de atac — coarnele în formă de suliță — bat orice căprior ce stă-mpotrivă, omorîndu-și uneori adversarii. Interesant este că asemenea exemplare sînt întîlnite nu numai la vîrsta de 7—10 ani, în colecția noastră avînd un exemplar tipic de căprior cu sulițele lungi și ascuțite care nu a avut mai mult de 4—5 sau chiar 3 ani. În fotografiile alăturate prezentăm cîteva asemenea trofee recoltate în terenurile din regiunile București și Ploiești *(fig. 81—88)*.

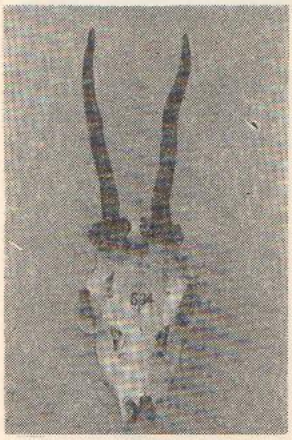
Dar căpriorilor în vîrstă li se transformă trofeul nu numai prin pierderea ramificațiilor și rămînerea prăjinii principale. La unele exemplare, la vîrste mari, aceste prăjini pot fi de dimen-

81. Trofeu de țap bătrîn în declin, prăjina stîngă — suliță; asemenea exemplare trebuie extrase întotdeauna cu prioritate (pădurea Scroviștea, iulie 1960)

82. Trofeul unui exemplar în vîrstă, a cărui scoatere era necesară; prăjinile lungi (stîngă-suliță) sînt foarte periculoase (pădurea Adea, O. s. Criș, 1961, Lungu P.)

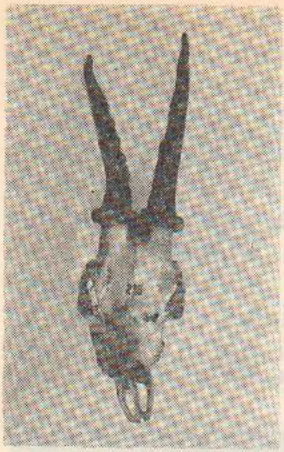

83. „Ucigaș" foarte bătrîn (colecția INCEF — 694, recoltat la 6.VII. 1960, în pădurea Scroviștea, reg. București)

siuni mai mici iar vîrful lor neascuțit. Noi i-am denumit pe aceștia — țapi bătrîni cu coarnele „boante" *(fig. 89—93)*.

Toate aceste exemplare de căprior de vîrstă mai înaintată nu mai au ce căuta în populație, fiindcă nu mai au vigurozitate corporală ridicată, ceea ce însemnează că nu vor transmite ca-

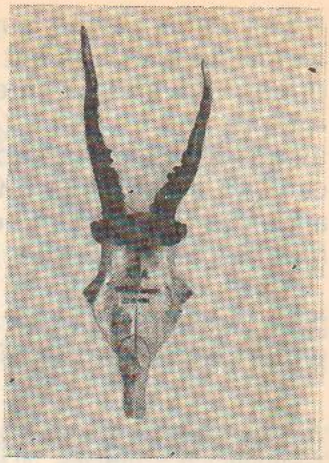
www.clubulvanatorilor.ro

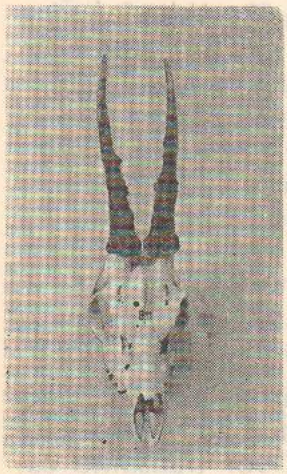
84. Trofeu de țap îmbătrînit, bine scos (pădurea Buriașu, 13.X.1959, ing. V. Cotta)

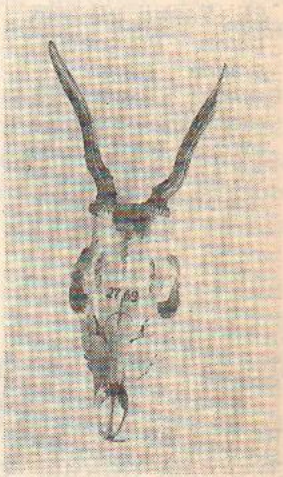
85. Trofeu de suliţar bătrîn, a cărui scoatere din populație era necesară (Jilava, 26.V. 1964, A. Gumă)

86. Trofeu de suliţar bătrîn, cu coarnele în formă de tirbușon ; a fost bine scos prin selecție (Gurghiu, 29.VII. 1964, ing A Konrad)

87. „Ucigaș" tipic, de vîrstă mijlocie (colecția INCEF — 811, recoltat în pădurea Scroviștea, la 7.VII.1962)

88. Suliţar de vîrstă mijlocie, bine scos prin selecție (păd. Somoș, O. s. Criș, 16.VII.1961, Iliescu Eugen)

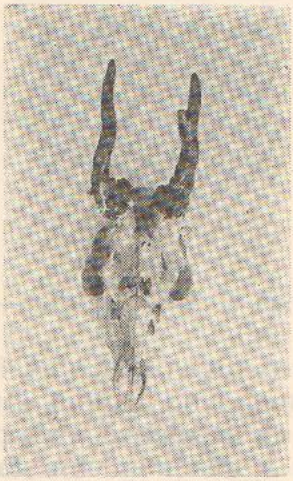
www.clubulvanatorilor.ro

lităţi superioare urmaşilor, *deci trebuie înlăturaţi din teren prin împuşcare, înainte de împerechere.*

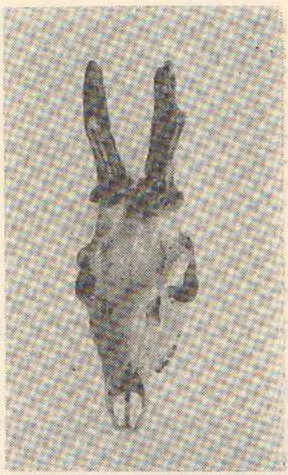
Dar să fim atenţi ca nu cumva să confundăm suliţarii tineri cu cei bătrîni. Este vorba de ţapii în vîrstă de peste 1 an, care pentru prima dată pun ca trofeu tot o prăjină — uneori fără ramificaţie şi care poate fi lungă peste urechi (mai mult de 10 cm) ceea ce denotă că sînt exemplare cu predispoziţii individuale foarte bune. Este cu totul contraindicat ca asemenea căpriori să fie împuşcaţi. Deosebirea dintre aceşti suliţari şi cei bătrîni se poate face foarte uşor ; în primul rînd, după corp — nu este posibil să se confunde ţăpleanul în al doilea an al vieţii, cu gîtul subţire şi lung, corpul mic şi temperament zburdalnic

89. Trofeu de ţap bătrîn — o prăjină suliţă, alta în formă de măciucă (păd. Scroviştea, 7. VII.1962)

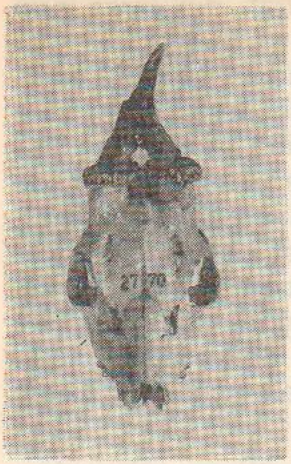
90. Trofeul unui căprior bătrîn în regres — desigur, bine scos (pădurea Scroviştea, 1.VI.962).

91. Coarnele unui căprior bine scos prin selecţie (păd. Scroviştea, 1.VI.963).

— cu bătrînul ciolănos cu urechile clăpăuge ; în al doilea rînd, suliţele la ţăplean sînt întotdeauna drepte, lipsite de rozetă puternică, deschise la culoare, cu vîrfurile albe — pe cînd la ţapii bătrîni sînt curbate şi au o culoare închisă, egală peste tot, avînd de regulă rozeta pronunţată. Din fotografia alăturată a

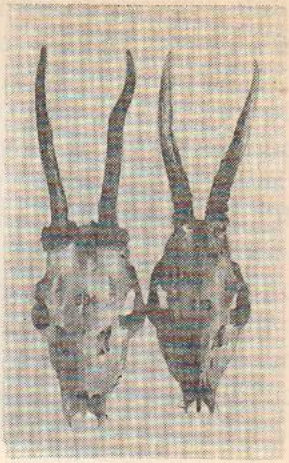
www.clubulvanatorilor.ro

92. Trofeu de țap bătrîn, care trebuia scos de mult (păd. Somoș, O. s. Criș, 13.IX.1959, Iliescu Eugen)

93. Coarne boante de țap bătrîn (colecția INCEF — 853, recoltat la 6.X.1962, E. Iurcenco, păd. Ciornuleasa, reg. București)

94. Pentru comparație, două trofee de sulițari de vîrste diferite. Stînga : *de țap foarte bătrîn,* dreapta : *un exemplar tînăr în al doilea an de viață*

doi sulițari — unul tînăr și altul bătrîn — se poate vedea clar care este diferența *(fig. 94).*

3. *Toți căpriorii care prezintă trofee în declin,* deci nu au fost scoși la timp, atunci cînd trofeul lor era de maximă putere. Este neîndoielnic că asemenea exemplare ale căror coarne scad în dimensiuni, au ajuns și într-un stadiu avansat de declin fiziologic și în nici un caz nu mai pot fi considerați buni reproducători, de aceea împușcarea lor este obligatorie. Trofee de acest gen le prezentăm în fotografiile următoare, care ilustrează diferite conformații tipice ale coarnelor *(fig. 95—98).* Menționăm existența a asemenea situații și la căpriori de vîrste mijlocii.

4. *Toți căpriorii care prezintă anomalii ale trofeului.* Anomaliile trofeului la căpriori pot fi extrem de variate și de naturi foarte felurite, fie consecință a loviturilor sau, ceea ce este mai grav, ca urmare a caracterului ereditar necorespunzător. Să analizăm pe rînd situațiile concrete ce pot fi întîlnite în terenurile noastre de vînătoare.

www.clubulvanatorilor.ro

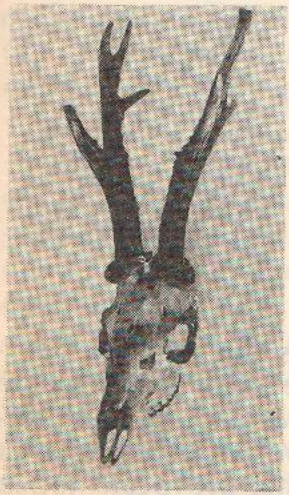
95. Trofeu de căprior a cărui împuşcare a fost întîrziată ; din „exemplar de trofeu" a devenit ţap „de selecţie" (O. s. Ghimpaţi, 16. V.1963, Ghirodea I.)

96. Trofeu de ţap bătrîn, cu conformaţie inestetică (colecţia INCEF — 855, recoltat la 25. IX.1962, păd. Scroviştea)

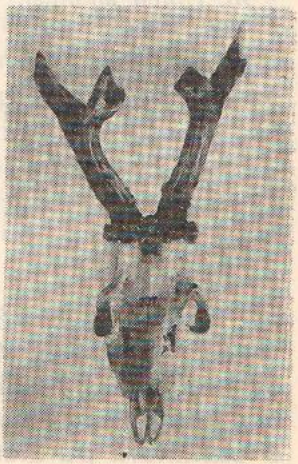

97. Trofeu de ţap bătrîn în declin ; dacă ar fi fost scos mai din vreme, ar fi avut un trofeu mai puternic. Colecţia INCEF-698, recoltat la 6.VI. 1960, păd. Scroviştea)

97 A. Trofeu de căprior medaliat la Expoziţia internaţională de la Forenţa, în 1964 ; a fost ***scos la timp*** *(fondul experimental INCEF Ştefăneşti, 31.X.1959, ing. M. Georgescu)*

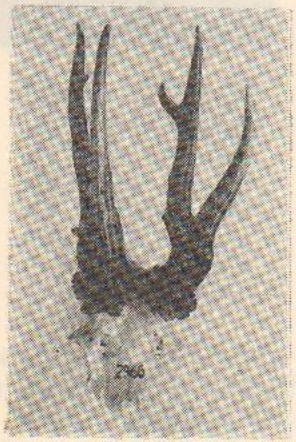
97 B. Trofeu scos în momentul optim, medaliat la Expoziţia internaţională de la Florenţa, 1964 (păd. Scroviştea, 12.VIII.1960)

www.clubulvanatorilor.ro

a) *Trofeului îi lipseşte o parte a unei prăjini sau sînt rupte amîndouă.* Asemenea anomalie este considerată de majoritatea autorilor ca fiind rezultat al luptei între masculi, în perioada de împerechere şi în consecinţă ei nu recomandă ca aceştia să fie împuşcaţi. Părerea noastră este contrară şi se bazează pe rezultatul examinării cîtorva cazuri ce le avem în colecţia INCEF. Astfel :

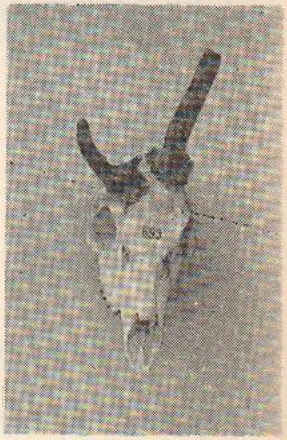
Trofeul cu nr. 255 *(fig. 99)* recoltat în pădurea Gherghiţa, regiunea Ploieşti, are prăjina stîngă fracturată. A aparţinut unui căprior care a avut mai mult de 6—7 ani şi care n-ar mai fi dat trofeu de calitate — deci scoaterea lui a fost indicată.

98. Trofeu anormal, bine scos prin selecţie (păd. Maia, 7.X.1965, Rădulescu N.)

99. Trofeu de ţap cu o prăjină ruptă ; scoaterea din efectiv era necesară (recoltat în 1958, pădurea Gherghiţa, de Alexe I.)

100. Rupturi ale ambelor prăjini la împuşcare, ţapul prezenta între coarne o umflătură purulentă (colecţia INCEF — 693, recoltat la 6.VII.1960, în pădurea Scroviştea)

Trofeul cu nr. 693 *(fig. 100)* a fost extras din pădurea Scroviştea, la 6 iulie 1960. În afară de rupturile celor două prăjini despre care nu ştim căror cauze s-ar datora, căci în anul respectiv ţapul încă nu participase la împerechere, între coarne avea o umflătură purulentă. Poate că o rană veche, provocată tot în

www.clubulvanatorilor.ro

luptă cu rivalii, a determinat infecția între coarne, care nu văd să se fi vindecat, dar în orice caz a provocat degradarea trofeului. Este evident că asemenea infecții pe craniu sînt dăunătoare întregului organism, iar tratarea lor este imposibilă în condiții de libertate ; nu ne rămîne altceva mai bun de făcut decît să-l excludem de la împerechere.

Fără îndoială că nici căpriorului din fotografia alăturată (fig. 101) cu toate că era foarte tînăr, nu i-ar fi crescut în viitor un trofeu de bună calitate; pentru aceasta scoaterea lui din efectiv o considerăm pe deplin justificată. Un caz asemănător este prezentat și în fotografia alăturată, care reprezintă un căprior de vîrstă mijlocie, venit în timpul goniței la chemătoare și care față de prăjina dreaptă normală, cu 3 raze la stînga, la dreapta avea numai un ciot de corn *(fig. 102)*.

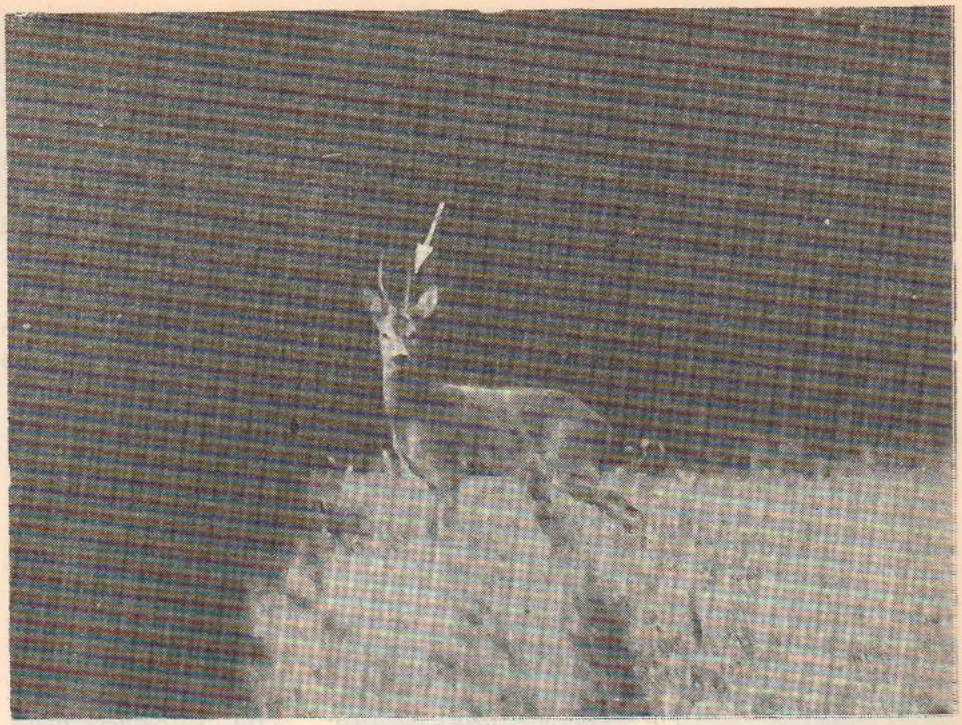
101. Suliţar tînăr căruia i-a crescut normal numai o prăjină — cealaltă fiind ruptă ; este bine ca asemenea exemplare să fie scoase prin selecție (O. s. Barnar, mai 1964, Cimpăeşu P.)

b) *Trofeului îi lipsește complet o prăjină, uneori chiar și cilindrul frontal.* Această anomalie este de obicei provocată de lupta ce se dă între masculi, în perioada de împerechere, sau de unele accidente (lovituri în copaci). Pentru exemplificare, prezentăm fotografii a două trofee scoase prin selecție. Primul *(fig. 103)* are cornul smuls împreună cu cilindrul frontal, iar al doilea *(fig. 104)*, pe lîngă lipsa unei prăjini, prezintă rupturi și ale celuilalt corn, evident ca rezultat al luptei cu alți masculi.

Ce facem cu asemenea exemplare ? Avînd în vedere faptul că alt corn pe locul cilindrului frontal smuls nu va mai crește și că un asemenea căprior, cu un singur corn, devine periculos pentru celelalte exemplare, normal este ca și el să fie extras din populație.

c) *Trofeul a devenit anormal prin deplasarea cilindrului frontal înainte sau lateral.* Acest lucru se datorește probabil unor lovituri ce au provocat rănirea cilindrului frontal la căpriori — la vîrsta de ied. În colecția INCEF posedăm cîteva exemplare extrem de interesante.

www.clubulvanatorilor.ro

102. Ţap de selecţie venit la chemătoare (păd. Gherghiţa, reg. Ploieşti, aug. 1958)

Trofeul cu nr. 743, recoltat în cadrul împuşcărilor selective, la 27 XI. 1960, în pădurea Snagov (*fig. 105*), prezintă o anomalie unică : cilindrul frontal a fost împins înainte, ceea ce a provocat creşterea cornului în această direcţie, făcînd cu celălalt corn crescut normal un unghi mai mare de 90°.

În fig. 106 prezentăm un trofeu recoltat lîngă Haţeg, în anul 1965. În acest caz, lovitura primită de cilindrul frontal a fost laterală, ceea ce a provocat creşterea corespunzătoare şi a cornului.

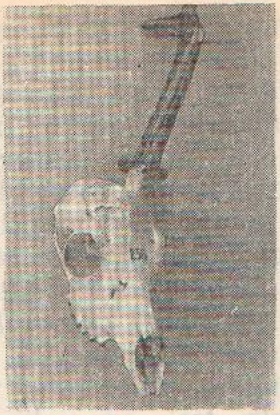
În *fig. 107* un alt exemplar cu acelaşi gen de anomalie, împuşcat la Miercurea Ciuc, în anul 1963. Acesta probabil că a fost rănit mai puternic, ceea ce a provocat creşterea unor ramificaţii direct din cilindrul frontal.

În fotografia următoare *(fig. 108)* prezentăm alt trofeu cu aceeaşi anomalie, dar extraordinar ca dimensiuni. Este vorba

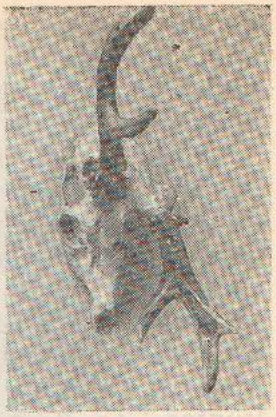
www.clubulvanatorilor.ro

103. Ruptură a cornului împreună cu cilindrul frontal; scoaterea era necesară (colecția INCEF — 742, recoltat la 27.X.1960, de ing. E. Iurcenco, în păd. Snagov, reg. București)

104. Ruptura totală a prăjinii drepte împreună cu cilindrul frontal și — parțial — a cornului stîng; scoaterea prin selecție era absolut necesară (păd. Surlari, 3.X.1959, Dobre T.)

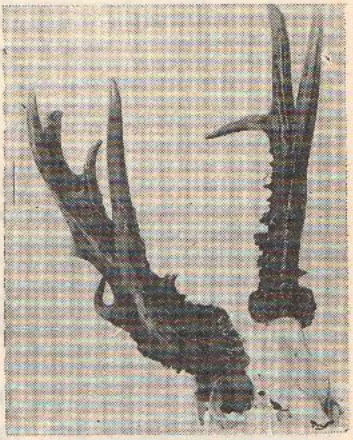
105. Deplasare înainte a cilindrului frontal, cu 90° față de normal (colecția INCEF — 743, recoltat la 27.XI. 1960, de ing. E. Iurcenco, pădurea Snagov, reg. București)

106 Trofeu anormal. Cilindrul frontal drept îndreptat lateral, apoi cornul crescut în sus (Hațeg, 1965)

107. Trofeu anormal de căprior. Cilindrul frontal îndreptat lateral, cornul crescut apoi în sus (Miercurea Ciuc, 15.VII. 1963, ing. Konrad A.)

108. Trofeu excepțional de căprior dar care, datorită anomaliei, pierde foarte mult din puncte (Banat, 1965)

www.clubulvanatorilor.ro

de un căprior de cîmp, împuşcat în porumbişte, în Banat, în anul 1965, la 15 km distanţă de prima pădure. Greutatea trofeului este de peste 600 g. Dacă prăjina dreaptă ar fi normală, el ar fi evaluat la nu mai puţin de 165 puncte.

Probabil că cititorii au rămas surprinşi că pentru acelaşi gen de anomalie am prezentat trei fotografii, cînd una ar fi fost edificatoare. Aceasta pentru a demonstra un fenomen ce nu l-am găsit semnalat nici unde. *La toate coarnele cu deplasări ale cilindrului frontal din interior înspre lateral, întotdeauna în loc să crească în direcţia deplasării cilindrului, cornul se îndreaptă mai mult sau mai puţin în sus.* Aceasta, spre deosebire de primul caz, în care deplasarea cilindrului frontal este paralelă cu fruntea. La toate cele trei anomalii de deplasări laterale găsim ceva asemănător fenomenului existent la plante. Orice plantă aşezată înclinat, avînd nevoie de lumină pentru fenomenul fotosintezei, îşi îndreaptă tulpina în sus, făcînd unghi drept cu locul de inserţie al tulpinei în pămînt, sau mediul nutritiv. Dar care să fie explicaţia în cazul nostru ? E greu de dat. Poate să fie legătura faţă de sistemul cardiovascular, de alimentare cu sînge în perioada de creştere a coarnelor. Cercetări experimentale în această direcţie vor demonstra probabil cauza.

d) *Toţi ţapii care în loc de trofee normale prezintă peruci.* Peruca este o masă cornoasă diformă, de dimensiuni variabile, care este întotdeauna în piele. Nu este altceva decît corn care creşte în permanenţă. În fotografiile alăturate prezentăm cîteva exemplificări.

Primul exemplar de acest fel pe care-l prezentăm *(fig. 109)* a fost recoltat la 20.IX. 1959, în ocolul silvic Pecica, regiunea Banat. Trofeul anormal prezintă o prăjină cu un rudiment de corn, iar cealaltă un corn diform îmbrăcat în piele. Este evident că e vorba de o perucă mai puţin pronunţată.

Al doilea exemplar *(fig.110)*, spre deosebire de primul, are dezvoltată o perucă mult mai mare, cu toate că acesta e în vîrstă abia de 3 ani, faţă de primul care era trecut de 6.

Pentru a putea ilustra mai bine conformaţia unei peruci la căprior reţinem atenţia cititorului cu două fotografii ale unei asemenea anomalii (din faţă şi din profil). Se poate vedea cu uşurinţă că masa cornoasă ce intră în constituţia unei asemenea formaţiuni este de mărime impunătoare şi că în majoritatea cazurilor prăjinile cresc între ele *(fig. 111, 112)*.

www.clubulvanatorilor.ro

109. Perucă simplă la căprior. Cornul drept este puternic dezvoltat, pe cînd stîngul prezintă abia un rudiment

110. Cu toate că acest exemplar a aparţinut unui căprior de vîrstă mai mică, peruca este mult mai puternic dezvoltată decît în situaţia anterioară

111. Căprior cu perucă bine dezvoltată (vedere din profil). Se observă foarte bine creşterea neregulată a masei cornoase (23.X.1964, filiala A.G.V.P.S. Tg. Mureş, fondul de vînătoare Cuieşd)

112. Acelaşi trofeu văzut din faţă

www.clubulvanatorilor.ro

113. Scheletul unei peruci la un căprior ce a fost găsit mort în pădurea Scroviştea (1962)

În fotografia următoare *(fig. 113)* prezentăm un trofeu pe care se poate vedea structura scheletului perucii. Este vorba de un căprior care a avut o perucă simetrică şi a murit ; a fost găsit în pădurea Scroviştea, la 1 iunie 1962. Spre deosebire de coarnele obişnuite, se observă că ţesutul osos din care este formată peruca este mult mai spongios.

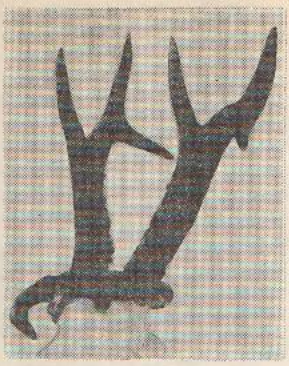
Din cercetările făcute pe diferiţi căpriori care aveau peruci, împuşcaţi, s-a constatat că principala cauză a formării lor sînt rănirile pe care animalul le-a primit la organele genitale (testicule), sau care aveau anumite defecte din naştere. Acest lucru a fost demonstrat de mulţi cercetători şi pe cale experimentală, respectiv prin castrare. În unele lucrări sînt prezentate cazuri cînd peruca a crescut în jos pînă pe ceafă şi a acoperit complet şi ochii. Cum este şi normal, asemenea animale, în natură, mor datorită imposibilităţii de a vedea şi de a se alimenta.

Făcîndu-se cercetări experimentale, s-a ajuns la următoarele constatări în legătură cu formarea perucilor *(Botezat, 1939)* : 1) Dacă ţapul primeşte leziunea sau e castrat în timpul creşterii coarnelor, acestea încep să crească normal pentru ca apoi, după un timp, să-şi schimbe simetria, iar în partea lor interioară să se lipească parţial. Aceste coarne anormale nu îşi pierd pielea şi nici nu le mai leapădă căpriorul cît trăieşte. 2) Unui ţap castrat, la puţină vreme după lepădarea coarnelor îi cresc la început coarne normale, care însă în curînd încep a lua formă anormală, producînd perucă. Căpriorul nu curăţă şi nici nu mai leapădă aceste coarne. 3) Un ţap castrat în vremea pe cînd avea coarnele pe deplin dezvoltate, curăţate de moţ, leapădă aceste coarne, dar cele care-i cresc, din nou, sînt perucă.

Aşa cum apare evident, ţinerea unor asemenea exemplare anormale în populaţia de căprior nu are nici o raţiune şi pentru aceasta se recomandă împuşcarea lor cu prioritate.

e) *Trofeele cu mai multe prăjini decît 2 şi mai multe raze decît 6.* Adesea se întîlnesc căpriori care, din cauze ce cu greu

www.clubulvanatorilor.ro

114. Al treilea cilindru frontal cu cornul încovoiat în jos. Nu trebuia scos prin selecţie, fiind un ţap puternic (Scroviştea, octombrie 1960, ing. Bică I.)

115. Trofeu foarte puternic de căprior, dar care pierde din punctaj datorită anomaliei (reg. Suceava, 1964, ing. A. Neacşu)

pot fi stabilite, prezintă 3 cilindri frontali, al treilea de obicei plecînd din cel principal *(fig. 114)*, aşa cum se vede la trofeul recoltat la Scroviştea, în octombrie 1960. Dar uneori se poate întîmpla ca al treilea cilindru frontal să crească de pe partea superioară a cutiei craniene, la distanţă de cilindrul frontal normal. În fotografia *nr. 115* se vede un asemenea caz la un trofeu excepţional de puternic, recoltat de ing. Neacşu Aurel, în regiunea Suceava, în anul 1964. Trofeul care întruneşte 160 puncte CIC, fără îndoială că ar fi avut de cîştigat mai mult dacă masa cornoasă irosită aici ar fi intrat în compoziţia coarnelor pe care le-ar fi mărit în dimensiuni. Asemenea anomalii ale trofeelor nu sînt periculoase pentru populaţie, în sensul că ele nu se transmit ereditar şi în consecinţă căpriorii cu asemenea manifestări nu trebuie recoltaţi decît în mod normal, în funcţie de dezvoltarea trofeului în ansamblu.

De cu totul alt regim trebuie să se bucure acei căpriori ce poartă trofee cu număr mare de raze, în special cele crescute haotic. Cauza producerii unor asemenea anomalii este greu de precizat, probabil că se datorează tot rănirii cilindrului frontal cînd acest era crud. Două asemenea situaţii se prezintă în fotografiile alăturate *(fig. 116, 117)*.

www.clubulvanatorilor.ro

116. Țap de 10, anormal (Colecția INCEF — 812, recoltat 13 VI. 1962, E. Iurcenco, pădurea Surlari, reg. București)

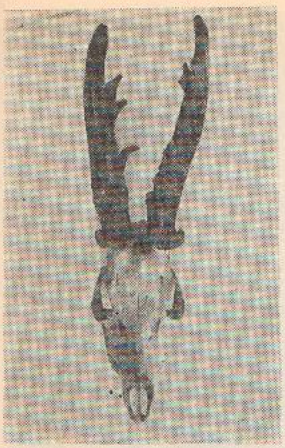

117. Țap de selecție, cu cornul anormal (Scroviștea, 1962)

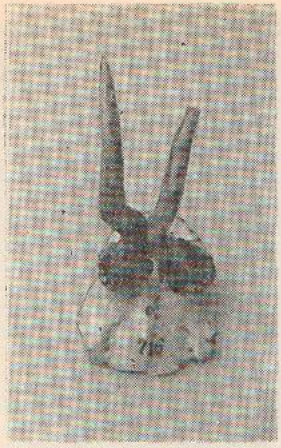
De ce trebuie scoase asemenea exemplare ? În primul rînd pentru faptul că au o conformație inestetică și din considerentul că n-are nici un rost să le lăsăm să se dezvolte mai departe în teren. Cu atît mai mult cînd am constatat că această anomalie continuă de la un an la altul. Este bine să menționăm că asemenea trofee cu anomalii, chiar dacă ar putea obține medalia de aur — sînt excluse din concurs. Așa s-a întîmplat cu trofeul de 136 puncte *(fig. 118)*, recoltat de autorul acestui studiu, care la expoziția de la Florența din anul 1964 n-a fost acceptat pentru a-i se face punctajul fiindcă pe prăjina dreaptă avea un număr de 6 raze, iar pe cea stîngă 5 raze.

Dacă pînă aici ne-am referit la defecțiuni foarte evidente ale căpriorilor masculi adulți, cu anomalii pregnante ale trofeelor putînd denumi această recoltare selectivă „grosieră", a doua etapă în care trebuie să intre orice teren de căprior bine gospodărit este acela al selecției „fine". Să nu se înțeleagă însă că, dacă în viitor vor apare asemenea anomalii pregnante, acești masculi vor fi lăsați ! Nu, trebuie în continuare scoși. Dar noi, în afară de asemenea cazuri, ne vom îndrepta atenția spre ridicarea calității trofeelor privite sub prisma unor elemente foarte importante, ce intră în formulele de evaluare a lor, sau spre forme estetice care ridică valoarea acestora. Astfel :

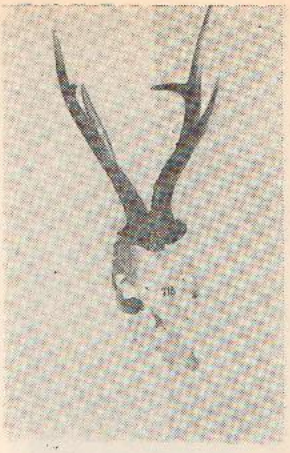
www.clubulvanatorilor.ro

118. Trofeu puternic de căprior, cu punctaj corespunzător medaliei de aur. N-a fost admis de către juriu la Expoziția internațională de la Florența, avînd un număr de 11 raze și a fost categorisit la trofee anormale (pădurea Scroviștea, 1962)

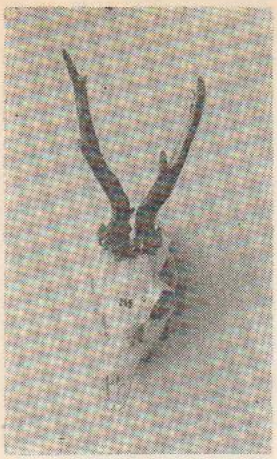
119. Trofeul unui țap tînăr, cu cilindrii frontali îndreptați înspre interior. (Colecția INCEF — 716, recoltat august 1955, dr. E. Jianu, pădurea Barosul Nou, reg. Banat)

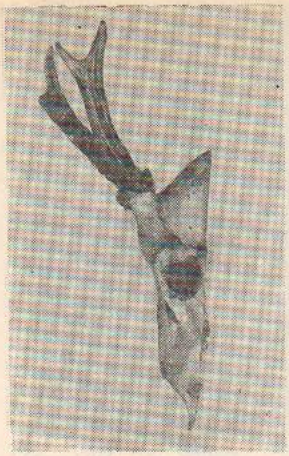
120. Trofeu bun de căprior, dar care prezintă defecțiunea îndreptării cilindrilor frontali înspre interior (Stațiunea INCEF Mihăiești, 18.VI. 1960, Gh. Coman)

a). *Trofeul a devenit inestetic prin îndreptarea cilindrilor frontali înspre interior.* Asemenea exemplare sînt arătate în *fig. 119* (craniul nr. 716), unde, fiind vorba de un exemplar mai tînăr, această anomalie este mai pronunțată, pe cînd trofeele prezentate în *foto 120, 121,* cu toate că nu o au tît de pronunțată, totuși nu sînt de loc trofee frumoase. Cauzele producerii unor asemenea anomalii pot să fie pe de o parte loviturile, sau nu este exclus ca originea lor să fie ereditară. Spunem aceasta deoarece unele din exemplarele ce le avem în colecția INCEF din aceleași puncte de colectare, prezintă o mare simetrie în îndreptarea ambilor cilindri frontali înspre interior. Fără îndoială că aceste animale care posedă anomalii mai mult inestetice, ale trofeului dar care pot scădea punctajul

www.clubulvanatorilor.ro

121. Trofeu de țap de vîrstă mijlocie cu cilindrii frontali îndreptați înspre interior (28 X. 1959, pădurea Gherghița, reg. Ploiești)

122. Trofeu de țap în al doilea an de viață, care prezintă deformarea ce poartă numele de „în marș" (Ocolul silvic Pecica, 23 X 1959, ing. T. Băbuția)

123. Trofeu de țap sulițar bătrîn cu coarnele „în marș". Asemenea exemplare trebuie grabnic scoase prin selecție (pădurea Buriașu, 13.X.1959, ing. V Cotta)

acestuia prin punctele ce se dau pentru lărgime (pînă la 4 puncte), trebuie extrase prin împușcare.

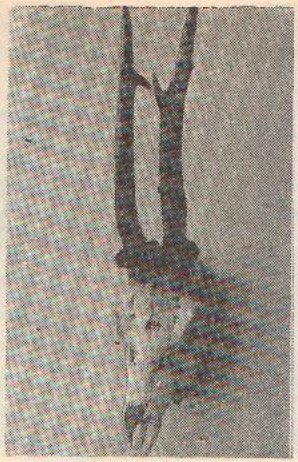
Această defecțiune poate apărea și atunci cînd cornițele privite din profil au unghiuri de înclinație diferite. Această anomalie denumită și „în marș" este provocată de deplasarea unuia dintre cilindrii frontali înainte sau înapoi, datorită unei lovituri. Nu este exclus ca ea să se transmită și ereditar. Asemenea defecțiuni pot fi întîlnite atît la exemplarele tinere *(fig. 112)* sau la cele în declin *(fig. 123)*

b). *Trofeul pierde din valoare fie prin lărgime exagerată sau prin îngustime prea mare.* Așa cum vom vedea mai tîrziu, cînd vom discuta formulele de evaluare a trofeelor, vom constata că există o serie întreagă de elemente care la trofee foarte puternice ca greutate, dimensiuni ale prăjinilor sau rozetei, pierd pînă la 4 puncte datorită lărgimii prea mari, adică a deschiderii exagerate, sau a prăjinilor paralele — deci cu deschidere extrem de mică ; ambele asemenea situații se penalizează. În fotografiile alăturate prezentăm, pentru exemplifi-

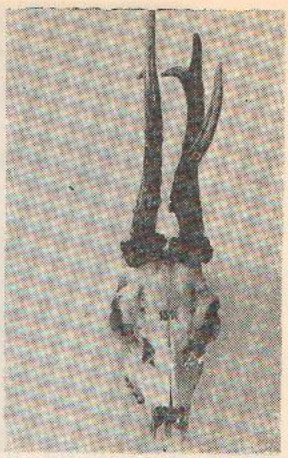
www.clubulvanatorilor.ro

124. Trofeu cu deschiderea prea mare (Colecția INCEF — 218 ; 13.X.1959, ing. V. Cotta, pădurea Buriașu, reg. București)

125. Trofeu cu deschiderea prea mică (Colecția INCEF — 854, 25 IX. 1962, pădurea Scroviștea, reg. București)

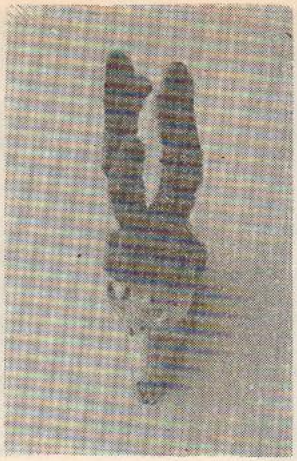

126. Trofeu anormal cu deschidere mică și coarne anormale, a cărui împușcare a fost binevenită (pădurea Scroviștea, 15 X. 1962, T. Tulica)

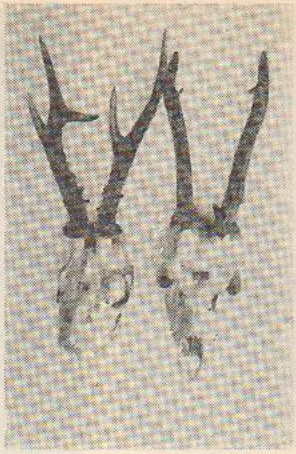
care, patru cazuri. Primul trofeu, recoltat în pădurea Buriașu, la 13.X.1959 *(fig. 124)*, cu toate că e de altfel destul de puternic, pierde prin deschiderea exagerată. Dimpotrivă, căpriorii ale căror trofee le vedem în *fig. 125, 126*, recoltați în pădurea Scroviștea, au prăjinile exagerat de înguste — de asemenea inestetice. Este bine să reținem că aceste defecte pot fi observate și în stadiul de creștere a coarnelor, cînd sînt încă îmbrăcate în piele, așa cum se vede la exemplarul recoltat la 12.II.1960, în pădurea Snagov *(fig. 127)*. Este evident că depărtarea sau apropierea prea mare a prăjinilor sînt defecte care se pot transmite urmașilor și, în consecință, toate exemplarele cu asemenea manifestări trebuie scoase din populație. Menționăm încă o dată că de această parte a selecției pe care am numit-o „fină", ne ocupăm numai după ce am pus la punct celelalte probleme ale selecției grosiere.

c) *Trofee lipsite de perlaj*. Există formată părerea că pentru anumite regiuni sau păduri ar fi caracteristice trofee cu perlaj bogat, iar pentru altele mai slab. În orice caz, este evident

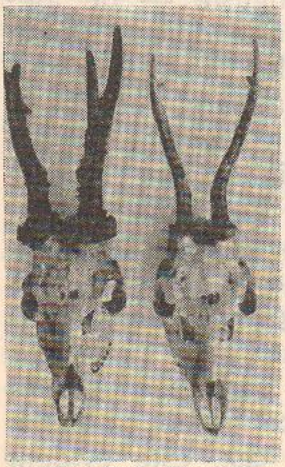
www.clubulvanatorilor.ro

127. Trofeu nedorit al unui mascul : cilindrii frontali sînt îndreptaţi spre interior şi ar fi dat un trofeu îngust — închis. Trebuia scos (Colecţia INCEF — 478, ocolul silvic Snagov, 12 II. 1960, ing. V. Cotta)

128. Trofeele a doi căpriori, aproximativ de aceeaşi vîrstă, dar diferite atît ca abundenţă a perlajului, cît şi ca formă a vîrfurilor. Coarnelor din stînga (Colecţia INCEF — 276, pădurea Deleni, reg. Iaşi, 20. VIII. 1960, Dumitru Ciobanu) le este caracteristic perlajul bine repartizat pe prăjini şi vîrfurile bine dezvoltate şi ascuţite. Trofeul din dreapta (Colecţia INCEF — 1220, pădurea Scroviştea, reg. Bucureşti, septembrie 1960, ing. I. Bică) este lipsit complet de perlaj, are vîrfurile boante şi puţin dezvoltate — deci scoaterea lui a fost necesară

129. Diferenţe de rozetă şi culoare la trofeele de căprior. Cel din stînga (Colecţia INCEF — 738, pădurea Scroviştea) are rozeta puternică şi coloritul brun-închis, pe cînd cel din dreapta (ing. V. Cotta, pădurea Snagov) este lipsit de rozetă şi are o culoare prea deschisă — scoaterea lui din efectiv a fost indicată

www.clubulvanatorilor.ro

că abundența perlajului pe coarne este o trăsătură ereditară a animalelor. În afară de faptul că un trofeu slab perlat pierde la punctaj pînă la 4 puncte, el este și inestetic — parcă îi lipsește ceva. Pentru aceste motive, întotdeauna cînd se pune problema recoltării în scop selectiv a căpriorilor de vîrste mijlocii, 3—5 ani, vom da preferință acelor exemplare care nu au perlajul suficient dezvoltat *(fig. 128)*.

d). *Lipsa de rozete puternice* se consideră de asemenea o defecțiune importantă. Iată două trofee *(fig. 129)* : unul recoltat în pădurea Scroviștea (col. nr. 738), are rozete foarte puternice, pe cînd cel de alături, recoltat în pădurea Snagov (nr. 227), le are puțin dezvoltate. Trebuie să știm că rozeta bine dezvoltată e nesecar să fie prezentă la căpriorii de vîrste mijlocii. Avînd în vedere faptul că un trofeu cu rozetă slabă și îngustă pierde 4 puncte față de unul cu rozetă foarte puternică și că e probabil ca existența rozetei să fie un caracter ce se moștenește, exemplarele care la vîrste mijlocii, de 3—5 ani, nu au rozetă, trebuie extrase. Desigur, acest lucru se referă la căpriorii ce nu au trofee puternice.

e). *Culoarea deschisă (galbenă)* se consideră, de asemenea, defect important al trofeelor, care se penalizează în funcție de culoare pînă la 4 puncte. Pentru a îmbunătăți acest indice al trofeelor, în același teren vom recolta cu prioritate căpriorii care, pe lîngă alte defecte, au și trofeele prea deschise la culoare, așa cum se vede din aceeași fotografie *(fig. 129)*. Aici, trofeul cu nr. 738 are o culoare bună — brun închisă, pe cînd cel cu nr. 227, datorită culorii prea deschise trebuia neapărat scos din efectiv.

f) *Vîrfurile puțin dezvoltate și neascuțite* sînt considerate o lipsă ce se penalizează cu pînă la 2 puncte *(fig. 128)*. S-ar părea că este un lucru lipsit de importanță, dar 2 puncte la o expoziție pot să ducă un trofeu cu 5—6 sau mai multe locuri mai sus sau mai jos, de la o medalie la alta. De aceea, să dăm atenție și acestui criteriu, mai ales că el este legat de predispozițiile individuale ce se transmit urmașilor.

Problema măsurilor ce trebuie luate pentru ridicarea calității trofeelor de țap roșu, prin recoltarea selectivă, desigur că nu se limitează numai la cele spuse mai sus, adică la recoltarea acestor masculi cu defecte numai în sezonul de vînătoare.

Cele spuse pînă aici se referă numai la prima perioadă de recoltare selectivă a țapilor adulți (masculi), înainte de perioada

www.clubulvanatorilor.ro

de împerechere, *lucru care trebuie făcut de către vînătorii de căprioi — membrii ai AGVPS*. Aceasta nu înseamnă că în timpul perioadei de împerechere şi apoi în restul sezonului nu ar mai trebui recoltaţi ţapi cu defecte sau cu trofee anormale. Din contra, personalul din teren are obligaţia să facă acest lucru, singura menţiune pe care am făcut-o în mod deosebit e că aceste exemplare trebuie scoase înaintea perioadei de împerechere, pentru a nu da posibilitatea transmiterii calităţilor ereditare necorespunzătoare urmaşilor.

După cum am mai subliniat, vînarea ţapilor pentru trofeu sau, cum mai sînt numiţi, „de recoltă", trebuie făcută numai după ce aceştia s-au împerecheat, deci în lunile august şi septembrie. Aceasta tocmai pentru ca aceştia să fie cei care să transmită urmaşilor calităţile superioare.

Una dintre principalele cauze ale scăderii calităţii trofeelor, în special în sensul micşorării dimensiunilor lor, la numeroase specii de vînat : elan, cerb comun, căprior — s-a constatat că este scoaterea din populaţie, cu regularitate, a exemplarelor cele mai bine dezvoltate. În acest fel s-au exclus de la reproducere masculii cu cea mai ridicată potenţă biologică. Cu alte cuvinte, s-a făcut tot o împuşcare selectivă — dar negativă, extrăgîndu-se din populaţie cele mai bune exemplare şi finalul a fost cu totul nedorit.

Deci, în cazul nostru, la căprior, împuşcarea ţapilor buni trebuie făcută numai după data de 15 august.

O dată cu răcorirea timpului, cînd carnea vînatului recoltat nu se alterează aşa uşor, deci începînd cu a doua jumătate a lunii septembrie şi de aici înainte pînă în ianuarie şi uneori în februarie, se va face recoltarea selectivă a altor două categorii de animale : a tineretului şi a femelelor.

RECOLTAREA TINERETULUI

Prima categorie de vîrstă a căprioriior nu complică prea mult execuţia. Aceasta fiindcă în grupul de vîrstă al iezilor sub un an şi între 1 şi 2 ani nu există o prea mare variabilitate a defectelor care pledează pentru scoaterea lor din populaţie. În acelaşi timp, se consideră că această parte a selecţiei este de cea mai mare răspundere. Pentru ce anume ? Fiindcă un exemplar slab scăpat la această vîrstă se va egaliza oarecum cu nivelul

www.clubulvanatorilor.ro

mijlociu al celorlalte exemplare şi va fi foarte greu de identificat pentru a fi scos în viitor. Dar acelaşi exemplar nu va da niciodată mai mult decît un trofeu mediocru sau slab. Cele afirmate sînt valabile pentru ambele subgrupe, atît a iezilor sub un an cît şi a celor între 1 şi 2 ani.

a) *Selecţia iezilor sub 1 an.* În acest grup se includ ambele sexe, deci iezii masculi şi femele sub un an. Este vorba de animale născute în lunile mai-iunie, din care urmează să selecţionăm pe cele mai slabe. Să nu uităm că această clasă de vîrstă este cea mai numeroasă, ea ajungînd în apropierea vîrstei de 1 an (la 1 aprilie) la 70% din numărul femelelor adulte sau 35% din totalul populaţiei (în cazul unui raport normal între sexe).

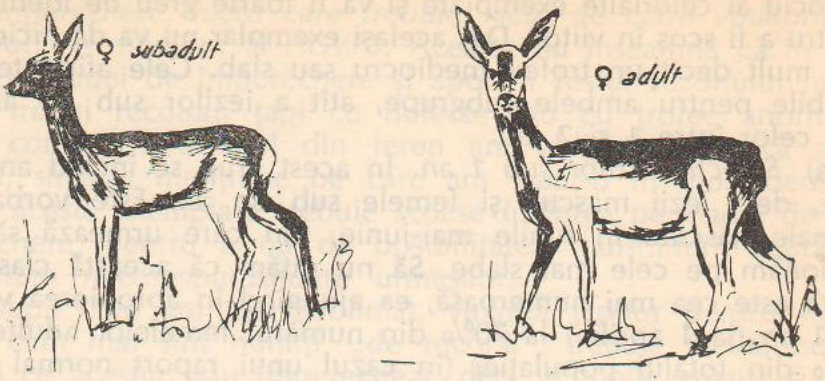
Facem o menţiune specială : în această clasă de vîrstă se va face o selecţie mult mai riguroasă asupra exemplarelor de sex feminin, aceasta fiindcă în viitor, după un an sau mai mult, calităţile exterioare, aşa cum vom vedea, vor fi foarte greu de apreciat. La iezii masculi este mai uşor acest lucru deoarece în anul ce urmează ei intră în clasa de vîrste între 1—2 ani, cînd datorită dimensiunilor cornițelor sînt puse în evidenţă toate calităţile sau defectele animalelor.

Ce vom împuşca din această grupă ? *În primul rînd vor fi extraşi toţi iezii care au manifestări de debilitate, boală, cei ce au părul zbîrlit sau urme de diaree.* Acest lucru se referă la ambele sexe.

La iezii masculi o serie de caractere încep să apară o dată cu creşterea primelor cornițe. S-a arătat că primele cornițe încep să le crească iezilor la vîrsta de 7—8 luni şi că ele, la exemplarele viguroase, au formă de suliţă de 6 — maximum 10 cm. Exemplarele slabe, însă, în prima iarnă după naştere, în loc să aibă asemenea coarne, le cresc nişte gîlme mici osoase, un fel de „butoni" sau „măciulii". Este evident că, în comparaţie cu iezii de aceeaşi vîrstă, la care primele cornițe sînt sub formă de suliţe, aceştia din urmă n-au ce căuta în populaţie şi trebuie împuşcaţi. Este evident că, la distanţă, aceste exemplare se deosebesc cu greu de iadele de aceeaşi vîrstă, dar apar ca şi cum ar avea ceva între urechi. Cînd, după sex, se vede că sînt masculi trebuie negreşit împuşcaţi.

În literatura de specialitate despre selecţia cu arma, mulţi autori consideră că, în cazul cînd sînt observaţi trei iezi la o căprioară, toţi trebuie scoşi, deoarece nu vor fi de calitate. Nu

www.clubulvanatorilor.ro

130. Deosebirea vîrstei căprioarelor după conformaţia corpului

posedăm suficiente date de pe teren care să susţină acest punct de vedere, şi pentru aceasta nu-l putem împărtăşi. În cazul cînd o femelă are 2 sau 3 pui desigur că trebuie împuşcaţi numai aceia care, în mod evident, sînt debili sau rămaşi în urmă cu creşterea, acest lucru putîndu-se face bine prin comparaţie. Cu totul alta este situaţia cînd se obsearvă o căprioară cu iezii născuţi tîrziu ; în acest caz trebuie recoltaţi atît iezii cît şi femela.

b) *Selecţia iezilor între 1—2 ani.* Spre deosebire de situaţia precedentă, la această vîrstă se poate face deosebirea între femelele adulte şi cele între 1—2 ani, numai după conformaţia generală a corpului *(fig. 130)* şi temperament. Din acest ultim grup, desigur, trebuie extrase toate exemplarele care se prezintă cu manifestări de debilitate, slăbiciune sau au manifestări de boală : părul zburlit, nu năpîrlesc la timp, au urme de diaree, tuşesc etc. Desigur că şi în alte situaţii se vor scoate piesele accidentate, cu fracturi etc. Aici cota de extragere trebuie să fie mai mică, avînd în vedere faptul că s-au extras multe iade la vîrsta de 1 an.

În grupul iezilor între 1—2 ani, de sex mascul, se lucrează însă mult mai intens decît în cel al femelelor de aceeaşi vîrstă. Este vîrsta cînd, mai bine decît oricînd, se pot stabili particularităţile şi perspectiva fiecărui exemplar în ceea ce priveşte calitatea trofeului.

La această vîrstă, toţi ţăplenii au deja în mod sigur corniţe bine formate şi conturate, corniţe care au deja şi rozete şi care pot fi uşor observate cu binoclul. Desigur, în funcţie de predispoziţiile ereditare, respectiv particularităţile lor individuale,

www.clubulvanatorilor.ro

acestea sînt mai mari sau mai mici. Este stabilit, în general, că la căpriorii între 1 şi 2 ani există următoarele tipuri de corniţe :

1. *Ţapi cu cornul de 6.* Aceştia sînt cei cu calităţi superioare şi care vor avea trofee valoroase în anii de maturitate. Este clar că împuşcarea lor ar fi o foarte mare greşeală. Pentru ilustrarea unui asemenea tip prezentăm trofeul cu nr. 215, recoltat la 23.X.1959, în pădurea Surlari, reg. Bucureşti, în scopuri de cercetare *(fig. 131).*

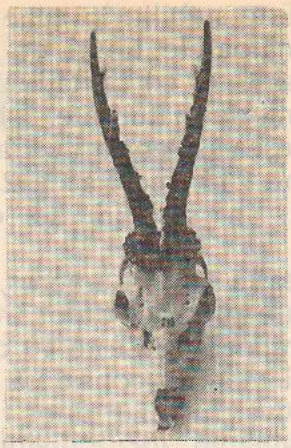
2. Al doilea grup, de data aceasta mai numeros, de aşa numiţii *furcari,* adică acei căpriori care prezintă drept trofeu cîte o prăjină ramificată la capăt. Cînd prăjina depăşeşte 10 cm, adică este de dimensiunile urechii sau mai mari se consideră că avem de a face cu un element de perspectivă. În cazul unor furcari cu prăjinile sub aceste dimensiuni, calităţile lor individuale sînt îndoielnice şi se recomandă extragerea. În fotografiile alăturate se dau craniile cîtorva furcari, ce exemplifică asemenea situaţii. Primii doi cu nr. 233 şi nr. 710 *(fig. 132)* erau elemente de perspectivă şi nu trebuiau scoşi în cadrul planului de selecţie. Următoarele două fotografii *(fig. 133, 134)* ne arată exemplare tipice de furcari ce trebuie scoşi de urgenţă din efectiv.

În fotografiile care urmează *(fig. 135, 136)* se poate vedea cîte un furcar de peste 1 an cu bune calităţi individuale, a cărui scoatere din efectiv nu era indicată. Alături, pentru comparaţie, tot cîte un furcar, dar — caz rar — aparţinea unui căprior în declin. Desigur, deosebirea dintre aceştia se poate face uşor după conformaţia corpului *(fig. 137)* şi după existenţa rozetelor, mai bine dezvoltate la cel bătrîn *(fig. 135),* în primul caz şi mai puţin în al doilea *(fig. 136).* Scoaterea ultimelor exemplare era absolut necesară.

3. Al treilea grup de iezi între 1—2 ani, cel mai numeros de altfel, au corniţele de forma unor suliţe nebifurcate, asemănătoare primelor corniţe puse de iezi în prima iarnă din viaţă. Singura deosebire este aceea că prăjinile, la această vîrstă, sînt mai lungi — în jur de 10 cm, deci de dimensiuni egale sau mai mari decît urechile ţăpleanului. Exemplarele care au suliţele mai mici de 10 cm trebuie negreşit extrase în cadrul planului de selecţie, căci nu sînt căpriori care să garanteze trofee de viitor.

Pentru ilustrarea situaţiei din acest ultim grup dăm fotografia a două trofee din situaţiile citate. În *fig. 138* este reprezentat un trofeu al unui exemplar cu calităţi mijlocii, pe cînd cel din

www.clubulvanatorilor.ro

131. Trofeu de căprior în vîrstă de un an şi cca şase luni, cu calităţi ereditare excepţionale. Asemenea exemplar ar fi dat, la vîrsta de 4—5 ani, trofeu foarte puternic (pădurea Surlari, reg. Bucureşti, 23 X. 1959)

132. Furcari tineri, a căror scoatere din efectiv nu era indicată (Colecţia INCEF — 710, pădurea Scroviştea, 19 iulie 1956 ; — 233, pădurea Snagov, 15 octombrie 1959)

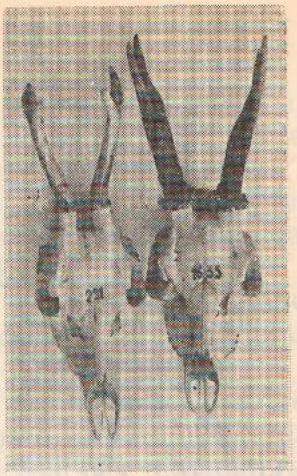

133. Furcar în vîrstă de peste un an, cu trofeul slab, ce a trebuit scos prin selecţie (15.X.1957, pădurea Snagov, reg. Bucureşti)

134. Furcar tînăr, cu coarnele slab dezvoltate, bine scos prin selecţie (pădurea Petiş-Mediaş, 1963, ing. Anatolie Agratina)

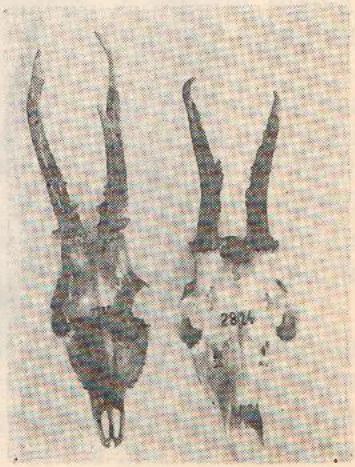
www.clubulvanatorilor.ro

135. Două exemplare de furcari, dar deosebiți ca vîrstă. Trofeul din stînga (Colecția INCEF — 231, pădurea Snagov, 15. X. 1959) aparține unui exemplar tînăr, pe cînd cel din dreapta (—1635, pădurea Scroviștea 1.IV. 1963) aparține unui căprior intrat în declin

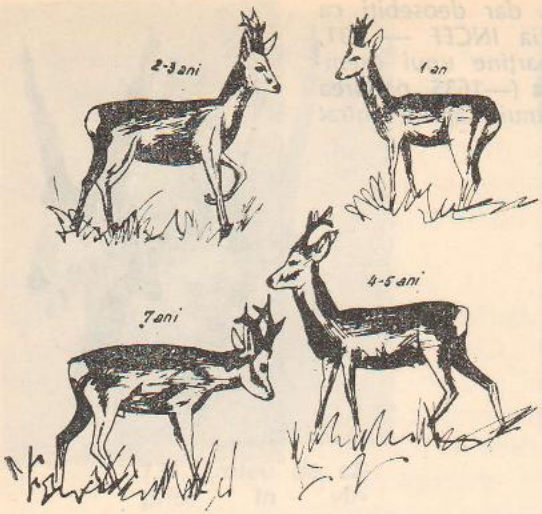
fig. 139 (col. nr. 257) era un exemplar ce ar fi putut da, în viitor, un trofeu foarte bun. Dar bine a fost scos exemplarul al cărui craniu (col. nr. 226) este reprezentat în *fig. 139* căci fără îndoială un asemenea exemplar niciodată n-ar fi putut da trofee de calitate.

4. Ultimul grup de iezi, între 1 și 2 ani, este reprezentat de acele exemplare care, cu toate că au cornițele destul de bine dezvoltate, acestea capătă o serie de forme ciudate, chiar dacă sînt simetrice, dar nu sînt dorite și scoaterea lor este absolut necesară *(fig. 101, 119, 122).*

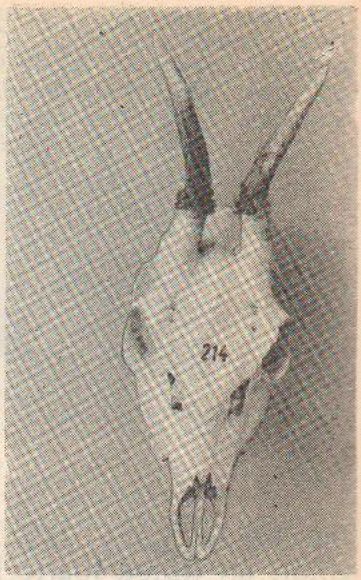

136. Asemenea trofee sînt aproape imposibil de deosebit, în selecție, căror grupuri de vîrstă le aparțin. Singurul criteriu în aprecierea necesității scoaterii prin selecție rămîne conformația exterioară a corpului. Trofeul din stînga a aparținut unui căprior tînăr (omorît de răpitoare), care era un element de perspectivă (pădurea Scroviștea, 27 X. 1960), pe cînd cel din dreapta, cu toate că rozetele aproape îi lipsesc, a aparținut unui căprior foarte bătrîn (pădurea Poieni, reg. Hunedoara, 11 IX. 1965)

www.clubulvanatorilor.ro

137. Deosebirea vîrstei ţapilor după siluetă

138. Suliţar tînăr, în vîrstă de peste un an, cu calităţi mijlocii (22 X. 1959, pădurea Brînzeasca, ocolul sivic Gruiu, reg. Bucureşti)

139. Diferenţa între trofeele a doi căpriori de aceeaşi vîrstă (1—2 ani). Cel din stînga (Colecţia INCEF — 226, pădurea Scroviştea, 15 X. 1959) este bine scos, ca fiind lipsit de perspectivă, pe cînd cel din dreapta, ale cărui suliţi începeau să se ramifice, era un exemplar de viitor (—257, pădurea Surlari, 17.VIII.1959)

www.clubulvanatorilor.ro

RECOLTAREA CĂPRIOARELOR

Recoltarea selectivă a căprioarelor este una dintre cele mai dificile şi complicate părţi ale recoltării cu arma sau, cum foarte bine o numeşte Raesfeld, „ocrotirea cu arma a căprioarelor". Este o operaţiune foarte dificilă, în primul rînd pentru faptul că n-avem acel punct de sprijin ce l-am avut la recoltarea ţapilor, după care i-am observat şi judecat — coarnele.

Şi totuşi problema recoltării selective a căprioarelor rămâne o acţiune indispensabilă în eforturile ce urmează a se depune pe teren pentru ridicarea calităţii trofeelor.

Dar înainte de a trece la categoriile de femele ce trebuie extrase, să lămurim altă problemă. De ce oare, pentru ridicarea calităţii căpriorilor din teren, mai este necesar să recoltăm şi femele, cînd am scos destui ţapi. Aceasta fiindcă, într-un teren ajuns la densitatea optimă, nu este permis să existe o altă proporţie între sexe decît cea normală, adică 1 : 1. În cazul în care femelele vor predomina ca număr, în teren, în perioada de împerechere nu va mai exista concurenţa dintre masculi, element foarte important în selecţia naturală, şi ele vor fi fecundate şi de masculi slabi. Acest lucru poate avea influenţe negative chiar în condiţiile celor mai moderne şi „conduse" gospodării vînătoreşti. Să nu uităm că, cu toate că la naştere raportul între sexe este 1 : 1, căprioara este o specie poligamă şi femelele se pot împerechea şi la vîrsta de peste 1 an şi 3—4 luni ; deci în totalul populaţiei, acestea vor fi întodeauna mai numeroase decît masculii ce iau parte la goniţă, căci ţapii sub 2 ani, de regulă, nu participă la împerechere, în cazul unei proporţii normale între sexe.

Deci, a doua regulă în selecţia cu arma la căprior este aceea ca, în toate terenurile ajunse la densitatea optimă, *proporţia între sexe trebuie să fie cea normală, adică de 1 : 1, lucru ce se realizează prin recoltarea corespunzătoare a femelelor.* Una dintre cauzele scăderii calităţii trofeelor de căprior în unele terenuri de vînătoare cu căprior este tocmai disproporţia mare între sexe, în favoarea femelelor.

Recoltarea femelelor se recomandă a se face în perioada de toamnă tîrzie şi iarnă, în special pentru considerente economice, adică de a putea valorifica cît mai bine carnea animalelor recoltate. Împuşcarea animalelor, din punct de vedere al criteriilor etice

www.clubulvanatorilor.ro

şi biologice, poate fi făcută încă din luna septembrie, cînd perioada de împerechere s-a terminat şi marea majoritate a iezilor sînt înţărcaţi. Se recomandă însă ca femelele să nu fie recoltate mai tîrziu de sfîrşitul lunii ianuarie, deoarece de la această dată embrionii încep să se dezvolte puternic. Am explicat că la căprioară există o adaptare ecologică foarte interesantă, aceea că, după fecundarea ovulului de către spermatozoid, acesta se implantează imediat, dar dezvoltarea embrionară este extrem de lentă şi numai de la sfîrşitul lunii decembrie poate fi observat, ca apoi, începînd cu luna ianuarie, foetusul să crească puternic. Deci recoltarea cu arma nu trebuie să se facă după ce embrionul a început să se dezvolte în ritm rapid.

Şi acum ajungem la cea mai complicată problemă. Ce să recoltăm, care sînt criteriile selecţiei cu arma la căprioare ? Dacă la celelalte categorii de animale lucrurile erau mai concrete, aici ele pot fi influenţate mai uşor de elementele de subiectivitate. Totuşi se poate face o categorisire a urgenţei recoltării unor femele ce pot fi grupate astfel :

a). *În primul rînd, vor fi recoltate toate căprioarele accidentate, cu fracturi, cu răni ; toate femelele cu semne evidente de boală : zbîrlite, cu capul umflat, cu depilări, nenăpîrlite la timp — în general anormale* într-un fel sau altul.

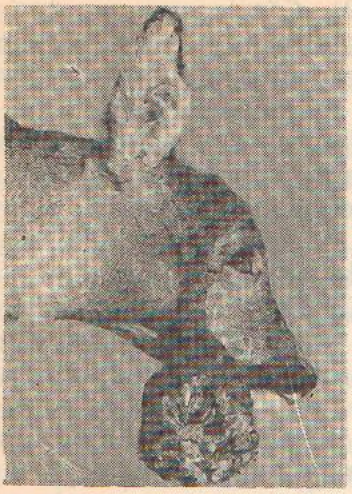
Avînd în vedere raritatea cazurilor în ceea ce priveşte anomaliile ce se pot întîlni la femele, ne vom ocupa ceva mai detaliat de cîteva dintre ele.

Prima anomalie — *lipom pediculat în regiunea frontală* — este foarte rar întîlnită la căprioare. Singurul caz cunoscut la noi îl prezentăm în cele ce urmează.

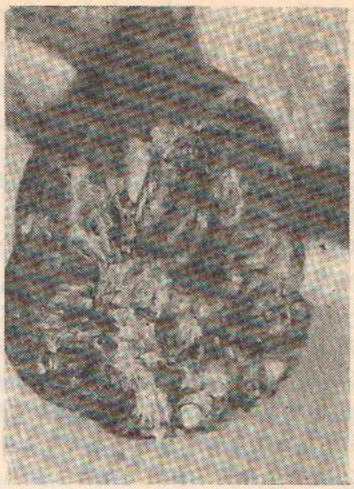
Exemplarul care, la prima vedere, prezenta o deformare în regiunea capului, a fost depistat cu ocazia evaluării efectivului de căpriori pe fondul nr. 4 Rovine din ocolul silvic Pecica (DREF Banat). Anterior acestei lucrări, pădurarul Suciu Gheorghe, titularul cantonului silvic Remeteag, a declarat că în cantonul său de pază există o căprioară la care atîrnă ceva de cap şi care, în fugă, o loveşte peste ochi ; în mers liniştit, căprioara ţine capul înclinat într-o parte.

Căprioara a fost observată pentru prima dată în 1957, iar în 1958 nu a fost întîlnită decît spre sfîrşitul anului, întotdeauna singură, nici cu ied, dar nici în grup cu alte căprioare. În ianuarie 1959 a fost împuşcată în cadrul planului de selecţie, iar capul ei a fost trimis pentru cercetări staţiunii INCEF Timişoara. Aici s-a

www.clubulvanatorilor.ro

140. Lipom pediculat în regiunea frontală, la o femelă recoltată într-un fond al ocolului silvic Pecica, în ianuarie 1959 (foto : T. Băbuţia)

141. Aspectul tumoral-cornos al liponului privit de jos în sus (foto : T. Băbuţia)

stabilit natura anomaliei, fiind determinată ca *lipom pediculat în regiunea frontală (Almăşan, Băbuţia, 1959).*

Lipomul porneşte din regiunea frontală, avînd forma unui con turtit, care se continuă cu un pedicul lung de 10 cm terminat prin lipomul propriu-zis. Acesta din urmă era pe $^2/_3$ acoperit cu piele, iar $^1/_3$ cu o masă cornoasă, interiorul fiind plin cu grăsime. Anomalia a avut următoarele măsuri : lungime totală (pedicul + lipom) — 220 mm, lungimea pediculului — 100 mm, lungimea lipomului 120 mm, lăţimea medie a lipomului 90 mm, grosimea medie a lipomului 40 mm, greutatea lipomului fără pedicul 0,320 kg.

Din *fig. 140, 141* se vede că lipomul depăşeşte bărbia şi are, privit de jos în sus, o parte cu aspect canceros, care nu este altceva decît porţiunea cornoasă.

Din cauza greutăţii lipomului, căprioara ţinea capul într-o parte, iar datorită mişcărilor oscilatorii, era lovită în fugă peste ochi.

Un alt caz foarte interesant de anomalie se referă la o deformaţiune osoasă tumorală, localizată pe ramura stîngă şi

www.clubulvanatorilor.ro

dreaptă a maxilarului inferior *(fig. 49)*. Căprioara, care a fost identificată ca avînd o umflătură puternică şi care prezenta această anomalie, a fost împuşcată în cadrul planului de selecţie, în pădurea Gherghiţa, O. s. Ploieşti, în ianuarie 1959.

Asemenea deformaţiuni ale maxilarului sînt provocate de ciuperca *Actinobacteriun,* care creşte saprofit pe plante şi pătrunde în organismul animalului o dată cu consumarea acestor plante. În cazul cînd animalul prezintă răni în cavitatea bucală, el se infectează. După infectare, pe gingiile animalului apar umflături cu puroi, care produc fistule. Cu timpul, acestea distrug ţesutul osos al maxilarelor, sapă orificii lîngă dinţi, din care cauză aceştia pot cădea. În acelaşi timp se produce creşterea anormală a osului maxilarelor (deformarea lui).

Deformaţia de pe maxilar a avut următoarele dimensiuni : lungimea cea mai mare 20 mm, grosimea cea mai mare 28 mm, înălţimea cea mai mare 24 mm. Deformaţiunea este mai mare pe ramura dreaptă a maxilarului inferior şi abia a început pe ramura stîngă a acestuia.

Asemenea anomalii cauzate de actinomicoză sînt destul de rare. Din cele aproape 600 cranii de căprioare (masculi şi femele) ce se află în colecţia ştiinţifică a Secţiei de biologia vînatului din INCEF, acesta a fost cazul cel mai pronunţat.

Cazuri foarte rare de anomalii la căprioare sînt, de asemenea, cele în care femelele poartă coarne asemănătoare ţapilor. În literatura română de specialitate sînt descrise cîteva cazuri. Avînd în vedere raritatea acestora vom insista ceva mai mult.

Primul este descris de cunoscutul om de ştiinţă în domeniul cinegetic *prof. E. Botezat (1939),* la o căprioară primită din Bucovina. În *fig. 142* se vede capul acestei căprioare, care prezintă coarne şi cheratoză hipertrofică atît de puternic dezvoltată că a împiedicat complet văzul. La examinarea exterioară a căprioarei s-a constatat că piesa era de sex feminin. La autopsie însă, organul sexual a fost găsit anormal, fiind cu totul rudimentar, format din tuburi membranoase, aproape transparente şi din îngroşări terminale, care aveau aspectul unor ovare nedezvoltate.

Coarnele acestui exemplar erau la baza lor groase şi puternice, rozetele de asemenea. Unul dintre coarne, sub pielea care îl acoperea, era deplin format, tare pînă la vîrf ; ar mai fi trecut puţin pînă la curăţirea lor de piele. Înfăţişarea acestor coarne era la fel cu a celor de ţap, ceea ce este într-adevăr ieşit din co-

www.clubulvanatorilor.ro

mun, căci coarnele ce apar uneori la caprele bătrîne sînt puţin dezvoltate, mici, subţiri şi închircite.

Alt caz, de asemenea foarte interesant, semnalează aceeaşi anomalie, dar în împrejurări deosebite. Autorul semnalării *(Victor, 1941)* a observat în nişte desişuri de lîngă Someş, încă din primăvară, un ţap frumos cu coarne în moţ. L-a observat în continuare după ce a curăţat coarnele împreună cu o căprioară. Spre surprinderea lui, în perioada de împerechere a constatat că femela intrată în călduri era alergată de un ţăpuşor tînăr, cu coarnele în furculiţă, care îl şi bătea pe ţapul mult mai puternic, după spusele autorului. Cel gonit era cît un viţel de cerb. Atunci l-a împuşcat. Trofeu frumos, corniţe frumos perlate, proporţional, în lungime de 19—20 cm. Animalul, însă la exterior, avea toate semnele caracteristice sexului feminin, iar la deschidere nu a găsit nici urmă de genitalii bărbăteşti, cît de rudimentare sau atrofiate. În schimb, uterul era pipernicit şi ovarele complet lipsă.

142. Căprioară cu coarne şi cheratoză (după Botezat, 1939)

143. Femelă tînără (1 an şi 10 luni), căreia în primul an de viaţă a început să-i crească cornul drept

Ultimul caz este mult mai recent fiindu-mi comunicat de ing. T. Băbuţia. Este vorba de o femelă crescută în captivitate la fazaneria Timişoara, născută în 1963 şi care a trăit pînă în ian. 1965, căreia chiar din primul an de captivitate i-a crescut corn ce n-a fost curăţat niciodată, rămînînd tot timpul în păr *(fig. 143)*.

www.clubulvanatorilor.ro

Tot în cadrul anomaliilor trebuie încadrate şi cazurile de albinism parţial sau total, care se manifestă atît la masculi cît şi la femele. Albinismul constă din lipsa mai mare sau mai mică din organism a pigmentului (materia colorantă), care determină culoarea albă a părului, roşie a ochilor etc. Considerîndu-se că albinismul este un semn de degenerescenţă este indicat ca animalele ce îl posedă să fie împuşcate. Dat fiind raritatea acestui fenomen, este de dorit ca orice căprioară-albinos care se vînează, să fie consemnată în paginile vreunei reviste de specialitate, iar animalul să fie naturalizat.

Tot în categoria animalelor cu semne evidente de boală intră şi acele căprioare care prezintă cazuri de depilaţii. Acestea sînt provocate de micoze din grupul *Tonsurans* şi se pot observa pe blana din jurul capului şi gîtului, sub aspectul unor tunsori în formă de scară. Boala a fost găsită la noi pentru prima dată în 1958, în pădurea Gherghiţa, O. s. Ploieşti *(Almăşan, Nesterov, 1959)*, dar ulterior s-a indentificat şi la căpriorii din alte păduri ale zonei de cîmpie.

Tot atît de caracteristică apare o altă boală ce iese în evidenţă în mod frecvent prin semnele exterioare pe care la dau căprioarele sau ţapii bolnavi. Este vorba de *hypodermoză*. Larvele de hypodermoză dezvoltîndu-se sub pielea animalului, în special în zona şirei spinării, provoacă zbîrlirea blănii, în special în perioada de iarnă, cînd acestea se dezvoltă mai puternic.

Este evident că toate căprioarele găsite cu asemenea simptome trebuie recoltate, indiferent de perioada cînd sînt depistate.

b) *Toate căprioarele cu semne evidente de debilitate fizică şi vîrsta înaintată.* Acestea se recunosc prin burta mare, care atîrnă şi coastele evidenţiate ; sînt deşelate, au urechile mari şi pleoştite, au părul puţin lucios.

La aceste ultime puncte este necesar să dăm unele explicaţii. Dacă la primul punct chestiunile sînt mai clare, ele sînt mai grele la al doilea. Dar problema se rezolvă oarecum simplu şi aici. Iată cum lucrăm. Deoarece din acest moment criteriile încep să devină şi mai subiective, cel însărcinat cu selecţia, lucrînd mult în teren, trebuie să-şi formeze un punct de vedere clar asupra felului cum trebuie să arate o căprioară bună reproducătoare. Cunoscînd că în perioada de toamnă tîrzie şi iarnă căprioarele se cîrduiesc în ciopoare care pot ajunge chiar la 20 bucăţi, se va folosi în selecţie tocmai această adaptare ecologică a spe-

www.clubulvanatorilor.ro

ciei la condițiile grele ale anului. Se vor examina cu atenție, întotdeauna înainte de a se recolta, animalele din cînd, căutîndu-se a se identifica exemplarele care au aspectul cel mai necorespunzător, concretizat în manifestări morfologice ale vîrstei mai înaintate sau care au defecte corporale. *Acest lucru se poate face cel mai bine comparînd un exemplar cu altul ; eliminăm ce este mai slab.* Din experiență personală în această direcție, rezultă că comparația se poate face foarte ușor cînd cîrdul este în față, *pe viu,* și foarte dificil după ce animalul nu mai trăiește. Chiar recoltînd piese slabe și punîndu-le alături de altele bune, numai un ochi foarte bine format le poate deosebi fără a face examinări mai minuțioase.

Deci recomandarea noastră este ca, pe cît posibil, această categorie de căprioare să fie scoasă prin examinarea comparativă a animalelor.

c) *Orientarea în recoltarea căprioarelor după caracteristicile urmașilor.* Acesta este punctul de vedere unanim al oamenilor cu experiență în domeniul de selecție cu arma *(Szederjei, 1959 ; Raesfeld, 1960 ; Ueckermann, 1964).* Aceștia susțin următorul punct de vedere : atunci cînd constatăm pe teren o femelă cu 2 iezi debili, aceștia trebuie imediat împușcați — întîi iezii și apoi capra. Același lucru se recomandă a se face și cînd se observă capra și alături de ea iedul cu primele lui corniță — care sînt foarte slabe. Se vor recolta ambele piese. Să nu se uite că iezii slabi provin de la femelele slabe.

d) Împușcarea femelelor sterpe și a celor intrate tîrziu în călduri. În ce privește femelele sterpe, acestea se recunosc în special în perioada de după fătare, căci ele își păstrează rotunjimea formelor, au părul strălucitor în comparație cu cele fătate deja, care sînt mult mai slăbite. Dar în același timp împușcarea celor sterpe trebuie să se facă după observații minuțioase, căci s-ar putea întîmpla ca aceea care pare stearpă să-și fi pierdut puiul, omorît de răpitoare sau să fi rămas stearpă din cauza disproporției între sexe și capra, în fond, să fie un foarte bun reproducător.

Aceleași observații atente trebuie făcute și pentru recoltarea femelelor care intră în călduri tîrziu (și nu sînt tinere), căci acestea vor produce întodeauna iezi tîrzii, deci animale debile care nu vor pune niciodată trofee puternice.

Și acum o ultimă chestiune privitoare la recoltarea selectivă a căprioarelor și iezilor. Exact ca și la mascul, această acțiune

www.clubulvanatorilor.ro

este o *acțiune de durată, ce trebuie făcută în tot timpul anului* — nu o campanie de 1—2 săptămîni într-un teren, ca apoi echipa de selecție să treacă mai departe în alt fond de vînătoare. Selecția trebuie făcută numai pe baza cunoașterii detaliate a efectivului din teren, deci este de preferat ca ea să fie făcută de personalul ce lucrează tot timpul în fondul de vînătoare respectiv sau condusă de acesta. Recoltarea de orice fel și în mod deosebit cea cu caracter selectiv la căprioare *nu se face la goană ci numai prin apropiere* (dibuit), pe jos, din căruță sau la pîndă. *Ea se face numai cu arma de glonț, de preferință cu lunetă, pentru a permite un tir la distanță.*

Și acum, ca o concluzie la toate cele spuse în legătură cu măsurile luate pentru ridicarea calității trofeelor, aceasta se va realiza numai prin :

1 Efectiv corespunzător bonității
2. Hrană din abundență
3. Selecție atentă cu arma tot anul.

Vînarea căpriorului

După ce am văzut care anume căpriori trebuie împușcați, să ne referim la cîteva probleme legate de efectuarea vînării căpriorului.

Sezonul de vînătoare la căprior, conform Decretului 76/1953, este între data de 1 iunie și 31 octombrie inclusiv, permițîndu-se a se recolta numai masculi. În afara acestui sezon de vînătoare sportivă, cu aprobarea scrisă a organului tutelar al vînătorii din țara noastră — Direcția economiei vînatului din Ministerul Economiei Forestiere — în cadrul planului de selecție se recoltează atît masculi cît și în special femele.

Și iată-ne în sezonul de vînătoare la căprior, dorind să recoltăm un țap. Ce avem de făcut pentru aceasta ? În primul rînd să obținem o autorizație de recoltare, fie pe terenul filialei AGVPS din care facem parte, fie pe un teren gospodărit de Ministerul Economiei Forestiere. În autorizație se arată numărul și denumirea fondului pe care avem voie să împușcăm căpriorul și ni se indică numele paznicului titular al terenului. Se știe că pe majoritatea terenurilor de vînătoare ale M.E.F. cît și ale

www.clubulvanatorilor.ro

AGVPS este interzis de a intra fără a fi însoţit de paznic, recoltarea căpriorului fără prezenţa acestuia fiind echivalentă cu un act de braconaj.

Înainte de a merge însă în teren este necesar să ne verificăm, de preferinţă la poligon, felul cum bate arma noastră cu glonţ. În caz că nu posedăm armă cu glonţ, vom cere filialei să ne întocmească forme pentru a putea ieşi, la data dorită, cu arma de glonţ a filialei. Dacă totuşi filiala nu va putea să ne pună la dispoziţie o armă cu glonţ, ne vom pregăti arma şi muniţia necesară pentru arma lisă.

Pentru aceasta ne vom confecţiona cel puţin 6—7 cartuşe cu glonţ Brennecke. Nu vom folosi cartuşele încărcate cu alice, cărora le scoatem alicele şi punem Brennecke, ci ni le vom face noi înşine, cîntărind aceeaşi încărcătură de pulbere în parte pentru fiecare cartuş. Aceasta pentru a obţine aceeaşi traiectorie de la fiecare cartuş astfel pregătit.

În legătură cu confecţionarea cartuşelor cu gloanţe la puştile cu alice este necesar să reamintim un lucru foarte important. Dacă punem un glonţ tip Stendebach acesta se aşează peste bura ce a acoperit alicele. În caz că se foloseşte un proectil tip Brennecke nu se mai pune altă bură pe alice, căci proiectilul are prinsă de el o bură din fabrică (ampenaj), care are rol de stabilizator în traiectoria glonţului.

După ce ne-am făcut cartuşele, vom încerca să tragem la ţintă pe poligon, pînă la distanţa de maximum 40—50 m, obişnuindu-ne cu tirul cu Brennecke, care este mult deosebit de cel cu alice sau al unei arme ghintuite. În nici un caz nu ne vom pregăti, în vederea împuşcării căpriorului, cartuşe cu alice sau poşte — acest lucru fiind cu desăvîrşire interzis.

METODE DE VÎNĂTOARE

Pentru recoltarea corectă a căpriorului există mai multe metode, pe care le vom descrie în ordinea, de data aceasta, a preferinţei personale.

1. *Apropiatul sau dibuitul* este acea metodă prin care vînătorul caută animalul, iar după ce-l identifică, încearcă să-l apropie pînă la o distanţă care-i asigură precizia tirului.

Pentru a folosi această metodă de vînătoare, care dă satisfacţii nebănuite, vînătorul trebuie, pe de o parte, să cunoască

www.clubulvanatorilor.ro

foarte bine terenul şi în afară de aceasta obiceiurile de viaţă ale căpriorului. Pentru a găsi căpriorul trebuie, dimineaţa devreme, o dată cu zorii, sau după amiază cu cca 2 ore înainte de asfinţit, să parcurgem terenul pe lîngă locurile unde ştim că ies căpriorii la hrană. Aceste locuri sînt, pe de o parte, ogoarele de vînat, poienile şi culturile agricole, în special lucernierele. Locuri preferate vor fi şi plantaţiile sau parchetele bogate în vegetaţie ierbacee şi locurile de cosit. Desigur că, pentru a putea apropia căpriorul la distanţa de tragere, mai ales cu glonţ din armă lisă, potecile şi cărările de vînătoare ne sînt indispensabile. Astfel, foşnetul ierbii călcate, chiar apropiind căpriorul cu vîntul în faţă, nu ne va permite reuşita vînătorii. Folosind însă o armă cu ţevi ghintuite de mare razanţă, acest inconvenient are importanţă mai mică. La această metodă de vînătoare trebuie să adăugăm că apropiatul dă rezultate foarte bune cînd se face din căruţă sau iarna, la selecţie, din sanie, de care căpriorul nu se sperie. Avînd în vedere faptul că regulile de securitate nu ne permit să tragem din căruţă, cu atît mai mult cu cît şi tirul devine imprecis, vom fi atenţi să sărim din căruţă (desigur, fără a avea cartuş pe ţeavă) în momentul cînd căpriorul nu se mai uită la vehicul. Întotdeauna vom coborî din căruţă pe partea opusă celei pe care se găseşte căpriorul şi ne vom ascunde în dosul unui copac sau unei tufe, de unde, după ce vom examina încă o dată bine animalul, vom trage.

2. *Pînda*. Dacă prin apropiat vînătorul se mişcă spre vînat, în metoda ce o descriem se întîmplă invers : vînătorul stă iar vînatul se mişcă (uneori spre noi, alte ori se depărtează). Deci, spre deosebire de dibuit, care este o metodă dinamică, pînda este statică.

Şi pentru pîndă este necesar ca vînătorul şi în special paznicul să cunoască foarte bine terenul şi, în afară de aceasta, locurile preferate de căprior, punctele unde animalele ies la hrană sau unde ţapul goneşte căprioara etc. În apropierea locurilor unde se ştie că, în mod regulat, ies ţapii buni sau de selecţie, este indicat să se construiască punctele de observaţie : de pe sol, observatoarele improvizate sau cele construite. Pînda de pe sol nu dă rezultate, de cele mai multe ori, chiar atunci cînd se cunoaşte sigur locul de ieşire al animalelor, pentru faptul că ele pot să simtă mirosul omului şi să părăsească în fugă terenul. Instalarea în locul de pîndă se va face după amiază, cu 2—3 ore

www.clubulvanatorilor.ro

înainte de înserare, iar dimineața înainte de a se lumina de ziuă.

3. *Vînătoarea cu ajutorul chemătorilor* este o metodă larg folosită și la alte specii de cervide — cum este cazul cerbului carpatin ; la căprior acest procedeu este mai puțin frecvent.

Instrumentul folosit drept chemătoare la vînătoare de căpriori poate fi de diferite feluri, depinzînd de fabrica ce-l produce. Se întîlnesc numeroase chemători acționate prin suflare și mai rar acționate în mod mecanic cu mîna. Vînătorii experimentați nu au însă nevoie de chemători de fabrică, ci emit sunetul necesar cu ajutorul frunzelor, iar alții mai dibaci direct din buze.

Avînd în vedere că această metodă se bazează pe particularitatea biologică a căpriorului de a căuta femela în perioada de împerechere, metoda poate fi folosită numai la sfîrșitul lunii iulie și începutul lui august. Cu diferite instrumente, frunze sau din buze, se emit sunete cît mai asemănătoare cu cele ale femelei sau iedului, care în perioada alergatului se află întotdeauna în apropierea mamei sale. La acest sunet, în cazul în care căpriorul se află prin apropiere, se va apropia — desigur, cel tînăr rapid, cel bătrîn mai prudent. Tocmai de aceea, înainte de a declanșa focul, trebuie să identificăm bine piesa, pentru a nu împușca un țap tînăr de viitor și în general să recoltăm numai piesele de selecție. În caz că la chemarea emisă, în decurs de 10—15 minute nu se prezintă nici un căprior, părăsim locul, căutînd altul. În felul acesta parcurgem porțiunile cele mai bune, pînă cînd reușim să ne realizăm scopul. Deci și aceasta de fapt este tot o metodă a dibuitului, combinată însă cu cea a pîndei. Avantajul vînării căpriorului cu ajutorul chemătorii este că, în perioada de vîrf a împerecherii, 25 iulie — 10 august, metoda poate fi practicată aproape toată ziua, cu excepția cîtorva ore la prînz, cînd căldura este excesivă. În timpul vînării la chemătoare, vînătorului i se cere foarte mare atenție, iar mișcările ce le face trebuie să fie cu minimum de zgomot, deoarece la chemătoare și în special cu piuit de ied adesea se întîmplă ca, în loc de căprior, să apară dăunătorii speciei : lup, rîs, pisică sălbatică sau vulpe, animale și mai atente decît țapii.

Vînătoarea la căprior prin metoda goanelor, așa cum o mai practică astăzi unii vînători, este interzisă pentru motivul că este greu de identificat vînatul înainte de a da focul, și pentru faptul că deranjează mult terenul. Din același considerent, de mulți ani este interzisă vînarea căpriorului cu ajutorul cîinelui mî-

www.clubulvanatorilor.ro

nător. În schimb, vînătorului de căprior îi face mare serviciu cîinele limier, căutător pe urmă de sînge. În lipsă de aceşti cîini, deficitari în ţara noastră, foarte bune rezultate în găsirea căpriorului rănit pot da cîini bine dresaţi din alte rase : brac, vijlă sau baset.

ARMELE ŞI MUNIŢIA FOLOSITĂ

Aşa cum am vorbit mai înainte, pentru vînarea căpriorilor pot fi folosite atît armele cu alice cît şi cele cu glonţ. Am arătat că din armele de alice se va trage numai cu glonţ de tip Brennecke, dar că eficacitatea acestuia este foarte mică, doar 40—50 m. Ideală este însă pentru vînarea căpriorilor arma cu glonţ. Indiferent care este tipul armei : puşti cu ţeava fixă (carabină) sau puşti basculante (cu o ţeavă de glonţ, cu două ţevi de glonţ, mixte — drilling, vierlling etc.), important este ca ele să aibă o bătaie cît mai bună, cît mai precisă. Avînd în vedere faptul că de multe ori nu ne putem apropia de căprior la distanţă mai mică de 150 m, armele vor trebui să aibă calibre şi muniţie care să dea proiectilului razanţă destul de mare, precizie, să fie foarte bine reglate şi pe cît este posibil să aibă recul mic.

În ceea ce priveşte calibrul glonţului ideal pentru vînarea căpriorului, acesta trebuie să fie de forţă mijlocie. Din experienţa multor vînători şi a autorului, rezultă că pentru căprior pot fi folosite multe calibre dar că cele mai indicate sînt între 6,5 mm şi 8 mm inclusiv, dintre acestea avînd o uzanţă mai mare : 6,5 × 54 (57), 7 × 64 (65), 8 × 57 IR, 8 × 57 IRS (8,2) şi 8×60. Calibre mai mari de 8 mm nu sînt indicate deoarece, pe de o parte, strică vînatul prin rupturile puternice pe care le fac iar pe de altă parte sînt arme grele, cu recul destul de puternic.

Calibrele mai mici de 6,5 mm nu sînt indicate deoarece au glonţul slab. Este contraindicat ca în recoltarea sportivă a căpriorului să se folosească carabine de tipul vierlling sau Hornet, calibru 5,6 × 35 R (36 R), care de fapt sînt fabricate pentru combaterea răpitoarelor. Numai iarna, pe zăpadă şi numai pentru împuşcarea iezilor, pot fi folosite — dar la distanţe mai mici de 100 m. În nici un caz, nu se admite folosirea armei de tir calibrul 22 (5,6) pentru vînarea căpriorului. Aceasta pentru mai multe considerente. În primul rînd, este o armă care, conform

www.clubulvanatorilor.ro

legii, nu poate fi folosită decît pentru tir pe poligon. În al doilea rînd, glonțul pentru căprior nu are efect mortal pe loc; 95% din animalele în care se va trage vor pleca rănite. În al treilea rînd, folosirea armei de tir, nesocotindu-se efectul glonțului ei, poate da în terenul de vînătoare foarte multe accidente regretabile.

Acum, cîteva cuvinte în ce privește alegerea tipului de proiectil la arma noastră cu glonț. Se știe că, de exemplu, cu carabină 7 × 64 se poate vîna foarte bine atît cerb cît și căprior, cu singura deosebire că pentru fiecare din specii vom folosi un alt tip de proiectil și cartușe cu încărcătură diferită, deci cu date balistice diferite.

Care este principala cerință față de orice glonț de armă ghintuită ce se folosește la vînătoare? Aceea ca, alături de anumite condiții de razanță a traiectoriei și precizie, proiectilul să aibă o pătrundere cu maximum de efect omorîtor*, deci să producă distrugeri cît mai grave în organismul animalului. Prin aceasta se urmărește ca vînatul să cadă imobilizat în foc, fără a avea posibilitatea de a fugi și nici să se mai chinuie. Pentru aceasta nu este suficient ca proiectilul folosit la vînătoare să pătrundă sau să străbată corpul animalului, căci altfel vînatul nostru, dacă nu este lovit în inimă sau în coloana vertebrală, va fugi încă mulți kilometri, murind apoi în chinuri. De aceea, folosirea la vînătoare a proiectilelor blindate de tip militar este contraindicată. Proiectilele folosite pentru vînătoare sînt în așa fel construite încît pătrunzînd în corpul animalelor parțial, să se oprească, fărîmițîndu-se în cît mai multe schije *(fig. 144, 145)*. În acest fel, presiunea, „șocul" asupra vaselor de sînge, asupra sistemului nervos va fi mai mare și în general rănile produse vor fi mai numeroase.

La vînarea căpriorului, cele mai bune efecte le găsim la proiectilele parțial blindate, cu vîrful de plumb dezvelit (bleispitz), ca și la cele de tip cu vîrf acoperit cu cămașă H sau cu vîrful acoperit de o foiță de cupru *(fig. 146)*.

Pentru exemplificare dăm în *tabelul 25* datele balistice pentru cartușele cele mai recomandate în vînarea căpriorilor. Cititorul va rămîne surprins găsind și un cartuș cu calibrul de 5,6 mm (x61). Este vorba de carabina marca vom Hofe, care, din practica personală de vînare a căprioarelor și caprelor negre, datorită

* *Energie cinetică cît mai mare*

www.clubulvanatorilor.ro

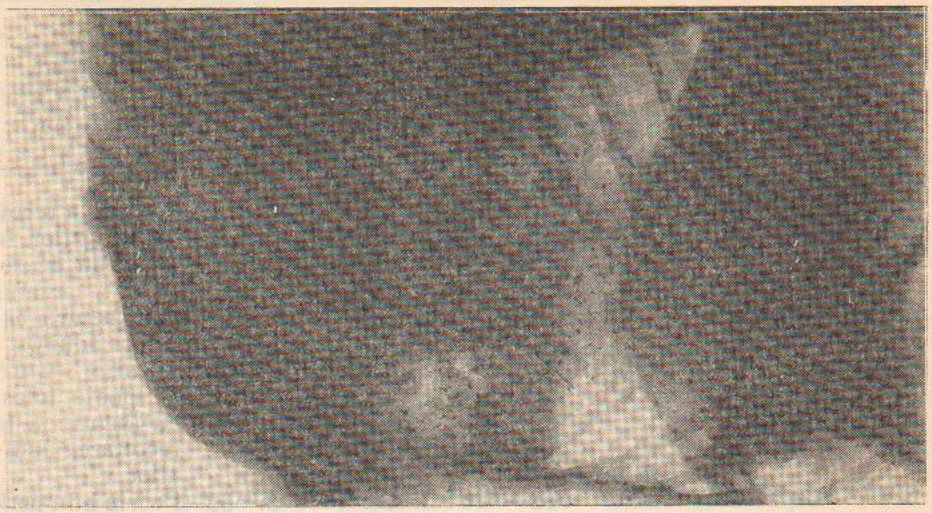
Fabrica	Calibrul	Caracteristicile proiectilului			Caracteristica pulberii		Presiunea atm.
		Tipul	Lungimea	Greutatea	Greutatea	Tipul	
RWS	22 Hornet 5,6×35	Kupfer-Teilmantel	13	3,0	0,65	Sp.P	2 400
DWM	222 Remington	Teilmantel-S	16	3,24	1,6	Sp.P	2 600
RWS	5,6 × 52 R	D–Mantel	21	4,65	1,75	Sp.P	2 900
DWM	5,6 × 61 Super Expr. vom Hofe	Teilmantel–S	26	5,0	3,5	Sp.P	3 900
RWS	6,5 × 54 M. Sch.	„	30	10,3	2,75	1	2 550
RWS	6,5 × 57	Teilmantel-S	22	6,0	2,85	Sp.P	3 200
RWS	6,5 × 68	Spitz	22	6,0	4,55	Sp.P	3 800
RWS	7 × 57 7 mm Mauser	Teilmantel-Rundkopf	30	11,2	2,95	R_2	3 000
DWM	7 × 57 7 mm Mauser	Brennecke TIG	31	10,5	3,2	R_2	3 300
RWS	7 × 57 R	Teilmantel-Rundkopf	30	11,2	2,95	R_2	3 000
DWM	7 × 57 R	Brennecke TIG	31	10,5	3,0	R_2	2 800
RWS	7 × 64	Teilmantel-Rundkopf	30	11,2	3,3	R_2	3 000
DWM	7 × 6 Orig. Brennecke	Brenneke TIG	31	10,5	3,5	R_2	3 400
RWS	7 × 65 R	Teilmantel-Rundkopf	30	11,2	3,3	R_2	3 000
DWM	7 × 65 R Orig. Brennecke	Brenneke TIG	31	10,5	3,5	SP.P	3 300
DWM	7 × 75 R Sup. Expr. vom Hofe	Torpedo-Stopring	33	8	4,5	Sp.P	3 600
RWS	8 × 57 IS	Teilmantel-Rundkopf	26	12,7	3,25	R_5	3 300
RWS	8 × 57 IRS	„	26	12,7	2,95	R_5	2 600
RWS	8 × 60	Teilmantel	26	12,7	3,0	5	2 900
DWM	8 × 64 S Orig. Brennecke	Brennecke TIG	32	12,8	3,9	Sp.P	3 400

www.clubulvanatorilor.ro

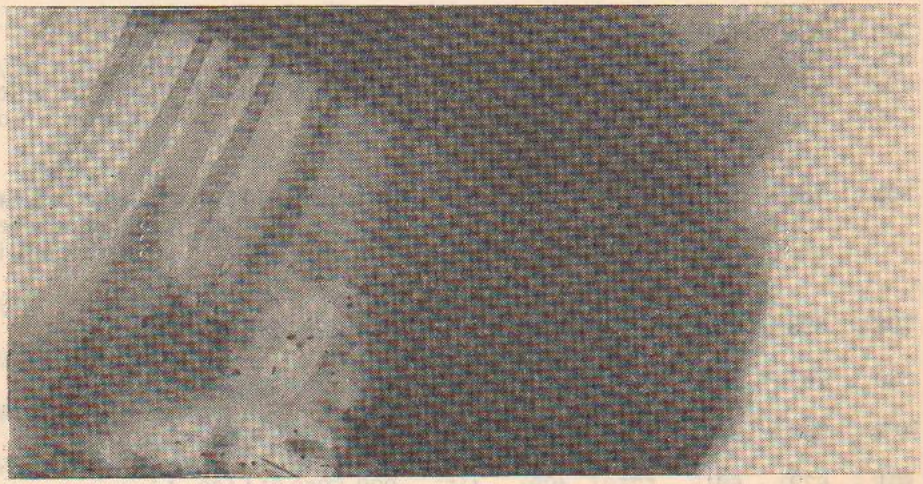
cu glonț ce se pot folosi la vînarea căpriorului

Viteza proiectilului pe traiectorie m/sec.					Energie cinetică					Observațiuni în legătură cu folosirea lor la vînarea căpriorului
V_0	V_{100}	V_{150}	V_{200}	V_{300}	E_0	E_{100}	E_{150}	E_{200}	E_{300}	
740	519	454	402	316	84	41	32	25	16	Numai la recoltarea iezilor în perioada de selecție: cartuș slab pentru căpriori adulți
974	812	740	675	550	157	109	91	75	50	Idem
881	730	665	606	505	184	126	105	87	60	Se poate folosi cu atenție și la recoltarea adulților
1130	1016	965	916	830	325	263	238	214	176	Foarte bun pentru vînarea căpriorilor adulți
668	582	544	509	440	234	178	155	136	102	Idem
1010	879	821	768	674	312	276	206	180	139	Idem
1200	1033	962	897	784	440	326	282	245	188	Idem
730	636	596	558	488	304	231	203	178	136	Idem
848	748	709	674	613	385	299	269	243	201	Idem
730	636	596	558	488	304	231	203	178	136	Idem
826	733	695	661	601	365	288	258	234	193	Idem
798	693	647	607	532	364	274	239	210	162	Cartuș de putere mare va produce orificiu mare la ieșire
902	786	747	714	657	435	331	299	273	231	Nu este indicat decît pentru recoltarea adulților
798	693	647	607	532	364	274	239	210	162	Idem
880	767	729	696	639	414	315	284	259	219	Idem
1056	950	901	853	762	456	368	331	296	237	Idem
801	672	621	575	498	415	292	250	214	160	Idem
731	621	575	534	462	346	250	214	185	138	Idem
779	657	607	562	487	393	279	238	204	154	Idem
863	748	705	668	602	485	365	327	291	236	Idem

www.clubulvanatorilor.ro

144. Radiografia unui căprior împuşcat cu glonţ cal. 6.5 x 57 Teilmantel-S. Se observă împrăştierea puternică a schijelor glonţului, care dă un efect puternic cu toate că nu produce rupturi deosebite ale sistemului osos (clişeu primit de la firma producătoare de muniţie vînătorească D.W.M.)

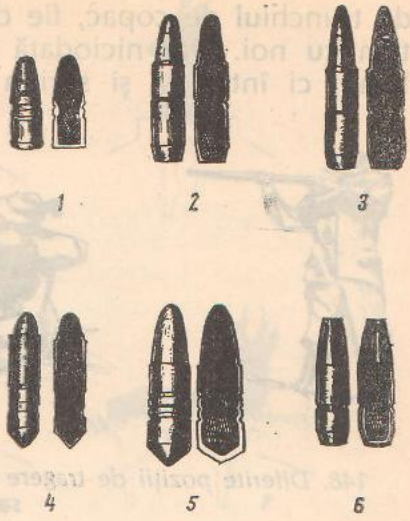

145. Radiografia unui căprior împuşcat cu glonţ cal. 8 x57 IS-H. Mantel. Faţă de glonţul precedent, în afara împroşcării cu schije ale proiectului pe o mare suprafaţă, se constată efectul puternic destructiv asupra ţesutului şi sistemului osos (clişeu D.W.M.)

www.clubulvanatorilor.ro

razanței foarte mari (300 m), a dat rezultate pur și simplu excepționale.

În vînarea căprioarului, dacă la armele de glonț avem în mod obligatoriu detentă dublă — în afară de primul trăgaci existînd al doilea care, trăgîndu-se, asigură o detentă fină, de mare ajutor, chiar indispensabilă, ne este luneta montată pe armă. Nu pentru faptul că dispozitivele obișnuite de ochire (înălțător și cătare), cu care arma este prevăzută, n-ar fi suficiente, dar adesea căprioarul apare în condiții de luminozitate redusă, cînd vizarea prin lunetă este salvatoare. Chiar cînd tragem uneori la distanțe de 100—200 m e nevoie de o precizie mai mare, pe care o asigură folosirea acestui aparat optic. Fără să intrăm în detalii de construcții, menționăm că cea mai indicată lunetă pentru vînarea căprioarului este cea cu putere de mărire de 4 ori.

146. Diferite tipuri de proiectile folosite la vînarea căprioarului: 1) proiectil normal cu cămașă plină; 2) proiectil cu cămașă H și vîrful de plumb; 3) proiectil cu cămașă H și vîrf acoperit; 4) proiectil tip Brennecke-Torpedo-Ideal; 5) proiectil tip Brennecke — Universal; 6) proiectil cu cămașă D

Pentru a nu insista mai mult asupra tehnicii ochirii căprioarului, menționăm că e bine ca întotdeauna să se tragă rezemat fie

147. Cum tragem cînd sprijinim arma de copac: A — greșit; B — bine

www.clubulvanatorilor.ro

de trunchiul de copac, fie de un băţ cu crăcane pe care îl purtăm cu noi. Dar niciodată arma nu va sta rezemată direct pe lemn, ci între ea şi sprijin vom ţine mîna, pentru a amortiza

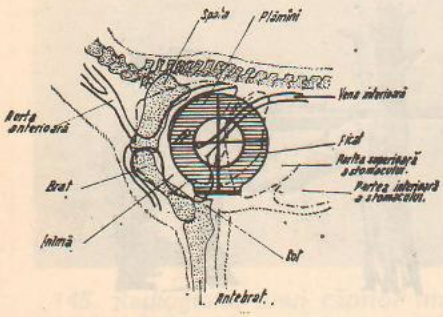

148. Diferite poziţii de tragere cu arma de glonţ nerezemată, în picioare sau de pe sol

şocul. Cînd tragem cu luneta, în mod obligatoriu va trebui să sprijinim arma, altfel, din cauza tremurului braţelor, nu vom mai vedea bine ţinta.

În schiţele alăturate dăm cîteva din cele mai bune procedee de a rezema arma cu glonţ, cu şi fără lunetă, în momentul vînării căpriorului *(fig. 147, 148)*

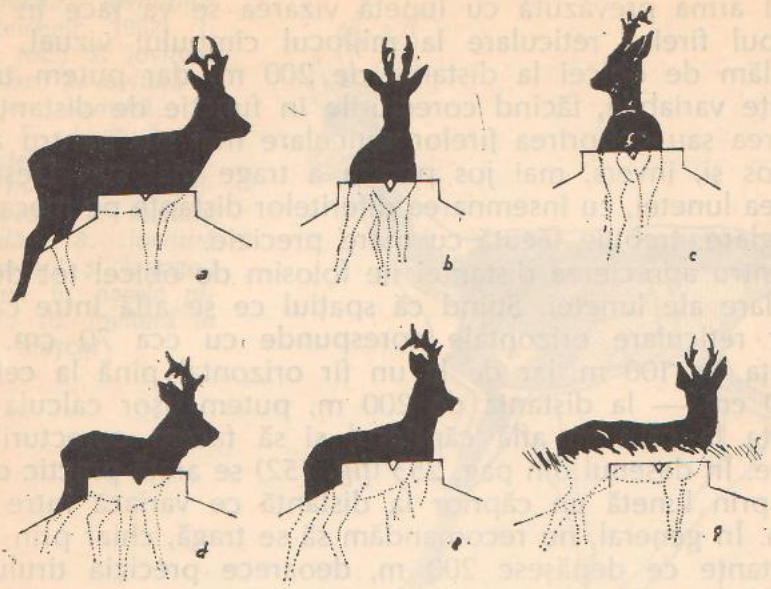
Cum ochim? În aşa fel ca glonţul nostru să pătrundă în partea organismului unde este organul vital — inima cu aorta, arterele etc. În desenul alăturat, prin suprapunerea ţintei şi a firelor reticulare se poate vedea pe vătămarea căror organe contăm cînd ochim în omoplat *(fig. 149)*.

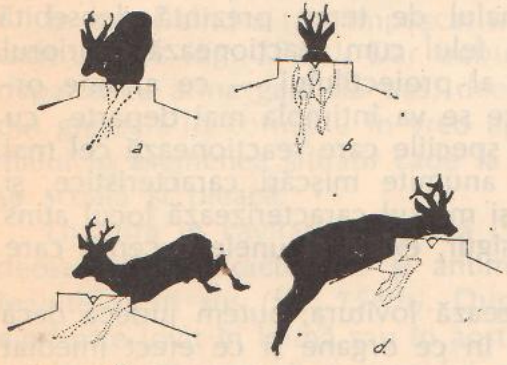
149. Unde ochim şi ce organe vitale sînt vizate

Cele mai bune procedee de ochire cu arma cu glonţ, fără lunetă, în căpriorul ce stă pe loc în diferite poziţii, sînt înfăţişate în *fig. 150 (a-f)*. În căpriorul ce se află în mişcare, fiind aici vorba de cel rănit, pe care altfel îl pierdem, vom trage cu totul altfel, punînd focul în general înainte *(fig. 151)*

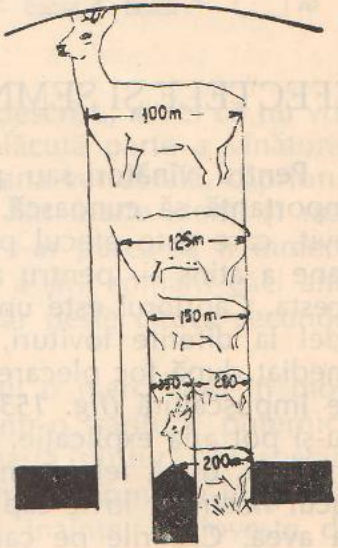
www.clubulvanatorilor.ro

150. Cum se ochește în căpriorul ce stă pe loc, în diferite poziții

151. Cum se ochește căpriorul rănit ce aleargă

152. Aprecierea distanței la care este văzut căpriorul prin lunetă

www.clubulvanatorilor.ro

Cu arma prevăzută cu lunetă vizarea se va face în funcție de tipul firelor reticulare la mijlocul cîmpului vizual. Luneta o reglăm de obicei la distanța de 200 m, dar putem trage la distanțe variabile, făcînd corecturile în funcție de distanță, prin ridicarea sau coborîrea firelor reticulare mai sus pentru a trage mai jos și, invers, mai jos pentru a trage mai sus. Desigur că reglarea lunetei, cu însemnarea diferitelor distanțe pe mecanismul de reglare, trebuie făcută cu mare precizie.

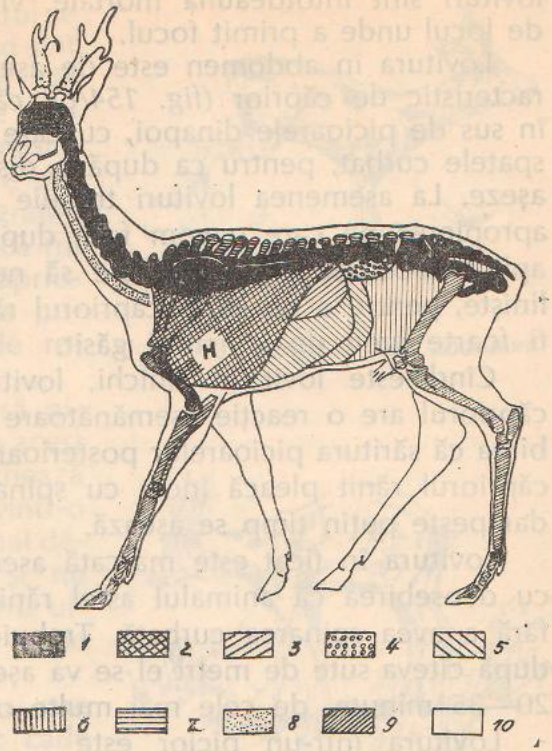
Pentru aprecierea distanței ne folosim de obicei tot de firele reticulare ale lunetei. Știind că spațiul ce se află între capetele firelor reticulare orizontale corespunde cu cca 70 cm. — la distanța de 100 m. iar de la un fir orizontal pînă la cel vertical 70 cm — la distanța de 200 m, putem ușor calcula vizual distanța la care se află căpriorul și să facem corecturile respective. În desenul din pag. 253 *(fig. 152)* se arată practic cum se vede prin lunetă un căprior la distanță ce variază între 100—200 m. În general, nu recomandăm să se tragă, chiar prin lunetă, la distanțe ce depășesc 200 m, deoarece precizia tirului este scăzută datorită a o serie de factori ce nu-i putem stăpîni : viteza vîntului, neuniformitatea încărcăturii cartușelor etc. Un foc la asemenea distanțe ne vom permite numai asupra căpriorului rănit, pentru a nu-l pierde.

EFECTELE ȘI SEMNELE RĂNIRII

Pentru vînător sau personalul de teren prezintă deosebită importanță să cunoască, după felul cum reacționează căpriorul lovit, care este efecul practic al proiectilului — ce anume organe a atins — pentru a ști ce se va întîmpla mai departe cu acesta. Căpriorul este una din speciile care reacționează cel mai fidel la diferite lovituri, prin anumite mișcări caracteristice, și imediat după foc plecarea lui și mersul caracterizează locul atins de împușcătură *(fig. 153)*. Desigur, există și unele excepții care nu-și pot afla explicație.

Deci, după felul cum sesizează lovitura, putem judeca dacă focul nostru a lovit căpriorul, în ce organe și ce efect imediat va avea. Cazurile pe care le vom descrie nu sînt plăcute, căci în fond trebuie să vorbim despre chinurile animalelor, mai ales cînd sînt greșit împușcate. Dar sperăm că vînătorii vor avea

www.clubulvanatorilor.ro

153. Efectul loviturilor (după Reichelt, 1957) 1. cade în foc; 2. lovitură în omoplat; 3. lovitură în ficat; 4. lovitură în rinichi; 5. lovitură în burtă (intestinul gros); 6. lovitură în burtă (intestinul subțire); 7. lovitură tangențială; 8. lovitură prin beregată și laringe; 9. lovitură în oasele picioarelor; 10. lovitură în mușchi

parte în special de primele două lovituri descrise, astfel că nu vor avea ocazie să participe la cea mai neplăcută parte a vînătorii.

În cazul cînd a fost împușcat în coloana vertebrală, căpriorul cade în foc *(fig. 154/a)*. Dar trebuie să fim foarte atenți și mai departe cu arma gata de tras, deoarece s-ar putea să fi nimerit din greșeală în corn sau în vreo apofiză a șirii spinării căci animalul în asemenea situații cade la fel, dar peste cîteva secunde se scoală și pleacă.

Lovitura în cavitatea toracică căpriorul o marchează în mod deosebit de caracteristic și anume printr-o săritură puternică înainte și în sus *(fig. 154/b)*. După această săritură, în special cînd este lovit în inimă sau în aortă, animalul pornește în goană, cu partea anterioară a corpului plecată înainte, se lovește de tufe și copaci, pentru ca după 20—50 m să cadă. Aici se va mai zvîrcoli puțin, pînă se va scurge sîngele, apoi va muri. Asemenea

www.clubulvanatorilor.ro

lovituri sînt întotdeauna mortale, vînatul nedepărtîndu-se mult de locul unde a primit focul.

Lovitura în abdomen este de asemenea marcată în mod caracteristic de căprior *(fig. 154/c)*, căci la primirea focului sare în sus de picioarele dinapoi, cu care bate aerul. Apoi pleacă cu spatele curbat, pentru ca după o distanță de 200—300 m să se așeze. La asemenea lovituri trebuie să fim extrem de atenți în apropierea pe care o vom face după 30—40 minute. Pentru a aplica focul de grație, trebuie să ne apropiem în foarte mare liniște, pentru a nu stîrni căpriorul rănit, care, o dată sculat, va fi foarte greu de a mai fi găsit.

Cînd este lovit în rinichi, lovitură de asemenea mortală, căpriorul are o reacție asemănătoare celei anterioare, cu deosebirea că săritura picioarelor posterioare e mult mai mică. Uneori, căpriorul rănit pleacă încet cu spinarea încovoiată *(fig. 154/d)*, dar peste puțin timp se așează.

Lovitura în ficat este marcată asemănător celei în abdomen, cu deosebirea că animalul asfel rănit pleacă în goană nebună, fără a avea spinarea curbată. Trebuie să-l urmărim atenți, căci după cîteva sute de metri el se va așeza, unde îl vom găsi, după 20—35 minute, de cele mai multe ori mort.

Lovitura într-un picior este cea mai periculoasă. Căpriorul o marchează șchipătînd pe partea lovită, ca apoi să plece. Dacă vedem că face încercări de a merge însemnează că este lovit în partea de jos a membrului ; dacă piciorul este fracturat

154 a. Lovitură în coloana vertebrală — sau tangențială

154 b. Lovitură în cavitatea toracică

www.clubulvanatorilor.ro

mai sus observăm că piciorul se bălăbăneşte *(fig. 154/e)*. Cînd sînt fracturate ambele picioare, căpriorul cade în foc, nu se mai poate scula dar se zvîrcoleşte. În asemenea situaţii trebuie dat cît mai repede focul de graţie. Cînd are fracturi înalte, dacă nu este urmărit imediat — căpriorul, datorită şocului nervos puternic, se aşează destul de repede şi poate fi apoi ucis.

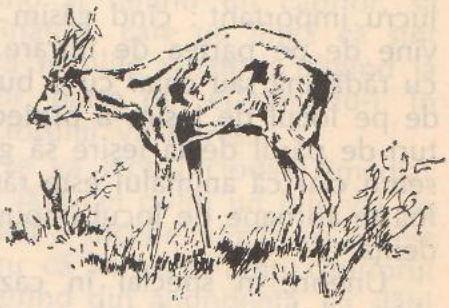
Adesea ni se întîmplă să nimerim numai muşchiul ; în acest caz căpriorul abia marchează împuşcătura, sesizînd-o printr-o cutremurare. Pleacă însă mai departe, în fugă sănătoasă şi nu mai poate fi apropiat pentru ultimul foc. Depinde în ce parte este lovit.

Loviturile la cap sînt mai rare la căprior. Lovit în creier cade în foc, dar cînd este atins doar maxilarul, scutură capul. Ultimele sînt cele mai neplăcute lovituri, în sensul că animalul, de regulă pierdut pentru vînător, moare peste cîteva zile în chinuri mari, datorită atît pierderii de sînge cît şi imposibilităţii de a se hrăni.

În cazul cînd căpriorul lovit nu a căzut în foc sau aproape de locul unde a primit lovitura, ca regulă generală nu este permis a ne deplasa de pe locul unde am tras. Vom urmări cu privirea, atît cît se poate, mersul sau fuga căpriorului rănit, după care mergem la locul unde a stat animalul cînd am tras. Înainte

154 c. Lovitură în abdomen

154 d. Lovitură în rinichi

154 e. Lovitură în picior

www.clubulvanatorilor.ro

de aceasta înseamnăm cu o creangă locul de unde am tras. Semnele pe care le-a dat cînd a primit focul, împreună cu urmele ce le vom găsi pe locul rănirii, ne vor da suficiente elemente care să ne lămurească asupra celor întîmplate.

Pentru început vom identifica unde a stat animalul, stabilind aceasta după urma pronunţată a copitelor în sol, în momentul împuşcăturii. Întotdeauna, acest loc de pornire al căpriorului va fi însemnat cu o crenguţă, o hîrtie albă etc. Pe acest loc vînătorul trebuie să caute urmele de păr ce au fost smulse căpriorului la intrarea sau ieşirea proiectilului din corp. În cazul cînd găsim mult păr însemnează că glonţul doar a şters animalul, fără să-i producă o rană importantă. După felul părului, mărimea şi culoarea lui, un vînător care cunoaşte bine specia îşi va putea da seama ce parte a animalului este lovită. Trebuie reţinut un lucru important : cînd găsim păr retezat însemnează că el provine de pe partea de intrare a glonţului ; cel pe care îl găsim cu rădăcină sau chiar cu o bucată de piele provine în mod sigur de pe locul de ieşire a proiectilului. Adesea se întîmplă ca alături de părul de la ieşire să găsim şi oase sfărîmate. Acesta este semn clar că animalul este rănit grav. În acest caz, în mod cert, foarte aproape de locul împuşcăturii vom găsi şi sînge din abundenţă.

Uneori, în special în cazul loviturilor în ficat, rinichi sau chiar abdomen, sîngele poate fi identificat abia după 5—10 metri. Pentru a găsi urma de sînge e bine să folosim o batistă albă, pe care o vom trece prin ierburi sau peste frunze şi care, în caz că sîntem pe urmă, se va păta de sînge.

Cu toate că este un procedeu mai complicat, locul (organul) unde a fost împuşcat căpriorul se poate stabili şi după culoarea sîngelui. La loviturile în plămîni sîngele este puţin în locul împuşcăturii şi tot mai abundent mai departe, are culoarea roşie deschisă şi este întotdeauna spumos, cu băşicuţe mici.

La loviturile în inimă sîngele este roşu închis, abundent şi, de regulă, căzut alături de urmă, pe partea ieşirii glonţului.

Cînd lovitura a fost primită în maxilar, sîngele este puternic deschis la culoare şi amestecat cu salivă. Asemănătoare sînt urmele de sînge şi la loviturile primite în laringe sau trahee, cînd, în plus, în sînge apar băşici de aer, ca la lovitura în plămîni.

Cînd este lovit ficatul, sîngele este de obicei foarte închis la culoare, uneori găsindu-se în el chiar şi bucăţele de ficat.

www.clubulvanatorilor.ro

Sînge asemănător la culoare poate avea căprioru şi cînd este lovit în rinichi. La această împuşcătură se întîmplă să găsim foarte puţin sînge, sau chiar deloc, dar animalul trebuie neapărat căutat.

Împuşcăturile care au atins stomacul şi intestinele lasă sînge puţin, de culoare deschisă, de regulă amestecat cu conţinutul verzui al stomacului sau intestinelor.

Loviturile în muşchii spatelui lasă un sînge roşu abundent la început şi apoi încetează. De regulă, în cazul acestei lovituri sau al loviturii precedente, sîngele rămîne în urmă.

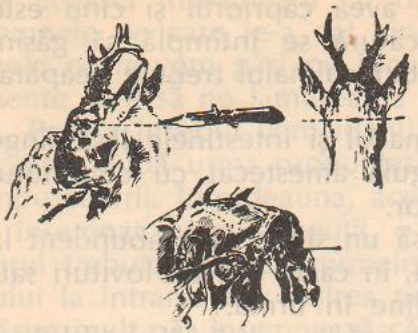
După identificarea locului împuşcării, a găsirii părului şi sîngelui, după ce am restabilit în memorie semnele rănirii şi nu vedem în apropiere căprioru căzut, este necesar să-l urmărim.

Este o mare greşeală ca, trăgînd şi rănind un căprior, să nu-l urmărim, aşa cum fac unii vînători, care pe lîngă că sînt neantrenaţi la tirul cu glonţ încalcă regulile vînătorii trăgînd la o ieşire în 2—3 căprioare şi, desigur, parte din ei rănindu-i. În acest fel se aduc mari pagube sectorului vînătoresc.

Urmărirea căprioru rănit nu se va face niciodată imediat după ce s-a tras. Întotdeauna se va lăsa cel puţin un interval de o jumătate de oră sau mai mult pînă a începe urmărirea. Acest interval este absolut necesar, pentru că în acest timp căprioru se va opri şi se va culca. Aici, sîngerînd din abundenţă, va slăbi şi nu se va mai putea scula. Dacă nu-l vom lăsa să se comporte în acest fel, îşi va aduna ultimele forţe, chiar avînd răni foarte grele, va pleca la mari distanţe şi-l vom pierde. Deci, la urmărirea căprioru se cere întotdeauna răbdare şi multă prudenţă. Urmărind căprioru, întotdeauna trebuie să fim cu arma gata pregătită, pentru a aplica focul de graţie.

Şi încă o recomandare. Se întîmplă uneori ca, trăgînd în căprior, acesta să plece rănit uşor şi să meargă poate cîteva sute de metri pînă să se aşeze. Urme de sînge n-a lăsat sau nu le mai găsim şi cîine care să-l urmărească n-avem. Ce-i de făcut? Să învăţăm de la natură, folosind pe cei mai buni semnalizatori ai vînatului împuşcat, „limierii forestieri" : gaiţa şi corbii. Vom parcurge în foarte mare linişte terenul unde presupunem că s-ar afla căprioru rănit, ascultînd cu mare atenţie dacă aceste două păsări nu dau glas. În asemenea situaţii nu trebuie să părăsim imediat terenul ci să mai stăm cîteva ore. În cazul în care căprioru nostru a căzut în mod sigur — gaiţele la coline şi cor-

www.clubulvanatorilor.ro

155. Cum se aplică lovitura de grație cu ajutorul cuțitului de vînătoare

bii la munte ne vor da semnalul și după glasul sau croncănitul lor vom găsi animalul căzut.

Și acum vine din nou vorba de un lucru neplăcut, dar absolut indispensabil — despre focul de grație. Probabil că mulți vînători cunoscători ai literaturii clasice cinegetice sînt nedumeriți, cînd citesc în loc de lovitura de grație aplicată cu cuțitul de vînătoare, focul de grație ce se dă cu arma. Conform tradiției vînătorești clasice germane, s-ar cere ca atunci cînd căprioru rul se află în agonie, vînătorul să-l apuce de coarne, să-i îndoaie mult gîtul și să-l înțepe, cu o lovitură puternică de cuțit, între craniu și ultima vertebră (vezi *fig. 155*). Cunoscînd acest lucru din diferite tratate de vînătoare am încercat să procedez și eu la fel, dar n-am reușit. Este prea dureros să simți zvîrcolirile animalului în propriile mîini, pînă cînd reușești să-l prinzi, să-i fixezi capul, să-i îndoi gîtul ca apoi să-i înfigi cuțitul etc. Mi se pare mult mai etic vînătorește ca apropiindu-te la 10—20 m, să tintești cu carabina în mijlocul gîtului și printr-un foc bine plasat să zdrobești coloana vertebrală. Îmi provoacă pur și simplu oroare cînd văd practicîndu-se alt obicei încetățenit la unii paznici de vînătoare — de a omorî căpriorul rănit prin tăierea beregatei, pentru că spun ei „să fie carnea mai bună" că „s-a scurs sîngele". Să asiști la o asemenea scenă, cînd omul fuge după căpriorul care, în agonie, abia aleargă și se tînguiește jalnic, îl prinde, îl ține între picioare și-i taie beregata, ca apoi să auzi cum horcăie, nu lipsește mult ca să te lecuiești definitiv de pasiunea vînătorii. De aceea cred că cel mai bun lucru este să curmăm viața animalului rănit cu o împușcătură precisă în gît. Atunci cînd căpriorul rănit se află la mai mare distanță, desigur că lovitura de grație va trebui plasată în spată.

Este posibil ca, trăgînd în căprior, datorită unei mișcări făcute tocmai atunci sau a dereglării lunetei, să nu fi nimerit animalul. În orice caz, chiar cînd căpriorul n-a dat semn de rănire, ne vom deplasa la locul unde a stat în momentul împușcăturii și vom căuta bine în jur semnele rănirii. Trebuie să ne

www.clubulvanatorilor.ro

convingem foarte bine că, într-adevăr, căpriorul n-a fost rănit şi numai după aceea să părăsim locul.

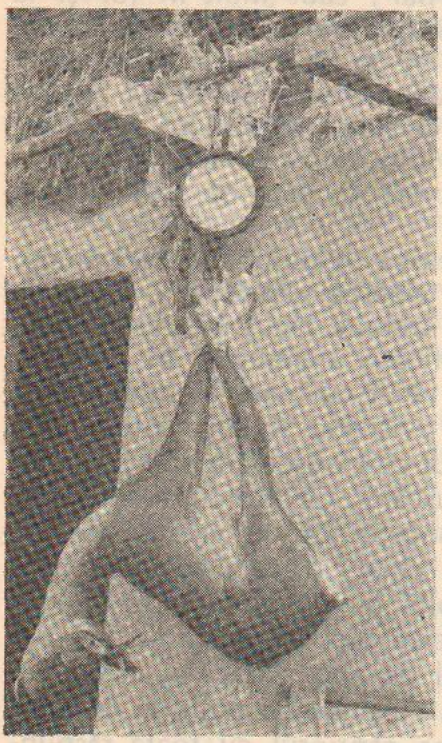
Să nu uităm un lucru : tirul cu luneta are o mare deficienţă în sensul că micşorează cîmpul de vizibilitate în momentul tragerii, deci observăm cu mare greutate semnele rănirii. Pentru exemplificare voi relata un caz autentic, care s-a întîmplat cu subsemnatul. Eram într-unul din trupurile complexului păduros Snagov. Recoltam căpriori în cadrul planului de selecţie. La distanţa de cca 180 m, între nişte tufe, văd un ţap ce prezenta o anomalie a trofeului. Reazim arma, repede, pe bătul cu crăcană şi trag. În momentul împuşcăturii ţapul face o săritură mare, dispare în tufe şi fuge cu un mers splendid de animal sănătos. Sînt consternat ! Trăgeam cu carabină vom Hofe 5,6 × 61 — de mare razanţă — cu luneta montată şi văzusem bine spata animalului. Contrariat mă îndrept spre locul unde a stat animalul ; nu văd urme, doar puţin păr ; caut mult în jur şi la 5 m găsesc o dîră puternică de sînge, ca la 40 m să găsesc ţapul mort deja, lovit bine de tot în spată. Ce se întîmplase ? Alături probabil sta culcat un alt ţap, care nu se vedea şi care a sărit în momentul împuşcăturii ; celălalt probabil că a marcat lovitura dispărînd în desiş, dar eu, din cauza lunetei, l-am observat doar pe cel de al doilea căprior, în care de fapt nici nu trăsesem.

Un lucru trebuie să şi-l întipărească în minte fiecare vînător de căprior şi să-i devină lege. La vînarea căpriorului, ca şi la alte specii de vînat mare, nimic nu trebuie făcut în grabă. Acest lucru începe din momentul identificării animalului în care urmează a se trage, lucru ce trebuie făcut cu mare atenţie şi pînă la tăierea trofeului de la animalul eviscerat şi chiar prepararea lui. Este foarte important ca animalul ce-l observăm să-l judecăm dacă este cazul sau nu să-l împuşcăm. Ce trofeu are ? Bun ? De selecţie ? Nici nu se poate concepe ca un vînător de căprior să iasă în teren fără binoclu, chiar şi acela ce are luneta montată pe armă. Nu trebuie grăbită nici ochirea şi în special declanşarea focului. Căpriorul nu este nici prepeliţă şi nici becaţină, după care se aruncă snopul de alice ; dacă o cădea — bine, dacă pleacă — tot nu e rău... cu una mai puţin la ciorchinar. Un vînător conştiincios va vîna căpriorul cu toată răspunderea pe care şi-o ia, curmînd viaţa unui vînat mare — animal ce împodobeşte natura. Căci, aşa cum am spus în cîteva locuri,

www.clubulvanatorilor.ro

produsul principal al terenurilor noastre de vînat mare este trofeul care este cel mai de preţ produs al vînătorii. Or trofeul trebuie scos într-un anumit timp ; dacă este vorba de cel de selecţie, cît de repede, ca şi buruiana din semănătură, să nu se mai înmulţească ; cînd este vorba de trofeul de valoare, el trebuie dobîndit la maximul de maturaţie, la fel ca şi în agricultură, cînd s-a copt recolta, nici mai înainte cînd încă n-a ajuns la apogeu şi nici în momentul cînd a început să intre în declin. Aici este marea artă a vînătorului de căprior, a celui ce lucrează în teren : să cunoască momentul optim de scoatere a unui sau altui exemplar.

EVIDENŢA RECOLTEI

156. Cîntărirea căprìorului împuşcat, cu ajutorul dinamometrului (păd. Buriaşu, oct. 1959)

Nu putem încheia capitolul ce se referă la împuşcarea căpriorului fără să ne oprim asupra necesităţii şi modului de a ţine evidenţa recoltei.

Ca în orice alt domeniu de activitate, şi aici ţinerea unei evidenţe, chiar simple, este cu totul indispensabilă.

În fiecare teren de căprior, în registrul de evidenţe al fondului de vînătoare va trebui să existe un tabel liniat, în care se vor înscrie toate animalele ce s-au recoltat de pe fond. Tabelul ce se va completa imediat după recoltarea unui sau mai multor exemplare într-o zi, va trebui să cuprindă următoarele rubrici : numărul curent, data împuşcării, sexul animalului împuşcat, greutatea fără viscere, vîrsta aproximativă, punctajul trofeului şi unde se află acesta — respectiv deţinătorul lui. Toate

www.clubulvanatorilor.ro

aceste rubrici se pot completa la fața locului. Greutatea animalului eviscerat se ia ușor la cantonul pazniculuí, cu ajutorul cîntarului decimal sau al dinamometrului *(fig. 156)*. Vîrsta aproximativă se determină după înfățișarea exterioară a animalului, iar în urma pregătirii craniului căpriorului, după uzura dentiției. Punctajul provizoriu se va face pe cît posibil înainte ca vînătorul să părăsească terenul, sau în cel mai rău caz la filiala sau ocolul pe raza căruia s-a recoltat căpriorul. În această direcție este demnă de urmat regula adoptată în Cehoslovacia. Acolo, toți vînătorii sînt obligați să lase craniul căpriorului la ocolul silvic, pînă în toamnă, cînd unitatea își organizează expoziția trofeelor recoltate, avînd în acest timp posibilitatea să facă toate măsurătorile. În final, vînătorii primesc trofeele curățate și montate pe placă.

Luarea datelor, atît în ce privește greutatea, vîrsta, cît și valoarea trofeelor, este absolut indispensalilă unei gospodăriri vînătorești moderne, care urmărește să pună în evidență toți factorii care concură la ridicarea calității trofeelor de vînat.

Manipularea și conservarea căpriorului împușcat

Indiferent dacă recoltarea căpriorului s-a făcut pe autorizație individuală sau în cadrul planului de recoltare al ocolului silvic sau filialei, o dată recoltat el a devenit un bun economic destinat fie consumului propriu, fie exportului sau valorificării sub altă formă. Fiind un bun economic, indiferent de proprietar, trebuie în așa fel tratat încît să nu piardă deloc din valoarea sa.

Prima operațiune care trebuie executată în cazul recoltării căpriorului, mai ales în perioada de împerechere, este îndepărtarea testiculelor și organului genital. Pentru aceasta se spintecă pielea acestora și prin presarea lor se împing afară. Se va căuta ca testiculele să fie eliminate împreună cu anexele acestora, tăindu-se cît mai aproape de terminațiunea lor. În același fel se îndepărtează și organul sexual *(fig. 157)*.

Această operațiune este necesară, în perioada de împerechere, pentru a feri carnea de depreciere, printr-un miros respingător și schimbarea gustului.

www.clubulvanatorilor.ro

A doua operaţiune absolut necesară este eviscerarea, eliminarea intestinelor, scurgerea de sînge şi răcirea.

În cazul cînd s-a recoltat un singur căprior pe autorizaţie, aşa cum este normal, toată această operaţiune se va face pe loc, în pădure. Cînd recoltăm mai multe animale, în cadrul planului

157. Scoaterea şi îndepărtarea organelor genitale

158. Operaţiunea de scoatere a beregatei

de împuşcare, pe care apoi le transportăm cu căruţa, se recomandă ca această operaţiune să o facem la canton sau cabană. Acest lucru se poate face însă numai în perioada de iarnă, căutîndu-se ca eviscerarea să fie făcută totuşi în timpul cel mai scurt posibil.

Eviscerarea căpriorilor se face în felul următor : animalul se aşează pe spate, cu gîtul întins în prelungirea corpului, cu coarnele aduse dedesubt. Prima tăietură se face pe gît, de-a lungul bărbiei, înspre umeri, cca 15 cm. În partea superioară dinspre cap a tăieturii, se retează cu grijă esofagul care se desprinde pe distanţa tăieturii de carnea din jur *(fig. 158)* şi apoi se înnoadă. Acest lucru se face pentru ca, în timpul lucrului, să nu se reverse din conţinutul lui în interior, ceva care ar murdări carnea. La fel se desprinde şi laringele, cît mai scurt, dar el se taie şi se aruncă. Apoi se deschide abdomenul. Pentru aceasta se taie pielea în punctul cel mai apropiat de picioarele dinapoi. Avînd grijă să nu se taie intestinele, lama cuţitului se ţine cu mîna dreaptă şi spre exterior, sprijinită de două degete ale mîinii stîngi *(fig. 159)*. Se taie pielea abdomenului pînă la coşul pieptului (stern), se desprind intestinele, se trage esofagul înnodat şi se scot toate afară. Se taie de jur împrejurul rectului, în aşa fel încît să se poată goli anusul. Se desprind ficatul şi

www.clubulvanatorilor.ro

rinichii care se pun pe loc uscat. Același lucru se face și cu plămînii și inima, care se crapă de-a lungul ei pentru a se goli de sînge.

Pentru a provoca scurgerea a cît mai mult sînge, se înțeapă cu cuțitul vinele de la încheietura bazinului. Pentru evacuarea sîngelui adunat în coșul pieptului și abdomen, căpriorul se ridică, de picioarele anterioare, cît mai sus și se atîrnă de vreun copac, gard etc., pentru a sta așa cel puțin 1/2 oră. În același timp, între marginile abdomenului se pun bețe care să-l țină deschis, pentru ca răcirea să se facă cît mai repede *(fig. 160)*. În caz că interiorul s-a murdărit, se va șterge cu o cîrpă uscată. În nici un caz nu se introduc în coșul pieptului sau abdomen urzici sau cetină, care vor provoca alterarea mai rapidă a cărnii.

Trofeul căpriorului se desprinde de regulă după ce corpul a fost golit de intestine. Acest lucru se realizează prin aplicarea unei tăieturi de jur împrejurul gîtului, la nivelul ultimei vertebre și răsucirea capului, apoi se desprinde ușor cu ajutorul cuțitului.

Pentru răcirea cît mai rapidă a căpriorului împușcat, este necesar ca el să fie tot timpul ținut cu abdomenul deschis, susținut de bețișoare și culcat pe spate. Se va căuta ca, pe cît posibil, să fie ferit de muște ; dacă se observă depuneri de ouă, acestea vor fi curățate.

159. Cum se procedează la scoaterea intestinelor : cuțitul se ține între degetele mîinii stîngi, pentru a nu tăia intestinele

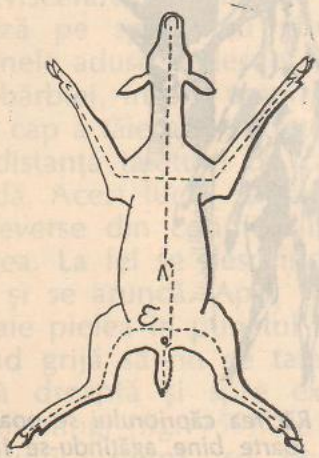
160. Răcirea căpriorului se poate face foarte bine agățîndu-se în copac ; pentru aerisirea abdomenului se vor pune bețe de sprijin

www.clubulvanatorilor.ro

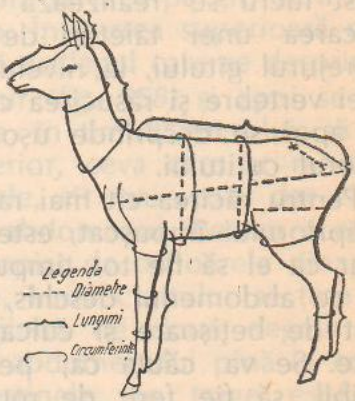
Căprioriii împuşcaţi pentru plan, după cum se ştie, se predau în piele. Pentru a nu se irosi trofeele, chiar dacă ele sînt mai puţin valoroase la masculi, capul se dă jos, gîtul cosîndu-se cu o cîrpă de sac.

Cînd vînătorii recoltează căpriori în baza autorizaţiilor, de obicei doresc să-i jupoaie şi să-i tranşeze. Jupuirea căprioriului se face în modul următor *(fig. 161)* : pe partea interioară a picioarelor se fac tăieturi, mergînd la fel cu lama cuţitului înspre afară, pînă se ajunge la tăietura abdomenului ; după ce se desprinde pielea de pe picioarele posterioare, ţapul poate fi atîrnat de un copac, de picioarele din urmă sau continuă să fie jupuit pe sol. Se fac, de asemenea, tăieturi pe partea interioară a picioarelor anterioare, prelungindu-se tăietura sternului. Se desprinde pielea de pe tot corpul, folosind de această dată mîna fără cuţit, evitînd la maximum crestăturile cu cuţitul pe piele, care ar duce la deprecierea acesteia. În cazul că se urmăreşte naturalizarea exemplarului împuşcat este necesar să se efectueze o serie de măsurători *(fig. 162)*.

Pentru tranşarea cărnii se procedează în felul următor : se desprind cu cuţitul picioarele din faţă pînă la încheietură, cu toată carnea de pe ele ; se retează gîtul de la rădăcină ; se taie coastele de-a lungul şirii spinării ; se procedează apoi la tăie-

161. Linia pe care se face jupuirea căprioriului

162. Măsurătorile necesare în vederea naturalizării

www.clubulvanatorilor.ro

rea picioarelor dinapoi. Se împarte în aşa fel încît fiecărui vînător să-i revină cîte o bucată din fiecare parte a corpului.

Pielea jupuită se curăţă bine de resturile de carne şi grăsime, se întinde cu ajutorul cuielor, cu partea păroasă spre interior, pe o uşă sau pe o scîndură lată. Întotdeauna se va evita soarele, uscarea făcîndu-se la loc umbros, bine aerisit. Dacă nu avem posibilitatea să întindem pielea, aceasta se sărează bine, în special locurile cu mai multă carne şi tendoane : urechi, copite etc. Ajuns la locul unde avem posibilitatea, vom proceda la fel pentru uscarea ei.

Prepararea şi montarea trofeelor de căprior

PREPARAREA TROFEULUI. Am arătat mai înainte cum se va desface craniul cu trofeul, în vederea pregătirii acestuia.

Prima operaţiune necesară este jupuirea pielii de pe craniu. Apoi, cu un cuţit bine ascuţit, craniul se va curăţa cît mai bine de carne, iar cu o sîrmă îndoită i se scoate, pe cît e posibil, creierul. Craniul curăţat se aşează într-un vas cu apă rece şi curată, astfel ca trofeul să rămînă deasupra apei ; aici se păstrează cel puţin o zi, schimbîndu-se apa de mai multe ori. Şi mai bine este dacă apa este curgătoare, căci în acest fel el va fi mai bine spălat de sînge.

Craniul se pune apoi la fiert în apă, timp de 2—3 ore. Pentru a nu se afuma şi decolora din cauza fumului şi aburului, coarnele se înfăşoară cu cîrpe care se vor umezi mereu. În timpul fierberii spuma şi grăsimea de la suprafaţă trebuie înlăturate continuu, altfel craniul va fi greu de albit apoi. În timpul fierberii e bine dacă, din cînd în cînd, craniul este scos afară şi se mai curăţă de carne. Acest procedeu continuă pînă cînd carnea este complet curăţată de pe os.

După fierbere, craniul se aşează într-un vas cu apă rece şi se curăţă bine de carnea rămasă, de grăsime şi de resturile de piele, cu un cuţit ascuţit şi cu o perie de sîrmă. Restul de creier se curăţă cu ajutorul unui cîrlig din sîrmă. Se scot cu ma-

www.clubulvanatorilor.ro

re atenţie cartilagiile din cavitatea nazală, dar astfel ca o dată cu ele să nu fie desprinse şi oasele nazale. Apoi craniul se spală bine pentru a elimina ultimele resturi.

Craniul astfel curăţat se mai ţine cîteva minute în apă clocotită pentru a îndepărta şi ultimele pete de grăsime. Ultima operaţiune constă în punerea craniului la uscat, împreună cu maxilarul inferior, care se păstrează împreună cu craniul, pentru aprecierea vîrstei.

Înălbirea craniilor se poate realiza prin expunerea lor mai mult timp la razele soarelui, sau şi mai bine prin curăţire cu benzină şi perhidrol. Este bine să se albească numai oasele craniului, fără a se atinge dentiţia, care, pentru determinarea vîrstei, trebuie să-şi păstreze culoarea naturală.

Atragem atenţia în mod deosebit că, atît înainte cît şi după montare, este cu desăvîrşire interzis să se coloreze trofeul într-un fel sau altul, adică să se schimbe culoarea naturală. De asemenea este total interzis umplerea cutiei craniene cu ipsos sau alte materiale. Dacă se constată resturi de corpuri străine pe craniu, trofeul este exclus din orice expoziţie, iar pentru schimbarea culorii naturale a coarnelor se aplică o penalizare a punctajului acordat.

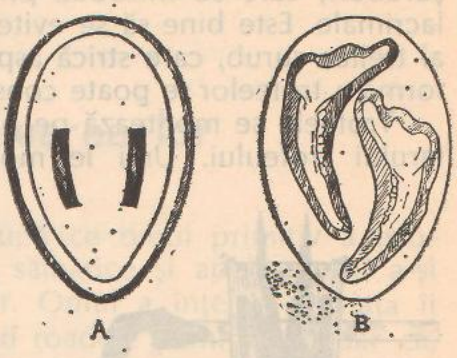
MONTAREA TROFEULUI. Aşa cum se ştie, căpriorul se vînează pentru trofeu, el urmînd a fi păstrat de vînător în amintirea clipelor petrecute în natură şi a vînării acestuia. Cu atît mai preţios este trofeul care prezintă şi o valoare mai mare sub aspectul punctajului ridicat, după care se evaluează trofeele şi după medaliile primite la expoziţiile de vînătoare.

Pentru a-l păstra în condiţii cît mai bune şi pentru a avea un aspect cît mai plăcut, trofeele nu se păstrează aşa cum sînt, ci montate pe plăci de lemn de diferite forme şi culori.

Trebuie să mai amintim că, în afară de valoarea vînătorească, mai mare sau mai mică, în funcţie de dimensiunile coarnelor, toate trofeele prezintă o valoare ştiinţifică. Aceasta este însă prezentă numai în cazul cînd craniul se păstrează intact împreună cu maxilarul inferior. Valoarea ştiinţifică a acestor piese constă în posibilitatea de a face pe craniu şi pe maxilar o serie de măsurători, care să pună în evidenţă caracterele morfologice ale căpriorului dintr-o anumită regiune, de a găsi corelaţii între mărimea trofeului, vîrstă şi alte elemente etc.

www.clubulvanatorilor.ro

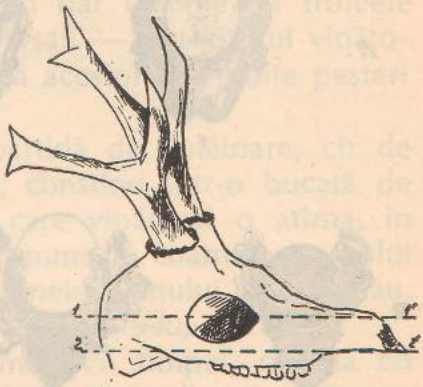
Pentru a nu-i altera valoarea ştiinţifică există un mod ideal de păstrare a trofeului. Pentru aceasta se confecţionează o placă de lemn, de preferinţă de esenţă moale, ca cea arătată în desenul alăturat. Partea superioară a plăcii se lustruieşte, de preferinţă în negru, pentru a pune mai bine în evidenţă albul craniului ; apoi se taie cu dalta două şănţuleţe pentru a permite îngroparea şirurilor de dinţi ale maxilarului superior. În spatele plăcii, care trebuie să aibă grosimea de cca 4 cm, se scobesc două cavităţi mai mari, care să permită îngroparea celor două părţi ale maxilarului inferior, în prealabil desprins la sutura dintre incisivi *(fig. 163)*.

163. Placă de lemn pentru montarea trofeului de căprior cu maxilarul superior şi inferior. A — placa (din faţă) cu şanţurile pentru îngroparea şirurilor de premolari şi molari ; B — placa văzută din spate, cu adîncîturile unde se păstrează fălcile maxilarului inferior

Trofeul se prinde de placă cu ajutorul unei sîrme introduse în orificiile existente la baza craniului, apoi se montează în spate maxilarele, care se acoperă cu o placă de placaj subţire.

Sînt mulţi vînători care nu doresc să-şi monteze în felul acesta trofeul ; ei vor să facă o montare mai simplă. De la bun început trebuie să amintim că tăierea trofeelor pentru a fi montate vînătoreşte, nu se poate face oricum, căci s-ar putea scădea mult din valoarea lor. De obicei, tăierea craniului, pentru a fi montat vînătoreşte, se face ca în figura alăturată *(fig. 164)*, pe linia de mijloc a capsulei craniene, în aşa fel ca oasele nazale să rămînă la craniu. Şi în acest caz se recomandă a se reţine

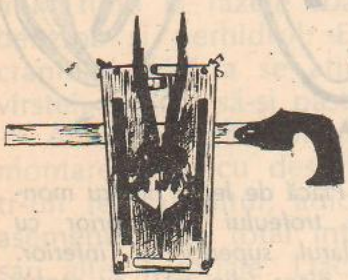

164. Modul de tăiere a craniului de căprior pentru montarea trofeului pe plăci de lemn

www.clubulvanatorilor.ro

cele două şiruri de dinţi ale maxilarului inferior, care se vor păstra într-o adîncitură din dosul plăcii pe care se va monta trofeul. Trofeul tăiat se fixează pe placă cu ajutorul a două şuruburi, care se introduc prin cele două orificii ale glandelor lacrimale. Este bine să se evite găurirea capsulei craniene pentru al treilea şurub, care strică aspectul montării. Pentru tăierea uniformă a trofeelor se poate construi un dispozitiv special *(fig. 165)*.

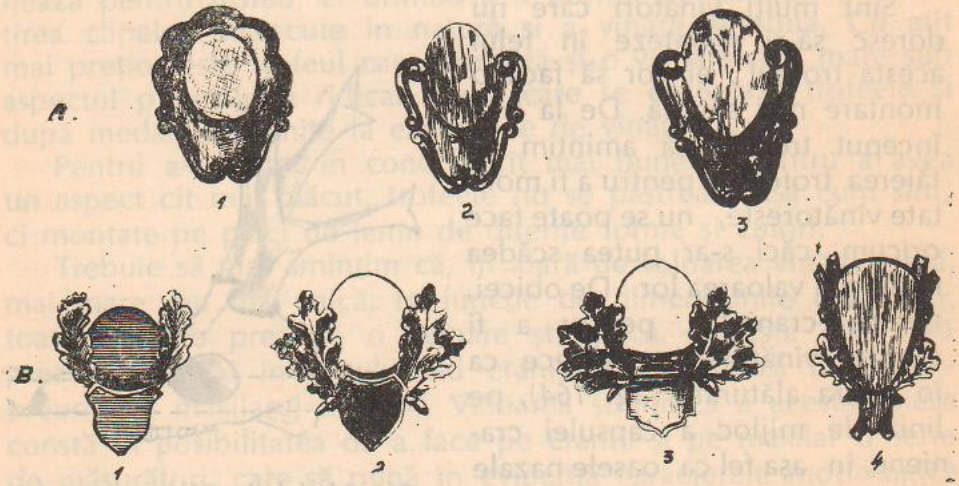
Trofeele se montează pe plăci de lemn, după gustul proprietarului trofeului. Unii le montează pe secţiuni din lemn de

165. Dispozitiv din metal pentru tăierea uniformă a craniilor cu trofee de căprior

166. Plăci simple pentru montarea trofeelor de căprior

167. Diferite tipuri de panoplii sculptate pentru montarea trofeelor de căprior

www.clubulvanatorilor.ro

mesteacăn cu coajă, alţii pe plăcuţe simple, lustruite *(fig. 166)* sau pe tăblii sculptate mai mult sau mai puţin pretenţios *(fig. 167)*. În general, cu cît placa este mai simplă, cu atît mai mult iese în evidenţă trofeul, mai ales trofeele deosebite ca mărime.

Trofee şi evaluarea lor

Din cele mai vechi timpuri, după ce omul primitiv a evoluat, pentru a se apăra de fiarele sălbatice şi apoi pentru a-şi agonisi hrana, el a devenit vînător. Omul a înţeles că viaţa îi este mai uşoară nu numai culegînd roadele pămîntului, dar că, prin forţa şi îndemînarea sa, înzestrat cu arme mai mult sau mai puţin perfecţionate, poate dobîndi orice animal sălbatic.

Tot din cele mai vechi timpuri, vînatul i-a servit omului în multe domenii ale vieţii sale. La început oasele şi coarnele animalelor vînate i-au servit drept material pentru arme şi unelte, carnea pentru hrană, pielea şi blana pentru îmbrăcăminte sau aşternut, iar tendoanele pentru legat şi cusut.

O dată cu evoluţia societăţii omeneşti, chiar dacă rolul vînătorii ca îndeletnicire scade, apar unele trăsături noi legate de folosirea coarnelor. Astfel, la unele popoare de munteni din Caucaz exista obiceiul de a aduce în dar craniile cu trofeele (coarnele) animalelor vînate, zeului Avsati — ocrotitorul vînătorilor. În acest fel se explică abundenţa acestora în multe peşteri din Caucaz *(Vereşciaghin, 1959)*.

La Greci şi la Romani, fiecare partidă de vînătoare, cît de mică, se termina printr-un sacrificiu, constînd într-o bucată de carne luată din animalul vînat, pe care vînătorul o atîrna, în cinstea Dianei, într-un copac. Galii puneau coarnele cerbului vînat, la poarta locuinţei lor, iar coarnele elanului le aduceau, prinos, zeilor vînătorii — Cernunos *(Nedici, 1940)*.

Asemenea obiceiuri au evoluat mult cu timpul, o dată cu înţelegerea rolului şi importanţei vînătorii moderne, păstrarea trofeului pentru vînător rămînînd lucrul cel mai important. Pentru adevăratul vînător sportiv, dobîndirea trofeului, adică a coar-

www.clubulvanatorilor.ro

nelor sau blănurilor vînatului împuşcat, reprezintă obiectul principal al activităţii sale şi nu carnea care devine un lucru secundar. Vînătorul păstrează în condiţii cît mai bune trofeul, în amintirea clipelor petrecute pentru cucerirea lui, şi caută desigur să dobîndească trofee cît mai puternice, mai valoroase. Acest lucru produce o emulaţie între vînători, fiecare căutînd să cucerească trofee cît mai bune.

Evaluarea trofeelor

Oficialităţile vînătoreşti şi posesorii de trofee, pentru a face cunoscută activitatea vînătorească corectă, au încurajat cît mai mult această pasiune, au organizat numeroase expoziţii de trofee.

În istoria vînătorii sînt cunoscute mai multe expoziţii internaţionale ca : Viena în 1961, Leipzig 1930, Berlin 1938, Dűsseldorf 1954, Florenţa 1960 şi 1964. Ţara noastră a participat doar la cele de la Leipzig, Berlin şi la Florenţa din 1964, unde a dobîndit succese remarcabile.

În ţară s-au organizat, pînă la cel de al doilea război mondial, două expoziţii naţionale : una în 1935 şi următoarea în 1940. După eliberare, în ultimul timp se organizează expoziţii cu caracter regional sau întrunind mai multe regiuni la un loc.

Dar pentru a putea compara trofeele între ele, nu erau suficiente numai criterii subiective, ci găsirea anumitor formule pentru evaluarea obiectivă a lor.

Formulele de evaluare a trofeelor la diferite specii de vînat, în cazul nostru la căprior, au evoluat în decursul timpului, perfecţionîndu-se mai mult sau mai puţin.

În momentul de faţă, trofeele la toate speciile de vînat se evaluează după formulele de apreciere adoptate de Adunarea Generală a CIC (Consiliul Internaţional de Vînătoare), care a avut loc la Madrid, în 1952, aprobate în sesiunea următoare la Copenhaga, în 1955. La căprior (CIC, 1960) formula are un caracter provizoriu.

Formula după care se apreciază punctajul la căprior în momentul de faţă se face prin măsurarea unor elemente şi acordarea unor puncte de frumuseţe, după cum urmează :

www.clubulvanatorilor.ro

MĂSURĂTORI	PUNCTE
1. Lungimea prăjinii stîngi	Media în cm x 0,5
Lungimea prăjinii drepte	
2. Greutatea trofeului uscat	În grame x 0,1
3. Volumul coarnelor	În cm^3 x 0,3

PUNCTE DE FRUMUSEȚE

Culoarea	de la 0 — 4 puncte
Perlajul	de la 0 — 4 puncte
Rozete	de la 0 — 4 puncte
Lărgimea	de la 0 — 4 puncte
Vîrfuri	de la 0 — 2 puncte
Adaus pentru Motiv	de la 0 — 5 puncte
	TOTAL
Penalizări	De la 0 — 5 puncte
Motiv	
	TOTAL GENERAL

Indicații practice

1. *Lungimea prăjinilor* se măsoară urmărind curba exterioară, începînd de la partea inferioară a rozetei pînă la vîrful prăjinii *(fig. 168)*. Nu se ține cont de unghiul ce se formează între rozetă și prăjină. Pentru măsurarea trofeelor se folosește o bandă de oțel cu lățimea de 2—5 mm. Tot atît de bine se poate folosi și o sîrmă din același material, care apoi se trece pe centimetru pentru a se stabili lungimea prăjinilor. Toate măsurătorile se fac cu precizia pînă la 1 mm.

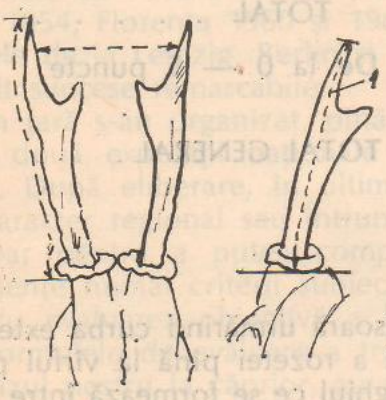
2. *Greutatea* trofeului uscat, adică la 24 ore după fierbere și curățire, se face cu precizia de pînă la 0,01 kg. În cazul cînd craniul a fost tăiat scurt (fără oasele nazale) se adaugă 10 g. Dacă este tăiat și mai scurt (lipsește în plus și osul frontal) se adaugă 20 g. În cazul cînd trofeul are craniul și maxilarul su-

www.clubulvanatorilor.ro

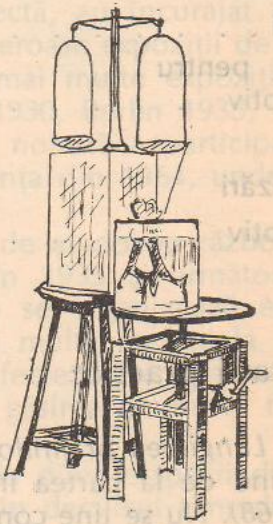
perior întreg, din greutatea totală (fără maxilarul inferior) se scad 90 g. Nu se adaugă şi nu se scade nimic în cazul cînd trofeul are atît oasele frontale cît şi cele nazale.

3. *Volumul* trofeului se determină prin scufundarea coarnelor pînă la nivelul inferior al rozetelor în apă şi se calculează în cm^3.

Stabilirea volumului trofeului (coarnelor) de căprior este partea cea mai complicată din toată operaţiunea de evaluare. Cea mai corectă stabilire a volumului coarnelor se face prin întrebuinţarea cîntarului hidrostatic. Se procedează în felul următor : folosind o balanţă de precizie, se stabileşte greutatea trofeului în grame, apoi sub aceeaşi balanţă se potriveşte un vas cu apă, care să permită scufundarea în apă a corniţelor, fără ca acestea să atingă fundul sau pereţii vasului ; corniţele legate de un taler al balanţei (care este de dorit să fie cel puţin

168. Măsurarea trofeelor de căprior

169. Instalaţie pentru stabilirea volumului trofeului de căprior

1/2 din primul), se scufundă în apă în aşa fel încît marginea inferioară a rozetelor să fie deasupra apei ; se pun greutăţi pînă se realizează acest echilibru, diferenţa în grame dintre greutatea în aer şi cea cu corniţele cufundate în apă ne dă volumul exprimat în cm^3 *(fig. 169)*

www.clubulvanatorilor.ro

Avînd în vedere necesitatea stabilirii corecte a volumului corniţelor prin această metodă, este bine ca pentru reglarea ridicării corniţelor să se folosească un suport mobil.

Mai există şi alte metode de stabilire a volumului coarnelor căpriorului, dar sînt mult mai puţin precise. Două din acestea pot fi folosite pentru o primă evaluare cu caracter provizoriu.

Se poate folosi un cîntar obişnuit, punîndu-se pe un taler un vas cu apă, iar pe celălalt greutăţi, pînă cînd se echilibrează. Se scufundă corniţele în apă, ţinîndu-se cu mîna, pînă cînd apa ajunge la marginea inferioară a rozetelor. Adăugîndu-se greutăţi pînă la recîştigarea echilibrului se află volumul în cm^3, care este reprezentat de greutatea adăugată.

O metodă şi mai sumară este procedeul Wolz. Acesta, prin măsurarea şi cîntărirea a foarte multe trofee, a stabilit un coeficient care prin înmulţire cu greutatea trofeului dă numărul de puncte atît pentru greutate cît şi pentru volum, la un loc. Acest coeficient este de 0,225, rotunjit 0,23. De exemplu : dacă un trofeu cîntăreşte 350 g, punctajul va fi de 350 × 0,23 = 80,50. Deci atît pentru greutate cît şi pentru volum, acestui trofeu i se acordă 80,5 puncte.

Punctele de frumuseţe se acordă pentru caracteristicile trofeului, după cum urmează :

Culoarea :

Deschisă sau colorate artificial	0 puncte
Brun deschis	1 punct
Brun mijlociu	2 puncte
Brun închis	3 puncte
Închisă, aproape neagră	4 puncte

Perlaj

Neted, aproape fără perle	0 puncte
Perlat slab	1 punct
Perlat mijlociu (perle mici, dar numeroase)	2 puncte
Bine perlat (perle mici pe ambele părţi ale prăjinilor)	3 puncte

www.clubulvanatorilor.ro

Foarte bine perlat (perle mari pe toate părțile coarnelor)	4 puncte
Rozete	
Slabă (mică și îngustă)	0 puncte
Mijlocie (în formă de cordon, îngustă și puțin perlată)	1 punct
Bună (în formă de cunună și destul de înaltă)	2 puncte
Tare (largă și înaltă)	3 puncte
Foarte tare	4 puncte
Lărgimea	
Foarte îngustă (mai puțin de 30% din lungimea medie a prăjinilor)	0 puncte
Îngustă (de la 30 la 35%)	1 punct
Mijlocie (între 35 și 40%)	2 puncte
Brună (40 — 45%)	3 puncte
Foarte brună (45 — 75%)	4 puncte
Anormală (peste 75%)	0 puncte
Vîrfuri	
Neascuțite și puțin dezvoltate	0 puncte
Neascuțite și mijlociu dezvoltate	1 punct
Ascuțite și poleite	2 puncte
Adaus pentru simetrie și calitatea formei coarnelor se acordă	0—5 puncte
Penalizări : Pentru simetrie și coarne neregulate sau poroase	0—5 puncte

Toate punctele acordate pentru măsurători și frumusețe se adună dînd punctajul total al trofeului.

În funcție de totalul puncatjului, trofeul intră în una sau altă categorie de premiere — I (aur), II (argint), III (bronz). Numărul de puncte pe care trebuie să-l atingă un trofeu pentru

www.clubulvanatorilor.ro

a intra într-o categorie de premiere sau în alta variază în funcție de fiecare expoziție în parte. Pentru exemplificare dăm categoriile de premiere la cîteva din ultimele expoziții (*tabel 26*).

Tabelul nr. 26

Expoziția			Punctajul corespunzător categoriei de premiere		
			Premiul I sau medalia de aur	Premiul II sau medalia de argint	Premiul III sau medalia de bronz
1	Berlin	1937	peste 140	130—140	120,1—130
2	Düsseldorf	1954	peste 130	115—129,9	105 —114,9
3	Florența	1964	peste 130	115—129,9	105 —114,9
4	București	1940	peste 130	120—129,9	110 —119,9

După cum am arătat la început, sistemul actual de apreciere a valorii trofeelor, cu toate că este adoptat de către majoritatea comisiilor de evaluare a expozițiilor cu caracter național sau internațional, are încă un caracter provizoriu. De fapt, așa îl găsim definit și în lucrarea C.I.C., care se referă la formulele de evaluare a trofeelor (*CIC, 1960, pag. 9*).

Acest lucru a determinat și delegația romînă, la a XXII-a Conferință generală trienală a CIC (*Arles, 1965 — CIC 1966, p. 287—288*), să propună îmbunătățirea actualei formule de evaluare, sub următoarele aspecte :

1. Adeseori, la expozițiile de vînătoare pot fi observate trofee de cărpior care, pe lîngă cele două prăjini principale, mai prezintă una sau două prăjini secundare, provenite de la o leziune a coarnelor în perioada de creștere. În același timp se constată că cilindrii frontali sînt normali, ceea ce însemnează că, în anul viitor, căpriorul va putea avea coarne normale și totuși trofeul poate să nu fie admis în concurs.

În mod normal, un trofeu poate fi respins de la expoziție atunci cînd prezintă defecte cu caracter ereditar. În acest caz, vînătorul posesor al trofeului poate fi sancționat pentru că nu l-a scos la timp prin selecție. În cazul, însă, în care un trofeu este anormal datorită unui accident, deci nu a unei neglijențe, este normal să se procedeze altfel. Pentru aceste motive s-a

www.clubulvanatorilor.ro

propus ca trofeul să fie admis în concurs dacă are o formă care diferă de cea normală, dar cele două prăjini se văd clar *şi pot fi măsurate* şi dacă cei doi cilindri frontali sînt dezvoltaţi normal, adică în viitor căpriorul ar fi putut dezvolta coarne normale. Conform formulei de evaluare, el va putea fi penalizat cu un număr de puncte pentru defecte existente.

2. Limita superioară a deschiderii. Pentru a se atribui, după acest criteriu, un număr de puncte, această limită s-a fixat la 75% din media lungimii prăjinilor. Trofeele a căror deschidere depăşeşte 75% nu primesc nici un punct. Se consideră că această limită este mică. Pentru aceasta s-a propus ca limita superioară pentru deschidere să fie majorată la peste 75% din media lungimii prăjinilor.

3. Măsurarea volumului trofeului este o operaţiune dificilă. Pentru aflarea acestuia, la expoziţiile de vînătoare se pierde mult timp. Din aceste motive s-a propus să se renunţe la măsurarea volumului şi în schimb să se acorde mai multă importanţă greutăţii.

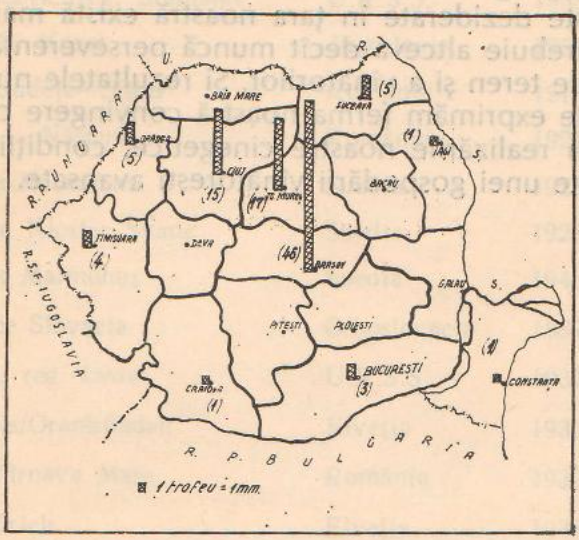
4. Prin formula actuală se poate acorda pînă la 4 puncte pentru culoare şi perlaj. În acelaşi timp, la cerb, pentru fiecare din aceste elemente se acordă numai cîte 2 puncte. Se consideră că în formula ce se aplică la căprior se acordă prea multe puncte pentru culoare şi perlaj şi din aceste motive se propune reducerea lor de la 4 puncte la cîte 2 puncte pentru fiecare din aceste elemente.

Cele mai bune trofee din lume şi din ţara noastră

Pentru a avea o privire cît mai clară asupra a ceea ce înseamnă trofee puternice de căprior, folosind sursele bibliografice cu privire la expoziţiile ce au avut loc în ultimele decenii în străinătate, am întocmit două tabele *(anexa 1 şi 2)*. Primul se referă la cele mai bune 20 trofee din lume, iar al doilea la trofeele din România ce depăşeau 150 puncte. Pentru întocmirea ultimului tabel am folosit, pe lîngă cataloagele ultimelor două expoziţii internaţionale la care a participat ţara noastră (Berlin 1937, Flo-

www.clubulvanatorilor.ro

renţa 1964) şi cataloagele celor două expoziţii naţionale (Bucureşti 1935 şi 1940). În cazul cînd un trofeu a participat la mai multe expoziţii, am luat în considerare punctajul acordat la prima expoziţie, avînd în vedere faptul că în decursul timpului greutatea lui a scăzut. Cu atît mai mult cu cît noi am urmărit să scoatem în evidenţă atît punctajul absolut al trofeului cît şi locul unde a fost recoltat, pentru a avea o privire şi mai clară asupra acestui lucru. Folosind aceleaşi date, am marcat pe harta regiunilor ţării noastre un număr de 97 trofee cunoscute ce au fost expuse la cele patru expoziţii şi care au depăşit un număr de 130 puncte. Aceasta pentru a evidenţia şi mai mult regiunile care reprezintă optimul biologic al speciei de care ne ocupăm.

170. Regiunile din România cu cele mai bune trofee de căprior (peste 130 puncte C.I.C.) (După cataloagele expoziţiilor internaţionale şi naţionale)

Din *fig. 170* se vede clar că regiunile care au dat cele mai bune trofee de căprior pînă în prezent sînt: Braşov, Cluj şi Mureş. Desigur că timpul va arăta dacă aceste date prezintă certitudine absolută. Chiar dacă şi în viitor aceste regiuni, datorită condiţiilor ecologice favorabile, vor rămîne mai departe fruntaşe în ce priveşte numărul trofeelor foarte bune de căprior, acest

www.clubulvanatorilor.ro

lucru nu înseamnă că terenurile din alte regiuni nu vor putea da trofee valoroase. Experienţa practică a dovedit că regiuni din care înainte nu figura nici un trofeu peste 130 puncte, în ultimii ani au produs asemenea trofee (Bucureşti, Dobrogea, Iaşi şi Oltenia).

Din cunoştinţele teoretice şi experienţa practică ce am asimilat-o în decursul activităţii de vînător şi cercetător ştiinţific în acest domeniu, am ajuns la concluzia fermă că ridicarea calităţii trofeelor este posibilă în toate terenurile ocupate de căprior. Sînt necesare însă măsuri eficiente de gospodărire vînătorească, care se concretizează în : efectiv corespunzător bonităţii terenului, îmbunătăţirea condiţiilor de hrană, raport normal între sexe şi selecţie riguroasă cu arma. Posibilităţi de lucru pentru a realiza aceste deziderate în ţara noastră există mai mult decît oriunde. Nu trebuie altceva decît muncă perseverentă din partea personalului de teren şi a vînătorilor. Şi rezultatele nu vor întîrzia să se arate. Ne exprimăm ferma noastră convingere că viitorul va confirma, prin realizările noastre cinegetice, condiţiile deosebite care sînt create unei gospodării vînătoreşti avansate.

www.clubulvanatorilor.ro

Cele mai bune trofee de căprior recoltate în lume

Nr. crt.	Locul recoltării	Țara în care se află punctul de recoltare	Anul recoltării	Punctaj
1	Martonvasar	Ungaria	1965	240,34
2	Nienadowa, reg. Lvov	U.R.S.S.	1896	196,00
3	Spala, reg. Lodz	Polonia	1962	194,48
4	Rakowczyk, reg. Stanislav	U.R.S.S.	1933	184,3
5	Tounjski Krpel	Jugoslavia	1959	183,15
6	Șapte Județe—Sibiu	România	1916	182,8
7	Cușma — Năsăud	România	1925	179,5
8	Bőringe Malmőhus	Suedia	1928	176,4
9	Bőringe Kloster Skaue	Suedia	1928	176,1
10	Dybeck Malmőhus	Suedia	1940	175,3
11	Mosovce Slovacia	Cehoslovacia	1889	175,3
12	Lancut, reg. Lvov	U.R.S.S.	1932	174,8
13	Trimmis/Oranbűnden	Elveția	1930	174,2
14	Ațel, Tîrnava Mare	România	1932	169,0
15	Rafzfzűrich	Elveția	1938	168,5
16	Toporow, Woy. Tarnopol	Polonia	1901	167,9
17	Dzikow, reg. Lvov	U.R.S.S.	1936	167,4
18	Övds Kloster Skaue	Suedia	1906	167,2
19	Eichberg/Baden	Germania	1918	166,2
20	Grasnitz/Ostpr.	Germania	1904	166,1
21	Podangen/Ostpr.	Germania	1910	166,0
22	Dîrlos-Brașov	România	1938	166,0

www.clubulvanatorilor.ro

Cele mai bune trofee recoltate din România
(peste 150 puncte)

Nr. crt.	Puncte	Anul recoltării	Locul recoltării
1	182,8	1916	Şapte Judeţe — Sibiu (r. Braşov)
2	179,5	1925	Cuşma—Năsăud (r. Cluj)
3	169,0	1936	Aţel — Sighişoara (r. Braşov)
4	166,0	1938	Dîrlos (r. Braşov)
5	163,3	1938	Teleacu (r. Braşov) *
6	163,22	1962	Bolintin (r. Bucureşti)
7	161,3	1920	Sibiu (r. Braşov)
8	158,5	1938	Piatra Craiului (r. Braşov)
9	157,37	1938	Ţaga (r. Cluj)
10	157,3	1932	Şaeş — Sighişoara (r. Braşov)
11	156,9	1929	Herina — Năsăud (r. Cluj)
12	155,6	1937	Arcalia — Năsăud (r. Cluj)
13	154,9	1936	Rupea (r. Braşov)
14	154,6	1935	Alişul Mare (r. Braşov)
15	154,2	1963	Poeni (r. Iaşi)
16	154,0	1961	Boiu (r. Braşov)
17	153,65	1959	Sighişoara (r. Braşov)
18	153,0	1931	Sibiu (r. Braşov)
19	152,67	1962	Dumitra (r. Cluj)
20	151,95	1961	Rîşca (r. Suceava)
21	150,7	1936	Siclod — Odorhei (r. Mureş)
22	150,5	1923	Rotbav (r. Braşov)
23	150,4	1933	Socodor (r. Crişana)
24	150,0	1937	Corbu (r. Mureş)

* La trofeele recoltate înainte de război avem în vedere punctajul stabilit la prima expoziţie la care trofeul a fost expus.

www.clubulvanatorilor.ro

BIBLIOGRAFIE

A. C. — 1944 : Acvila atacă căprioara. Revista Carpaţi, nr. 6.

ALMĂŞAN H. — 1961 : Promîslovîe mlekopitaiuşcie Rumînii i biologhiceskie osnovî organizaţii ohotnicevo hozeaistvo R.N.R. — (Mamiferele de interes cinegetic ale României şi bazele biologice ale gospodăririi vînatului în R.P.R.) Teza de disertaţie. Universitatea Lomonosov, Moscova, 356 p.

ALMĂŞAN H. — 1964 : Contribuţii la cunoaşterea situaţiei gospodăririi vînatului în R.P.R. „Natura", XVII, 3 ; p. 12—22

ALMĂŞAN H. — 1965 : Pentru ridicarea calităţi trofeelor de căprior. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv, nr. 7, p. 6—8.

ALMĂŞAN H. şi BĂBUŢIA T. — 1959 : Două cazuri de anomalii la căprioare. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv nr. 4, p. 25.

ALMĂŞAN H., GRAPINI I., MANOLACHE L. şi ILIE E. — 1966 : Contribuţii la cunoaşterea compoziţiei specifice şi dinamicii hranei căprioruluı *(Capreolus capreolus* L). Comunicare făcută la prima Consfătuire de Ecologie. Bucureşti.

ALMĂŞAN H. şi NESTEROV V. — 1959 : Un caz de hypodermoză la căprioare. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv, nr. 2 p. 4.

ALMĂŞAN H. şi NESTEROV V. — 1959 : Invazie de malofagi. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv nr. 5, p. 10.

ALMĂŞAN H. şi NESTEROV V. — 1959 : Cazuri de micoze la căprioare. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv, nr. 8, p. 21.

ALMĂŞAN H. şi NESTEROV V. — 1960 : Un caz de cancer malign la un căprior. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv nr. 12, p. 17.

ALMĂŞAN H., NESTEROV V., CIOLOFAN I. şi MANOLACHE L. — 1965 : L'echinococose chez les animaux sauvages et le rôle de ces derniers dans la persistance de la parasitose (Echinococoza la animalele sălbatice şi rolul acestora în menţinerea parazitozei). Lucrare prezentată

www.clubulvanatorilor.ro

la al VII-lea Congres al Uniunii Internaţionale a cercetătorilor în biologia vînatului. Belgrad-Liublina.

ALMĂŞAN H., POPESCU C. — 1964 : Biologia şi gospodărirea vînatului. Edit. Didactică, Bucureşti. Manual, 342 pp.

ALMĂŞAN H., POPESCU C. , SCĂRLĂTESCU G. şi BODEA M., GEORGESCU S. — 1963 : Bonitatea terenurilor de vînătoare din R.P.R. pentru principale specii de vînat. Studii şi Cercetări INCEF, vol. XXIII A., Bucureşti, p. 5—23.

ALTERAS I., NESTEROV V. şi CIOLOFAN I. — 1966 : The occurence of dermatophytes in wild animals from Rumania. „Sabouradia", vol. 4, part. 4, p. 215—218.

ANDERSEN J. — 1961 : Biology and mangement of roe-deer in Denmark. (Biologia şi gospodărirea căprioruluí în Danemarca). „Terre et vie", 108, nr. 1, 41—53.

BAIA GH. ş. a. — 1963 : Tehnologia nutreţurilor însilozate. Editura Agro-Silvică, Bucureşti.

BECHET I. — 1962 : Cercetări asupra malofagilor din R.P.R. Teză de disertaţie, Bucureşti, 26 p.

BENCZE L. — 1963 : Tapastaltaink a vad téli silótakarmányozásaval kapcsolatban (Furajarea de iarnă a vînatului cu nutreţ însilozat). Magyar Vadasz, nr. 3, p. 18.

BETTMAN H. — 1961 : Winterbrunft beim Rehwild (Împerechere de iarnă la căprior). Z. Jagdwiss., nr. 7, nr. 4, p. 169—170.

BIEGER W. — 1931 : Beiträge zu Wild und Jagdkunde. Paul Parey, Berlin.

BOBRINSKII A. ş.a. — 1944 : Opredeliteli mlekopitaiuşcih SSSR (Determinatorul mamiferelor URSS). Savetskaia Nauka, Moscova, p. 250.

BORG K. — 1962 : Predation on roe-deer in Sweden (Răpitoarele căprioríor în Suedia). J. Wildlife Manag., 26, nr. 2, p. 113—136.

BOUVIER G. — 1966 : Einige Unterscheidungsmerkmale am Skelett von Reh und Gemse (Unele caractere de deosebire la scheletul de căprior şi capră neagră). Zeitschrift für Jagdwiss. 12 (1) p. 11—15.

BOTEZAT E. — 1939 : Un caz de ţap cu perucă şi capră cu coarne şi cheratoză. Revista Carpaţi, nr. 9, p. 167—169.

BRUGGEMANN J., GIESECKE D. şi KÄRST K. — 1965 : Untersuchungen am Panseninhalt von Reh — und Rotwild. Internaţional Union of Game Biologist, VI-th Congress, Hampshire, p. 138—144.

BUBENIK A. şi LOCHMANN L. — 1956 : Futterverbrauch und Tagesrhythmus der Futteraufnahme bei Reh — und Rotwild (Consumul de furaje şi ritmicitatea zilnică a consumului acestora la căprioare şi cerbi). Zeitschrift für Jagdwiss., 2, p. 112—118.

www.clubulvanatorilor.ro

CHAICNEAU A. — 1964 : Les habitudes du gibier (Obiceiurile vînatului). Edit. Payot, Paris, Ediţia III-a.

CIOLOFAN I., BĂBUŢIA T., PĂTRĂŞESCU I. şi NESTEROV V. — 1962 : Stabilirea metodelor de prindere şi întreţinere a iezilor de căprior pînă la colonizare. Manuscris INCEF, Bucureşti, 34 p.

CONSEIL INTERNATIONAL DE LA CHASSE — 1966 : XII-éme Assemblée Générale Triennale, ARLES 3—5 mai 1965 (A XII-a Adunare Generală Trienală de la ARLES, 3—5 mai 1965), Secrétariat Général du Conseil. Paris, p. 287—288.

CONSEIL INTERNATIONAL DE LA CHASSE — 1960: Formules pour l'apréciation des trophées adoptées par l'Assemblée Générale réunie à Madrid le 7 Novembre 1952 (Formulele de apreciere a trofeelor adoptate la Adunarea Generală de la Madrid la 7 noiembrie 1952). Imprimerie de la Revue Petrolière, Paris, p. 9—11.

COMŞIA A. — 1963: Biologia şi principiile culturii vînatului. Ed. Academiei R.P.R., Bucureşti.

COTTA V. — 1945 : Extinderea culturii căpriorului. Revista Pădurilor, nr. 10, p. 252—256.

COTTA V. — 1947 : Colonizarea căprioarelor în pădurea Albele. Revista Pădurilor nr. 4—6, p. 104.

COTTA V. — 1966 : Îndrumătorul vînătorului. Ed. AGVPS, Bucureşti.

COTTA V., ALMĂŞAN H. — 1960 : Lărgirea arealului de răspîndire al căpriorului. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv, nr. 6, p 12—14.

COTTA V. şi ALMĂŞAN H. — 1960 : Asupra selecţiei căpriorului. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv nr. 7, p. 9—11.

COTTA V., ALMĂŞAN H., BĂBUŢIA T. şi SCUTARU V. — 1961 : Răspîndirea şi densitatea actuală de efectiv a căpriorului în R.P.R. şi căile pentru obţinerea unui efectiv raţional. Studii şi Cercetări INCEF, vol. XXII A, Editura Agro-Silvică, Bucureşti p. 5—22.

DANILOV D. N., RUSANOV, I. L. ş.a. — 1966 : Osnovî ohotustroistva (Bazele amenajamentului vînătoresc) Izd-vo Lesnaia Promîşlennost, Moskva, p. 163.

DINCULESCU GH., ALMĂŞAN H., NESTEROV V., CERNI I. — 1960 : Contributions à l'étude des oestrides du R.P.R. Travaux du museum d'histoire naturelle „Gr. Antipa" (Contribuţiuni la cunoaşterea oestridelor din R.P.R., vol. II, p. 280—285).

DIRECŢIA VÎNĂTOAREI — 1940 : Expoziţia de vînătoare Bucureşti — 1940. Editura „Tirajul", 29 p.

DRAGOEV P. — 1964 : Izsledovania vrhu hraneto na srnite i hranitelnata im baza v Ludogocieto (Cercetări asupra hranei căpriorului şi a bazei sale furajere la Ludogocieto) „Gorskostop. nauka", 1. nr. 3, p. 71—81.

www.clubulvanatorilor.ro

DRAGOEV P. — 1965 : Procivania vrhu biologhiata na srnata (Capreolus capreolus L.) (Cercetări asupra biologiei căprioruluí) „Gorskostop. nauka", 2, nr. 6, p. 501—513.

EICHWALD C. — 1965 : Wild und Tolwut (Vînatul şi turbarea). Unsere Jagd, nr. 6, p. 87—88.

GÄBLER H. — 1957 : Wildkrankheiten (Bolile vînatului). Deutscher Bauernverlag, Berlin, p. 9—62.

GEORGESCU M. — 1962 : Construcţii şi instalaţii vînătoreşti, AGVPS, Bucureşti.

GEPTNER V. G. ş.a. — 1961 : Mlekopitaiuşcie Sovietskovo Soiuza (Mamiferele Uniunii Sovietice). tom. „Vîsşaia Şcola", Moskva, p. 208—210

GHEŢIE V. şi ATANASIU I. — 1961 : O ciudăţenie a naturii. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv, nr. 4, p. 5—6.

GRUSCHWITZ U. — 1957 : Abschussplan des Rehwildes (Planificarea împuşcării căprioruluí) Zeitschrift für Jagdwiss, nr. 1, p. 1—2.

HAGER E. (von) — 1964 : Beurteilung und Abschuss einjähriger Rehböcke (Aprecierea şi împuşcarea ţapilor de 1 an) Oesterreich. Weidwerk, nr. 5, p. 175—178.

HÄNSEL R. — 1961 : Tollwut eine Wildkrankheit. Eine biologische Betrachtung zum Tollwutproblem (Turbarea o boală a vînatului. Consideraţiuni biologice în legătură cu problema turbării). Unsere Jagd, nr. 11, p. 164—166.

HENIG R. — 1964 : Über einige Verhaltensweisen des Rehwildes (Capreolus capreolus) în freier Wildbahn (Despre unele forme ale comportării căprioruluí în libertate). „Z. Tierpsychol. 19, nr. 2, p. 223—229.

HINTERMAN J. G. — 1965 : La rage (Turbarea). Diana, nr. 6, p. 146—148.

IURGHENSON P. B. — 1955 : K ekologhii rîsi v lesah srednei polosî SSSR (Asupra ecologiei rîsului în pădurile zonei mijlocii a URSS). Zoologhiceskii Jurnal, t. XXXIV, v. 3, 609—620.

JUON P. — 1963 : Über neuere Erkentnisse zur Frage der Rehwildernährung (Cunoştinţe noi în legătură cu hrănirea căprioruluí). Schwiz. Z. Forstwes, 114, nr. 3, p. 98—117.

KESSL J., FANTA B. ş.a. — 1957 : Ochrana lesa proti skodám zveri (Protecţia pădurilor împotriva vătămărilor produse de vînat). Statni Zemedelske Nakladatelstvi, Praha.

KOTOV V. A. — 1958 : Pitanie rîsi v Kavkazskom gosudarstvennom zapovednike (Hrana rîsului în Parcul de Stat Caucaz). Trudî Kavkazskovo G. z-ka, tom. IV, Maikop, p. 214—217.

KROL M. — 1958 : Wildschaden an feldschützenden Anflanzungen und seine Abwehr (Pagubele cauzate de vînat în plantaţii şi măsuri de protecţie). Forst und Jagd, nr. 9.

www.clubulvanatorilor.ro

KRONIND F. — 1941 : Jagdtierkunde (Ştiinţa vînătorească). Paul Parey, Berlin.

KUPCZYNSKI I. — 1963 : Lésny silos (Un siloz de pădure). Las Polski, nr. 18, 16—30, p. 11.

LEBEDEVA L. — 1966 : Cislenosti kosuli i normî ee dobîci (Efectivele de căprior şi normele de recoltare). Ohota i ohotnicie hozeaistvo, nr. 2, p. 22—23.

MAYER—BRENKEN H. — 1965 : Fahlwildverluste in einem Rehwild Revier (Mortalitatea într-un teren de căprior). Zeitschrift für Jagdwiss., 4, nr. 11, p. 169—173.

MANEA D. şi MUNTEANU V. — 1963 : Preocupări pentru asigurarea hranei vînatului. Revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv, nr. 5, p. 19—20.

MELICHAR I. şi FISER Z. — 1959 : Spásani lesni vegetace jeleni a srnci zveri (Păşunarea vegetaţiei forestiere de către cerbi şi căprioare). Prace vyzk. ust. lesn. XVII, p. 69—79.

MIRON V. — 1965 : Vînatul şi vînătoarea în R.P.R. În volumul „Aspecte din economia forestieră a R.P.R.", Ed. Agro-Silvică, Bucureşti, p. 107.

MOTTL S. — 1957 : Potrava srnci zvere (Capreolus capreolus L.) (Hrana căpriorului). „Biologia", 12, nr. 1.

MOTTL S. — 1957 : (Dimensiunile minimale ale arboretelor în care se face gospodărirea căpriorului). Zeitschrift für Jagdwiss., 3, nr. 2, p. 6—65.

NEDICI GH. — 1940 : Istoria vînătoarei şi a dreptului de vînătoare. Ed. Universul, Bucureşti.

NOVICOV G. A. — 1959 : Ekologhia zverei i ptiţ lesostepnîh dubrav (Ecologia mamiferelor şi păsărilor stejăretelor din silvostepă). Izd-vo Leningradskovo Universiteta, Leningrad, p. 154—157.

OLTEANU G. — 1934 : Vînatul în Ardeal, înainte cu 50 de ani. Revista Carpaţi, nr. 10, p. 262—263.

PAŞCOVSCHI S. — 1956 : Mărirea arealului căpriorului. Revista Pădurilor, nr. 9.

PĂLMARU E. ş.a. — 1961 : Valoarea hrănitoare a nutreţurilor din R.P.R., I.C.Z. nr. 4, Ed. Agro-Silvică, Bucureşti.

PELLERDY P. L. — 1963 : Catalogue Eimeriidea (Catalogul eimeridelor) Akademia Kiado, Budapest, p. 127.

PHILIPOVICS H. — 1936 : Alergare prematură la căpriori. Revista Carpaţi, nr. 7, p. 190.

POPA C. şi VIŞAN C. — 1961 : Observaţii asupra helmintofaunei la căprioare (Capreolus capreolus). Laboratorul Veterinar Satu-Mare. Cercetări Ştiinţifice, p. 132—134.

POPESCU T. E. — 1940 : Expoziţii de vînătoare. Revista Carpaţi nr. 6.

www.clubulvanatorilor.ro

POPESCU C., SCĂRLĂTESCU G., ALMĂŞAN H., COTTA V. şi NESTEROV V. — 1961 : Criterii provizorii pentru determinarea bonităţii fondurilor de vînătoare din Republica Populară Română. Studii şi Cercetări INCEF, vol. XXII A., Ed. Agro-Silvică, Bucureşti, p. 85—126.

POPESCU C., ALMĂŞAN H., BĂBUŢIA T., DUDA A., NIŢULESCU M., SCĂRLĂTESCU GH., TANKO S., VLASE I. — 1965 (1966) : Consideraţii asupra stabilirii sporului anual la căprior. Manuscris INCEF. Parţial publicat în „Referate şi comunicări ştiinţifice". Sesiunea ştiinţifică INCEF, 23—24 mai, p. 229—236. Idem revista Vînătorul şi Pescarul Sportiv, 1966, nr. 12, p. 16—17.

RAESFELD F. — 1960 : Das Rehwild (Căpriorul), Paul Parey, Berlin.

REICHELT N.— 1957 : Unser Rehwild (Căpriorul nostru). Deutsher Bauernverlag, Berlin.

RIECK W. — 1955 : Die Setzzeit bei Reh —, Rot — und Damwild in Mitteleuropa (Perioada fătării la căprior, cerb şi lopătar în Europa) Zeitschrift für Jagdwiss., 1, 2.

RIECK W. — 1961 : Grundsätzliches zur Hege des Rehwilldes (Bazele ocrotirii căpriorului), Wild und Hund, 63, p. 21.

RUHLIADEV D. P. — 1941 : Parazitofauna, zabolevania i pricinî othoda dikih mlekopitaiuşcih jivotnîh Krîmskovo zapovednica (Parazitofauna, bolile şi cauzele pierderilor la mamiferele parcului Crimeea). Naucinometodiceskie zapiski G. U. Gosudarstvennîh zapovadnicov, vîp. 8, Moskva, p. 78—81.

SABLINA T. B. — 1953 : Perspektivî razvedenia kopîtnîh v. şirokolistvenîh i smeşanîh lesah evropeiskoi ciasti SSSR (Perspectivele culturii copitatelor în pădurile de foioase şi amestec din partea europeană a URSS) Trudî In-ta Morfologhii Jivotnîh, vîp. 9, Izd-vo AN SSSR, Moskva, p. 217—231.

SABLINA T. B. — 1955 : Kopîtnîe Bialovejskoi puşci (Copitatele Bialovejei). Trudî In-ta Morfologhii Jivotnîh, vîp. 15, Izd-vo AN SSSR, Moskva, p. 190.

SEVERŢOV S. A. şi SABLINA T. B. — 1953 : Oleni, kosulia i kaban v zapovednîke Bialovejskaia puşcia (Cerbul, căpriorul şi mistreţul în parcul Bialovija) Trudî In-ta Morfologhii Jivotnîh, vîp. 9. Izd-vo AN SSSR, Moskva, p. 140—203.

SCĂRLĂTESCU GH., ALMĂŞAN H., BĂBUŢIA T., BODEA M., DRAGOMIR N., MANOLACHE L., MIRON V., NOJE N. — 1965 (1966) : Cercetări asupra pierderilor la vînat în timpul lucrărilor agricole. Manuscris INCEF. Parţial publicat în „Referate şi comunicări ştiinţifice". Sesiunea ştiinţifică INCEF, 23—24 mai, p. 237—245.

www.clubulvanatorilor.ro

SCHAFER E. (von) — 1965 : Rehwild und Unvelt. (Căpriorul şi mediul înconjurător). Wild und Hund, 67, nr. 21, p. 457—460.
SCHREIBER Dr. — 1956 : Grundsätzliches über Biologie und Hegeabschuss des Rehwildes (Principii fundamentale asupra biologiei şi a selecţiei cu arma a căprioriloi). Forst und Jagd, nr. 6, p. 258—261.
SCHULTZ H. E. — 1962 : Erste Erfahrungen mit imprägnierten Werbischutzhusen in der Forstwirtschaft (Primele experienţe cu tuburi impregnate folosite contra pagubelor cauzate de vînat). „Nachrichtenblatt für den Deutschen Pflantzen-schutzdienst". Berlin, Jahrung 16, Heft 11.
SIMIONESCU I. — 1938 : Fauna României. Fundaţia pentru literatură şi artă. Bucureşti, p. 31.
SOKOLOV I. I. — 1959 : Kopîtnîe zveri (Mamiferele copitate). Mlekopitaiuşcie faunî SSSR, tom I, vîp. III. Izd-vo An SSSR, Moskva, p. 144—172.
STOICAN E. şi OLTEANU H — 1959 : Contribuţii la studiul helmintofaunei la căprioare în R.P.R. Probleme de parazitologie veterinară I.P.I.A. vol. VII., Bucureşti, p. 38—46.
SZECSI Z. — 1892 : A vadaszati — ismeretek hezikönyve (Cartea vînătorului), II kötet, Budapest, Ed. Grill, p. 263—275.
SZDERYEI A. — 1959 : Öz (Căpriorul). Mezogazdasagı Kiado, Budapest.
TATARINOV K. A. — 1956 : Zviri zahidnîh oblastei Ukrainî (Mamiferele din regiunile apusene ale Ucrainei). Vid. AN URSS Kiiv. p. 100—102.
TEPLOV V. P. — 1938 : Volk v Kavkazskom zapovednike (Lupul în Parcul Naţional Caucaz). Trudi Kavkazskovo z-ka, tom. 1, Maikop, p. 343-366.
VEREŞCIAGHIN N. — 1959 : Mlekopitaiuşcie Kavkaza — Istoria formirovania faunî (Mamiferele Caucazului — Istoria formării faunei). Izd-vo AN SSSR, Moskva, p. 351—354.
VICTOR M. — 1941 : Căprioară cu coarne. Revista Carpaţi, nr. 7, p. 187.
WITTING O., — 1936 : Istoria dreptului de vînătoare în Transilvania. Academia Romînă, Studii şi Cercetări, XXVII, Bucureşti.
WITTING I. — 1954 : Regiunile indicate pentru parcurile de vînat populate cu cervide. I.C.S. Seria III, Ed. Agro-Silvică, Bucureşti, p. 3.
UECKERMANN E. — 1964 : Der Rehwildabschuss. Verlag Paul Parey, H. u. Berlin, p. 74.
* * * — 1935 : Catalogul Expoziţiei Naţionale de vînătoare. Edit. Cartea Românească, Bucureşti, 44 p.
* * * — 1935 : Ştiri mărunte. Revista Carpaţi, nr. 10, p. 247
* * * — 1964 : 71.000 deer are killed on roads (71.000 cerbi morţi pe şosele) „S. Carolina Wildlife", 2, nr. 4, 5.
* * * — 1964 : Wildtiere und Verkehr (Animalele sălbatice şi transportul auto). P.S. „Tier freud", 91, nr. 11—12, p. 1—9.
* * * — 1965 : Radjur dödat av märd (Căprioară omorîtă de jder). Svensk Jakt, nr. 5, p. 225.

www.clubulvanatorilor.ro

CUPRINS

Introducere 3

DESCRIEREA CĂPRIORULUI (Sistematică, morfologie, anatomie 5

1. Poziția sistematică 7
Date asupra dimensiunilor căpriorului în țara noastră 8
2. Morfologie și anatomie 11
— Tegumentul 11
— Părul 12
— Mușchii 14
— Scheletul 14
— Glandele tegumentare 15
— Organele interne 17
— aparatul digestiv 17
— inima și plămînii 23
— rinichii 24
— aparatul genital 24
— Simțurile 25
— Semne de recunoaștere 26

BIOLOGIA CĂPRIORULUI 33

1. Răspîndirea căpriorului 33
— Răspîndirea căpriorului în afara granițelor României 33

www.clubulvanatorilor.ro

— Răspîndirea căprioarului în România 35
2. Locul de viață al căprioarului 42
3. Hrana 47
4. Teritorialism. Viață în 24 ore 58
5. Concentrări și migrații sezoniere 61
6. Înmulțirea căprioarului 65
7. Bolile căprioarului 77
8. Dușmanii căprioarului și pierderile cauzate de aceștia. Cauzele ce produc fluctuații ale populațiilor 92

GOSPODĂRIREA TERENULUI DE CĂPRIOR 103

1. Elementele ce caracterizează un teren de căprior . . 104
2. Bonitatea terenurilor de vînătoare populate cu căprior 109
3. Posibilitatea lărgirii zonei de răspîndire a căprioarului . 129
— Populatea terenurilor cu căprior 130
a) populatea cu iezi în captivitate 133
b) populatea cu căprioare prinși din liber 138
4. Organizarea lucrărilor de gospodărire 144
— Asigurarea condițiilor elementare pentru dezvoltarea efectivului de căprior 144
— Asigurarea liniștei 145
— Importanța adăpostului 146
— Limitarea influenței dăunătorilor asupra efectivelor 147
— Braconajul și combaterea lui 150
5. Îmbunătățirea condițiilor de viață 152
— Măsuri cu caracter silvic 152
— Măsuri legate de hrana seminaturală 155
— Hrănirea căprioarului în timpul iernii 166
— Instalații vînătorești în terenul de căprior 174
6. Cunoașterea efectivelor în vederea planificării juste a recoltei și creșterii lor 182
— Metode de evaluare a efectivelor de căprior . . . 182
— metoda înregistrării căprioarelor prin observații 182
— metoda citirii urmelor pe zăpadă 185

www.clubulvanatorilor.ro

— metoda suprafețelor de probă 186
— Planificarea recoltei în terenurile cu căprior . . . 188
7. Situația recoltei de căprior în România. Calitatea trofeelor de căprior de la noi. Măsuri pentru ameliorarea lor 199
8. Recoltarea selectivă a căpriorului 205
— Recoltarea masculilor 207
— Recoltarea tineretului 228
— Recoltarea căprioarelor 235
9. Vînarea căpriorului 242
— Metode de vînătoare 243
— Armele și muniția folosită 246
— Efectele și semnele rănirii 254
— Evidența recoltei 262
10. Manipularea și conservarea căpriorului împușcat . . . 263
11. Prepararea și montarea trofeelor de căprior 267
12. Trofee și evaluarea lor 271
13. Cele mai bune trofee din lume și din țara noastră . . 278
Bibliografie 283
Cuprins 290

www.clubulvanatorilor.ro

Redactor de carte : N. RĂDULESCU

Dat la cules 5.01.1967. Bun de tipar 6.05.1967. Apărut 1967. Tiraj 1840 ex. broşate. Hîrtie scris I A sat. de 63 g/m², 16l61×86. Coli editoriale 13,5. Coli de tipar 18 ½. Ediţia I. A nr. 18535/1966. C.Z. 639111.12.

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, Bucureşti, Republica Socialistă România
Comanda nr. 4149

www.clubulvanatorilor.ro